

თსუ მკვლევარები TSU Science

ივლისი.2012.July

N2

ქართული ნაციონალური იდენტობის
თავისებურებანი
Peculiarities of Georgian National Identity: an
Historical Viewpoint

"თბილისური სმოგი" და მასთან ბრძოლის
საშუალებები
Combating Smog in Tbilisi

კვლევები "ხვალისთვის მასალები"
Research for the "Materials of Tomorrow"

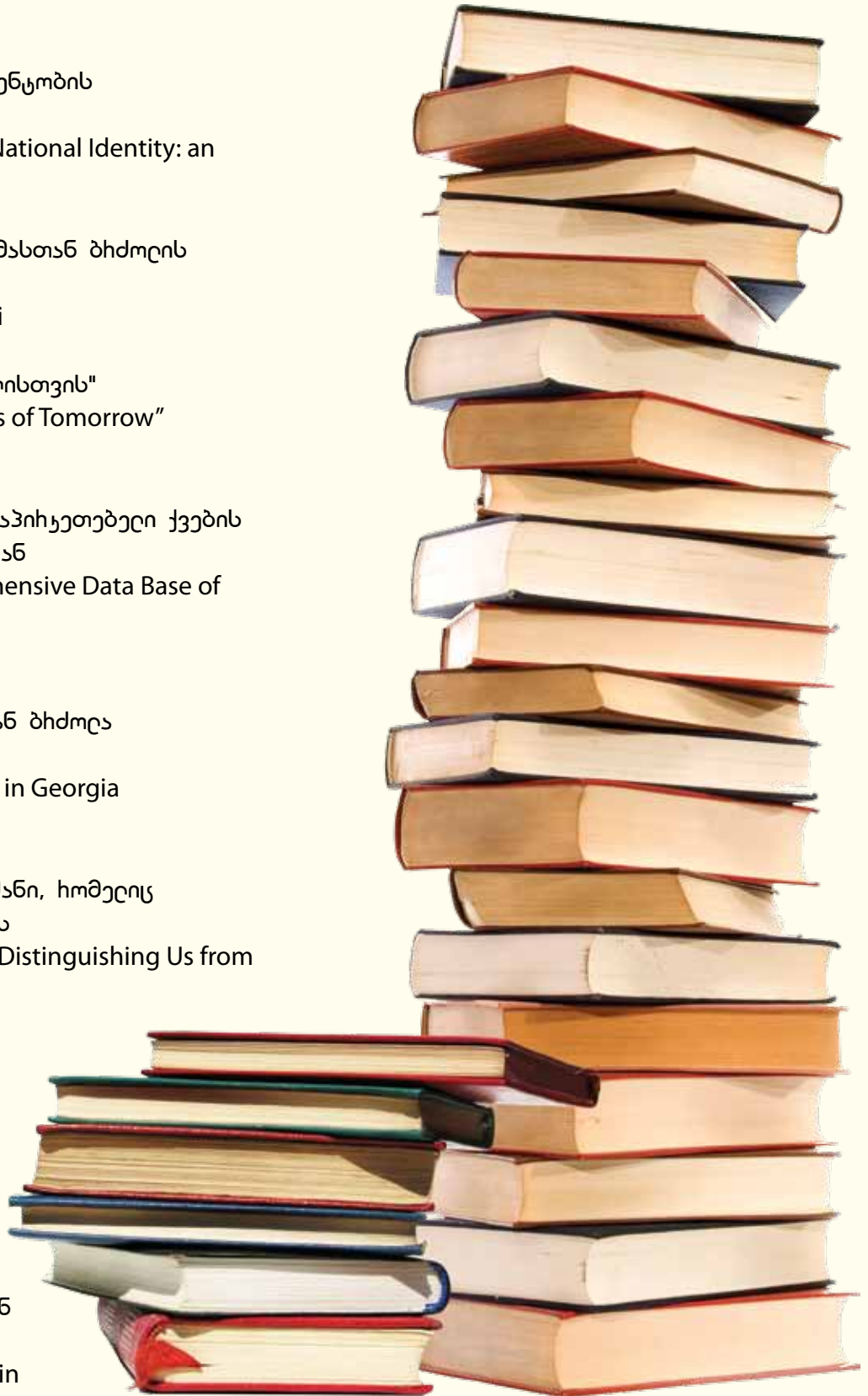
მეცნიერები ქართული მოსაპოვებელი ქვების
სრულყოფილ ბაზას ქმნიან
Scientists Create Comprehensive Data Base of
Georgian Facing Stones

ოგანობებზე დაწესებული ბრძოლა
საქართველოში
Fighting Organized Crime in Georgia

სტიგმა - უარყოფითი ნიშანი, რომელიც
სხვებისგან გამოგვარჩევს
Stigma – A Negative Sign Distinguishing Us from
Others

თსუ მეცნიერთა
მაკონსუმიტური კვლევის
შედეგები
TSU Scientists' Consumer
Marketing Research

საქართველოში "ტკივილთან
ბრძოლა" სწავლობენ
Georgia's Fight Against Pain

სახიჩვნი - Contents

ქართული ნაციონალური იდენტობის თავისებულებანი	4	Peculiarities of Georgian National Identity: an Historical Viewpoint
ქართული მხატვრობა - XVIII საუკუნის მეორე ნახევრიდან დღემდე	9	Georgian Painting – From 1750 Until Today
ენციკლოპედია "ანტიკური კავკასია"	14	Encyclopedia <i>Antique Caucasus</i>
"თბილისური სმოგი" და მასთან ბრძოლის საშუალებები	19	Combating Smog in Tbilisi
კვლევები "ხვალისდელი მასალების"	24	Research for the "Materials of Tomorrow"
"ფოტოსტიმულირებული მყარ მდგომარეობის რეაქცია" - თსუ-ს წვლილი ფიზიკაში	28	Photostimulated Solid State Reaction – A Contribution to Physics from TSU
"ბიომაგი" - მცენარის პროდუქტიულობის გაზრდა	31	Biorag: An Important New Development in Plant Productivity
მეცნიერები ქართული მონუმენტული ძეგლების სტრუქტურული მონიტორინგის მონაწილეები	34	Scientists Create Comprehensive Data Base of Georgian Facing Stones
ოპორტივების დანაშაულებთან ბრძოლა საქართველოში	38	Fighting Organized Crime in Georgia
მნიშვნელოვანი ნაბიჯები მედიაციის ინსტიტუტის დაარსების მიზნით	43	Important Steps Taken to Establish the TSU Institute of Mediation
თსუ - წამყვანი უნივერსიტეტი მიგრაციის კვლევასა და სწავლებაში	46	TSU – A Leading University in Migration Research and Studies
გაიყვანების დაძლევა - დევნილების ინტეგრაციის საკითხები	49	Overcoming Alienation – New Approaches to IDP Integration
სტიგმა - უარყოფითი ნიშანი, რომელიც სხვებისგან გამოგვარჩევს	52	Stigma – A Negative Sign Distinguishing Us from Others
პოლონური, რუმინული და ქართული ახალგაზრდები ევროპიზაციასთან დაკავშირებით	55	Polish, Romanian and Georgian Youth Comment on Europeanization
საზოგადოების ეკონომიკური ინტეგრაციის რეალიზაციაში ახლებური წინააღმდეგობის გადალახვის გზები	60	Resolving Tensions in Economic Interests Between State and Private Business
თსუ მეცნიერთა მარკეტინგული კვლევის შედეგები	64	TSU Scientists' Consumer Marketing Research

- ალექსანდრე კვიციანი – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი
Alexander Kvitashvili – Rector of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
- ლევან ალექსიძე – თსუ რექტორის მოადგილე
Levan Aleksidze – Deputy Rector
- გიორგი ღვედაშვილი – სამეცნიერო კვლევების და განვითარების დეპარტამენტის უფროსი
Giorgi Gvedashvili – Head of Department of Scientific Research and Development.
- დარეჯან თვალთვაძე – თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დეკანი
Darejan Tvaltvdze – Dean of Faculty of Humanities
- ირაკლი ბურდული – თსუ იურიდიული ფაკულტეტის დეკანი
Irakli Burduli – Dean of Faculty of Law
- ალექსანდრე ცისკარიძე – მედიცინის ფაკულტეტის დეკანი
Alexander Tsiskaridze – Dean of Faculty of Medicine
- რამაზ ბოჭორიშვილი – ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის დეკანი
Ramaz Bochorishvili – Dean of Faculty of Exact and Natural Sciences
- ნოდარ ბელკანია – სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დეკანი
Nodar Belkania – Dean of Faculty of Social and Political Sciences
- აკაკი ხელაძე – ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის დეკანი
Akaki Kheladze – Dean of Faculty of Economics and Business
- ნანა მამაგულიშვილი – თსუ საზოგადოებასთან ურთიერთობის დეპარტამენტის უფროსი
Nana Mamagulishvili – Head of Public Relations Department

რედაქტორი
Editor

თამარ ხორბალაძე
Tamar Khorbaladze

ნომერზე მუშაობდნენ:
Contributors:

- მარი ელენ ჩატვინი
Mary Ellen Chatwin
- ლელა მჭედლიძე
Lela Mchedlidze
- ქეთევან გაბოშვილი
Ketevan Gaboshvili
- თინათინ ტაბიძე
Tinatin Tabidze

ნათია ალადაშვილი
Natia Aladashvili

დიზაინი
Design

ზაზა გულაშვილი
Zaza Gulashvili

იოსებ კაციტაძე
Ioseb Katsitadze

თსუ საზოგადოებასთან ურთიერთობის დეპარტამენტი
ივნისი, 2012

TSU Public Relations Department
June, 2012

- ბიონაჩიშვილი - საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის განვითარების საფუძველი 68
- საქართველოში "ტყვივრტყვიანი ბიძგის" სწავლობენ 71
- თანამედროვე უკვლევები სქესობრივი განვითარების თანდაყოლილი ანომალიების შესახებ 75
- ჰიპოთეზის სიმსივნური უჯრედების სწავლა თსუ-ში 78
- ზოოლოგიის უნიკალური მუზეუმი თსუ-ში 81
- ეხოვნური სამეცნიერო ბიბლიოთეკა - ყველაზე დიდი წიგნთსაცავი საქართველოში 85
- თსუ იცნავს ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი 88
- ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი 92
- თსუ ჰაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი 95
- გამაჩვენებელი პროექტები 98
- თსუ - საქართველოს კონფერენციები - 2012 102
- თსუ გამომცემლობის 2012 წლის გამოცემებიდან 105

- Organic Production: the Basis for Georgia's Sustainable Agricultural Development 68
- Georgia's Fight Against Pain 71
- Modern Research on the Congenital Anomalies of Sexual Development 75
- The Study of Prostate Cancer at TSU 78
- A Unique Museum of Zoology at Tbilisi State University 81
- The National Scientific Library – the Biggest Book Depository in Georgia 85
- Iliia Vekua Institute of Applied Mathematics of TSU 88
- Ivane Javakhishvili Institute of History and Ethnology 92
- Paata Gugushvili Institute of Economics at Tbilisi State University 95
- Winning Projects 98
- TSU International Conferences – 2012 102
- From Editions of TSU Press 2012 105

დვირფასო მკითხველო,

თქვენს წინაშე მე-2 ნომერი თსუ სამეცნიერო-პოპულარული ჟურნალისა „თსუ მეცნიერება“, რომლის დანიშნულებაა თსუ სამეცნიერო-კვლევითი მიღწევების პოპულარიზაცია და ფართო საზოგადოებისთვის გაცნობა.

დღევანდელი ტექნიკური პროგრესი, რომელიც სწრაფად განვითარებად ტექნოლოგიაზე დაფუძნებული ეკონომიკის შედეგია, მუდმივად საჭიროებს ახალ მონაცემებს გაუმჯობესებული მახასიათებლებით საზოგადოების მხრიდან მუდმივად მზარდი მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად. ტექნოლოგიაზე დაფუძნებული ეკონომიკის საფუძველი კი გამოყენებითი და ტექნოლოგიური კვლევებია, რომელიც თავის მხრივ კარგ ფუნდამენტურ გამოკვლევებსაც გულისხმობს. ამდენად, კარგად განვითარებული კვლევითი უნივერსიტეტი ქმნის მყარ საფუძველს შემდგომი ეკონომიკური ზრდისა და მდგრადობისთვის.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი დაარსების დღიდან ქმნის ახალ ცოდნას, ინტელექტუალურ საკუთრებასა და ტექნოლოგიებს, ეს კი თავის მხრივ ახალი ტექნოლოგიური კომპანიისა და ბაზარზე ახალი პროდუქტის გამოჩენის საწინდარია; შესაბამისად, გამოყენებითი, ტექნოლოგიური გამოკვლევების მოცულობის გაზრდა და მათი შემდგომი კომერციალიზაცია დღეს თსუ-ს ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა.

ჩვენ ვაგრძელებთ თსუ-ში მიმდინარე სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების გაცნობას, ამავდროულად პერიოდულად გაგაცნობთ თსუ-ში კვლევის მენეჯმენტის მხრივ განხორციელებულ ნაბიჯებს და სამეცნიერო სტატისტიკურ მონაცემებს.

გიორგი ღვედაშვილი

თსუ სამეცნიერო კვლევებისა და განვითარების დეპარტამენტის უფროსი

Dear Readers,

We are glad to present the second edition of our journal, TSU Science, published by Tbilisi State University. The key goal of the journal is to make the latest scientific and research developments and achievements of TSU known to the public. Today's technical progress, which results from a rapidly developing economy, needs regular updating to meet higher expectations. The basis of a technology-based economy is both applied and fundamental research. Thus, a well-developed research university contributes to further economic growth and sustainability. Since its foundation, the Ivane Javakhishvili Tbilisi State University has been creating new theories and technologies. Today this is a precondition for new companies and products to emerge in the market. Respectively, an increase in the volume of applied and technological studies and their subsequent commercialization is one of the key tasks of TSU. We will continue presenting the scientific research being carried out at TSU and periodically update you on research results, as well as scientific and statistical data.

Giorgi Gvedashvili

Head of Department of Scientific Research and Development

Peculiarities of Georgian National Identity: an Historical Viewpoint

“Georgian identity is characterized by openness, i.e. it is a recipient. This peculiarity was established for historical reasons. Georgia has always been a multiethnic and multilingual country, but this has never hampered the creation of Georgian state. If Georgian identity had not had such a flexible character, it would have never

been able to create a state. Our cultural values and historic memory have helped us in establishing the state. Owing to this cultural resource, we managed to create a nation under unfavorable conditions.” This is how a team of TSU scientists responds to questions about Georgian national identity. This is a short summary of the research “Print Media and the Process of Shaping Georgian National Identity: Iveria by Ilia” conducted by a team of TSU scientists on the theme of “national identity”. What does ‘collective national identity’ mean? What are the key characteristics of Georgian national identity? How did it change over the course of time? The group of Georgian scientists, mostly philologists and historians, decided to address these questions by studying a famous newspaper called Iveria founded in 1877 and edited by Ilia Chavchavadze, a famous Georgian public figure who inspired Georgian intellectuals in the second half of the 19th century.

The project “Print Media and the Process of Shaping Georgian National Identity: Iveria by Ilia” was funded by the Rustaveli National Science Foundation and implemented from 2008 to 2010. It resulted in three monographs: “Shaping Georgian National Identity: Iveria by Ilia” by Tinatin Bolkvadze; “National Consolidation of Georgians in Print Media; Iveria and Its Reader, Georgia” by Mariani Chkhartishvili and Ketevan Mania; and “Language, Gender and Nationalism” by Zaal Kikvidze. Tinatin Bolkvadze and Mariam Chkhartishvili All are professors at the Tbilisi State University except Zaal Kikvidze, who is full professor at the Akaki Tsereteli State University, and Ketevan Mania who works at Sokhumi University. According to these scientists, the newspaper Iveria was selected for the research since for almost 30 years it analyzed issues and established public opinion using a very specific idea of “nation”. The works prepared in framework of this project are interesting for both experts and the wider public. Project Director and Doctor of Philological Sciences, Professor Tinatin Bolkvadze said, “The project aimed to ascertain how the Georgian nation was born under the reign of the Russian Empire, what kind of resistance the Georgian population had to undergo to achieve its goal and how Georgian national identity was established while coping with this resistance.” Dr. Mariam Chkhartishvili, the Projector Manager is Full Professor in Historical Sciences at the TSU Faculty of Humanities. The team selected the theory of the British scientist Anthony David Smith as the basis of their research. According to her, this theory describes the ethnic development of nations quite well. For example, Smith notes that although born in a new era, all nations have dominant ‘ethnic cores’. The research team used this theory as the basis of their work. “The Nation as Imagined Community” by Benedict Anderson was another important reference when carrying out print media research.

ერიის“ პუბლიკაციებზე დაფუძნებული კვლევებიდან გამომდინარე?

მარიამ ჩხარტიშვილის აზრით, „ბევრი ფიქრობს, რომ ჩვენ საერთო გენეტიკური წარმომავლობა გვაერთიანებს. თუმცა, რეალურად, ამ შემთხვევაში მთავარი მაკონსოლიდირებელი ფაქტორი არის იდეა. როდესაც ადამიანი საკუთარ თავს რომელიმე ნაციასა და ეთნიკურ ჯგუფში მოიაზრებს, ამის საფუძველი ყოველთვის კულტურაა. ქართული იდენტობის უმთავრესი მარკერებია „მამული, ენა, სარწმუნოება“, აგრეთვე, თვითსახელწოდება, ისტორიული მახსოვრობა. დროთა განმავლობაში ამ მარკერების სოციალური „წონა“ იცვლება. ანუ ერთ ეპოქაში ერთი მარკერია უფრო მთავარი, სხვა ეპოქაში მეორე. ხშირად იცვლება აქცენტები სიტუაციის მიხედვითაც“, — მიიჩნევენ მარიამ ჩხარტიშვილი და ქეთევან მანია.

პროექტის ხელმძღვანელი თინათინ ბოლქვაძე თავის მონოგრაფიაში სპეციალურ თავს უძღვნის საკითხს „ილია და გლობალიზაცია“. რა თვისებები ჰქონდა რუსეთის იმპერიას, როგორც გლობალურ სახელმწიფოს და რა როლი შეასრულა ილიამ ქართული ნაციონალური იდენტობის მახასიათებელთა გააქტიურების საქმეში. იგი ცდილობდა, ქართული საზოგადოებისთვის ეჩვენებინა, როგორ სახელმწიფოში უწევს მას ცხოვრება და რა სახის საფრთხე ელის ქართულ ნაციას. ამისთვის დააფუძნა ილიამ „ივერია“. ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი თ. ბოლქვაძის მონოგრაფიაში არის ომის როლი ნაციონალური კონსოლიდაციის საკითხში. „ომის დროს ხდება ადამიანური და სხვა რესურსების მობილიზაცია,

ქართული იდენტობის თავისებულება

„ქართული იდენტობა ხასიათდება ლიაობით, ანუ იგი მიმღებია. ეს თვისება ჩამოყალიბდა ისტორიული მიზეზებით. საქართველო ყოველთვის მრავალენოვანი და მრავალენოვანი ქვეყანა იყო, მაგრამ ამას ხელი არ შეუშლია მისთვის შეექმნა ქართული სახელმწიფო. ქართულ იდენტობას ამგვარად მოქნილი ხასიათი რომ არ ჰქონოდა, ის სახელმწიფოს ვერასოდეს შექმნიდა. ჩვენ ჩამოყალიბებაში ჩვენი კულტურული ფასეულობები და ისტორიული მახსოვრობა დაგვეხმარა. სწორედ ამ კულტურული რესურსის გამო ჩამოყალიბდით ერთად ასეთ არახელსაყრელ გარემოში“, — ასეთია ქართველ მეცნიერთა ერთი ნაწილის პასუხი ქართველი ერის იდენტობასთან დაკავშირებულ კითხვებზე. რას ნიშნავს კოლექტიური, ნაციონალური იდენტობა? რა არის ქართული ნაციონალური იდენტობის ძირითადი მახასიათებლები? როგორ იცვლებოდა იგი დროთა განმავლობაში? ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა ფილოლოგთა და ისტორიკოსთა სამეცნიერო ჯგუფმა XIX საუკუნის მეორე ნახევარში ქართველ ინტელექტუალთა მესაჭის, ცნობილი საზოგადო მოღვაწისა და რედაქტორ-გამომცემლის ილია ჭავჭავაძის 1877 წელს დაფუძნებული „ივერიის“ მაგალითზე გადაწყვიტა.

საგრანტო პროექტი „ბექდური მედია და ქართული ნაციონალური იდენტობის წრთობის პროცესი: ილიას „ივერია“ შოთა რუსთაველის ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა დააფინანსა. პროექტი 2008-2010 წლებში განხორციელდა, რომლის ფარგლებში სამი მონოგრაფია მომზადდა. თინათინ ბოლქვაძის „ქართული ნაციონალური იდენტობის წრთობა: ილიას „ივერია“, მარიამ ჩხარტიშვილისა და ქეთევან მანიას „ქართველთა ნაციონალური კონსოლიდაციის ასახვა ბექდურ მედიაში; „ივერია“ და მისი მკითხველი საქართველო“ და ზაალ კიკვიძის „ენა, გენდერი და ნაციონალიზმი“. ამ მეცნიერთაგან თსუ-ს პროფესორები არიან თინათინ ბოლქვაძე და მარიამ ჩხარტიშვილი. ზაალ კიკვიძე ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრული პროფესორია, ხოლო ქეთევან მანია სოხუმის უნივერსიტეტში მუშაობს. მეცნიერთა შეფასებით, ამ კვლევისთვის „ივერია“ კონკრეტული მიზეზის გამო შეირჩა. გაზეთი თითქმის 30 წლის განმავლობაში ერთდროულად ასახავდა და აყალიბებდა კიდევ საზოგადოებრივ აზრს გარკვეული ეროვნული იდეის მიხედვით. პროექტის ფარგლებში მომზადებული ნაშრომები ერთნაირად საინტერესოა, როგორც სპეციალისტებისთვის, ისე მკითხველთა ფართო წრეებისთვის. ამჯერად პროექტის იმ მონაწილეებს გავსაუბრეთ, რომლებიც ჩვენი უნივერსიტეტის პროფესორები არიან.

„პროექტი მიზნად ისახავდა გამოგვეკვლია, თუ როგორ დაიბადა ქართული ნაცია რუსეთის იმპერიის მარწმუნებში, რა წინააღმდეგობების გადატანა მოუწია საქართველოს მოსახლეობას მიზნის მისაღწევად და როგორ ჩამოყალიბდა ქართული ნაციონალური იდენტობა ამ წინააღმდეგობათა გადალახვის გზაზე“, — აცხადებს პროექტის ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი თინათინ ბოლქვაძე.

პროექტის მენეჯერმა თსუ-ს ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სრულმა პროფესორმა, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორმა მარიამ ჩხარტიშვილმა კვლევის საფუძვლად ბრიტანელი მეცნიერის ენტონი დევიდ სმიტის თეორია აირჩია. მისი თქმით, ეს თეორია კარგად აღწერს ერების ეთნიკურ განვითარებას, რადგან ე. სმიტი აჩვენებს, რომ ახალ დროში დაბადების მიუხედავად, ერები ეთნიკური საფუძვლიდან ამოდიან. ასევე ფასდაუდებელი მნიშვნელობა აქვს ბექდური მედიის კვლევისთვის ბენედიქტ ანდერსონის თეორიას წარმოსახვითი საზოგადოებების შესახებ. ეს თეორია პროექტში მომუშავე ყველა მკვლევარმა გამოიყენა.

მარიამ ჩხარტიშვილი ამბობს: „კოლექტიური კულტურული იდენტობის განმსაზღვრელი კოლექტივის კულტურაა. კოლექტიური კულტურული იდენტობის გამოვლენის ფორმაა ნაციონალური და ეთნიკური იდენტობები. „ილიას ეპოქაში გაჩნდა მამულის კულტი, რომლისთვისაც მსახურება წმინდა საქმე იყო. შესაბამისად, „ქართველობა“ ნიშნავდა არა იმდენად ეკონომიკური, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, საკრალური ნიშნით აღბეჭდილი ერთობის წევრობას“.

რა არის ქართული ნაციონალური იდენტობის ძირითადი მახასიათებლები ”ივე-

თინათინ ბოლქვაძე - ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ზოგადი და შედარებით ენათმეცნიერების ინსტიტუტის პროფესორი; მისი კვლევის სფეროებია: ენათმეცნიერების ისტორია, სემიოტიკა და ენათმეცნიერების თეორია, ქართველური ენები, პოეტიკა, სოციოლინგვისტიკა, ნაციონალური იდენტობის პრობლემები. არის სამი მონოგრაფიის, სამი ათეული სამეცნიერო სტატიისა და ექვსი სასკოლო სახელმძღვანელოს ავტორი ქართულ ენასა და ლიტერატურაში. თსუ-ში მუშაობს 1990 წლიდან. სხვადასხვა დროს ფილოლოგიისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე მიჰყავდა და ამჟამადაც კითხულობს შემდეგ სალექციო კურსებს: ძველი ქართული ენა, ქართული სალიტერატურო ენის ისტორია, ძველი ქართული ტექსტის ლინგვისტიკა, ენათმეცნიერების შესავალი, ზოგადი ენათმეცნიერება, ლინგვისტური სემიოტიკა, ენათა კონტაქტები, სოციოლინგვისტიკა.

Tinatin Bolkvadze – Doctor of Philological Sciences; Professor at the TSU Institute of General and Comparative Linguistics. Dr. Bolkvadze has worked at TSU since 1990. The spheres of her research include the history of linguistics; semiotics and linguistic theory; Kartvelian languages; poetics; and sociolinguistic problems of national identity. She is the author of three monographs, dozens of scientific articles and six school textbooks in Georgian language and literature. She has read lectures on the following subjects: Old Georgian; History of Literary Georgian; Linguistics of Old Georgian Texts; Introduction to Linguistics; General Linguistics; Linguistic Semiotics; Language Contacts; Sociolinguistics.

მარიამ ჩხარტიშვილი – ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი; თსუ სრული პროფესორი; ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საქართველოს ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი; სადოქტორო პროგრამის „საქართველოს ისტორიის წყაროთმცოდნეობა და ისტორიოგრაფია“ ხელმძღვანელი; სამაგისტრო პროგრამის „საქართველოს ისტორია“ ხელმძღვანელი; ისტორიისა და ეთნოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის საქართველოს შუა საუკუნეების ისტორიისა და წყაროთმცოდნეობის განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი; ჟურნალის „ქართული წყაროთმცოდნეობა“ გამომცემელი და თანარედაქტორი; ჟურნალის „საქართველოს შუა საუკუნეების ისტორიის საკითხები“ რედაქტორი; საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის ჟურნალის „შრომები“ თანარედაქტორი; საერთაშორისო სამეცნიერო კსელის „ვია ეგნატია“ ერთ-ერთი დამფუძნებელი და სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი; მრავალი საერთაშორისო კონფერენციის ორგანიზატორი და მონაწილე; მრავალი საგრანტო პროექტის ხელმძღვანელი, მეწველი და მონაწილე; 170-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი საქართველოს ისტორიის, წყაროთმცოდნეობის და ისტორიოგრაფიის დარგში.

Mariam Chkhartishvili – Doctor of Historical Sciences; Full Professor at TSU; Head of the Educational-Scientific Institute of Georgian History of the TSU Faculty of Humanities; Head of the PhD program “Georgian Source-Study and Historiography”; Head of master’s program “History of Georgia”; chairperson/chief scientist at the Department of Middle Ages History and Source-Study of Georgia in the Scientific-Research Institute of History and Ethnology; publisher and co-editor of the journal Source Study; editor of the journal Issues of Middle Ages History of Georgia; co-editor of the journal Works issued by the Georgian Institute of History; co-founder and member of the Supervisory Board of Via Egnatia International Scientific Network; organizer and participant in numerous international conferences; director/manager of numerous grant projects; author of over 170 scientific works in the spheres of Georgian history, source study and historiography.

იბადება სოლიდარობის გრძობა, იქმნება საომარი პროპაგანდა, პოზიტიური (ჩვენ) და ნეგატიური (მტერი) სტერეოტიპების განვითარებით ძლიერდება ნაციონალიზმის მახასიათებლები. სახელმწიფოებს შორის მიმდინარე ომი ხელს უწყობს ძალის ცენტრალიზაციასა და ინსტიტუციონალიზაციას და საფუძვლად ედება ისტორიული იდენტობის განცდას. „ივერია“ ფართოდ მიმოიხილავდა რუსეთ-ოსმალეთის 1877-1878 წლების ომის ფაქტობრივად ყველა დეტალს. ამ ომმა მოსახლეობის ერთ ნაწილში რუსულ-ქართული ერთობის განცდა გაამძაფრა მუსლიმანური ოსმალეთის წინააღმდეგ, რომელსაც მიტაცებული ჰქონდა საქართველოს მიწები. სწორედ აქ ისახებოდა „ივერიის“ მიზნები: თუ რუსეთი ოსმალეთთან ომს მოიგებდა, საქართველოს უბრუნდებოდა ოსმალეთის მიერ წართმეული ტერიტორია თავისი მოსახლეობით. იქაურ მოსახლეობას შეცვლილი ჰქონდა რელიგია და ნაწილობრივ ენობრივი ცნობიერება, მაგრამ გააჩნდა ისტორიული ერთობა საქართველოსთან. ილია ჭავჭავაძისთვის ეს იყო საქართველოს პოლიტიკური მიზეზებით დაშორებული ნაწილების შეერთების საფუძველი“, — აღნიშნავს თინათინ ბოლქვაძე.

ამავე დროს „ივერია“ აქტიურად ეხმარებოდა რუსეთის მიერ მე-XIX საუკუნის მეორე ნახევარში რუსეთის მიერ გატარებულ საგანმანათლებლო პოლიტიკას. თინათინ ბოლქვაძის ნაშრომში დეტალურად არის მიმოხილული რუსეთის საგანმანათლებლო პოლიტიკის გამო მე-XIX საუკუნის ბოლო ოცნლეულში წამოჭრილი პრობლემები: საქართველოს მოსახლეობის ასიმილაციის ემსახურებოდა სამეგრელოში ქართულის უცხო ენად გამოცხადება და მისი სწავლების აკრძალვა. ამას მეგრულად თარგმნილი რელიგიური ტექსტების ჩანერისა და გამოქვეყნების, მეგრულენოვანი გაზეთისა და სამეგრელოს სკოლებისთვის მეგრული სახელმძღვანელოების გამოცემის მიზნით მეგრული „ანბანის“ შექმნა მოჰყვა. რუსეთის მიერ ჩატარებულ აღწერებში არაქართველებად ითვლებოდნენ, არა მხოლოდ უმწერლობო ქართველურ ენებზე (მეგრულსა და სვანურზე) მოლაპარაკენი, არამედ ქართული ენის დიალექტებზე მოსაუბრენიც კი. ასე ჰყოფდნენ მოსწავლეებს სკოლებშიც, რაც XIX საუკუნის ბოლოს საქართველოში ქართული სკოლების შექმნას უშლიდა ხელს. მონოგრაფიაში დოკუმენტურადაა ნაჩვენები, თუ როგორ აღუდგა ქართული საზოგადოება ინტელექტუალების ხელმძღვანელობით ამ მიზნებს. გაანალიზებულია „ივერიაში“ გამოქვეყნებული სტატიები, რომლებიც „აშორდიზმის“ შედეგებს აპროტესტებდა“. რუსეთმა ვერ შესძლო ქართველთა და მეგრულ-ჭანთა ერთობის დაძლევა და მათი პოლიტიკურად დაშორება.

მეცნიერთა თქმით, XIX საუკუნის დასასრულის ქართული ნაციონალიზმი შეიძლება დახასიათდეს ირიდენტულად და გამაერთიანებლად. რუსეთის იმპერია მიისწრაფოდა სახელმწიფოს საზღვრების გაფართოებისაკენ და ამ საქმეში ქართველთა ეფექტიანად ჩასართავად ქართველთა და მეგრულ-ჭანთა ერთობას იყენებდა. ამ პერიოდის ქართული ნაციონალიზმი გამაერთიანებელი იყო, იქიდან გამომდინარე, რომ საზოგადო მოღვაწეები ბეჭდური მედიის საშუალებით ესწრაფოდნენ ქართული, კულტურულად ჰომოგენური ტერიტორიების გაერთიანებას და ყოველნაირად ცდილობდნენ მათი პოლიტიკური დაყოფისთვის ხელის შეშლას, — აცხადებს თინათინ ბოლქვაძე.

პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელმა ყურადღება გაამახვილა ზაალ კიკვიძის ნაშრომზე, რომელიც გენდერლინგვისტიკური პრობლემატიკის პირველი მონოგრაფიული კვლევაა. ნაშრომში წარმოდგენილი და განხილულია ენობრივ-გენდერული ასპექტები, მათი პოვნეობა, რაობა და თავისებურებები ქართული ნაციონალური წრეთების პროცესში. ამ ასპექტების გამოვლენა და მათზე დაკვირვება შესაძლებელი გახადა „ივერიის“ ფურცლებზე გამოქვეყნებული პუბლიკაციების თემატიკამ.

მიუხედავად იმისა, რომ ეროვნული კონსოლიდაციისა და იდენტობის შესახებ მეცნიერები საუკუნეზე მეტი ხნის წინანდელი პუბლიკაციების საფუძველზე საუბრობენ, ეს საკითხი, მათი აზრით, დღესაც აქტუალურია. „ერად ჩამოყალიბება პროცესია, რომელიც ცვლილებას განიცდის. შესაძლოა მანამდე აქცენტი კეთდებოდა ეთნიკურ წარმომავლობაზე, ახლა უფრო მოქალაქეობაზე კეთდება. სწორად გაიგონებთ ტერმინს „ქართველი ებრაელი“, „ქართველი უკრაინელი“ და. ა.შ. ანუ სიტყვა „ქართველი“ იძენს უფრო მოქალაქეობრივ აზრს. საბჭოთა პერიოდში ქართულმა იდენტობამ ეს თვისება გარკვეულწილად დაკარგა, მაგრამ ახლა იგი კვლავ განვითარდა. პერსპექტივაში ისე ჩანს, რომ ტერმინი „ქართველი“, რომელიც ახლა უმეტესად ეთნიკურად ქართველს აღნიშნავს, გადაიქცევა საქართველოს ყველა მოქალაქის აღმნიშვნელ სიტყვად, მიუხედავად მისი ეთნიკური წარმომავლობისა“, — ასეთია „ივერიის“ შესწავლის შედეგებზე დაფუძნებით მარიამ ჩხარტიშვილისა და ქეთევან მანიას დასკვნა. მათივე მითითებით, ქართული გამოცდილება მნიშვნელოვანია სხვებისთვისაც იმიტომ, რომ ქართველმა ერმა ეთნიკური ბირთვიდან ნაციონალურ ერთობამდე უწყვეტი განვითარების გზა განვლო.

Chkhartishvili said that collective culture is a determinant of collective cultural identity. Additionally national and ethnic identities reflect collective cultural identity. “A cult of the motherland emerged in Ilia’s time and it was a sacred duty to serve it. Accordingly, ‘being a Georgian’, first and foremost, meant having membership united under a sacril sign rather than an economic unity.” What are the major characteristics of Georgian national identity under the research based on the newspaper Iveria? In Chkhartishvili’s opinion, “Many people think we are united by a common genetic origin. However, in fact an ‘idea’ is the key consolidating factor in this case. When a person categorizes himself as belonging to a certain nation and ethnic group, it is always culture that serves as the basis for it. The key markers of Georgian identity are “Language, Motherland, Religion,” as well as the name itself, an example of historic memory. The social ‘weight’ of these markers has changed gradually. One particular marker is more important in one epoch and another marker appears as more important in another epoch. Mariam Chkhartishvili and Ketevan Mania believe that emphasis also changes frequently, according to situations. In her monograph, Project Director Tinatin Bolkvadze dedicates a chapter

to the issue “Ilia and Globalization,” in particular the peculiarities of the Russian Empire as a globalized state and the role Chavchavadze played in activating the characteristics of Georgian national identity. He tried to demonstrate to Georgian society what kind of state they should live in and what threats the Georgian nation was facing. That is why he founded the newspaper Iveria. One important issue in T. Bolkvadze’s monograph is the role of war in national consolidation. “During wars, human and other resources are being mobilized; a feeling of solidarity is born; martial propaganda is created; the characteristics of nationalism are strengthened through the development of positive (us) and negative (enemy) stereotypes. War that erupts between states promotes the centralization and institutionalization of forces and becomes the basis for a feeling of historic identity. Iveria widely reviewed all details of the 1877-1878 Russian-Turkish war at the time. This war strengthened the feeling of Russian-Georgian unity within one part of the population against the Ottoman Empire, which had invaded Georgian territories. This is precisely where the goals set by Iveria were reflected: If Russia had won the war against the Ottoman Empire, the territories invaded by the Turks and its populations would have been reintegrated into Georgia. However, those populations had already changed their religion and, partially, their linguistic consciousness, even though they had a historical unity with Georgia. For Ilia Chavchavadze this was a basis for reintegrating Georgian territories separated for political reasons,” said Bolkvadze.

At the same time, Iveria was actively responding to problems arising from the educational policy pursued by Russia. These are thoroughly discussed in Tinatin Bolkvadze’s monograph. The key goal of Russia in declaring Georgian as a foreign language in Samegrelo and to prohibit learning it, was to assimilate the Georgian populations into local culture.

This was followed by the creation of a Mingrelian alphabet, in order to publish religious texts translated into Mingrelian, Mingrelian newspapers and textbooks for the schools in Samegrelo. In the censuses conducted by Russia, not only were the Kartvelians without a written language (Mingrelian and Svanetian) considered non-Georgian, but also those speaking in Georgian dialect were not considered Georgians. This policy was also illustrated by the division of schoolchildren at schools. This hampered the establishment of Georgian schools until the end of the 19th century. The monograph provides documentary materials on how Georgian society, led by intellectuals, resisted these policies, illustrated by articles published in Iveria. It shows that Russia failed to disunite Georgians and Mingrelian-Chans physically or politically.

According to the scientists, by the end of the 19th century Georgian nationalism was characterized as unifying. The Russian Empire was striving to expand its state borders by using Mingrelian-Chan unity. Georgian nationalism of that period was unifying because public figures through print media were striving for the unification of Georgia and for culturally homogenous territories. They were doing their utmost to prevent political segregation.

The Scientific Project Manager paid attention to Zaal Kikvidze’s work, which is the first monographic research of gender-linguistic issues. The work presents and discusses linguistic-gender factors in the process of shaping Georgian national identity, as illustrated by articles published in Iveria.

Although this research team examined national consolidation and identity on the basis of publications created over a century ago, in their opinion these questions are still very important. Based on data from the issues of Iveria, Marian Chkhartishvili and Ketevan Mania conclude, “Establishing a nation is a process that changes. Previously, special emphasis was laid on ethnic origin. Now, the focus is on ‘citizenship’. One hears terms like ‘Georgian Jew’ or ‘Georgian Ukrainian’ quite frequently. The word ‘Georgian’ has acquired the meaning of ‘citizenship’. During the Soviet period Georgian identity partially lost this custom, but now it has developed again. It seems that over time the term ‘Georgian’, which usually means ‘an ethnic Georgian’ now, will incorporate all Georgian citizens, regardless of their ethnic origin”. They also note that this example is very important for other countries because the Georgian nation has passed through stages of continuous development from an ethnic core to national unity.

თეოდორ ჰორშელტი - "ქართული ბიჭი ჩოხაში". ქ. აკვ. 20X16, 1850-იანი წლები
Theodore Horschelt, "Georgian Boy in Chokha (Georgian national clothes)", paper, watercolor, 20X16, c. 1850

ქართული მხატვრობა - XVIII საუკუნის მეორე ნახევრიდან XXI საუკუნის ათიან წლებამდე, 500-ზე მეტი ილუსტრაცია, 300-მდე მხატვარი ერთ გამოცემაში — ასეთ მნიშვნელოვან შედეგზე გათვლილი ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ინსტიტუტში მიმდინარე პროექტი „ქართული მხატვრობა — განვითარების ისტორია“. გამოცემაში წარმოდგენილი იქნება დღემდე უცნობი ნამუშევრები, განსხვავებული, თანამედროვე თვალთახედვიდან განიხილება ბევრი ნაცნობი შემოქმედი. აქ შეხვდებით ინფორმაციას პირველი ქართული პორტრეტული მხატვრობიდან ახალი ემიგრაციის წარმომადგენელ ქართველ ხელოვანთა ჩათვლით. ნაშრომი მოიცავს მთლიანად მხატვრობას - ფერწერას, გრაფიკას, თეატრისა და კინოს მხატვრობას. პროექტი სამწლიანია და ხორციელდება ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდის (რუსთაველის ფონდი) მხარდაჭერით.

Georgian Painting – From 1750 Until Today

ინფორმაცია ქართულ მხატვრობაზე XVIII საუკუნის მეორე ნახევრიდან XXI საუკუნის ათიან წლებამდე, 500-ზე მეტი ილუსტრაცია, 300-მდე მხატვარი ერთ გამოცემაში — ასეთ მნიშვნელოვან შედეგზე გათვლილი ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ინსტიტუტში მიმდინარე პროექტი „ქართული მხატვრობა — განვითარების ისტორია“. გამოცემაში წარმოდგენილი იქნება დღემდე უცნობი ნამუშევრები, განსხვავებული, თანამედროვე თვალთახედვიდან განიხილება ბევრი ნაცნობი შემოქმედი. აქ შეხვდებით ინფორმაციას პირველი ქართული პორტრეტული მხატვრობიდან ახალი ემიგრაციის წარმომადგენელ ქართველ ხელოვანთა ჩათვლით. ნაშრომი მოიცავს მთლიანად მხატვრობას - ფერწერას, გრაფიკას, თეატრისა და კინოს მხატვრობას. პროექტი სამწლიანია და ხორციელდება ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდის (რუსთაველის ფონდი) მხარდაჭერით.

2010-2012 წლების განმავლობაში პროექტზე მომუშავე ჯგუფმა მნიშვნელოვანი სამუშაო გასწია. პროექტის ხელმძღვანელის, თსუ პროფესორის მეცნიერებათა დოქტორის მაია ციციშვილის განცხადებით, ეს იქნება ამ მასშტაბის პირველი ქართულენოვანი ნაშრომი. პროექტის პირველ ეტაპზე ნაშრომში 150 მხატვრის შეყვანა იყო გათვალისწინებული. მაგრამ წყაროების მოძიებისა და მხატვრული მასალის დამუშავების შემდეგ მათი რაოდენობა 300-მდე გაიზარდა.

Information about Georgian painting from the second half of the 18th century until the first decade of the 21st century will include over 500 illustrations and 300 painters in one publication as a result of the project “Georgian Painting – a History of its Development”, taking place at the Institute of Art History and Theory. The publication will illustrate previously unknown works and many famous artists, all discussed from a contemporary standpoint. The publication offers information from Georgian portraiture to Georgian artists who are part of a new wave of emigration. The publication covers painting and pictorial art, graphics, as well as theatre and cinema art. The Rustaveli Foundation for Georgian Studies, Humanities and Social Sciences is supporting this three-year project.

From 2010-2012 the project team made significant advances in their work. Project Director, TSU Professor Maia Tsitsishvili, affirms it will be the first comprehensive study of its kind written in Georgian. At the first stage of the project the work will cover 150 painters, and then further sources and art materials will be processed to increase the total to 300 painters. She explained that the work starts from the second half of 18th century, when the first easel art and portraits appeared in Georgia.

მაია ციციშვილი - თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი; ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი. გ. ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის კვლევის ეროვნული ცენტრის უფროსი მეცნიერი-თანამშრომელი; საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს მოძრავი ძეგლების საექსპერტო კომისიის თავმჯდომარე; მოპოვებული აქვს 12 ლოკალური და საერთაშორისო გრანტი, არის მრავალი სამეცნიერო პროექტის ხელმძღვანელი; საერთაშორისო და ადგილობრივი კონფერენციისა და სიმპოზიუმის მონაწილე; არის 50-მდე სამეცნიერო ნაშრომის და 5 მონოგრაფიის ავტორი.

Maia Tsitsishvili – Associate Professor of the TSU Faculty of Humanities; Doctor of History of Art; Senior scientist at the G. Chubinashvili National Center of Georgian Art History and Monument Protection; Chairperson of the Expert Commission of Movable Monuments of the Ministry of Culture and Protection of Monuments. Professor Tsitsishvili has received 12 local and international grants and heads numerous scientific projects. She participates regularly in international and local conferences and symposiums and has authored about 50 scientific works and five monographs.

„ეს იქნება ყველაზე მოცულობითი და რაც მთავარია თავისუფლად დაწერილი ნაშრომი ახალ და თანამედროვე ქართულ მხატვრობაზე, ყოველგვარი ცენზურის გარეშე. აქ საუბარი იქნება იმ სახელოვნებო პროცესების შესახებ, რომელთა კვლევა და გამოაშკარავება შეუძლებელი იყო საქართველოში 1990 წლებამდე. ნაშრომს ექნება ენციკლოპედიური ხასიათი. მხატვრებისა და ნაწარმოებების შერჩევის კრიტერიუმია, უპირველეს ყოვლისა, მაღალი მხატვრული დონე და მათი როლი ქართული მხატვრობის განვითარებაში. მასალა მოვიძიეთ როგორც თბილისის, ასევე რეგიონულ სამუზეუმო ფონდებსა და არქივებში. აღმოვაჩინეთ ისეთი მასალაც, რომელიც ცნობილი მიზეზების გამო, ქართველი ხელოვნების ისტორიკოსების კვლევის საგანი ვერ გახდებოდა. უკვე შესწავლილია საქართველოში არსებული თითქმის ყველა წყარო, რამდენიმე კერძო კოლექციის გარდა. კვლევის პროცესს თან სდევდა მოულოდნელი აღმოჩენები, მაგალითად, რაჭაში დაცულ ფონდებში სოც-რეალისტური ხელოვნების არაერთი საგულისხმო ნიმუში დაგვხვდა, როგორც თბილისში უკვე იშვიათობას წარმოადგენს. პროექტის ორი წევრი საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროში ვმუშაობთ, რამაც საშუალება მოგვცა დამატებით გავცნობოდით კერძო კოლექციების მასალას, გადაგველო და შეგვესწავლა ის ნაწარმოებები, რომლებიც ოფიციალურად იქნა გატანილი საქართველოდან. მხატვრების შესახებ მონაცემებს ვაგროვებთ საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის რარიტეტულ განყოფილებაშიც, ვეცნობით პერიოდიკას. 2011 წელს პროექტის წევრებმა მონაწილეობა მივიღეთ გ. ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიის და ძეგლთა დაცვის კვლევის ეროვნული ცენტრის საერთაშორისო სიმპოზიუმში თბილისში, ხოლო 2012 წელს რომულდო დელ ბიანკოსა და სამხატვრო აკადემიის საერთაშორისო კონგრესში ფლორენციაში. ამან საშუალება მოგვცა შევხვედროდით ევროპელ და რუს კოლეგებს, ერთმანეთისთვის გაგვეზიარებინა შეხედულებები, გაგვეცვალა ინფორმაცია, მაგალითად რუსეთის აღმოსავლეთის ხელოვნების მუზეუმში ძალიან დიდი მასალა ქართული ხელოვნების შესახებ, ხოლო იქაური თანამშრომლები დაგვიპირდნენ დახმარებას მასალების გაცნობაში“ — ამბობს პროექტის ხელმძღვანელი.

მაია ციციშვილის განმარტებით, ნაშრომი იწყება მეთვრამეტე საუკუნის მეორე ნახევრიდან, როდესაც საქართველოში პირველი დაზგური მხატვრობა, პორტრეტები ჩნდება.

„მიჩნეულია, რომ ეს ნამუშევრები შესრულდა ძირითადად ევროპული პარადული მხატვრობის მიბაძვით. აქ გამოსახული არიან ძირითადად სამეფო ოჯახის წევრები. ნამუშევრები შესრულებულია ძირითადად რუსეთში, სადაც ქართველი მეფეები და ბატონიშვილები იყვნენ გადახვენილები. პორტრეტებს ასრულებდნენ მეფის ამაღლაში მყოფი მხატვრები. ყველა ნამუშევარი ხელმოუწერელია, უცნობია ავტორთა ვინაობა. კვლევის შედეგად ერთადერთი ავტორი დადგინდა — ნიკოლოზ აფხაზი, რომელსაც ხუთი წლის გოგონა ბაგრატიონ-დავითაშვილი ჰყავს დახატული“.

ქართული მხატვრობის ისტორიაშიც და ნაშრომშიც ე.წ. პარადული პორტრეტს „ტფილისური პორტრეტული სკოლა“ ცვლის. ამ სკოლას აქვს თავისებური დამახასიათებელი სტილი, შესრულების მანერა. ამ სკოლის მიერ შესრულებულ პორტრეტებში 20-25 სხვადასხვა ეროვნების მხატვრის ხელი დასტურდება. პორტრეტებზე ასახულია, უპირატესად თავადაზნაურების ფენა. ნამუშევრების ზომაც მცირდება. მათ ჰქონდათ მემორიალური მნიშვნელობა. ხშირია წყვილადი პორტრეტები (დედ-მამა, მამა-შვილი, რომლებიც ერთმანეთისკენ იყურებიან). მეცხრამეტე საუკუნის 70-იან წლებში დაგეროტიკი და მერე ფოტოგრაფია გაჩნდა, რის გამოც, როგორც ჩანს ტფილისურმა პორტრეტულმა მხატვრობამ დაკარგა თავისი ფუნქცია.

„პირველი ქართველი მხატვარი, რომელმაც პროფესიული სამხატვრო განათლება რუსეთში მიიღო, იყო ალექსანდრე ჭავჭავაძის ყმა გრიგოლ მაისურაძე. გარკვეული დროის შემდეგ რუსეთსა და ევროპაში სასწავლებლად ახალი ქართული მხატვრობის უფროსი თაობის წარმომადგენლებიც გაემგზავრნენ: ალექსანდრე ბერიძე, რომანოზ გველესიანი, ალექსანდრე მრეველიშვილი, დავით გურამიშვილი და სხვ. თანამედროვე ქართული მხატვრობის ჩამოყალიბებაში განსაკუთრებული როლი მიუძღვით ამავე თაობის წარმომადგენლებს გიგო გაბაშვილსა და მოსე თოიძეს. მათ ახალი ქართული მხატვრობა, არა მარტო ჟანრობრივად გაამდიდრეს, არამედ შექმნეს თანადროული ევროპული მხატვრობის შესატყვისი ნაწარმოებები“ — ამბობს პროექტის ხელმძღვანელი.

ნაშრომში განსაკუთრებული აქცენტი გაკეთდება ქართულ მოდერნისტულ მხატვრობაზე, რომელიც უდავოდ ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანია ქართული ხელოვნების ისტორიაში.

“It will be the most voluminous and original uncensored written work on modern and contemporary Georgian painting. This encyclopedic style publication will discuss creative processes that could not be studied or exhibited in Georgia before the 1990s.” Criteria for selecting the painters and works included both a high artistic level and their impact on the development of Georgian painting. We have researched materials in Tbilisi as well as regional museums and have discovered materials that formerly could not be researched by Georgian art historians. Almost all artistic sources existing in Georgia have been studied except for some private collections. The research process yielded unexpected discoveries. For example we found some remarkable pieces of socialist-realist art in the Racha protected archives – these types of art are a rarity in Tbilisi. Two members of our team also work at the Ministry of Culture and Protection of Monuments, which enabled us to access some private collections, take photos and study works that were legally taken out of Georgia. We are studying periodicals and collecting data about painters at the Rarity Department of the National Library of the Georgian Parliament. In 2011 the project team participated in the international symposium of the Chubinishvili National Research Centre for Georgian Art History and Protection of Monuments, and in 2012 we took part in the International Congress of Romualdo Del Bianco and the Academy of Art in Florence, Italy. This gave us an opportunity to meet our European and Russian colleagues, share our views and exchange information. For example, the Russian Museum of Eastern Art stores extensive materials on Georgian art and an official of the museum assured their support for our team to research those materials.”

Tsitsishvili described how Georgian painting evolved. “It is believed that these works were often created imitating European ceremonial art. Basically the members of Royal families are portrayed here and the first works are mostly produced in Russia, where Georgian Kings and their children had immigrated. Portraits were painted by court painters but none are signed, so the names of painters are unknown. Only one painter was identified -- Nikoloz Abkhazi--who painted a five-year-old girl, Bagration-Davitashvili.”

“Ceremonial portraits” in Georgian art history were replaced by the Portrait School of Tiflis at the beginning of the 19th century. This school had a typical style and way of working. Portraits produced by this school were made by various artists from 20-25 nationalities and mostly portray nobility. The portraits were of a smaller format than regular easel paintings and they are of great importance for recording history. “Double portraits” were very frequent--for example, father-mother, father-son-- who were looking directly at each other. In the 1870s, daguerreotype --and then photography-- began, which caused the Tiflis Portrait School to decline, as it lost its principle function.

According to Tsitsishvili, “The first Georgian painter to receive a professional artistic education in Russia was Grigol Maisuradze, who was Alexander Chavchavadze’s bondman. Later, older generations of Georgian painters also left for Russia and Europe to study. These included Alexander Beridze, Romanoz Gvelesiani, Alexander Mrevlishvili, Davit Guramishvili and others. Others of the same generation--Gigo Gabashvili and Mose Toidze--significantly contributed to the establishment of modern Georgian painting, not only by genre but of a quality corresponding to modern European painting.”

The publication will put a special emphasis on Georgian modernist painting, which the Director believes undoubtedly takes a very important place in the history of Georgian art. Significant developments in almost all branches of arts and sciences took place during those two-and-a-half years in the early 1900s when Georgia was independent, Maia Tsitsishvili says. “A chapter is dedicated to this issue in the publication. Georgian modernism created in the first decades of the 20th century and is a multi-cultural phenomenon. German, Polish, Armenian and other nationalities have contributed very much to the establishment of Georgian modernist art. Local artists and poets were joined by those who arrived from Russia. Their choice was not accidental--besides a better political environment and favorable economic conditions--in Georgia the artistic milieu was intense and intellectually fulfilling. Issues of avant-garde art were discussed in literary salons and art cafes. The walls of these cafes and salons were covered with a wide array of pictures painted by local and non-local artists, including K. Zdanevych, S. Sudeikin, L. Gudiashvili, D. Kakabadze, S. Valishevsky, S. Sorin, I. Zdanevych, M Toidze and others.”

The new publication will show how many previously existing assessments about old Soviet painters have been revised. Separate chapters are dedicated to the painting of the fifties-sixties, the seventies-eighties and the last twenty years.

Tsitsishvili concludes, “This book will be different from others. Voluminous studies on Georgian fine arts have already been published in Russian (for example by V. Beridze and N. Ezerskaya, “Art of Soviet Georgia 1921-1970”, 1975). Much has changed and a lot of new sources and materials have appeared. Today, new art processes and authors should be analyzed and researched from different perspectives. For example, we discovered that Gigo Gabashvili made some paintings in the symbolist style and we found some of his unknown works--about 100 pictorial and graphic works at the National Museum of Georgia. Nothing was known about them and it seems the painter never exhibited them.” Today many Georgian painters work abroad. “We are looking for materials about them so we can acquaint the Georgian public with them and their work,” she says.

პოქუნე ფრანკელი - "ნიხაიკოპიანი ჰელი" ქ. აკვ. 49X39, 1888. Helene Frankel, Woman with Chikhtkopi (Georgian national head dress), paper, watercolor, 49X39, 1888

გიორგი გაბაშვილი - "ნუდური ქალები" ქ. აკვ. 25X40, 1890-იანი წლები. Giorgi Gabashvili, Naked Women, paper, watercolor, 25X40, c. 1890

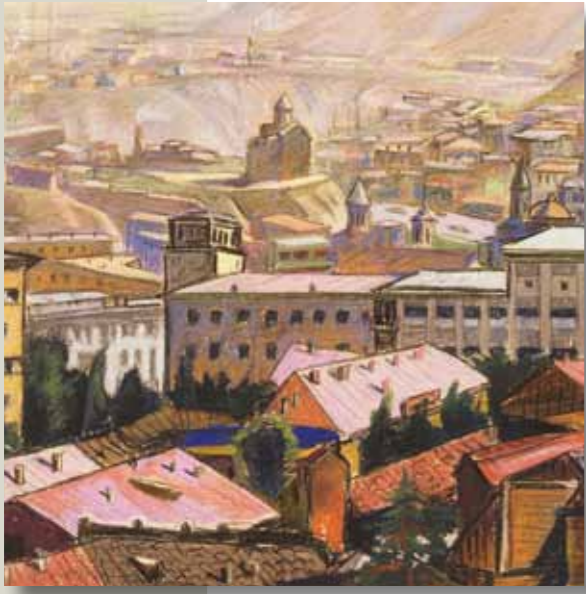

შალვა კიკოძე - "კუიზაჟი", მ.ხ. 20X30, 1917. Shalva Kikodze, landscape, cardboard, oil, 20X30, 1917

ელენე ახვლედიანი - "ბუიზაჟი მუმიდობის", ტ.ხ. 90X100, 1905. Elene Akhvediani, Tbilisi, paper, pastel, 43X65, 1905

ელენე ახვლედიანი - "თბილისი". კ.ა. 43X65, 1961.
Elene Akhvediani, Tbilisi, paper, pastel, 43X65, 1961

ირაკლი ფაჩიანი - "აბსტრაქტა". ტ.ბ. 150X200, 1989.
Irakli Pajfiani, abstract, 150X200, linen, oil, 1989

გიორგი გაბაშვილი - "ანგელოზები". კ.ა.კ. 25X40, 1890-იანი წლები.
Georgi Gabashvili, Angels, paper, watercolor, 25X40, 1890ies

ხელოვნების თითქმის ყველა დარგისა და მეცნიერების განსაკუთრებული აღმავლობა მოხდა იმ ორწლიანდინამიკურ განვითარებაში, როდესაც საქართველო იყო დამოუკიდებელი — ამბობს მაია ციციშვილი.

1910-იან წლებში შექმნილი ქართული მოდერნიზმი მულტიკულტურული მოვლენაა. ქართული მოდერნიზტული ხელოვნების ჩამოყალიბებაში განსაკუთრებული წვლილი თბილისში მოღვაწე გერმანელმა, პოლონელმა, სომეხმა და სხვა ეროვნების შემოქმედებმაც შეიტანეს. ადგილობრივ მხატვრებსა და პოეტებს რუსეთიდან ჩამოსული ხელოვანებიც შეუერთდნენ. ცხადია, მათი არჩევანი შემთხვევითი არ იყო, რადგან უკეთესი პოლიტიკური გარემოსა და ეკონომიკური პირობების გარდა, მათ საქართველოში დაძაბული და სავსე ინტელექტუალური ცხოვრება ეგულბოდათ. ავანგარდული ხელოვნების საკითხები იხილებოდა ლიტერატურულ სალონებში, არტისტულ კაფეებში. კაფეების და სალონების კედლებზე ერთმანეთს ენაცვლებოდა ადგილობრივი და ჩამოსული მხატვრების კ. ზდანევიჩის, ს. სუდეიკინის, ლ. გუდიაშვილის, დ. კაკაბაძის, ს. ვალიშვესკის, ს. სორინის, ი. ზდანევიჩის, მ. თოიძის და სხვათა ერთმანეთისგან საკმაოდ განსხვავებული სურათები, თუ მოხატულობები“ — განმარტავს ავტორი.

ამას გარდა, გადაიხედა ბევრი დღემდე არსებული შეფასებაც საბჭოთა პერიოდის მხატვრების შესახებ. ცალკე თავებად გამოიყოფა 1950-60-იანი წლები, 1970-80-იანი წლები და უკანასკნელი 20 წლის მხატვრობა.

„ეს წიგნი მნიშვნელოვნად განსხვავებული იქნება. ქართულ სახვით ხელოვნებაზე დიდი მოცულობის ნაშრომია დაწერილი რუსულ ენაზე (ვ. ბერიძე, ნ. ეზერსკაია, „საბჭოთა საქართველოს ხელოვნება 1921-1970“, 1975 წ.). მას შემდეგ ბევრი რამ შეიცვალა, მრავალი ახალი წყარო და მასალა გამოჩნდა. დღეს ახალი კუთხიდან უნდა მოხდეს მრავალი სახელოვნებო პროცესისა თუ ავტორის გაანალიზება და კვლევა. მაგალითად, აღმოჩნდა, რომ გიგო გაბაშვილს სიმბოლისტური სტილის სურათები აქვს შესრულებული. მისი უცნობი, 100-მდე ფერწერული და გრაფიკული ნამუშევარი პროექტზე მუშაობისას აღმოვაჩინეთ საქართველოს ეროვნულ მუზეუმში. მათ შესახებ არაფერი იყო ცნობილი, როგორც ჩანს მხატვარს ისინი არასოდეს გამოუფენია“ — აცხადებს მაია ციციშვილი.

პროექტის ხელმძღვანელის თქმით, არაერთი ქართველი მხატვარი დღეს საზღვარგარეთ მოღვაწეობს. მათ შესახებაც მიმდინარეობს მასალების მოძიება და სასურველია მათი შემოქმედების გაცნობა ქართული საზოგადოებისთვის.

პროექტის დიდი ნაწილი უკვე შესრულებულია. მისი შედეგი იქნება ქართული მხატვრობის განვითარების ისტორიის ორტომეულის მომზადება. პირველ ტომში ტექსტობრივი ნაწილი განთავსდება, ასევე მხატვრების ბიოგრაფიები და ბიბლიოგრაფია. მეორე ტომი კი თავიდან ელექტრონული ვერსიის ფორმატში მომზადდება და მასში ვიზუალური მასალა შევა. პროექტის ხელმძღვანელი მაია ციციშვილი ვარაუდობს, რომ მთლიანად პროექტი 2013 წლის მარტისთვის იქნება მზად, ამის შემდეგ კი მეორე ტომის დასასტამბი თანხის მოძიება დაიწყება.

A large part of the project has already been completed and will result in two published volumes on the history of the development of Georgian art. The first volume will contain written materials, painters' biographies, and bibliographic references. The second volume will initially be prepared in an electronic format and made up of visual materials. The first volume and online version of the second volume are planned for March 2013. After that date the team will seek funding to print the second volume.

ოსუ მუზეუმის საგამოფენო დარბაზი
Exhibition Hall of TSU Museum

ენციკლოპედია "ანტიკური კავკასია" Encyclopedia Antique Caucasus

„ყველა ადამიანის ოცნებაა, განახორციელოს ისეთი საქმე, რომელსაც, ფრთოსანი გამოთქმა რომ მოვიშველიოთ, „განძი სამარადეთსამო“ შეიძლება ვუწოდოთ. მე და ჩემს კოლეგებს მოგვეცა შესაძლებლობა, შევჭიდებოდით სამეცნიერო პროექტს, რომელსაც ჩვეულებრივი სამეცნიერო მონოგრაფიებისგან განსხვავებით, ბევრად უფრო ხანგრძლივი ცხოვრება უნერია. ეს არის ანტიკური კავკასიის პირველი ენციკლოპედია“, — ასე აფასებს ენციკლოპედია „ანტიკური კავკასიის“ მნიშვნელობას თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სრული პროფესორი, თსუ კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეციისტიკის ინსტიტუტის დირექტორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი რისმაგ გორდეზიანი.

ენციკლოპედიაზე „ანტიკური კავკასია“ მუშაობა 2010 წელს დაიწყო და პირველი ტომი უკვე გამოიცა. თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეციისტიკის ინსტიტუტის ამ პროექტის განხორციელება რუსთაველის ფონდის სამეცნიერო გრანტის დაფინანსებით მოხერხდა.

ენციკლოპედია სულ სამ ტომად გამოვა. პირველი ტომი დაეთმო ანტიკური ეპოქის ძველ აღმოსავლურ, ბერძნულ და ლათინურენოვან წყაროებს და ძველ აღთქმაში არსებულ ცნობებს. ამჟამად მეცნიერები ინტენსიურად მუშაობენ მეორე ტომზე, რომელიც გამოვა 2012 წლის ბოლოს, ხოლო მესამე ტომი გამოიცემა 2013 წლის ბოლოს ან 2014 წლის ივნისში. მეორე ტომში თავმოყრილი იქნება 3000-მდე სტატია, რომელიც მაქსიმალურად სრულად მოიცავს კავკასიასთან დაკავშირებულ ყველა ტერმინს.

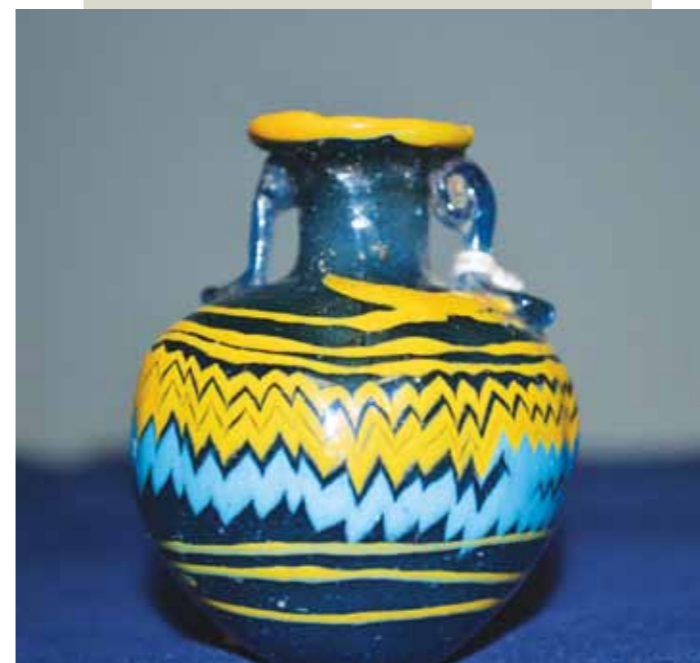
მესამე ტომში განთავსდება საძიებლები პირველი ტომის, ანუ წყაროებისათვის, და სტატიებში დადასტურებული იმ საკუთარი სახელებისთვის, რომლებიც ვერ აისახა ენციკლოპედიაში დამოუკიდებელი სტატიის სახით. მესამე ტომშივე წარმოდგენილი იქნება მეცნიერების, თუ მკითხველის, მიერ გამოვლენილი მთელი ის ინფორმაცია, რომელიც წინა ტომებში მხედველობიდან გამორჩათ. მოხდება შემჩნეული შეცდომების შესწორება, ასევე მითითებული იქნება კავკასიისა და მის ფარგლებს გარეთ გამოვლენილი ის ეპიგრაფიკული წყაროები, რომლებიც საინტერესო ინფორმაციას შეიცავს. აქ განთავსდება შესაბამისი რუკები, სრული ბიბლიოგრაფიული ნუსხები, ცნობები წყაროთა მთარგმნელების შესახებ და ა.შ.

ენციკლოპედიის ქრონოლოგიური საზღვრები შემოიფარგლება პერიოდით ძვ. წ.-აღ. მეორე ათასწლეულიდან (ანუ კავკასიურ ტომთა წერილობით წყაროებში პირველად ფიქსაციის ხანაიდან) ახ. წ.-აღ. მეხუთე საუკუნემდე (გამონაკლის შემთხვევაში მეექვსე საუკუნის პირველი ნახევრამდე).

რაც შეეხება გეოგრაფიულ საზღვრებს — ენციკლოპედიაში წარმოდგენილია ის არეალი, რასაც დღეს მოიცავს ცნება კავკასია; აგრეთვე მისი მიმდებარე ის ტერიტორიები, რომლებზეც კავკასიურ ტომთა გავრცელება ივარაუდებოდა ანტიკურობაში. ეს ეხება შავი ზღვისპირეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპირო ზოლს, სადაც მეტწილად ქართველური ტომების გავრცელება დასტურდებოდა; ცალკეულ შემთხვევაში ანატოლიის იმ რეგიონებს, რომელთაც ცნება არმენია სწვდებოდა და სამხრეთ-დასავლეთ კასპიისპირეთის რეგიონებს, რომლებიც კავკასიელი ალბანელების ტერიტორიებს მოიცავდა; ჩრდილოეთით ჩვენთვის ერთგვარ საზღვარს მდინარე ტანაისი (თანამედროვე დონი) წარმოადგენს.

როგორც თსუ კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეციისტიკის ინსტიტუტის დირექტორი რისმაგ გორდეზიანი განმარტავს, ენციკლოპედიაზე მუშაობისას, მეცნიერები შეეცადნენ მიწვდომოდნენ ბოსფოროსის სამეფოს რეგიონსაც. თუმცა, ყურადღება ძირითადად მიმართული იყო ჩრდილოეთი, ცენტრალური და სამხრეთ კავკასიის ტერიტორიებისკენ.

„ცნობილია, რომ კავკასია, როგორც რეგიონი, რომელიც მსოფლიო რუკაზე ცალკე გამოყოფას იმსახურებს, პირველად ანტიკურ წყაროებში გამოიკვეთა და აქვე მიეცა მის განსაკუთრებულობას შეფასება. მისი აღწერის შემდეგ პლინიუს უფროსი დასძინს: „ამგვარია მსოფლიოს ერთ-ერთი უდიდებულესი კუთხე“. ანტიკურობაშივე შეიქმნა ორი მარადიული სიმბოლო: არგონავტების ლაშქრობის მიზანი — ლეგენდარული კოლხიდა და კავკასიის კლდეზე მიჯაჭვული პრომეთე. ისინი დანარჩენი მსოფლიოსთვის დღესაც კავკასიის უმთავრეს ორიენტირებს წარმოადგენენ. არ არის შემთხვევითი, რომ ჩვენი ენციკლოპედიის გარეკანის დიზაინისათვის სწორედ პრომეთეს ტანჯვის ამსახველი გამოსახულება იქნა შერჩეული ძვ. წ. აღ. მე-

ქობულეთი - ფიქვენაის ბუქძნელი და ყოლხუი სამაჩოვანი. ძვ. წ.-აღ V-III სს. უსპონაკები ანტიკური პეჩიოლის სამაჩხებიდან

Pottery from Greek and Kolkhetian graves in Kobuleti-Pichvnari, V-III BC

“Every person dreams of being able to create- if we use a catch phrase-- “an eternal treasure”. My colleagues and I were given an opportunity to undertake a scientific project, which-- unlike the usual scientific monographs-- will live a longer life. This is the creation of a unique encyclopedia Antique Caucasus.” These words describe the project being carried out by Professor Rismag Gordeziani, Director of the Institute of Classical Philology, Byzantine and Modern Greek Studies of TSU.

The work, begun in 2010, is being funded by the Rustaveli National Science Foundation and will ultimately consist of three volumes. The first volume has been published and is dedicated to ancient Eastern, Greek and Latin sources of classical antiquity as well as information existing in the Old Testament. Presently the team is working on the second volume to be published by the end of 2012, which will include approximately 3000 articles covering all subjects related to the Caucasus as fully as possible. The third volume will include indexes for the first volume, including sources not included in the encyclopedia within independent entries. It will also contain information contributed by scientists or other readers that was not treated in the previous two volumes. Errata will be corrected in the third volume and epigraphic sources identified in the Caucasus and elsewhere. It will contain relevant maps, comprehensive bibliographical lists and information about the translators, etc.

The chronology of the encyclopedia extends from the 2nd millennium BC, for example in the written sources of Caucasian tribes that settled in the area for the first time, to the 5th century AD. Exceptionally it will include some references for the first half of the 6th century AD. Geographical borders include the area covered by what is known as “the Caucasus” today, as well as adjacent territories where Caucasian tribes supposedly lived in antiquity. These include the south-eastern coastal line of the Black Sea Region, where Georgian tribal settlements have been confirmed; in certain cases Anatolian regions are included, including the present-day Armenia and Southwest Caspian regions that were territories of Caucasian Albanians. In the North, the border is defined by the River Tanais called the River Don today.

Gordeziani explained that while working on the encyclopedia, the researchers also tried to cover the Kingdom of Bosphorus, however most attention focused on the Northern, Central and South Caucasian territories. “It is well known that the Caucasus as a region deserves to be marked separately on the world map, and was identified as such in the first antique sources. Pliny the Elder once described it: ‘This is what the most magnificent places of the world look like’. Two eternal symbols were created in antiquity: the goal of the Argonauts’ expedition – legendary Kolkhida--and the Caucasian Mountains where Prometheus was chained. These still represent the major landmarks of the Caucasus for the rest of the world and is why an image portraying the torments of Prometheus, reproduced from a kylix – a shallow ancient Greek wine drinking cup from the VI century BC - was selected for the design of the cover of the encyclopedia. It is as if the Caucasus inherited Prometheus’ torments as well as his permanent hope that one day he will inevitably become free,” he says. Volume One of the encyclopedia is 646 pages long and mostly dedicated to translations of original sources. The first section includes Georgian translations of ancient eastern sources: Khetian (6 documents), Assyrian (14 documents), Urartian (43 documents) and Persian (3 documents). Existing translations were used. In the second and larger section of Volume One, original Greek sources

რისმაგ გორდეზიანი - თსუ კლასიკური ფილოლოგიის კათედრის სრული პროფესორი. ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი. ხმელთაშუა ზღვის კულტურების კვლევის ლაბორატორიის სამეცნიერო ხელმძღვანელი, თსუ კლასიკური ფილოლოგიის კათედრის გამგე, თსუ კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტიისტიკისა და ნეოგრეციტიკის ინსტიტუტის დირექტორი. საქართველოს ეროვნულ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, საბერძნეთის არქეოლოგიური საზოგადოების საპატიო წევრი, საქსონიის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (გფრ), ვინკელმანის საერთაშორისო საზოგადოების წევრი (გფრ), Collegium Europeum-ის წევრი (გფრ). არის 200-მდე სამეცნიერო ნაშრომის, მათ შორის, 26 წიგნის ავტორი, რომელიც გამოქვეყნებულია საქართველოში, გერმანიაში, რუსეთში, საბერძნეთში, უნგრეთში, პოლონეთსა და უკრაინაში. მინიჭებული აქვს თსუ-ს პირველი, რესპუბლიკური და საკავშირო პრემიები. დაჯილდოებულია საქართველოს ღირსების ორდენით და პრეზიდენტის ბრწყინვალეობის ორდენით. არის საბერძნეთის ღირსების ორდენის კავალერი. მოხსენებებს და ლექციებს კითხულობს მსოფლიოს თითქმის ყველა ნამყვან უნივერსიტეტში. არის ათობით დისერტაციის ხელმძღვანელი და რამდენიმე ჟურნალის რედაქტორი და სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

Rismag Gordeziani - Full Professor of the TSU Department of Classical Philology; Doctor of Philological Sciences; Head of the Laboratory for the Study of Mediterranean Cultures; Head of the Department of Classical Philology at TSU; Director of the Institute of Classical Philology, Byzantine and Modern Greek Studies of the Tbilisi State University; Corresponding Member of the Georgian Academy of Sciences; Honorary member of the Greek Archaeological Society; Corresponding Member of Saxonian Academy of Sciences; Member of International Winkelmann Society (Germany); member of Collegium Europeum (Germany). Professor Gordeziani has authored 200 scientific works, including 26 books that have been published in Georgia, Germany, Russia, Greece, Hungary, Poland and Ukraine. He has been awarded the First, Republican and Union Prizes; the Order of Honor and the Order of Glory. He has also been awarded the Greek Order of Honor. He delivers lectures in many leading universities of the world. He supervises dozens of dissertations and is editor or member of the editorial boards of several journals.

ექვსე საუკუნის ლაკონიური კილიქსიდან. თითქოს პრომეთემ დაანათლა კავკასიას მუდმივი ტანჯვა, მაგრამ ამასთანავე გარდაუვალი განთავისუფლების მუდმივი იმედიც“, — ამბობს იგი.

რაც შეეხება უკვე გამოცემულ ენციკლოპედიას „ანტიკური კავკასიის“ პირველ ტომს — იგი მოიცავს 646 გვერდს და, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ეთმობა წყაროების პუბლიკაციას. პირველ განყოფილებაში წარმოდგენილია ძველი აღმოსავლური წყაროების ქართული თარგმანები: ხეთური (6 დოკუმენტი), ასურული (14 დოკუმენტი), ურარტული (43 დოკუმენტი), სპარსული (3 დოკუმენტი). აქ გამოყენებულია უკვე არსებული თარგმანები; მეორე, ყველაზე ვრცელი განყოფილება, ეთმობა ქართულ ენებზე თარგმნილ ბერძნულენოვანი წყაროების ორიგინალს. აქ წარმოდგენილია მიკენური — ხაზოვანი წყაროები, ასევე ასზე მეტი ბერძენი ავტორი. მესამე განყოფილება წარმოგიდგენს ლათინურენოვან ოთხმოცამდე ავტორს. მეოთხე განყოფილება ეთმობა ბიბლიურ ტექსტებს.

„ძველი წყაროების გამოცემის საკითხს სერიოზულად მოჰკიდეს ხელი ქართველმა სიძველეთმცოდნეებმა და ამისთვის სპეციალური სერიაც კი დაარსდა: „უცხოენოვანი წყაროები საქართველოს შესახებ“, რომელშიც გამოვიდა ს. ყაუხჩიშვილის, თ. ყაუხჩიშვილის, ნ. ქეჭავაძის, ა. ურუშაძის, თ. მიქელაძის, ა. გამყრელიძის, ნ. ლომოურის და სხვათა ამომწურავი სამეცნიერო კომენტარებით აღჭურვილი ორენოვანი გამოცემები. ეს წიგნები ამჟამად ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობას წარმოადგენს. ყველა ჩვენგანის დიდი ხნის ოცნება იყო, გვეხილა ერთად თავმოყრილი ყველა ეს წყარო ორიგინალ და ქართულ ენებზე და ამ წყაროებში დადასტურებულ თითოეულ ტერმინზე ენციკლოპედიურად განზოგადოებული მაქსიმალურად ამომწურავი, კვლევის თანამედროვე დონის გამთვალისწინებელი სტატიები, ოღონდ, არა მხოლოდ საქართველოს, არამედ მთელი კავკასიის შესახებ“, — ამბობს რისმაგ გორდეზიანი.

მეცნიერის თქმით, მან და მისმა კოლეგებმა სწორედ ამ ოცნების განხორციელება დაისახეს მიზნად. იდეაზე მუშაობა ჯერ კიდევ გასული საუკუნის ოთხმოცდაათიანი წლებიდან დაიწყო.

„მახსოვს, როგორი ენთუზიაზმით ჩაერთო მაშინ ამ საქმეში ჩვენი სახელოვანი არქეოლოგი ოთარ ლორთქიფანიძე. მისმა მხარდაჭერამ განმიმტკიცა ამ საქმის განხორციელების რეალურობის რწმენა. მისმა მოულოდნელმა გარდაცვალებამ აღარ მოგვცა საშუალება გამოგვეყენებინა მისი შესაძლებლობები, გამოცდილება და ცოდნა. მას შემდეგ, რაც საბოლოოდ ჩამოყალიბდა ენციკლოპედიის კონცეფცია, მისი მომზადების მთელი ტვირთის საკუთარ თავზე აღება ჩვენს ინსტიტუტს მოუხდა“, — აცხადებს რისმაგ გორდეზიანი და მხარდაჭერისთვის არაერთ ქართველ ისტორიკოსს, არქეოლოგს, რუსთაველის ფონდს, კვიპროსის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს და საგამომცემლო პროგრამა „ლოგოსს“ მადლობას უხდის.

რისმაგ გორდეზიანი საგანგებოდ აღნიშნავს იმას, რომ ენციკლოპედიაზე მუშაობის პროცესმა მოამზადა ქართველ სიძველეთმცოდნეთა ახალგაზრდა თაობა, რომელსაც შეუძლია სერიოზული მუშაობა ანტიკურ კავკასიასთან დაკავშირებულ ყველაზე უფრო პრობლემატურ საკითხებზე.

„ახ. წ. აღ. მეორე საუკუნის რომაელ გრამატიკოსს ტერენციანუსს მაურუსს ეკუთვნის ძალზე ცნობილი სენტენცია, pro captu lectoris habent sua fata libelli „წიგნებს აქვთ თავიანთი ბედი, იმის შესაბამისად, თუ როგორ იღებს მათ მკითხველი“. გვინდა გვჯეროდეს, რომ ჩვენს ენციკლოპედიას კეთილი ბედი ექნება“, — ეს რისმაგ გორდეზიანის სურვილია ენციკლოპედიის „ანტიკური კავკასიასთან“ დაკავშირებით.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ, მიუხედავად დიდი მასშტაბისა, ენციკლოპედია „ანტიკური კავკასია“ მეცნიერთა ამ ჯგუფის მიერ განხორ-

დემეტეს ქანდაკება. ძვ. წ. აღ. V-IV სს.
Statue of Demeter, V-IV BC

ანტიკური შავღაიანი თასი. ძვ. წ. აღ. V ს.
Attic black lacquered cup, V BC

კოლხური სამტურა. ძვ. წ. აღ. V-IV სს.
Kolkhetian pitcher with three spouts, V-IV BC

ციელებული ერთადერთი პროექტი არ არის. უკანასკნელ პერიოდში თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტიისტიკისა და ნეოგრეციტიკის ინსტიტუტმა მნიშვნელოვანი სალექსიკონო და საენციკლოპედიო პროექტები განახორციელა. 2009 წელს პროფესორ სოფიო შამანიდის ხელმძღვანელობით ინსტიტუტმა გამოსცა დიდი ბერძნულ-ქართული ლექსიკონი, რომელმაც უკვე გაითქვა სახელი, არა მარტო საქართველოში, არამედ საბერძნეთსა და კვიპროსზეც. ამჟამად ნეოგრეციტიკები მუშაობენ დიდ ქართულ – ბერძნულ ლექსიკონზე, ხოლო კლასიკური ფილოლოგიის წარმომადგენლებმა რუსთაველის ფონდის გრანტის ფარგლებში დაასრულეს მუშაობა ძველი ბერძნული და ლათინურის მულტიფუნქციურ ლექსიკონებზე.

have been translated into Georgian. It presents Linear B Mycenaean sources as well as over 100 Greek authors. The third section of this volume contains about 80 Latin authors, and the fourth section is dedicated to Biblical texts. Gordeziani explained, “Georgian specialists of ancient studies undertook the publication of ancient sources, and a special series was even established for this purpose: foreign language sources about Georgia, which included bilingual publications with comprehensive scientific comments by S. Kawkchishvili, T. Kawkchishvili, N. Kechakmadze, A Urushadze, T Mikeladze, A Gamkrelidze, N. Lomouri and others. These books represent a bibliographical rarity. It has been the long-standing dream of all of us to see these sources grouped together in their original languages as well as in Georgian, to be encyclopedically organized with comprehensive articles about each term--not only about Georgia, but about the entire Caucasus.” He said that he and his colleagues decided to make their dream come true, and began planning the project as far back as the 1990s. “I remember how enthusiastically our famous archeologist, Otar Lortkipanidze got involved in this process. His support strengthened my belief in the possibility to carry out the project. Because of his untimely death, we were deprived of his skills, experience and knowledge. After the concept of the encyclopedia was finally established, however, our Institute assumed the entire burden for its preparation.” Gordeziani expressed his deep gratitude to numerous Georgian historians, archeologists, the Rustaveli Foundation, the Ministry of Education and Culture of Cyprus and the publishing program Logos for their support. He pointed out that the process of working on the encyclopedia has allowed young specialists in ancient studies to gain experience on some of the most problematic issues related to the Antique Caucasus. “A famous expression by the 2nd century grammarian Terentianus Maurus in De litteris, De syllabis, De Metris is: Pro captu lectoris habent sua fata libel meaning ‘According to the capabilities of the reader, books have their destiny’. We would like to believe that our encyclopedia will have an excellent destiny,” Gordeziani said. Although this project is important, Antique Caucasus is not the only one implemented by these scientists. Recently the Institute of Classical Philology, Byzantine and Modern Greek Studies published other significant dictionary and encyclopedia projects. In 2009 under the guidance of Professor Sophio Shamanidi the Institute published a large Greek-Georgian dictionary, which has become famous not only in Georgia, but also in Greece and Cyprus. Presently scientists specialized in Modern Greek Studies are working on a comprehensive Georgian-Greek dictionary, and TSU classical philologists have completed work funded by the Rustaveli Foundation to create Ancient Greek and Latin multi-functional dictionaries.

ქობულეთ - ფიჭვნახის ბეჩნელი და ჯოღბეხი სამაჩოვანი. ძვ. წ-ალ V-III სს. ექსპონატები ანტიკური პერიოდის სამაჩხებლდან

Pottery from Greek and Kolkhetian graves in Kobuleti-Pichvnari, V-III BC

"თბილისური სმოგი" და მასთან ბრძოლის საშუალებები

Combating Smog in Tbilisi

მსოფლიო მდგომარეობის მაცხოვრებელთა ჯანმრთელობას დღეს ერთი საერთო საფრთხე ემუქრება — სმოგი, ანუ ის შავი სქელი ნისლი, რომელიც რიგითი ადამიანის აზრით, გამონაბოლქვისა და ჭვარტლისგან წარმოიქმნება. ამ მხრივ, არც საქართველოს დედაქალაქია გამონაკლისი. თუმცა, საერთოს გარდა ყველა ქალაქს, ცხადია, თავისი დამახასიათებელი პრობლემა, უპირატესობა და პრობლემის გადაჭრის შესაძლო გზა აქვს. სწორედ "თბილისურ სმოგს" ეძღვნება თსუ მეცნიერთა კვლევა, რომელიც ნიგნის "ფოტოქიმიური სმოგი თბილისში" გამოშვებით დაგვირგვინდა. კვლევა სამეცნიერო გარდაპრაქტიკულ შინაარსსაც ატარებს — კვლევის შედეგები თბილისელებს ზაფხულის სიცხეებში (რომელიც სმოგის კონცენტრაციისთვის სახიფთო პერიოდად ითვლება) ნაკლებად დაბინძურებული, მაღალი იონიზაციის მქონე ჰაერით გაჯერებული ტერიტორიების შერჩევაში დაეხმარება. ნიგნის ავტორები თსუ მეცნიერები: ავთანდილ ამირანაშვილი, თეიმურაზ ბლიაძე და ვიქტორ ჩიხლაძე არიან. პროექტი "ფოტოქიმიური სმოგის საარსებო გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების შესუსტება — ქ.თბილისის ეკოლოგიური გაჯანსაღების მნიშვნელოვანი ფაქტორი", თსუ გეოფიზიკის ინსტიტუტში შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის დაფინანსებით განხორციელდა. ადამიანის ჯანმრთელობაზე სმოგის ზეგავლენას მეცნიერთა ჯგუფი 2009-2012 წლებში სწავლობდა.

Residents of metropolitan areas face a common threat – smog produced by emissions and particles from automobiles and industry. Tbilisi is no exception. However, each city has its own set of pollution problems, conditions and possible solutions. TSU scientists who have studied the subject recently published a book, "Photochemical Smog in Tbilisi". The research was both scientific and practical; its results will help residents of Tbilisi to choose areas of town that are less polluted and more saturated with highly ionized air in the hot days of summer. Summer is an especially dangerous period for smog concentration. The authors of the book carried out their research at TSU's Institute of Geophysics, with the support of the Shota Rustaveli National Science Foundation. The project was entitled "Eliminating the Negative Impact of Photochemical Smog on the Living Environment – an Important Factor for the Ecological Recovery of Tbilisi". TSU scientists Avtandil Amiranashvili, Teimuraz Bliadze and Viktor Chikhladze studied the impacts of smog on health between 2009 and 2012. Using the results, the team could identify the conditions of photochemical smog in Tbilisi and the effects of its components such as ozone, and other atmospheric parameters that affect human health, such as aerosol-- suspensions of fine solid particles in the air. This permitted them to make specific recommendations.

ავთანდილ ამირანაშვილი - ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიხეილ ნოდია სახელობის გეოფიზიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე. ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი. ატმოსფეროს ფიზიკის სექტორის გამგე. საქართველოს ეროვნული პრემიის ლაურეატი. გამოქვეყნებული აქვს 250-ზე მეტი ნაშრომი, მათ შორის 5 მონოგრაფია. არის საქართველოს გეოფიზიკური ასოციაციის წევრი. საქართველოს გეოფიზიკური ასოციაციის ჟურნალის სარედაქციო კოლეგიის წევრი. აკადემიკოს მერაბ ალექსიძის პრემიის მიმნიჭებული კომისიის წევრი. საქართველოს ეკო-გეო-მეტეოროლოგიური კავშირის ("ეკოგეომეტი") თავმჯდომარე.

Avtandil Amiranashvili – Deputy Chairman of the Scientific Council of the Mikheil Nodia Institute of Geophysics of TSU; Doctor of Physical-Mathematical Sciences; Chairman of the sector of atmospheric physics; Laureate of the National Prize of Georgia. Dr. Amiranashvili has published over 250 works, including 5 monographs. He is a member of the Georgian Association of Geophysics; member of the editorial board of the journal issued by the Georgian Association of Geophysics; member of the commission granting the Academician Merab Alexidze prize; and Chairman of the Eco-Geo-Meteorological Union of Georgia.

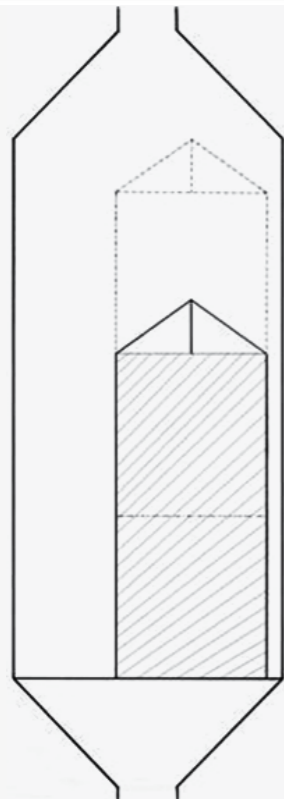
ვიქტორ ჩიხლაძე - ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიხეილ ნოდია სახელობის გეოფიზიკის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი. ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი. არის 89 პუბლიკაციის ავტორი. აქედან 4 გამოქვეყნებულია იმპაქტ-ფაქტორის მქონე ჟურნალებში.

Victor Chikhladze – Senior scientist at the Mikheil Nodia Institute of Geophysics of Tbilisi State University; Doctor in Physical-Mathematical Sciences. Dr. Chikhladze is the author of 89 publications, four of them published in journals with impact factor.

თეიმურაზ ბლიაძე - ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიხეილ ნოდია სახელობის გეოფიზიკის ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელი. ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი. 1975 წლიდან გეოფიზიკის ინსტიტუტის თანამშრომელი სხვადასხვა თანამდებობაზე ატმოსფეროს ფიზიკის სექტორში.

Teimuraz Bliadze - Scientist at the Mikheil Nodia Institute of Geophysics of the Tbilisi State University; Candidate of Physical-Mathematical Sciences. Since 1975 he has worked at the Institute of Geophysics in the sphere of atmospheric physics.

დიდი საღებრო კამერაში მოთავსებული სმოგის კამერა

Smog chamber placed in Large Cloud Chamber

კვლევის შედეგად ფოტოქიმიური სმოგის წარმოშობის პირობები, მისი კომპონენტების (ოზონი, აეროზოლი და სხვ.) და ატმოსფეროს სხვა პარამეტრების ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების ეფექტები განისაზღვრა და კონკრეტული რეკომენდაციები შემუშავდა. პროექტის ფარგლებში გაზომვები 2009 წლის ივნისიდან 2012 წლის თებერვლამდე ტარდებოდა. თბილისის სხვადასხვა რაიონში სამარშრუტო მონიტორინგი საჭიროების მიხედვით, ე.წ. სმოგურ დღეებში წარმოებდა. მონიტორინგის ადგილები ავტოტრანსპორტის მოძრაობის ინტენსივობისა და საცობების რაოდენობის მიხედვით შეარჩიეს, სულ 20 პუნქტი: 8 შედარებით სუფთა და 8 დაბინძურებული ადგილი. გაზომვები ტარდებოდა ასევე 4 ტექტონიკური რღვევის ადგილში, რამაც თბილისში არსებული სმოგური დაბინძურების შესახებ სრული სურათის შექმნა განაპირობა.

მეცნიერების მიერ ყოველდღიურად ინტენსიურად იზომებოდა მინისპირა ოზონის კონცენტრაცია და ატმოსფერული მოვლენები, ტემპერატურა, ტენიანობა, წნევა, ქარის სიჩქარე და მიმართულება; ხილვადობა და საერთო ღრუბლიანობა; სუბმიკრონული აეროზოლების, რადონის, მსუბუქი იონების კონცენტრაცია; მზის რადიაციის ინტენსივობა. ეპიზოდურად — ნიადაგის გამა-გამოსხივება და ა.შ. მონიტორინგი როგორც სტაციონარული, ისე — მობილური ხასიათის იყო.

პროექტის ხელმძღვანელის, მიხეილ ნოდია სახელობის გეოფიზიკის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ-თანამშრომლის ავთანდილ ამირანაშვილის ინფორმაციით, „თბილისური სმოგი“ ანუ საქართველოში არსებული ატმოსფერული დაბინძურების მდგომარეობა არსებითად განსხვავდება განვითარებული ქვეყნებისგან.

თსუ მეცნიერთა ჯგუფმა სმოგის საკითხის შესწავლა ჯერ კიდევ 27 წლის წინ დაიწყო. მათი დაკვირვებით, 27 წლის განმავლობაში, 1984-დან 1998-მდე წლებში მინისპირა ოზონის კონცენტრაციის ზრდა, შემდგომ 2006-2007 წლებამდე კლება და 2008-2011 წლების პერიოდში კვლავ ზრდა აღინიშნებოდა. ამჟამად თბილისში მინისპირა ოზონის კონცენტრაცია თანაზომადია საბჭოთა პერიოდის კონცენტრაციებთან. ამას გარდა, მზის რადიაციის ინტენსივობის, ხილვადობის და ატმოსფეროს აეროზოლური ოპტიკური სისქის გაზომვების მონაცემები იმას მოწმობენ, რომ აეროზოლური დაბინძურების თვალსაზრისით ბოლო წლებში თბილისი ოდნავ უფრო სუფთა გახდა.

კვლევის ერთ-ერთი მონაწილის, თსუ გეოფიზიკის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ-თანამშრომლის, მეცნიერებათა დოქტორის ვიქტორ ჩიხლაძის თქმით, კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ „მსუბუქი იონების კონცენტრაციის მიხედვით, რომელიც ჰაერის სისუფთავის ერთ-ერთი საუკეთესო ინდიკატორია, თბილისში შესწავლილი 20 უბნიდან ყველაზე დაბინძურებულია გმირთა მოედანი, მეტრო ავლაბრის ტერიტორია, ვაკე, პეკინის ქუჩა (მინიმალურზე ნაკლები), შედარებით სუფთაა (მინიმალური აუცილებელი) ლილოს დასახლება, ლისის ტბა, მოსკოვის პროსპექტი, ვაზისუბანი, ჭიჭინაძის ქუჩა (აფრიკა), ზემო ფონიჭალა“ (იხილეთ ცხრილი).

ავთანდილ ამირანაშვილის განმარტებით, გაზომვების განსხვავებული მეთოდოლოგიის გამო, სმოგთან დაკავშირებით სხვა ქვეყნების ქალაქებში არსებულ ვითარებაზე შედარებები ძალზე მიახლოებითია. „მაგალითად, 2010 წელს დავით აღმაშენებლის გამზირზე ზოგიერთი მინარევის საშუალო წლიური კონცენტრაცია შეადგენდა CO-3.5მგ/მ³, 2-0.09 მგ/მ³, ამავე დროს ამსტერდამში NO₂-ის კონცენტრაცია შეადგენდა 0.025-0.075 მგ/მ³. ხოლო ჰოლანდიის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში 0.011-0.053 რაც გაცილებით ნაკლებია, ვიდრე თბილისში. ეს უეჭველად დაკავშირებულია საქართველოში არსებულ მოძველებულ ავტოტრანსპორტის პარკსა და უხარისხო საწვავთან“.

მსოფლიოს მასშტაბით სმოგის მხრივ არსებულ ვითარებაზე საუბრისას კვლევის ავტორებს 2010 წელს ამერიკული კომპანია „Mercer Human Resource Consulting“-ის მონაცემები მოაქვთ 2009 წლისთვის მსოფლიოში ყველაზე დაბინძურებულად მიჩნეული 215 დასახლებული ადგილების შესახებ. ამ რეიტინგის პირველი ხუთეული ასეთია: 1.ბაქო (აზერბაიჯანი),

დიდი საღებრო კამერა
Large Cloud Chamber

ქაჩის სიჩქარის და მიმართულების გაზომის
(ანემომეტრი)
**Equipment for measuring wind speed and direction
(Anemometer)**

მზის ჯამეხი ხაღაცის გაზომის (პირანომეტრი)
**Equipment for measuring broadband solar radiation
(Pyranometer)**

To get an overall understanding of the smog pollution in Tbilisi, measurements were taken from June 2009 to February 2012. During smoggy days, the researchers monitored roads in selected districts of the city. Twenty observation posts were chosen according to traffic intensity and the number of traffic jams. Eight sites were relatively pure/clean and eight were polluted zones. Measurements were also taken in four tectonic fracture zones.

Other factors measured daily include terrestrial ozone concentration and atmospheric events, temperature, overall humidity, wind speed and wind direction. Visibility and overall cloudiness, submicron aerosols, radon, concentration of light ions, and intensity of solar radiation were included as parameters for study. In addition, the researchers episodically measured gamma-radiation in the soil and carried out both stationary and mobile monitoring.

According to the project manager and senior scientist Avtandil Amiranashvili, “Atmospheric pollution in Georgia is significantly different from that found in more developed countries. Scientists began studying Tbilisi smog as long as 27 years ago. According to their observations, from 1984 to 1998 there was an increase in terrestrial ozone concentration in Georgia. Then in 2006 and 2007 there was a decrease in terrestrial ozone concentration while from 2008 to 2011 it began to increase again. Today terrestrial ozone concentration in Tbilisi is the same as at the end of the Soviet era. Moreover, according to the measurements of the intensity of solar radiation, visibility and atmospheric aerosol optical thickness (the degree to which aerosols prevent light transmission), Tbilisi has become relatively cleaner in terms of aerosol pollution.

According to Victor Chikhladze, “Judging by the concentration of light ions, which is one of the best indicators of the purity of the air, the most polluted places out of the 20 studied sites in Tbilisi are Heroes’ Square, the Avlabari intersection, the Vake neighborhood, and Pekini Street where there was less than an allowed minimum of ions. Sites like the Lilo settlement, Lisi Lake, Moscow Avenue, Vazisubani, Chichinadze Street (Africa settlement) and Zemo Ponichala (see the table) are relatively less polluted, meaning that the light ion concentration is at or over the required minimum”.

Amiranashvili pointed out that to different methodologies of measurement, comparisons of smog pollution between Tbilisi and cities elsewhere in the world are still approximate. However some comparisons can be made. In 2010, the average circular concentration of some admixtures on Davit Aghmashenebeli Avenue was CO-3.5 mg/m³, NO₂-0.09 mg/m³. During the same period, NO₂ concentrations in Amsterdam were 0.025-0.075 mg/m³ while in the north-west part of Holland NO₂ concentration was just 0.011-0.053-far less than in Tbilisi. These indicators clearly show that people have outdated forms of transport and use poor quality fuel in Tbilisi.

While discussing smog pollution throughout the world, the researchers refer to the data on the 215 most polluted places of the world, provided by an American company “Mercer Human Resource Consulting”. According to these rankings the top five are: 1. Baku (Azerbaijan), 2. Addis Ababa (Ethiopia), 3. Mexico City (Mexico), 4. Buenos-Aires (Argentina), and 5. Antananarivo (Madagascar). Rankings are based on levels of air pollution, waste management, potable water, hospital services, medical supplies and the presence of infectious disease. Fortunately, Georgia was not in the top ranked most polluted places. Nevertheless, according to a second list, ranking the quality of life, the data are not favorable, as Tbilisi (Georgia) got 214th place!

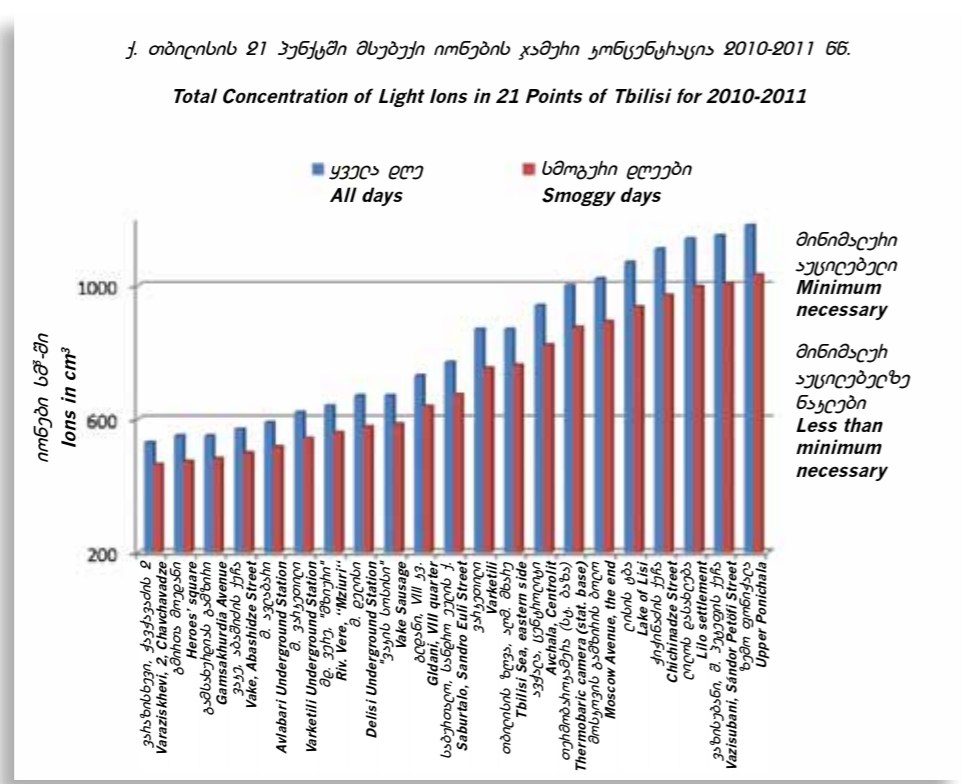
One of the main constituent elements of smog is ozone. At high concentrations, terrestrial ozone damages construction materials, rubber car parts, plants, etc. Most important according to Teimuraz Bliadze, high concentrations of ozone damage the mucous membrane of human and animal respiratory organs. It causes asthma and bronchitis, hampers breathing, weakens resistance to colds and aggravates heart diseases. At high concentrations,

2.ადის-აბეზა (ეთიოპია), 3.მეხიკო (მექსიკა), 4.ბუენოს-აირესი (არგენტინა) 5.ანტანანარივუ (მადაგასკარი). კვლევა ჰაერის დაბინძურებისა და ნარჩენების გადამუშავების, სასმელად ვარგისი წყლის, ინფექციური დაავადებების არსებობის სამედიცინო მომსახურებისა და ალჭურვილობის არსებობის დონითა და ხარისხით განისაზღვრება. საბედნიეროდ ამ რეიტინგში საქართველო სიის ზედა ნაწილში არ ფიქსირდება. თუმცა, მეორე სიის მიხედვით, რომელიც სიცოცხლის ხარისხს ეხება მონაცემები სახარბიელო არ არის. საქართველო ერთ-ერთ ბოლო, 214-ე ადგილზეა.

როგორც უკვე აღინიშნა, სმოგის ერთ-ერთი მთავარი შემადგენელი ელემენტი ოზონია. მინისპირა ოზონი დიდი კონცენტრაციისას აზიანებს სამშენებლო მასალებს, ავტომანქანების რეზინის დეტალებს, მცენარეებს და ა.შ. რაც შეეხება ადამიანის ჯანმრთელობაზე გავლენას — პროექტის ერთ-ერთი მონაწილის, თსუ გეოფიზიკის ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომლის თეიმურაზ ბლიაძის განმარტებით, იგი აღიზიანებს სასუნთქი ორგანოების ლორწოვან გარსს; იწვევს ასთმას, ბრონქიტს; აფერხებს ფილტვების მუშაობას, ასუსტებს წინააღმდეგობას გაცივების მიმართ; შეუძლია გააანვავოს გულის ქრონიკული დაავადებები; სმოგის სხვადასხვა შემადგენელი კომპონენტები დიდი კონცენტრაციისას სხვადასხვა პრობლემის და დაავადების გამოწვევი შეიძლება გახდნენ, მაგალითად შეანელონ აზროვნების უნარი და რეფლექსები; გამოიწვიონ ძილიანობა და ა.შ.

ადამიანის ჯანმრთელობაზე სმოგის მავნე ზეგავლენის მასშტაბის შესაფასებლად მეცნიერებმა თბილისის სასწრაფო სამედიცინო დახმარების მიერ მონოდეზიანი მონაცემები გამოიყენეს. კვლევამ აჩვენა, რომ ბოლო პერიოდში სმოგის ნაკლები კონცენტრაცია უფრო მომაკვდინებელი გახდა. ადრე ეს რიცხვი ოზონის დონის 80 ან მეტ მკგ/მ³ მომატებისას იზრდებოდა. თუმცა, 2009-2010 წლებში სიკვდილიანობის მატება ატმოსფეროში ოზონის შემცველობის 50 მკგ/მ³ კონცენტრაციისას დაფიქსირდა.

სწორედ ასეთი საფრთხის გამო, თსუ მეცნიერებმა რეკომენდაციები შეიმუშავეს. ერთ-ერთი მთავარი რეკომენდაციაა — სმოგის მომატებული ფონის შესახებ შეტყობინების სისტემის დანერგვა. მეცნიერთა აზრით, მავნიტური

დღეების მსგავსად, სმოგის მომატების დროს, ჯანმრთელობის მხრივ გარკვეული რისკ-ფაქტორის მქონე ადამიანებს, შესაძლოა, სახლში დარჩენა ან სხვა ზომების მიღება ვურჩიოთ.

როგორც მეცნიერები ამბობენ, გეოფიზიკის ინსტიტუტში წარმოებული კვლევების შედეგად სმოგის ჯანმრთელობისათვის საშიში ოდენობის პროგნოზირება თსუ მეცნიერებს 12 და 3-4 საათით ადრე შეუძლიათ. თუმცა, ამის განხორციელება გარკვეულ ფინანსებთანაა დაკავშირებული. შესაბამისი მონაცემების დასამუშავებლად და გასავრცელებლად სპეციალისტთა სულ მცირე 5-6 კაციანი ჯგუფია საჭირო.

გარდა ამისა, მოსახლეობას უნდა ჰქონდეს ინფორმაცია დაბინძურებული ზონების შესახებ. შემდგომი რეკომენდაცია თბილისში ან მის სიახლოვეს გარკვეული სარეკრეაციო-დასასვენებელი ადგილების შექმნაა. მსგავსი რეკრეაციული ზონისათვის საუკეთესო ადგილებია ბოტანიკური ბაღი, კუს ტბა, თბილისის ზღა და ა.შ. ცნობისთვის იონიზაციის ერთ-ერთი საშუალებაა ასევე ჰიდრო-იონიზაცია, როდესაც იონების გამოყოფა წყლიდან მისი გაშხეფების დროს ხდება. სხვათა შორის, ამას ხელს ქალაქის სხვადასხვა უბანში არსებული ხელოვნური შადრევნებიც უწყობს, რომლებიც ერთდროულად წმენდს ჰაერს და ქმნის იონებს.

smog can also impair thinking, slow down human reflexes and cause drowsiness.

To evaluate the harmful impacts of smog on human health, the scientists also used data provided by the emergency medical services of Tbilisi. Results paradoxically show that in recent years lower concentrations of smog have in fact become more detrimental to health. In previous years the mortality rate increased when ozone levels increased to more than 80 mcg/m³. However, in 2009-2010, there was an increase in the mortality rate with a concentration of only 50mcg/m³ ozone in the atmosphere. Based on these results, the team has developed recommendations for the public and the government. One of the main recommendations is to establish a smog alert system to notify people at high risk for health problems to stay indoors or take other measures. The research can permit TSU scientists to provide smog forecasts for both 12 hour periods and 3-4 hours before alert levels occur. This service requires funding however to permit a minimum team of five or six scientists monitor and process data, as well as to inform the media and health services. Furthermore, Tbilisi's citizens must be aware of the polluted areas. Another recommendation is to create recreation areas and resorts in and around Tbilisi and some optimal spots include the Botanical Gardens, Turtle Lake, Tbilisi Sea, etc. City dwellers should know that one of the best ways to clean the air, or ionize, is through "hydro-ionization" as the production of ions occurs when water splashes against surfaces. Thus public fountains in Tbilisi's parks are very beneficial in this respect as they create ions that purify the air.

ომარ მუკბანიანი — თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქიმიის დეპარტამენტის მაკრომოლეკულების ქიმიის და პოლიმერული მასალების ინსტიტუტის დირექტორი. საქართველოს ქიმიური საზოგადოების წევრი, უცხოეთთან ურთიერთობის განყოფილების უფროსი; ნიუ-იორკის მეცნიერებათა აკადემიის წევრი; ჟურნალ „Polymer News“-ის რეგიონული რედაქციის წევრი; ქიმიის ხარისხების მიმნიჭებელი საბჭოს წევრი; თსუ შრომების კრებულის ქიმიის სარედაქციო კოლეგიის წევრი; საერთაშორისო ჟურნალის „Polymers Research Journal“ —ის რედაქციის წევრი; სამეცნიერო ჟურნალის „ხანძას“ რედაქციის წევრი; საქართველოს საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა აკადემიის წევრი. სისტემატურად მონაწილეობს და ლექციებს კითხულობს სხვადასხვა საერთაშორისო ტრენინგებზე. არის ათობით საერთაშორისო გრანტის ხელმძღვანელი და პუბლიკაციის ავტორი. ავტორთა კოლექტივთან ერთად დაჯილდოებულია საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პ. მელიქიშვილის პრემიით: „საქართველოს საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა საუკეთესო სამეცნიერო ნაშრომთა ციკლისათვის“. მინიჭებული აქვს ღირსების ორდენი.

Omar Mukbaniani - Director of the Institute of Macromolecular Chemistry and Polymer Materials at the Chemistry Department of the TSU Faculty of Exact and Natural Sciences; Member of the Georgian Chemical Society; Head of the Department of Foreign Relations; Member of the New York Academy of Sciences; member of the regional editorial board of a journal Polymer News; member of the council granting degrees in chemistry; member of the TSU editorial board of the collection of works in chemistry; member of the editorial board of international Polymers Research Journal; member of the editorial board of the Georgian scientific journal Khandza. Professor Mukbaniani regularly delivers lectures at international trainings. He manages dozens of international grants and is the author of numerous publications. With a group of authors he has been awarded the P. Melikishvili Prize of the Georgian Academy of Sciences: “For the Best Cycle of Scientific Works in Natural Sciences in Georgia” and the Order of Honor.

ხვედრები "სვანიდელი დისტოვის"

ექსპერტები უკვე კონკრეტულად ასახელებენ რიცხვებს, რამდენ წელიწადში დადგება სამყარო ბუნებრივი ნედლეულის კრიზისის წინაშე. ამის გამო მსოფლიო აქტიურად მუშაობს ალტერნატიული გზების აღმოჩენისთვის. წარმოება, რომელიც დამოკიდებულია ნავთობზე, გაზზე, ხე-ტყეზე და ა.შ. რამდენიმე წელში სულ სხვა ენერგომატარებლებით შეიცვლება. მეცნიერები თანხმდებიან, რომ ამჟამად მიმდინარე კვლევები და გამოგონებები, რომლებსაც დღეს ინოვაციურს უწოდებენ, "ხვალინდელი დღეა". ამ პროცესში მსოფლიოს ყველა წამყვანი ქვეყნის მეცნიერია ჩართული, მათ შორის არიან ქართველი მეცნიერებიც.

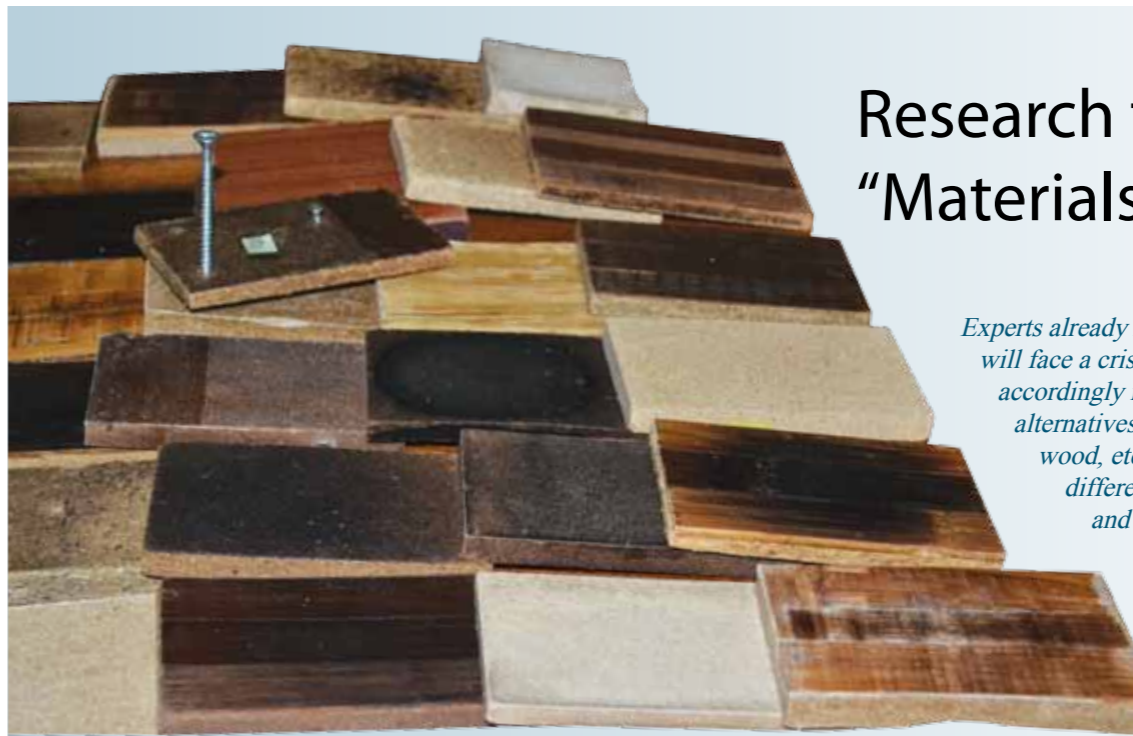
თსუ-ს ვებგვერდზე სამეცნიერო კვლევების ლინკზე (<http://www.tsu.edu.ge/ge/research/innovations>) დევს ინფორმაცია ხუთი ინოვაციური წინადადების შესახებ. თუმცა, მაკრომოლეკულების ქიმიის მიმართულების სრული პროფესორის ომარ მუკბანიანის თქმით, მათი მიღწევები ამით არ ამოიწურება. თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა მაკრომოლეკულების ქიმიის მიმართულებაზე ამჟამადც არაერთ სიახლეზე მუშაობენ კათედრის თანამშრომლები: პროფ. ჯიმ-შერ ანელი, მეცნიერებათა კანდიდატები ელზა მარქარაშვილი, თამარ თათრიშვილი, იზაბელა ესარტია და ლეილა კალატოზიშვილი.

ერთ-ერთი ასეთი სიახლეა მყარი პოლიმერ-ელექტროლიტების მიღება ლითიუმის ელემენტებში ენერჯის შესანახი მონოპოლიმერისთვის. ამ კვლევამ უკვე მოიპოვა საერთაშორისო ყურადღება. უკრაინულმა ორგანიზაციამ — UNTC (უკრაინის სამეცნიერო ტექნიკური ცენტრი, რომლის დონორიც აშშ და კანადა) და საქართველოს რუსთაველის ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა კვლევა ორწლიანი გრანტით დააფინანსა.

პროექტის ხელმძღვანელის, პროფესორ ომარ მუკბანიანის თქმით, ენერჯის შენახვის ალტერნატიული გზების ძიებას ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს. ამ მიმართულებით მომავალში ყველაზე საინტერესო იქნება წყალბადის ელემენტები, ბიოსანვავი და ლითიუმის ელემენტებით ენერჯის შენახვა. სწორედ ლითიუმის შემცველი მყარი პოლიმერ-ელექტროლიტური ელემენტებით ენერჯის შენახვას უკავშირდება თსუ-ს ქიმიის ლაბორატორიებში მიმდინარე კვლევებიც. მეცნიერი ამბობს, რომ მსოფლიოს ერთ-ერთი მთავარი პრობლემაა, რაც შეიძლება დიდი გამძლეობის და იაფი ტექნოლოგიის შექმნა, რათა ტექნიკაში გამოყენებულმა ელემენტმა ხანგრძლივად იმუშაოს.

ომარ მუკბანიანი და მისი ჯგუფი ამ თემებზე წლებია მუშაობენ. განსაკუთრებით იხსენებს მეცნიერი 2008 წელს მიუნსტერის უნივერსიტეტში მიღებულ გამოცდილებას (იქ იგი სილიციუმორგანულ ნაერთთა ქიმიის ექსპერტის რანგში იმყოფებოდა).

„გერმანელი მეცნიერები ლითიუმის ელემენტების ელექტროგამტარობასა და ენერჯის ხანგრძლივ შენახვაზე, ექსპლუატაციური თვისებების გაუმჯობესებაზე მუშაობდნენ. ეს იყო ზუსტად ის საკითხები, რითიც მე ვიყავი თსუ-ში დაკავებული. უბრალოდ, ამ პოლიმერების ლითიუმის ელემენტების მისაღებად არ ვიყენებდი. მაშინ გერმანელ კოლეგებს შევთავაზე პოლიმერების სინთეზის ჩვენი გამოცდილება. ამ მიმართულებით დაცულია 6 სადოქტორო და შექმნილია 10-ზე მეტი

სილიციუმ ორგანული პოლიმერით დამზადებული ფილები
Boards made of silicon organic polymers

Research for the “Materials of Tomorrow”

Experts already know precise dates when the earth will face a crisis in natural raw materials and accordingly many initiatives are underway for alternatives. Production that is based on oil, gas, wood, etc. will be replaced by completely different energy sources. Ongoing research and inventions that are labeled innovative are for “tomorrow” and scientists of all leading countries are participating in the search for solutions and inventions. Georgian scientists are also involved in this process.

სამაგისტრო ნაშრომი. გერმანიაში ვიზიტისას შესრულდა ურთულესი სამუშაო და კარგი შედეგიც მივიღეთ. შემდეგ ეს თანამშრომლობა გაგრძელდა იმ პროგრამის ფარგლებში მეცნიერების სტაჟირებით“, — აღნიშნავს ქართველი ქიმიკოსი.

ამჟამად ქართველი მეცნიერები სავარცხლისებური აღნაგობის პოლიმერების მიღების ახალ მეთოდზე მუშაობენ. ომარ მუკბანიანის თქმით, ამ გზით მიღებული პოლიმერები, უფრო რეგულარული აღნაგობის და სინთეზის პირობებში გაცილებით მდგრადები არიან. ამასთან, ახალი პოლიმერები დროთა განმავლობაში არ განიცდიან დესტრუქციას, რაც ლითიუმის შემცველი პოლიმერ-ელექტროლიტური მემბრანების წარმოებისთვის მნიშვნელოვანია.

როგორც პროფესორი განმარტავს, დღეს არსებულ ლითიუმის ელემენტებში პოლიმერების მისაღებად გამოყენებულია სინთეზის ერთსაფეხურიანი მეთოდი. ამ მეთოდის შედეგად ხშირად მიიღება დეფექტური სტრუქტურები, რაც აუარესებს მიღებული ელემენტების ელექტროგამტარობას და ექსპლუატაციურ თვისებებს. ამიტომ ქართველი მეცნიერები მუშაობენ ასეთი ელემენტების მიღების ორსაფეხურიანი მეთოდის შემუშავებაზე. პირველი საფეხურის დროს ახორციელებენ მონომერების, ხოლო მეორე საფეხურზე — პოლიმერების სინთეზს. საბოლოოდ კი იღებენ პოლიმერ-ელექტროლიტურ მემბრანებს. ეს პროექტი ოქტომბერში მთავრდება და როგორც ომარ მუკბანიანი ვარაუდობს, ამ დროს უკვე ექნებათ სასურველი შედეგი.

კვლევის საბოლოო შედეგი, თსუ-ს სრული პროფესორის მტკიცებით, იქნება ის, რომ ქართველი მეცნიერები დღევანდელ ლითიუმის ელემენტებში გამოყენებულ პოლიმერებს შეცვლიან ახალი პოლიმერებით; პარალელურად დაამტკიცებენ, რომ მათ მიერ შემუშავებული მეთოდი ყველაზე ოპტიმალურია; ამასთანავე მიღებულ ლითიუმის ელემენტებში გაიზრდება ელემენტების განმუხტვათა ციკლი და ელექტროგამტარებლობა. ეს ყველაფერი კი იმის საწინდარია, რომ შეიქმნება ელემენტის მდგრადი სისტემები, რომლებიც გარკვეულ დროში, თვეების განმავლობაში არ დაიცვლება და ადამიანები მას გამოიყენებენ მაშინ, როცა ამის საჭიროება ექნებათ.

On the TSU website (<http://www.tsu.edu.ge/ge/research/innovations>) five innovative proposals are described. According to Professor Omar Mukbaniani, there are many other possibilities. The employees of the Macromolecular Chemistry Direction of the TSU Department of Exact and Natural Sciences, Professor Jimsher Aneli, and PhD candidates Eliza Markarashvili, Tamar Tatrishvili, Izabela Esartia and Leila Kalatozishvili are working on number of new inventions at present.

According to Mukbaniani, it is very important to search for alternative ways to store energy. Storing energy with hydrogen batteries, lithium batteries and bio-fuel will be very important. Scientists state that one of the most serious problems of the world is to create highly resistant and long lasting batteries. Ongoing research projects at TSU chemistry laboratories study the issue of storing energy with solid polymer electrolyte batteries containing lithium.

One new invention is to add solid polymer electrolytes to lithium batteries for energy storage. This innovation has already gained international recognition, and a Ukrainian company, UNTC (Ukrainian Scientific Technical Center, whose donors are the USA and Canada) and the Shota Rustaveli National Science Foundation have funded a two-year research grant for research.

Mukbaniani and his team have worked on these issues for years. He considers his experience as a visiting expert in the chemistry of silicon organic compounds received at the University of Münster in 2009 very important. “Germans are working on the electro-conductivity of lithium batteries and long-term energy storage, and the improvement of exploitative properties. These issues were precisely what I was working on at TSU. The only difference was that I did not use polymers for the production of lithium batteries. I offered the German colleagues our experience with polymer synthesis. Six doctoral dissertations and more than 10 Master’s theses have been written on the subject. During my visit to Germany, we had quite favorable results and the partnership has continued.”

At present, Georgian scientists are working on a method for producing comb-shaped polymers. Polymers obtained in this way

„თუმცა, ახალი ტიპის პოლიმერების მიღებაზე მუშაობა ამით არ სრულდება. დღეს მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური საკითხი არის ლითიუმის ელემენტების სიმკვრივის გაზრდა, ის, რომ ელემენტმა რაც შეიძლება მეტი ენერჯია შეინახოს. ჩვენც სწორედ ამისკენ მივდივართ“, — ამბობს ომარ მუკბანიანი.

თსუ მეცნიერთა ამ ჯგუფის კვლევებიდან ასევე განსაკუთრებით აღსანიშნავია შემდეგი: დღეს ხის პროდუქციის დიდი ნაწილი დამზადებულია ხის ბურბუშელოვანი კომპოზიციური მასალით, ე.წ. დსპ-ით, რომელიც შემაკავშირებლად შეიცავს ფენოლ-ფორმალდეჰიდურ ფისებს. როგორც ექსპერტები ამტკიცებენ, დროთა განმავლობაში ამ კომპოზიციური მასალიდან გამოიყოფა ფორმალდეჰიდი, რაც ჯანმრთელობისთვის ძალიან საზიანოა. ის კარცეროგენული ზემოქმედებით ხასიათდება და მოქმედებს ადამიანის ლორწოვან გარსზე. ფენოლ-ფორმალდეჰიდური შემკვრელის ხანგრძლივი ზემოქმედება იწვევს ეგზემას და დერმატიტს. ეს თემა იმდენად აქტუალურია მსოფლიოში, რომ აშშ-ის მთავრობამ მიიღო სენატის დადგენილება, გადაიხედოს ხის ბურბუშელოვან ფილაში, საშუალო და მაღალი სიმკვრივის ხის ბოჭკოვან ფილებში (მდვ, ჰდვ) ფორმალდეჰიდის შემცველობა და ამოღებულ იქნას ის ხმარებიდან.

სწორედ ამ ორი მიზეზის გათვალისწინებით დაიწყო ქართველმა ქიმიკოსებმა კვლევა ხის კომპოზიციების მისაღებად. კვლევის შედეგებით უკვე დაინტერესდა ბელგიური კომპანია "სპანო ჯგუფი", რომელიც ევროპაში ხის პროდუქციის 30 პროცენტის მწარმოებელია.

თსუ-ს ქიმიკოსთა გამოგონების იდეა მდგომარეობს იმაში, რომ ფენოლფორმალდეჰიდური ფისი საერთოდ გამოიღვენება როგორც შემკვრელი და იგი შეიცვლება სილიციუმ ორგანული პოლიმერით (კვლევის ყველა კომპონენტი გასაგები მიზეზების გამო ამ ეტაპზე მეცნიერთა საიდუმლოებად რჩება). ეს შემკვრელები მაკრომოლეკულების ქიმიის ლაბორატორებში შეიქმნა. ომარ მუკბანიანის განმარტებით, იგი არა მარტო ჯანმრთელობისთვის არის უვნებელი, არამედ უკეთესი შემკვრელიცაა.

სილიციუმის შემცველი ნაერთი რომ ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხოა, ამის დამტკიცებას ომარ მუკბანიანი შემდეგი არგუმენტით ცდილობს: სილიციუმორგანული ნაერთებისგან კეთდება და ადამიანის ორგანიზმში ინერგება გულის ხელოვნური სარქველები, სისხლძარღვოვანი სისტემა.

რაც შეეხება ახალი გამოგონების სხვა უპირატესობებს: „ცდებ-

are more stable in conditions of regular structure and synthesis. Meanwhile, new polymers cannot be destroyed, which is vitally important for the production of polymer electrolyte membrane.

A "one-step synthesis method" is used to obtain polymers in existing lithium batteries. As a result, quite often defective structures are produced, which damages the electro-conductivity of lithium batteries and their use. Now Georgian scientists are working on a two-stage synthesis method. At the first stage, scientists make a monomer synthesis and at the second stage they make a polymer synthesis, resulting in a polymer electrolyte membrane. This project terminates in October and according to Mukbaniani results should be forthcoming at that time.

As a final result of the research, Georgian scientists can replace the polymers used in lithium batteries with new ones and thus prove the method is the most optimal solution. In addition to this, recharging batteries and electro-conductivity will increase for lithium batteries.

"This will not be the end of research on new types of polymers--the issue of increasing the density of lithium batteries to store energy is one of the most important problems in the world today and we are also working in this direction" he said.

Georgian scientists are carrying out other noteworthy research projects for the future. Today wood products are mainly made up of composite materials of wood shavings, or the so-called OSB (oriented strand board), which contains phenol-formaldehyde resin. Scientists claim that this product emits formaldehyde fumes that are hazardous for health. Formaldehyde is carcinogenic and has a negative impact on mucous membranes. Long exposure to phenol-formaldehyde causes eczema and dermatitis. This issue has become urgent and the US Government has adopted the Senate's decision to reconsider the formaldehyde content in particleboard and medium/high-density fiberboard, and to ban its use.

Georgian chemists embarked on research to find wood compositions that are safer for health. A Belgian company, Spanogroup, which manufactures 30 per cent of wood products in Europe, has expressed an interest in the research results. The invention of TSU chemists suggests a complete eradication of phenol-formaldehyde resin as an adhesive in OSB and its substitution with silicon organic polymers.

These adhesives have been created in the macromolecular chemistry laboratory and it appears that the substitutes are not only safe for health but are better adhesives than the phenol-formaldehyde resin. Professor Mukbaniani declares that these compounds, containing silicon, are safe as organic silicon compounds used for making artificial heart valves and vascular systems for transplants.

Pointing out other advantages of the invention, the Georgian scientist notes that "Experiments have shown that mechanical properties and thermal stability was increased in wood boards produced by our method. Water absorption is reduced threefold and hydrophobic properties decreased by approximately five times. In normal particleboard, water absorption is about 20 per cent, while we can reduce this number to 2 per cent. Products manufactured by our method can be used inside buildings and have the potential to replace dry board (gypsum) walls.

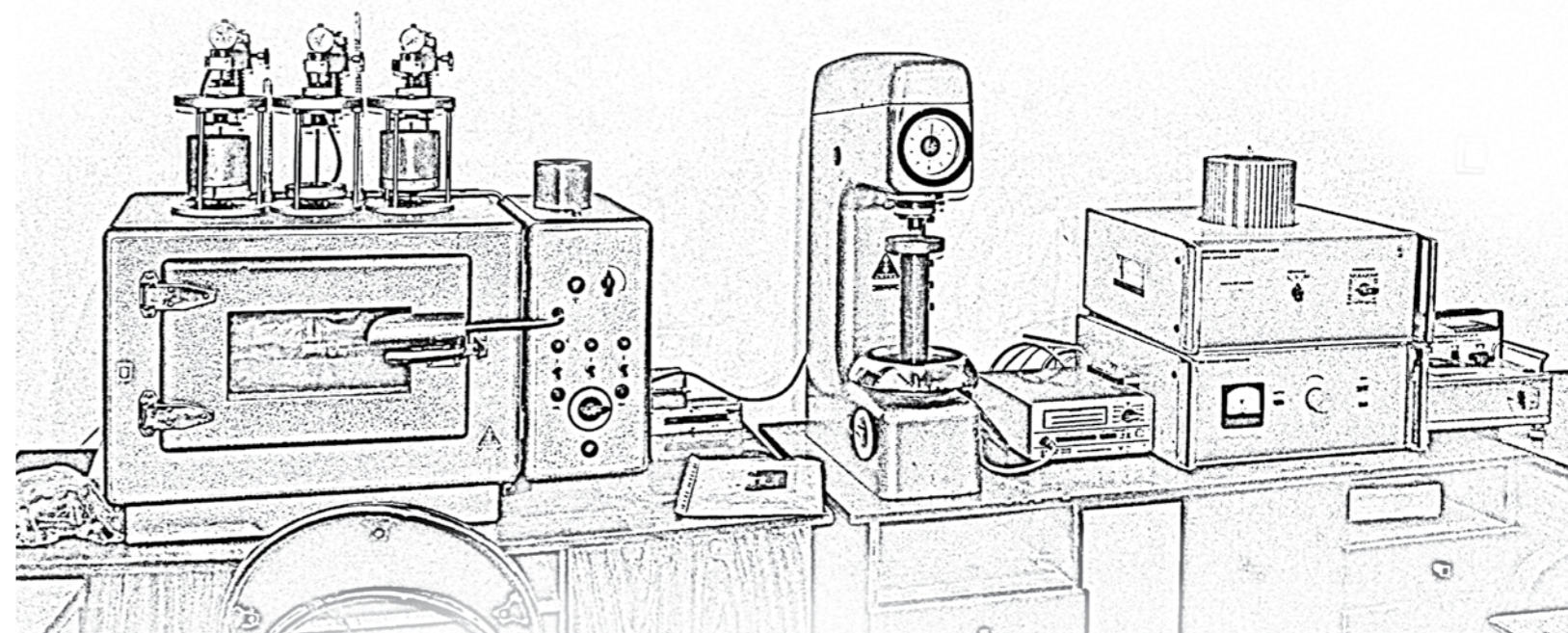
The project manager says, "Incidentally, it is impossible to recycle OSB, while organic silicon polymer is reusable. Thus, if necessary, it is possible to grind up wooden board and reglue it with the sub-

ით უკვე დავამტკიცეთ, რომ ამ ხერხით დამზადებულ ხის ფილას გაეზარდა მექანიკური თვისებები, თერმომდგრადობა. თითქმის სამჯერ შემცირდა წყლის შთანთქმა, დაახლოებით ხუთჯერ შემცირდა ჰიდროფობულობა. დღევანდელ ხის ბურბუშელოვან ფილაზე წყლის შთანთქმა დაახლოებით 20 პროცენტია, ჩვენ კი შეგვიძლია ეს მონაცემი 2 პროცენტამდე დავიყვანოთ". ამ გზით მიღებული მასალები უკვე შესაძლებელია გამოიყენონ სახლის შიდა სამუშაოებისათვის და მთლიანად შეცვალოს თაბაშირ-მუყაო ე.წ. „გიბსოკარდონი“, — განმარტავს მეცნიერი.

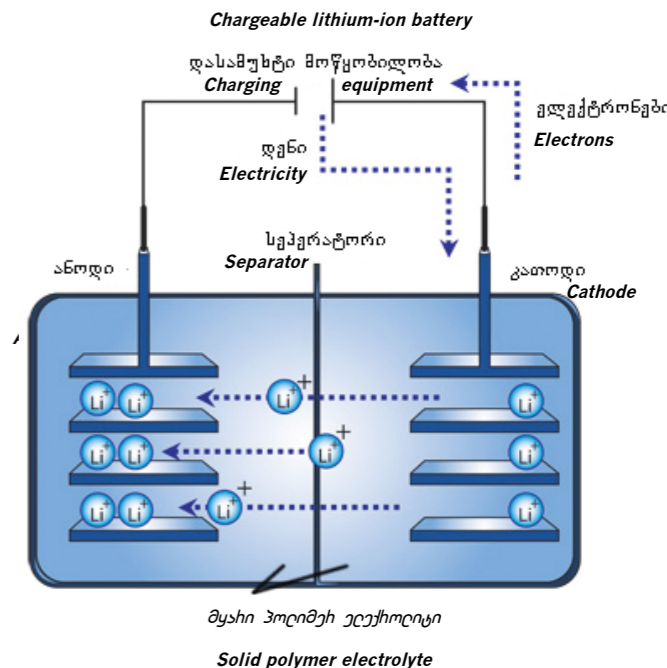
სხვათა შორის, დღევანდელი „დსპ“-ის განმეორებით დამუშავება შეუძლებელია, ქართველი ქიმიკოსების მიერ მიგნებული სილიციუმორგანული პოლიმერი კი განახლებადია. ანუ, სურვილის შემთხვევაში, შესაძლებელია ხის ფილა დაიფქვას და თსუ-ს ლაბორატორიაში მიღებული ნივთიერებით ხელახლა შენებდეს, რათა უკეთესი ფიზიკურ-მექანიკური მონაცემების მასალა იქნას მიღებული. ამას გარდა, მეცნიერის თქმით, ფენოლფორმალდეჰიდურ შემკვრელით დამზადებულ ხის ბურბუშელოვან კომპოზიციურ მასალაში, ჭვალის გატარება მხოლოდ ერთხელაა შესაძლებელი, სილიციუმ ორგანული პოლიმერით დამზადებული ფილა კი ჭვალის რამდენჯერმე გატარებითაც არ ფუჭდება, რაც წარმოებაში მეტად მნიშვნელოვანია.

მასალის მთავარი უპირატესობა არის ისიც, რომ ამ შემკვრელით შეიძლება შენებდეს გირჩა, თივა, ფოთოლი, ნიწვი,ზოგადად, ნებისმიერი მცენარეული ნარჩენი. როგორც ომარ მუკბანიანი ამტკიცებს, ამ მასალებისგან დამზადებული ფილები ისევე შეიძლება წარმატებით გამოიყენონ წარმოებაში, როგორც ხის ბურბუშელოვანი ფილები. სამაგიეროდ, ამ გზით გადარჩება დედამიწის მწვანე საფარი.

ეს კვლევაც წარდგენილია უკრაინის სამეცნიერო ტექნიკური ცენტრის და რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდის ერთობლივ საერთაშორისო გრანტზე. ომარ მუკბანიანის სურვილია, თსუ-ს ბაზაზე შეიქმნას საწარმო, სადაც სილიციუმორგანული შემკვრელების ბაზაზე მოხდება ფილების წარმოება; ამ წარმოებიდან მიღებული შემოსავალი კი უნივერსიტეტის განვითარებას მოხმარდება, როგორც ეს "ნოკიას" შემთხვევაში მოხდა.

დამუშავდი ლითიუმ-იონის ელემენტი.

stance produced in the TSU laboratory. Particleboard glued with phenol-formaldehyde adhesive can be screwed in place only once, while for particleboard glued with organic silicon polymer, several screws can be applied without damaging the product."

The main advantage of the polymer glue is that this adhesive can also be used for gluing cones, hay, leaves, conifer, and any kind of plant waste together. Mukbaniani claims that boards made using other plant products are as reliable as particleboards. This will contribute to recycling vegetal materials thus conserving the environment.

This research has also been presented to the co-funders--the Ukrainian Scientific Technical Center and the Shota Rustaveli National Science Foundation. Omar Mukbaniani hopes that a factory to produce boards with organic silicon adhesives will be established at TSU and that-- similar to the Nokia company - profits will be used to further the development of the university.

ალექსანდრე შენგელია - თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფიზიკის მიმართულების დეპარტამენტის სრული პროფესორი. ფიზიკის მეცნიერებათა დოქტორი; უნივერსიტეტის აკადემიური საბჭოს წევრი. ნობელის განმავლობაში მოღვაწეობდა ყაზანში რუსეთის მეცნ. აკად. ტექნიკური ფიზიკის ინსტიტუტში; ქალაქ ვროცლავის პოლონეთის მეცნ. აკად. დაბალი ტემპერატურებისა და სტრუქტურული კვლევის ინსტიტუტში; ციურხის უნივერსიტეტის ფიზიკის ინსტიტუტში პოსტდოქტორი პროფ. H. Keller-ისა და ნობელის პრემიის ლაურეატის K. A. Müller-ის ჯგუფში. ციურხის უნივერსიტეტის ფიზიკის ინსტიტუტში იყო მეცნიერ-თანამშრომელი, 2006 წლიდან კი მუშაობს თსუ-ში. მისი სამეცნიერო სფეროები და კვლევის მიმართულებებია ექსპერიმენტული კონდენსირებული გარემოს ფიზიკა, მაგნიტური რეზონანსი, ზეგამტარობა და მაგნეტიზმი. მაღალტემპერატურული ზეგამტარები და პერსპექტიული მასალები მომავლის ტექნოლოგიებისთვის. არის 70 სამეცნიერო პუბლიკაციის ავტორი იმპაქტ-ფაქტორის მქონე საერთაშორისო ჟურნალებში და ამერიკის ფიზიკური საზოგადოების ჟურნალების *Physical Review Letters* და *Physical Review*-ის რეცენზენტი. არაერთი გრანტისა და პროექტის ხელმძღვანელი.

Alexander Shengelia – Full Professor at the Physics Department, TSU Faculty of Exact and Natural Sciences; Doctor of Physical Sciences; Member of the Academic Council of the University. Professor Shengelia worked at the Institute of Technical Physics of the Russian Academy of Sciences in Kazan for several years. He has worked at the Institute of Low Temperatures and Structural Research of the Polish Academy of Sciences in Wroclaw and in the Institute of Physics of the University of Zurich in the group of Prof. H. Keller and Nobel Laureate K. A. Müller. Since 2006 he has worked at Tbilisi State University. Professor Shengelia's research spheres include experimental condensed matter physics; magnetic resonance; superconductivity and magnetism; high temperature superconductors and prospective materials for the technologies of future. He is the author of 70 articles in international journals with impact factors and is a peer reviewer of the scientific journals *Physical Review Letters* and *Physical Review*. Professor Shengelia manages numerous grants and projects.

"ფოტოსთიმიტირებადი მყარხსხეულოვანი ხაჯასია" - თსუ-ს ნაციონალური ფიზიკაში

ფიზიკოსი, ნობელის პრემიის ლაურეატი გინზბურგი 21-ე საუკუნის ფიზიკის ყველაზე აქტიურ პრობლემად, რამდენიმე საკითხთან ერთად, მაღალი ტემპერატურის ზეგამტარობის მექანიზმის დადგენას ასახელებდა. მსოფლიო მეცნიერებთან ერთად თსუ-ს ფიზიკოსებიც ამ მიმართულებით აქტიურად მუშაობენ.

ელექტროენერჯის გარეშე არსებობა დღევანდელი მსოფლიოსთვის აბსოლუტურად წარმოუდგენელია. ამიტომაც არის მნიშვნელოვანი ელექტროენერჯის არა მარტო გამომუშავება, არამედ მისი გადამცემი მექანიზმების შექმნა და დახვეწა. ცნობილია, რომ მეტალები ატარებენ დენს და ამ გზით გადაიცემა ელექტროენერჯია. ისიც ბევრისთვის ცნობილია, რომ მავთულში ძალიან მაღალი ძაბვის ელექტროენერჯის გატარებისას იგი ხურდება და, ზოგ შემთხვევაში, შეიძლება, გადაინვას კიდევ. დენის გატარებას ყოველთვის ახლავს თავისებური ხახუნი, რომელსაც ფიზიკოსები წინააღმდეგობა უწოდებენ. სწორედ წინააღმდეგობის გამო წყდება სადენის გარკვეულ მონაკვეთზე დენის მიწოდება, რაც ასევე თანამედროვეობის სერიოზული პრობლემაა.

1911 წელს ჰოლანდიელმა მეცნიერმა კამერლინგ-ონესმა ლეიდენის უნივერსიტეტში აღმოაჩინა ნივთიერებები, რომლებიც სპეციალურ პირობებში, ანუ ძალიან დაბალ ტემპერატურაზე (დაახლოებით – 250 გრადუსი ცელსიუსი), ავლენენ უნიკალურ თვისებას. მათ არ გააჩნიათ წინააღმდეგობა, ანუ ხახუნი. ამ ნივთიერების შემცველ სადენში შესაძლებელია ნებისმიერი სიმძლავრის ელექტროენერჯის დაუსრულებლად გატარება ისე, რომ სადენი არ გახურდება. მაგრამ, ჩვეულებრივ პირობებში, აღნიშნული მეტალები ამ თვისებას კარგავენ. ამ პროცესს ფიზიკაში უწოდებენ ზეგამტარობას, ამგვარ ნივთიერებებს კი ზეგამტარებს. ფიზიკოსები შეთანხმდნენ, რომ ეს არის კვანტური მოვლენა, რომელიც ატომების დონეზე მიმდინარეობს და მისი წარმოდგენა ან ადამიანური ენით გადმოცემა, შეუძლებელია. თუმცა, ზეგამტარობა თეორიულად და ექსპერიმენტულად შესწავლილია და მათემატიკურად აღწერილია კიდევ.

კამერლინგ-ონესის აღმოჩენიდან დღემდე, მსოფლიოს მეცნიერები ცდილობენ მოძებნონ ისეთი ნივთიერებები, რომლებსაც შეუძლიათ ზეგამტარობა შეინარჩუნონ უფრო მაღალ, მაგალითად ოთახის ტემპერატურებზე, მაგრამ დიდი ხნის განმავლობაში ეს შეუძლებლად ითვლებოდა. 1986 წელს კი ორმა შვეიცარიელმა მეცნიერმა ალექს მიულერმა და გეორგ ბედნორცმა აღმოაჩინა სრულიად ახალი ნივთიერება, რომელიც გაცილებით უფრო მაღალ ტემპერატურაზე იყო ზეგამტარი, ვიდრე კამერლინგ-ონესის მიერ აღმოჩენილი ნივთიერება. ამ აღმოჩენისთვის მათ 1987 წელს ნობელის პრემია მიენიჭათ (ასევე აღსანიშნავია, რომ 2007 წელს ორივე მეცნიერს მიენიჭათ თსუ-ს საპატიო დოქტორის წოდება), მათ მიერ აღმოჩენილ ნივთიერებებს მოგვიანებით მაღალტემპერატურული ზეგამტარები ეწოდა. ახალმა აღმოჩენამ ფიზიკაში ძალიან დიდი ფურორი მოახდინა. მართალია, ჯერჯერობით ოთახის ტემპერატურამდე არც ეს ნივთიერება იწარჩუნებს ზეგამტარის თვისებას, მაგრამ, როგორც მეცნიერები ვარაუდობენ, მიზნის მიღწევამდე სულ ცოტა მანძილი რჩება. მით უმეტეს, რომ უკვე არსებობს თანამედროვე ტექნოლოგიები, რომელთა დახმარებითაც ამ ნივთიერების გაცივება გაცილებით უფრო მარტივი და იაფია, რაც მათი პრაქტიკული გამოყენების საშუალებას იძლევა. რაც მთავარია, გაჩნდა იმედი, რომ ოდესღაც ნამდვილად შესაძლებელი გახდება სრულყოფილი ზეგამტარი ნივთიერების აღმოჩენა.

ზეგამტარი თხევადი აზოტი Super conductive liquid nitrogen

Photostimulated Solid State Reaction – A contribution to Physics from TSU

Vitaly Ginzburg, physicist and Nobel laureate, considered that establishing a mechanism for high temperature superconductivity would be the most important problem facing physics in the 21st century. Along with other world scientists TSU physicists are actively working on this issue.

სწორედ ამ აღმოჩენამ უბიძგა ფიზიკოს ალექსანდრე შენგელიას მოღვაწეობა ზეგამტარების მიმართულებით. ათი წლის განმავლობაში იგი მოღვაწეობდა შვეიცარიაში, ციურხის უნივერსიტეტში პროფესორ ალექს მიულერთან. საქართველოში დაბრუნების შემდეგ კი თსუ-ს საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტის ფიზიკის დეპარტამენტში თავის კოლეგებთან ერთად შექმნა ლაბორატორია, სადაც მაღალტემპერატურული ზეგამტარების მიმართულებით დაიწყო კვლევები. ქართველი მეცნიერები მუშაობენ როგორც ფუნდამენტური, ასევე გამოყენებითი მიმართულებებით.

როგორც თსუ-ს ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის სრული პროფესორი ალექსანდრე შენგელია განმარტავს, მთელ მსოფლიოში ფიზიკოსები მუშაობენ მაღალტემპერატურული ზეგამტარობის მექანიზმის გასარკვევად, მაგრამ ჯერჯერობით კვლავ გაურკვეველი რჩება მექანიზმი. რატომ ხდება ამ ნივთიერებებში ზეგამტარობა გაცილებით უფრო მაღალ ტემპერატურაზე და რატომ არ ხდება იგივე პროცესი კლასიკურ ნივთიერებებში.

„არსებობს ორი ტიპის მაღალტემპერატურული ზეგამტარი — ხერეული ტიპის ზეგამტარი და ელექტრონული. აქამდე მსოფლიოში ითვლებოდა, რომ ორივე მათგანი თითქმის ერთი და იგივე ტიპის ზეგამტარია და ერთ ნივთიერებას წარმოადგენს, მაგრამ ჩვენ შევძელით გვეჩვენებია, რომ მათი ზეგამტარობის მექანიზმი საკმაოდ განსხვავებულია. ამით აქამდე ჩამოყალიბებული ბევრი თეორიული მოდელი, ფაქტობრივად, უარყავით. ფიზიკაში ყოველთვის არსებობს თეორიები, მაგრამ მხოლოდ ერთი შეიძლება იყოს ჭეშმარიტი, რომლის განმსაზღვრელი კრიტერიუმი არის ექსპერიმენტი. ამ მიმართულებით ძალიან ბევრი ექსპერიმენტი ჩავატარეთ, რითაც შევძელით შეგვეცვირებინა აქამდე არსებული სავარაუდო თეორიების რიცხვი და წინ წავსულიყავით ამ ამოცანის ამოხსნის მხრივ“, — ამბობს თსუ-ს სრული პროფესორი. გარდა თეორიული ნაწილისა, ქართველი მეცნიერები ასევე მუშაობენ პრაქტიკული — გამოყენებითი თვალსაზრისით. გასულ წელს ალექსანდრე შენგელიას ჯგუფმა მაღალტემპერატურული ზეგამტარი ნივთიერების მიღების დღემდე არსებული მეთოდისგან განსხვავებული წესი აღმოაჩინა. საქმე იმაშია, რომ მაღალტემპერატურული ზეგამტარების მიღება საკმაოდ რთული პროცესია. იგი მოითხოვს ძალიან მაღალ ტემპერატურას — 1200 გრადუს ცელსიუსს და დროს — დაახლოებით ერთ კვირას. ამ მეთოდს მყარხსეულოვანი რეაქცია ეწოდება. თსუ-ს ფიზიკოსების მიგნებული მეთოდით კი, ნაცვლად ერთი კვირისა, ზეგამტარებს, ფაქტობრივად, 20 წამის განმავლობაში ღებულობენ. ამ აღმოჩენაში გამოიყენება სინათლის მძლავრი ნაკადი, რომელსაც სპეციალური ნათურებით იღებენ, ამიტომ ზეგამტარების მიღების ამ მეთოდს „ფოტოსტიმულირებული მყარხსეულოვანი რეაქცია“, ანუ „სინათლის სტიმულირებული რეაქცია“ ეწოდა.

Life without electricity is unimaginable for the modern world. Therefore, it is important not only to generate electricity, but to create and improve how it is transmitted. Since metals conduct electric current and permit it to be transmitted, the wires get hot and sometimes burn out. Electrical conductivity is always accompanied by certain amounts of friction, or “resistance”, according to physicists. Due to this resistance sometimes power supplies are cut off in sections of transmission wires. This remains a very serious problem today.

In 1911 a Dutch scientist, Kamerlingh Onnes discovered materials that have unique properties when used under special conditions or at very low temperatures (at approximately -250 °C). With these types of materials, electrical resistance abruptly vanishes at very low temperatures, thus it is possible to transmit any amount of electricity through wires made of these materials and they will not heat up. In physics this property is called “superconductivity” and the materials are “superconductive”. However, under normal conditions and temperatures these metals lose this property. Physicists agree that this is a quantum phenomenon that occurs at the level of atoms, and it is impossible to imagine it or explain it orally. However, superconductivity has been described mathematically, and studied both theoretically and experimentally.

Since the day of Kamerlingh Onnes’ discovery scientists all over the world have been trying to find materials that can maintain superconductivity at higher temperatures, for example at room temperature. Although this was long considered impossible, in 1986 two Swiss scientists, Georg Bednorz and Alexander Müller, discovered a very new material that was superconductive at a significantly higher temperature than previously observed. In 1987 the Nobel Prize in Physics was awarded to them jointly for this discovery. (Twenty years later, in 2007, both of these scientists were awarded Tbilisi State University Honorary Doctoral Degrees.) The materials they discovered subsequently were termed high temperature superconductors and the discovery caused a huge furor. Although this material cannot maintain superconductivity at room temperature, the scientists believe that this goal is near, especially with modern technologies which can cool the material, making their practical use easier and cheaper. Most important is that it raised hopes that one day it will be possible to discover the “perfect superconductive material”.

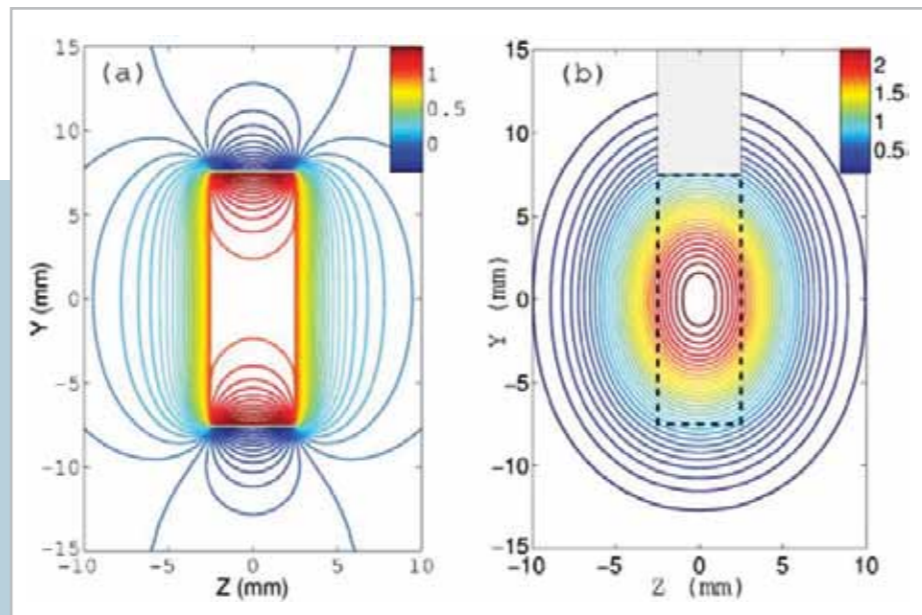
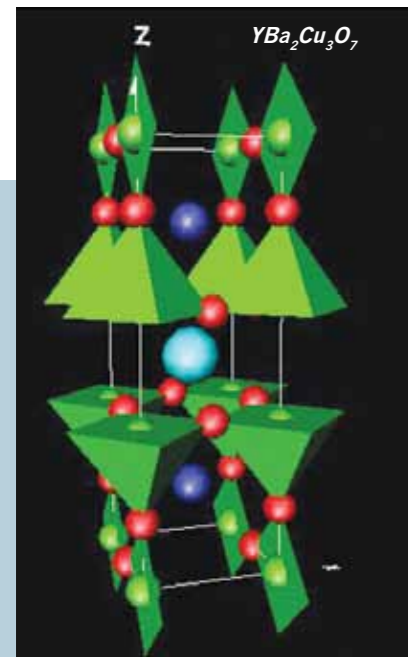
This goal is what prompted Georgian physicist, Alexander Shengelia, to continue his activities in superconductivity. For 10 years he worked with Professor Muller at the University of Zurich in Switzerland. Upon his return to Georgia he and his colleagues in the Department of Physics created a laboratory to begin research on high temperature superconductivity. The Georgian scientists are working in both fundamental and applied directions on this issue. Professor Shengelia explained that scientists throughout the world are working on high temperature superconductivity, but for the moment this mechanism remains unattainable. The author is particularly interested in why superconductivity occurs at such high temperatures in some substances and not in others.

Professor Shengelia said, “There are two types of high temperature

„ჩვენს მიგნებას დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. ზეგამტარის მიღებას გაცილებით ნაკლები დრო და ენერჯია ჭირდება, რაც იწვევს იმას, რომ საბოლოო პროდუქტი საგრძნობლად იაფი გამოდის. ეს ძალიან მნიშვნელოვანია, რადგან ზეგამტარებით დამზადებული კაბელები მსოფლიო ბაზარზე უკვე აქტიურად მკვიდრდება“, — აცხადებს ალექსანდრე შენგელაია.

თსუ-ს ფიზიკოსების აღმოჩენას — „ფოტოსტიმულირებული მყარსხეულოვანი რეაქცია“ უკვე გაეცნო ნობელის პრემიის ლაურეატი ალექს მიულერი, რომელიც 2011 წლის ნოემბერში იმყოფებოდა თსუ-ში. იგი ქართველ კოლეგებს ახალი ნაშრომის მსოფლიო ასპარეზზე გატანაში დახმარებას დაჰპირდა. თუმცა, ამისათვის პირველ რიგში აუცილებელია ნაშრომის დაპატენტება, როგორც საქართველოს, ასევე ევროპის და აშშ-ის საპატენტო ორგანიზაციებში.

„პატენტი სწორედ თსუ-ს სახელზე გაკეთდება. ვიდრე არ მოხდება მისი დაპატენტება, ეს აღმოჩენა ფართო მსოფლიო ასპარეზზე არ გაგვავს. დაპატენტების შემდეგ კი ფოტოსტიმულირებული მყარსხეულოვანი რეაქცია“ უნდა გავიტანოთ მსოფლიო ასპარეზზე, უნდა გავაკეთოთ მოხსენებები კონფერენციებზე,

მაგნიტური ველის განაწილება

Magnetic field distribution

superconductors – hole and electrical. Until now, it was supposed that these were similar and were one and the same material. However we have shown that the mechanism of their superconductivity is quite different. This means we have rejected many theoretical models that had been previously established. There are always several theories in physics, but only one can be proven true, through experimentation. We conducted many experiments on this problem and reduced the number of previously existing theories. This moved us closer to resolving the issue.”

Besides the theoretical approach, Georgian scientists are also carrying out practical and applied experiments. Last year Shengelaia’s team discovered a method that was different from the previous way of receiving high temperature superconductive material. Achieving high temperature conductivity is extremely difficult since it requires very high temperatures --1200°C-- for a prolonged period—up to one week. This method is called solid state reaction. With the method used by Georgian physicists, superconductivity can be achieved within 20 seconds instead of a week by using a powerful flow of light from special lamps. This method is called photostimulated solid state reaction, i.e. light stimulated reaction. “Our findings are of great practical importance – less time and energy is needed to achieve superconductivity, making the end product significantly cheaper. It is also very important

because cables made of superconductors are being introduced on the world market quite extensively,” Shengelaia says.

Alexander Müller, who visited TSU in November 2011, was already acquainted with the TSU physicists’ discovery of photostimulated solid state reaction and he has assured his Georgian colleagues that he will promote the new discovery. However, this work must first be patented in Georgia, as well as by European and U.S. patent offices.

“The work will be patented on behalf of Tbilisi State University. As soon as this is done we will take the discovery of ‘photostimulated solid state reaction’ to the world arena and participate in international conferences to present the results; issue scientific publications; and draw the attention of companies that produce superconductors,” he says. Professor Shengelaia is sure that the method can be used not only in the production of superconductors, but also for other high technology materials (magnetic, semiconductors, etc) which is difficult today. Professor Shengelaia and his team have recently received a two-year grant from the Rustaveli National Science Foundation to encourage their important work. “One of our goals is to coin the term ‘Photostimulated Solid State Reaction’ in the world of science and technology. It will be a modest contribution to physics by Tbilisi State University and our team,” Shengelaia says.

გამოვაქვეყნოთ სამეცნიერო პუბლიკაციები და დავაინტერესოთ უშუალოდ კომპანიები, რომლებიც ზეგამტარებს აწარმოებენ” — აცხადებს თსუ-ს ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის სრული პროფესორი ალექსანდრე შენგელაია, რომელიც დარწმუნებულია, რომ “ფოტოსტიმულირებული რეაქცია” შეიძლება გამოიყენონ არა მარტო ზეგამტარების, არამედ სხვა მაღალტექნოლოგიური მასალების (მაგნიტური, ნახევარგამტარული) დასამზადებლად, რომელთა მიღებაც ასევე დიდ სიძნელებთან არის დაკავშირებული.

სწორედ იმის გამო, რომ ფოტოსტიმულირებული რეაქცია ძალიან პერსპექტიული აღმოჩენაა და დიდი გამოყენებითი მნიშვნელობა აქვს, მასზე მომუშავე ჯგუფმა ალექსანდრე შენგელაიას ხელმძღვანელობით, მიმდინარე წელს საქართველოს შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ორწლიანი გრანტი მიიღო.

“ჩვენი ერთ-ერთი მიზანია, ტერმინი “ფოტოსტიმულირებული მყარსხეულოვანი რეაქცია” დავამკვიდროთ მსოფლიო მეცნიერებაში და ტექნოლოგიაში. ეს იქნება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის და ჩვენი ჯგუფის მოკრძალებული წვლილი ფიზიკაში“, — ამბობს ალექსანდრე შენგელაია.

"ბიოჩაბი" - მსენაიის ვისაიანი

Biorag: An Important New Development in Plant Productivity

დღეს მსოფლიოში ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრობლემაა კაცობრიობის საკვებით მომარაგება. კიდევ უფრო დიდი პრობლემაა ხარისხიანი და ეკოლოგიურად სუფთა საკვების წარმოება. თსუ მეცნიერთა მიერ შექმნილი ახალი პრეპარატი „ბიორაგი“ სწორედ ამ პრობლემების გადაჭრას ემსახურება.

თსუ სრული პროფესორი, ბიოორგანული ქიმიის მიმართულების ხელმძღვანელი რამაზ გახოკიძე წლების მანძილზე ცოცხალი უჯრედის მართვის შესაძლებლობებს იკვლევს. კვლევის შედეგად შესწავლილია სარეზერვო გზები, რომელიც ორგანიზმის პოტენციურ შესაძლებლობათა მაქსიმალურად გამოვლენის საშუალებას იძლევა.

„დავინყეთ სოფლის მეურნეობით. პირველი ცდები გვქონდა 1979 წელს. მას მერე ვსწავლობთ ნელ-ნელა, რომ არ ავჩქარდეთ. 2011 წლის მოსავლით თუ ვიმსჯელებთ, უნიკალური ხორბლის ჯიშის – დოლის პურის, რომლითაც ჩვენი წინაპრები იკვებებოდნენ, მოსავლიანობა ჩვენი მეთოდის გამოყენებით ჰექტარზე 18 ტონამდე გაიზარდა. ამ მეთოდის (პრეპარატ „ბიორაგის“) გამოყენებამდე ხორბლის ეს უნიკალური ჯიში მხოლოდ 1 ტონამდე მოდიოდა საქართველოში“, — განუცხადა მან ჟურნალ „თსუ-მეცნიერებას“.

Supplying mankind with sufficient food is one of the most important problems in the world today. However, producing high quality and ecologically pure food is yet another challenge. A new preparation called Biorag, created by TSU scientists, is successfully addressing this challenge in Georgia. Ramaz Gakhokidze, Full Professor and Head of the Bioorganic Chemistry Department at TSU and his team have been researching the treatment of living cells for years, and their laboratory results now demonstrate the potential capacity of certain organisms to increase crop productivity. Professor Gakhokidze observed, “We started with agriculture and conducted our first experiments in 1979. Since then we have been carrying out research--step by step--very deliberately and without haste. If we judge by the 2011 crop, the productivity of the unique native wheat variety called Doli – used for Doli bread--which our ancestors consumed, increased from approximately one ton per hectare to 18 tons per hectare after using the Biorag organic preparation.”

რამაზ გახოკიძე - თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის ბიოორგანული ქიმიის მიმართულების სრული პროფესორი. ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი. საერთაშორისო საინჟინრო აკადემიის აკადემიკოსი; აშშ ფარმაკოგნოზის საზოგადოების წევრი; ევროპის ეკოლოგიური კომიტეტის წევრი; თეორიული და გამოყენებითი ქიმიის საერთაშორისო კავშირის (IUPAC) წევრი; საქართველოს ეროვნული, პროფლაქტიკური მედიცინის, ეკოლოგიურ მეცნიერებათა, აგროტექნოლოგიური, საინჟინრო ფილოსოფიურ მეცნიერებათა აკადემიების წევრი.

გამოქვეყნებული აქვს 400-ზე მეტი სამეცნიერო სტატია ქიმიის, ბიოლოგიის, ბიოტექნოლოგიის, სოფლის მეურნეობის, მედიცინის, მეცნიერების ისტორიისა და ფილოსოფიის საკითხებზე, მათ შორის, 10 წიგნი, 7 სახელმძღვანელო (უმაღლესი და საშუალო სასწავლებლებისთვის), 1 პრიორიტეტული ცნობა აღმოჩენაზე, 20 გამოგონება, 9 პატენტი, სამეცნიერო-პოპულარული სტატიები.

Ramaz Gakhokidze - Full Professor of the Bioorganic Chemistry Department at the TSU Faculty of Exact and Natural Sciences; Doctor of Chemical Sciences; Academician at the International Engineering Academy; Member of the U.S. Society of Pharmacognosy; Member of the International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC); Member of Georgian National Academies of Prophylactic Medicine and Ecological Sciences, as well as the Academies of Agro-technology, Engineering, and Philosophical Sciences. His 400 publications include articles in the fields of chemistry, biology, biotechnology, agriculture, medicine, history of science and philosophy as well as ten books, seven textbooks (for secondary and higher educational institutions), one priority reference on a discovery, 20 discoveries, 9 patents, and some popular scientific articles.

მკვლევარი ამბობს, რომ პრეპარატ „ბიორაგის“ საშუალებით შესაძლებელია მცენარეთა რეგულატორული სისტემების მართვა, მცენარის ადაპტაცია სხვადასხვა პირობებთან. ბიორაგი აძლიერებს როგორც ფესვთა სისტემას, ასევე არქარებს მინისზედა ნაწილების განვითარებას; აუმჯობესებს მცენარეთა მინერალურ კვებას, ანუ ნიადაგიდან აზოტის, ფოსფორის და მიკროელემენტების შეთვისებას. ბიორაგის საშუალებით უმჯობესდება მოსავლის ხარისხი ცილების, ნახშირწყლების, ვიტამინების და მიკროელემენტების რაოდენობის გაზრდის ხარჯზე. მაგალითად, ვიტამინი C იზრდება 50%-ით, ლიზინი – 80%-ით.

ახალი ტექნოლოგიით მიღებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტები ეკოლოგიური სისუფთავით, სასარგებლო ნივთიერებათა მაღალი შემცველობითა და უნიკალური საგემოვნო თვისებებით გამოირჩევა. ფერმერი გიორგი გაბრიჭიძე აღნიშნავს: „ჩატარებული ცდების შედეგად გამოვლინდა, რომ, თუ საკონტროლო ხორბლის მარცვალს ნებოგვარა 17% ჰქონდა, „ბიორაგის“ გამოყენებით ეს მაჩვენებელი 43%-მდე გაიზარდა. ეს ნიშნავს, რომ შეგვიძლია 1 ტონა დამუშავებული ხორბალი 3 ტონა უხარისხო ხორბალში შევურიოთ და კვებისთვის ვარგისი, დამაკმაყოფილებელი ხარისხის პურცხობის ფქვილი მივიღოთ“.

გენეტიკოსის, პროფესორ ამირან ფირცხელანის განმარტებით: „კვლევა ეხება პესტიციდებითა და სასუქებით დაბინძურებულ საკვებ პროდუქტებს, რომლებიც ადამიანის ორგანიზმზე, მის გენეტიკურ აპარატზე უარყოფით გავლენას ახდენს. კვლევებმა ბიორაგთან დაკავშირებით აჩვენა, რომ პრეპარატი 3-ჯერ და მეტჯერ ამცირებს საკვები პროდუქტების ტოქსიკურობას და მუტაგენობას. შესაბამისად ამცირებს კარცეროგენურ თვისებებს. თუ „ბიორაგს“, ადრე გამოკვლეულ ანტიმუტაგენურ ნივთიერებებს (E ვიტამინი, ინტერფერონი და სხვ.) შევადარებთ, ვნახავთ, რომ ახალი პრეპარატი უფრო მეტი ეფექტიანობით ხასიათდება“.

მეცნიერის ინფორმაციით, ბიორაგის საშუალებით შესაძლებელია სასოფლო-სამეურნეო მოსავლიანობისა და მცენარეებში შაქრის შემცველობის მკვეთრად გაზრდაც.

„ეს დააკმაყოფილებს ადამიანის მოთხოვნილებებს, როგორც კვების პროდუქტებზე, ისე ბიოსაწვავის წარმოებაზე. მაგალითად, შაქრის ქარხლის ბოლქვების მოსავალი ყოველ ჰექტარზე (50 ტ. საშუალო მოსავლიანობის და 14% შაქრიანობის შემთხვევაში) შეიცავს

განსხვავება ბიოაგით დამუშავებულ დაუამუშავებულ მცენარეებს შორის

დაახლოებით 7 ტ. კრისტალურ შაქარს. ბიორაგის გამოყენებით ეს მაჩვენებელი შეადგენს 32 ტონას (საშუალო მოსავლიანობა 143 ტ/ჰა, შაქრიანობა 22,5%), — აცხადებს რამაზ გახოკიძე.

კვლევის შედეგების მნიშვნელობის დასამტკიცებლად რამაზ გახოკიძეს რამდენიმე გამოხმაურებაც მოჰყავს: მიოკარდიოპათიის საერთაშორისო ასოციაციის პრეზიდენტი, პროფესორი მ. როგავა უურნალო „Cardiology and Internal Medicine“ აღნიშნავს, რომ რამაზ გახოკიძემ შექნა ტექნოლოგიის სრულიად ახალი ტიპის — აგრო-სამედიცინო ტექნოლოგიები — სამკურნალო-პროფილაქტიკური სოფლის მეურნეობა.

ასეთი შეფასების მიზეზი შემდეგია: ცოცხალ ორგანიზმში არსებობს 2 ძირითადი მიკროელემენტი, რომელიც პასუხისმგებელია გულსისხლძარღვთა პროფილაქტიკაზე. ესაა იოდი და სელენი. ბიორაგის გამოყენების შემთხვევაში კი აღმოჩნდა, რომ მცენარეებში იოდი იზრდება 960%-ით, სელენი კი – 200%-ით.

გასულ წელს დიდ ბრიტანეთში გამოვიდა მონოგრაფია „სელენი კვებაში (მცენარეები,

ცხოველები, ადამიანი)“. გლაზგოს უნივერსიტეტის პროფესორი პ. სურაი, აღნიშნულ ნაშრომში წერს, რომ „ბიორაგი“ პირველი შემთხვევაა, რომელიც სიმინდში მნიშვნელოვნად ზრდის სელენის შემცველობას.

„საქართველო 100% სელენოდეფიციტური და 80% იოდდეფიციტური ქვეყანაა. იოდის ნაკლებობაც საკმაოდ რთულ დაავადებებს იწვევს (მაგალითად, ჩიყვი და გულ-სისხლძარღვთა დაავადებები), ამიტომ „ბიორაგის“ მნიშვნელობა საქართველოსთვის კიდევ უფრო დიდია. ეს პრეპარატი საუკეთესოდ ანვიტარებს ფესვთა სისტემას, ჩადის ღრმად და იქიდან ხდება საჭირო ნივთიერებების ამოქაჩვა“, — აცხადებს პროფესორი როგავა.

2010 წელს, ბიორაგის გამომგონებელმა მოხსენება ახალ პრეპარატზე ეგვიპტის დედაქალაქ კაიროში პირველ საერთაშორისო კონფერენციაზე წაიკითხა. მოხსენების თემა: „ბიოპროცესები და მიკრობიოლოგიური ბიოტექნოლოგიის გამოყენება სოფლის მეურნეობაში“ იყო, სადაც ამ თემამ დიდი ინტერესი გამოიწვია. ამ ინტერესს ადასტურებს საქართველოს ელჩის გოჩა ჯაფარიძის წერილიც და ტაილანდური ავიაკომპანიის „შაბაი-ირს“-ის ერთ-

The difference between plants treated with "Biorag" (right) and those not treated with "Biorag" (left)

ერთი მფლობელი ქართველი ბიზნესმენი მამუკა მაცაბერიძეც, რომელიც ამბობს, რომ „ტაილანდის დედოფლის ფონდიდან გამოიყო 200 ჰექტარი ქვეყანაში ამ სიახლის დასანერგად“.

პროფესორმა რამაზ გახოკიძემ „ბიორაგს“ და მსგავს პრეპარატებს 2 მონოგრაფია მიუძღვნა: ერთის სახელწოდებაა „ბიოენერგოაქტივატორები“, მეორის კი — „უხვი მოსავლის საწინდარი“. პროფესორმა ასეთი უნიკალური თვისებების მქონე ნივთიერებების ახალ „კლასს“ უწოდა ტერმინი — „ბიოენერგოაქტივატორი“.

მსოფლიოში დღეს ბიორგანულ ქიმიამ უამრავი მეცნიერი მუშაობს. ქართველი მეცნიერები ამბობენ, რომ ქართული „ბიორაგი“ სხვა ანალოგებს მოსავლის ზრდის პროცენტით სჯაბნის. გარდა ამისა, ახალ პრეპარატს აქვს ხარისხის გაუმჯობესების თვისებაც. ბიორაგის საშუალებით ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტი მიიღება, რადგან მკვეთრად იზრდება მცენარეთა გამძლეობა დაავადებებისა და არახელსაყრელი კლიმატური პირობების მოქმედების მიმართ, რაც გამორიცხავს შხამქიმიკატების გამოყენებას. დღეს მსოფლიოში გამძაფრებული კვების უსაფრთხოებისა (food safety) და სიცოცხლის ხარისხის პრობლემების (quality of life) ფონზე, ქართველი მეცნიერები იმედოვნებენ, რომ „ბიორაგი“ მალე გავრცელდება და პრაქტიკაში დაინერგება.

The researcher believes that with Biorag it is possible to treat the regulatory systems of plants and help them adapt to different conditions. Biorag strengthens the root system and simultaneously accelerates the development of the whole plant by improving mineral absorption, for example of nitrogen, phosphorus and microelements from the soil. Biorag can increase not only quantity, but the quality of crops by augmenting the amount of proteins, carbohydrates, vitamins and microelements. For example, in Doli wheat, vitamin C increases by 50% and lysine by 80%.

Agricultural products treated with Biorag are ecologically pure, have a higher content of health-boosting vitamins and minerals and taste better. Giorgi Gabrichidze, a Doli wheat farmer said, “Within this experiment gluten in our experimental wheat seed was 17% but with the help of Biorag it increased to 43%. This shows that we can mix 1 ton of the biologically treated wheat with 3 tons of lower quality wheat and produce satisfactory quality bread flour.”

According to TSU Professor Amiran Pirtskhelani, specialized in genetic studies, “This research permits us to avoid foodstuffs that are polluted by pesticides and fertilizers, which have a negative impact on the human organism and its genetic structure. The research on Biorag shows that it reduces the toxicity and mutagenicity of foodstuffs threefold or more, thus also reducing carcinogenic potential. If we compare Biorag with previously researched anti-mutagenic substances such as vitamin E, interferon, etc we see that Biorag is much more effective.” He said that it is also possible to significantly increase the agricultural productivity and sugar content of plants.

Professor Gakhokidze stated that “It will meet human requirements for both foodstuffs and bio-fuel production. For example, a crop of sugar beets per hectare is normally 50 tons on average, with 14% sugar content and contains about 7 tons of crystal sugar. With the help of Biorag, the average crop capacity is 143 t/ha, with a sugar content of 22.5%.”

He cites several sources that have commented on the significance of the research: President of the International Association of Miocardopathy, Professor M. Rogava, told the magazine Cardiology and Internal Medicine that Ramaz Gakhokidze has created a new type of technology – agro-medical technology – medical-prophylactic agriculture. This assessment mentions two basic micro-elements in a living organism, responsible for cardiovascular health—iodine and selenium. It was discovered that after using Biorag, the iodine in plants increased significantly, for example for maize iodine increased by 960% and selenium by 200%.

In 2011 a monograph by Professor P. Surrey at Glasgow University entitled “Selenium in Food (Plants, Animals and Humans)” was published in Great Britain. This work states that using Biorag is the first time a significant increase in selenium has been observed in maize.

“Georgia is a country where selenium-deficiency reaches 100% and iodine-deficiency is 80%. The lack of iodine causes serious conditions such as goiter and cardiovascular diseases. Therefore, the significance of Biorag for Georgia is very high. This preparation is the best means for the development of the root system as it penetrates deep into the ground from where all necessary substances are being absorbed by the plant,” Professor Gakhokidze explained.

In 2010 Professor Gakhokidze delivered a speech about the new preparation in Cairo at the first international conference on “Bioprocesses and Use of Microbiological Biotechnology in Agriculture,” where Biorag triggered a huge interest. A Georgian businessman, Mamuka Matsaberidze, and one of the owners of the Thai airline company Sabai Airs, also expressed interest, saying that “200 hectares have been allotted from the Foundation of the Queen of Thailand to introduce this new agricultural technology to Thailand.”

Professor Gakhokidze has dedicated two monographs to Biorag and similar preparations: one is named “Bioenergy activators” and the other “Guarantee of Bounteous Harvest.” The Professor named a new “class” of substances with such unique features as “Bioenergy activators”.

Many scientists are now working in the field of bioorganic chemistry throughout the world. Georgian scientists say that Georgian Biorag prevails over its analogs by its rate of crop productivity. This preparation can also improve the quality, however. With the help of Biorag crops are ecologically pure, because the resistance of the plants against disease and unfavorable climatic conditions sharply increases, avoiding the need for chemical treatment. Thus, given the persisting problems related to food safety and food quality, Georgian scientists believe that Biorag will soon be widely used.

მეცნიერები ქართული მოსაპირკეთებელი ქვების სხივასოვან ბაზას ქმნიან

ჩობარეთი გამაჩხილობელი ქიქვის საბადო
Chobareti.
Marbled facing stone deposits

სალიეთი. მახშირი
Salieti. Marble

ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული მის ბუნებრივ რესურსებზე. ქართული საბადოების შესწავლა მეცნიერულ დონეზე, თითქმის საუკუნის წინ დაიწყო. თუმცა, ქართველი მეცნიერები ირწმუნებიან, რომ საქართველოს ტერიტორიაზე მინაში დამარბული სიმდიდრე ბოლომდე არც აღმოჩენილია და, მით უმეტეს, არც შესწავლილი. კავკასიის ალექსანდრე თვალჭრელიძის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი (სსიპ კმნი), რომელიც დღეს თსუ-ს შემადგენლობაში შედის, სწორედ ბუნებრივი წიაღისეულის შესწავლით არის დაკავებული. სხვათა შორის, ეს არის ერთადერთი ინსტიტუტი საქართველოში, რომელიც "მერსედის", "მოტოროლას", "ნასას" კოლექტივთან ერთად, მსოფლიოს ბიზნეს-კონფედერაციის ელიტარული წევრია და მუდმივი ხმის უფლებით სარგებლობს.

ინსტიტუტის სამეცნიერო კვლევების ერთ-ერთი მიმართულებაა მოსაპირკეთებელი ქვების საბადოების შესწავლა. მრავალწლიანი კვლევის საფუძველზე ინსტიტუტში შეიქმნა წიგნი "საქართველოს ბუნებრივი მოსაპირკეთებელი ქვები". წიგნი ორ ტომად არის გამოცემული და მასში 200-მდე მოსაპირკეთებელი ქვის საბადოა აღწერილი. პირველი წიგნი 2005 წელს გამოიცა, მეორე ტომი კი რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით 2009-2011 წლებში შეიქმნა. ინსტიტუტის დირექტორი რევაზ კვატაშიძე აღნიშნავს, რომ საქართველოში კიდევ უამრავი საბადოა, რომელიც შესწავლას საჭიროებს. ამიტომ ინსტიტუტი კვლევას მომავალშიც გააგრძელებს და საბოლოო შედეგებს მესამე ტომში განათავსებს. კვლევის დასრულების შემდეგ ქვეყანას ექნება სრული და ამომწურავი ინფორმაცია მოსაპირკეთებელი ქვების შესახებ.

წიგნის შექმნას წინ მოცულობითი და ხანგრძლივი სამუშაო უძღოდა: ჩატარდა მოსაპირკეთებელი ქვის საბადოების შეფასებითი სამუშაოები; მეცნიერებმა მოიძიეს ამ თემაზე გეოლოგიურ ფონდებში დაცული ინფორმაცია და საავტორო მონაცემები. ამასთან, ცალკეულ მადანგამოვლინებებზე შესრულდა ლაბორატორიული კვლევები ქანების ქიმიური შედგენილობის (სრული სილიკატური ანალიზი) და ფიზიკურ-მექანიკური თვისებების დასადგენად; დამზადდა ქანების გამჭვირვალე შლიფები და ჩატარდა მათი პეტროგრაფიული (მიკროსკოპული) შესწავლა; პერსპექტიულ უბნებზე დაითვალეს საავტორო მარაგები, დადგინდა საბადო-გამოვლინების ადგილმდებარეობის კოორდინატები, მოხდა საბადო-გამოვლინებათა ფოტოდოკუმენტირება; ყველა ობიექტიდან ამოღებულია მახასიათებელი ქვიური მასალა, საიდანაც დამზადდა მოშლიფული და მოპირაღებული სადემონსტრაციო ფილები და ა.შ. რეგიონების მიხედვით შედგენილია 1:200000 მასშტაბის სქემატური რუკები აღნიშნული ობიექტების ჩვენებით. მიღებული მონაცემების საფუძველზე შეიქმნა სპეციალური პასპორტები, ობიექტის ადგილმდებარეობის, ქანის დასახელების, ფერის, დეკორატიულობის, ფიზიკურ-მექანიკური თვისებების, ქიმიური შემადგენლობის, მარაგების, დამუშავების ხარისხის და გამოყენების სფეროს ჩვენებით. ასევე შეიქმნა საინვესტიციო წინადადებების მოსამზადებლად საჭირო 114 სრული საინფორმაციო პაკეტი და ა.შ. საბოლოოდ, ყველა მოპოვებული ინფორმაცია გაერთიანდა "საქართველოს ბუნებრივი მოსაპირკეთებელი ქვების" მეორე ტომში, რომელიც ქართულ და ინგლისურენოვანია. მომავალში კი იგეგმება ამ მონაცემების ინტერნეტში განთავსება, რადგან ამ კვლევების უმთავრესი მიზანი მოსაპირკეთებელი ქვების მიმართულებით საქართველოს საბაზრო ურთიერთობებში ჩართვაა.

„ქართული ბუნებრივი ქვების მრავალფეროვნება, მათი ფიზიკურ-მექანიკური პარამეტრები და უნიკალური დეკორატიული თვისებებები ძალიან პერსპექტიულს ხდის ამ მიმართულებით საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას. მით უმეტეს, რომ საქართველოს აქვს ამ ბიზნესის განვითარებისთვის აუცილებელი ინფრასტრუქტურა და კომუნიკაციები, მომგებიანი გეოგრაფიული მდებარეობა, გასასვლელი შავ ზღვაზე, რაც ხელმისაწვდომია ევროპისა და აზიის ბაზრებისათვის“, — ამბობს კავკასიის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტის დირექტორი რევაზ კვატაშიძე.

სწორედ ამიტომ, ინსტიტუტი ბუნებრივი წიაღისეულის მეცნიერული კვლევის გარდა, ბიზნეს-გეგმების მომზადებაზეც მუშაობს. ბიზნეს-გეგმაში სრულად იქნება ასახული ის ხარჯები და მოსალოდნელი მოგება, რასაც დაინტერესებული ბიზნესმენი ამა თუ იმ საბადოდან მიიღებს. ჩატარებული სამუშაოები, მეცნიერთა მტკიცებით, რესურსების ინდუსტრიაში კარგი საინვესტიციო გარემოს შექმნას ემსახურება.

კავკასიის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტის მყარი სასარგებლო წიაღისეუ-

Scientists Create Comprehensive Data Base of Georgian Facing Stones

Economic development depends significantly on a country's natural resources. However Georgian scientists believe that certain resources have not been studied sufficiently even though research on deposits started almost a century ago in Georgia. The A. Tvalchrelidze Caucasian Institute of Mineral Resources at Tbilisi State University is exploring the country's natural resources. This is the only institute in Georgia that is an Elite Member of the World Confederation of Businesses, which includes such companies as Mercedes, Motorola and NASA, and has the right to vote on a permanent basis.

One of the key directions of the Institute's scientific research is to study "facing stone" deposits. A reference book was published by the Institute in two volumes, based on several years' research, through funding from the Shota Rustaveli National Science Foundation. Entitled "Natural Facing Stones of Georgia" the first (published in 2005) and the second (2011) volumes describe approximately 200 facing stone deposits. Revaz Kvatashidze, Director of the Institute, points out that in Georgia there are many more deposits that still need to be studied and that the Institute will continue its research and publish the final results in a third volume. Thus Georgia will have comprehensive information on its deposits of facing stones.

To create this publication, assessments of facing stone deposits were carried out first by studying original data found in geological records. Laboratory research was carried out on-site at ore deposit locations, to ascertain chemical content including a full silicate analysis, as well as the physical and mechanical properties of the facing stone materials. Petrographic (by microscope) analysis of thin sections of rock was carried out and original reserves were quantified at prospective sites. The coordinates of deposits were plotted and photo documents made. Sample stone material was taken from each site in order to make polished demonstration tiles. Schematic maps for each region show the sites to a scale of 1:200000, and based on this data individual portfolios were created to indicate the location of a deposit, type of rock, characteristics (color, decorative nature, physical and mechanical properties, chemical content, etc), quantity of reserves, quality of processing and the potential uses. A total of 114 full portfolios were created in order to prepare investment proposals. This information has been published in the second volume of "Natural Facing Stones of Georgia", which is bilingual – Georgian and English. In future the data will be posted online, to encourage market and investment possibilities.

"The diversity of Georgian natural stones, their physical and mechanical parameters and unique decorative qualities add up to extremely interesting potential for the development of small and medium-sized businesses here. This is especially true since Georgia already has the necessary road and communications infrastructures and a convenient geographical location with access to the Black Sea, opening possibilities for European and Asian markets," says Revaz Kvatashidze, Director of the Caucasian Institute of Mineral Resources. Besides the scientific research on natural resources, the Institute is also working on business plans to illustrate expense outlays and potential profits that businesses can expect from the various deposits.

Vazha Geleishvili, Head of the Scientific Research Department of Solid Minerals at the Caucasian Institute of Mineral Resources that carried out the studies, believes that Georgian facing stone will be competitive on the world market. He specifically distinguishes the following types: limestone based marble from Moliti, Sakasria, Lopota, Tesheniti and Saliети; marbles from Lopota and Dizi; Kazbegi diabase or dolorite; Bolnisi tuff; and Kursebi teschenite.

Vazha Geleishvili notes that Georgian facing stones come in a diversity of colors; they are solid, and their primary advantage is low radioactivity. "While selecting the stone to cover the façade of the Holy Trinity Cathedral in Tbilisi--along with Italian, Turkish, Persian and Chinese stone - Bolnisi tuff was also examined. It was ascertained that the radioactive parameters of Georgian

მოხორთუბანი. გამაჩხილობელი ქიქვა
Mokhorotubani.
Marbled facing stone

თივი. ბაჯაჩიუბელი ქვიშაქვა
Tivi.
Quartzed sandstone

რევაზ კვატაშიძე - გეოლოგია-მინერალოგიის მეცნიერებათა დოქტორი. საინჟინრო აკადემიის აკადემიკოსი. ალექსანდრე თვალჭრელიძის სახელობის მინერალური ნედლეულის კავკასიის ინსტიტუტის დირექტორი. მოპოვებული აქვს 2 გრანტი, არის სამეცნიერო პროექტების ხელმძღვანელი. არის 30-მდე სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი.

Revaz Kvatashidze - Doctor of Geological-Mineralogical Sciences; Academician at the Engineering Academy; Director of the Alexander Tvalchrelidze Caucasian Institute of Mineral Resources. Professor Kvatashidze has received two grants and heads several scientific projects. He is the author of approximately 30 scientific works.

ვაჟა გელეიშვილი - სრული პროფესორი, გეოლოგია-მინერალოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, სტუ-ს მინერალური ნედლეულის კავკასიის ინსტიტუტის მყარი წიაღისეულის სამეცნიერო კვლევითი განყოფილების გამგე, აქვს მოპოვებული 2 გრანტი, არის სამეცნიერო პროექტების ხელმძღვანელი, არის 100-მდე სამეცნიერო ნაშრომისა და მონოგრაფიის ავტორი.

Vazha Geleishvili - Full Professor; Doctor of Geological-Mineralogical Sciences; Head of the Scientific Research Department of Solid Minerals at the Caucasian Institute of Mineral Resources of TSU. Professor Geleishvili has received two grants, heads several scientific projects and is the author of approximately 100 scientific works and monographs.

ლის სამეცნიერო-კვლევითი განყოფილების გამგე ვაჟა გელეიშვილი (რომლის განყოფილებაშიც მომზადდა აღნიშნული კვლევა) მიიჩნევს, რომ მსოფლიო ბაზარზე მოსაპირკეთებელი ქვების ქართულ სახეობებს წარმატება ექნება. იგი განსაკუთრებით გამოყოფს შემდეგ სახეობებს: მოლითის, საქასრიას, ლოპოტას, ტეშენიტის, სალიეთის გამარმარილოებულ კირქვებს, ლოპოტას და დიზის მარმარილოებს, ჭაუხის ვულკანურ ბერქიას, ყაზბეგის დიბაზს, ბოლნისის ტუფს, კურსების ტეშენიტს და ა.შ..

ვაჟა გელეიშვილი აღნიშნავს, რომ ქართული მოსაპირკეთებელი ქვები გამოირჩევა ფერთა მრავალფეროვნებით, არის ძალიან გამძლე და მისი დიდი უპირატესობაა — დაბალი რადიაქტიულობა.

„სამების საკათედრო ტაძრის მოსაპირკეთებელი ქვის შერჩევასა იტალიურ, თურქულ, სპარსულ და ჩინურ ქვებთან ერთად შემონიშნა ჩაუტარდა ბოლნისის ტუფსაც. დადგინდა, რომ ქართული ქვის რადიაქტიული მაჩვენებელი გაცილებით ნაკლებია და სწორედ ამიტომ მიენიჭა მას უპირატესობა. და კიდევ ერთი, ქართული ქვის სიმტკიცეზე მიაწინებებს მისი პიგმენტების გამძლეობა. ჩვენამდე მოღწეული საუკუნეების წინანდელი ფრესკები, სწორედ ამ მოსაპირკეთებელი ქვების პიგმენტების შემცველი საღებავებით არის დახატული, რომელიც ძალიან დიდხანს ინარჩუნებს ფერს“, — განაცხადა ვაჟა გელეიშვილმა „თსუ-მეცნიერებათა“ საუბრისას.

მეცნიერი ჩატარებული და მიმდინარე კვლევის მიზანს ასე განსაზღვრავს: „ჩვენი მიზანია შევისწავლოთ მადნები, გამოვიმუშავოთ მათი გადამამუშავების ტექნოლოგიები და მივანოდოთ ბაზარს. ანუ ბიზნეს-გეგმის დონეზე მოვამზადოთ სამუშაოები და გადავცეთ სახელმწიფოს, რომელიც შემდეგ ამ კვლევებს შესთავაზებს მთელს მსოფლიოს. ჩვენ შევისწავლეთ ყველა მასალა, რომელიც ქართულმა გეოლოგიამ 100 წელზე მეტია შექმნა; მოვიძიეთ ახალი საბადოები. საბოლოო პოტენციალის დათვლისას აღმოჩნდა, რომ ბუნებრივ წიაღში დღეს არსებული ქვების მარაგი დაახლოებით 20 მილიარდი დოლარის ღირებულებისაა. ეს რაც შესწავლილია, მაგრამ საქართველოში არსებობს ქვის მარაგები, რომელიც ჯერჯერობით არც შესწავლილია და ბევრი არც არის აღმოჩენილი“, — ამბობს იგი.

მეცნიერები აცხადებენ, რომ ინსტიტუტში ევროპული სტანდარტით არის მომზადებული კვლევითი პროდუქტი, — ინფორმაცია. მათი აზრით, ამ მასალის მსოფლიოსთვის „სწორად მიწოდება“ საქართველოსთვის იქნება კარგი საფუძველი და არგუმენტი ინვესტორების მოსაზიდად.

stones are much lower, thus they were selected. In addition, the permanence of their pigment distinguishes the solidity of Georgian tuff- ancient frescos were painted using pigments from this stone, and they have conserved their color for a very long time. “Our goal is to study the ores and develop technologies to process them for the market; this includes preparing business plans that the government can use to offer these products to the world markets. We have studied all the materials created by Georgian geological research in the last 100 years. We studied new deposits as well. Our calculations show that potential reserves here are worth approximately \$200 billion. However, there are reserves in Georgia which have not been studied yet and others that haven’t even been discovered.”

The scientists believe that the Institute has prepared a research information product which is up to European standards and that with efficient global marketing the Government can attract investors.

საქართველოს მინერალური ქვების ნიმუშები
Georgian mineral samples

თსუ | ხოჩჯანი. ბიბლიოთეკის
საბიბლიოთეკო დახიზანი
TSU BUILDING I.
LIBRARY READING HALL

ოჩხანიზებული დანაშაულის ბრძოლა საქართველოში Fighting Organized Crime in Georgia

IPN-ის ფოტოაჩივიდან

საქართველოში მე-20 საუკუნის მიწურულს ორგანიზებული დანაშაულის დონემ სახიფათო მაჩვენებელს მიაღწია. სახელმწიფოში ნელ-ნელა იშლებოდა ზღვარი კანონიერს და უკანონოს, მართლზომიერ და არამართლზომიერ ქმედებებს შორის. სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებისთვის აუცილებლობას წარმოადგენდა ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ეფექტიანი და უკომპრომისო ბრძოლის დანერგვა, რისი პოლიტიკური ნებაც საქართველოს ხელისუფლებას აღმოაჩნდა და უმცირეს ვადებში ორგანიზებული დანაშაულის დონე და გავლენა სახელმწიფოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროზე თითქმის ნულის ნიშნულს გაუტოლდა. ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა, როგორც კანონმდებლისგან, ისე სასამართლო პრაქტიკისგან დიდ მოქნილობას და გააზრებულობას მოითხოვს. შესაბამისად, დადგა ერთბაშად შემუშავებული სამართლებრივი რეგულაციების მეცნიერული ანალიზის საჭიროება.

At the end of the 20th century, the organized crime rate in Georgia was dangerously high. Over time the line between legal and illegal, lawful and unlawful activities had become blurred, and it was urgent to start an effective and uncompromising fight against it. The Georgian government had a strong will to address the problem which means today organized crime with its wide-ranging influence on public officials has almost disappeared. Combating organized crime requires great flexibility and thinking, with efforts both from legal and legislative standpoints, as well as from the judiciary. Consequently there was a need to jointly develop scientific analyses of existing legal regulations.

მიმდინარე ნელს რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით თსუ იურიდიული ფაკულტეტის მეცნიერ-თანამშრომლების მიერ შეიქმნა საკმაოდ სქელტანიანი ნაშრომი „ორგანიზებული დანაშაულის თანამედროვე გამოვლინებების კრიმინალიზაციისა და სამართალშეარდების პრობლემები ქართულ სისხლის სამართალში“. გამოცემა სწორედ ამ დანაშაულთან დაკავშირებული პრობლემების ანალიზს ეხება.

პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელის, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორის გურამ ნაჭყებიას და პროექტის მენეჯერის, სამართლის დოქტორის გიორგი გორაშვილის განმარტებით, ნაშრომი მიზნად ისახავს დაეხმაროს ქართულ სახელმწიფოს ორგანიზებული დანაშაულისა და მისი გამოვლენის კონკრეტული ფორმების წინააღმდეგ ბრძოლაში.

ამასთან, ნაშრომში გამოკვეთილია ორგანიზებული დანაშაულის ცნების და მისი გამოვლენის კონკრეტული ფორმების მეთოდოლოგიური ასპექტები; შესწავლილია ამ მხრივ უცხოეთის ქვეყნების გამოცდილება; გამოვლენილია ტრეფიკინგის, ფულის გათეთრების, რეკეტის, იურიდიული პირების სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის, ქონების ჩამორთმევის, ქურდული სამყაროსა და ე.წ. კანონიერი ქურდების თავისებურებანი და ა.შ. ნაშრომის უნიკალობა მდგომარეობს იმაში, რომ კომპლექსურად პირველად არის გააზრებული ორგანიზებული დანაშაულობის წინააღმდეგ მიმართული კრიმინოლოგიური, სისხლის-სამართლებრივი, სისხლის საპროცესო-სამართლებრივი, საერთაშორისო-სამართლებრივი ასპექტები. ნაშრომს განსაკუთრებულ ღირებულებას სძენს სასამართლო პრაქტიკის ანალიზი, სადაც გაანალიზებულია ის ეფექტიანი რეგულაციები, რამაც საქართველოს ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში წარმატება მოუტანა. ნაშრომში მოცემულია გარკვეული წინადადებები როგორც საკანონმდებლო, ისე პრაქტიკული შინაარსის, რომლებიც ნაკარნახევია ორგანიზებული დანაშაულობის წინააღმდეგ ბრძოლაში სახელმწიფოსთვის ხელშეწყობის მიზნიდან.

ოჩხანიზებული დანაშაულის ბრძოლა საქართველოში

საქართველოში არსებული ორგანიზებული დანაშაულის გამოვლინებებიდან ნაშრომში გაანალიზებულია ავტორთა აზრით შედარებით პრობლემური ფორმები, როგორცაა: ტრეფიკინგი, ქურდული სამყაროს წევრობა, კანონიერი ქურდობა, რეკეტი, ფულის გათეთრება და ა.შ.

ორგანიზებული დანაშაული ყველა სახელმწიფოში მისთვის დამახასიათებელი ნიშნით იჩენს თავს, პოსტსაბჭოურ სივრცეში, მათ შორის საქართველოში, იგი ძირითადად გამოვლინდა ქურდული კრიმინალური ორგანიზაციის სახით. ქურდული კრიმინალური ორგანიზაცია, ე.წ. ქურდული სამყარო, როგორც მას საქართველოს კანონმდებელმა უწოდა, კრიმინოლოგიური შინაარსით მეტად საინტერესოა, რადგანაც მსოფლიოს სხვა ქვეყნების ორგანიზებული დანაშაულებრივი დაჯგუფებებისგან განსხვავებით მოქმედებდა მთელი საბჭოთა კავშირის ფარგლებში. საბჭოთა კავშირის რღვევის შემდგომ კრიმინალური ორგანიზაცია კვლავ ერთიან ფორმას ინარჩუნებს და მთელ პოსტსაბჭოურ სივრცეს მოიცავს დღესაც. აღნიშნული ვითარებიდან გამომდინარე მით უფრო დიდ მნიშვნელობას იძენს საქართველოს წარმატება ორგანიზებული დანაშაულის ძირითადი ბირთვის, კანონიერი ქურდების წინააღმდეგ ბრძოლაში, რადგანაც უნდა ჩაითვალოს, რომ საქართველომ ბრძოლა გამოუცხადა არა მხოლოდ კონკრეტულად მის ტერიტორიაზე, არამედ პოსტსაბჭოურ სივრცეზე მოქმედ კრიმინალურ ორგანიზაციას. ორგანიზებული დანაშაულობის წინააღმდეგ ბრძოლის წარმატებულობის მნიშვნელოვანი ასპექტია ის, რომ საქართველომ პოსტსაბჭოთა რესპუბლიკებიდან პირველმა და ერთადერთმა გამოუცხადა ბრძოლა ე.წ. კანონიერი ქურდების კრიმინალურ ორგანიზაციას. თუ გავითვალისწინებთ ქურდული კრიმინალური ორგანიზაციის ფინანსურ, პოლიტიკურ და სხვა სახის გავლენას, ადვილი მისახვედრია თუ რამხელა გამბედაობა გამოიჩინა პატარა საქართველომ, მაშინ როდესაც აღნიშნულ პრობლემას ვერ უმკლავდება საქართველოზე გაცილებით დიდი და ძლიერი სახელმწიფოები - განმარტავს სამართლის დოქტორი გიორგი გორაშვილი.

თსუ მეცნიერთა კვლევის თანახმად „იმის მიუხედავად, რომ ორგანიზებული დანაშაულის ტრადიციული ფორმები თანამედროვე საქართველოში მცირდება, ეს პრობლემა შემდგომ შესწავ-

In 2012, through support from the Shota Rustaveli National Science Foundation, scientists within the TSU Faculty of Law wrote a scientific analysis of the main issues, entitled “Criminalization and Problems of Applying the Law in cases of Modern Manifestations of Organized Crime in Georgia”.

According to the Project Supervisor Guram Nachkebia, Doctor of Legal Sciences; and Project Manager, Giorgi Gorashvili, Doctor of Law, the aim of the thesis is to support the Georgian government in its fight against specific forms of organized crime. The document also discusses the concept of organized crime and the specific forms it takes, and examines the experience of other countries. It discusses the characteristics of trafficking, money-laundering, racketeering, criminal liability of legal entities, confiscation, the criminal world and the “thieves-in-law” system.

This white paper is the first study to summarize and compare the criminological, legislative and judicial aspects with those of international law against organized crime. It is particularly important for its examination of judicial proceedings, examining the effective regulations that have brought success in the fight against organized crime in Georgia. The thesis offers specific and relevant legislative and practical recommendations.

ORGANIZED CRIME IN GEORGIA

The authors discuss the most problematic forms of organized crime in Georgia, which include trafficking, the criminal world, including communities of thieves, the “thieves-in-law” system, racketeering, money-laundering, etc.. In each country, organized crime has specific characteristics. In the post-Soviet region, including Georgia, organized crime was mainly connected with underworld criminal organizations. This is termed the “criminal world” in Georgian, and is an interesting phenomenon both in its concept and scope. It operated differently over the Soviet Union from similar criminal groupings in other countries. After the collapse of the Soviet Union, the underworld maintained its unified form and, even today, covers the entire post-Soviet area. Thus Georgia’s success in the fight against a cornerstone of organized crime, the “thieves-in-law” system, is even more noteworthy. Georgia declared war against this criminal organization which was operating over the entire area of the former Soviet Union, and was the first post-Soviet country to challenge it. As Giorgi Gorashvili notes, considering the immense financial and political influence of thieves-in-law, it is easy to imagine the great courage that this small country has demonstrated, while other countries that are much bigger and more powerful than Georgia have not been able to cope with the problem.

According to this research, despite the fact that traditional forms of organized crime in Georgia are decreasing, this problem requires further study. “The tendency towards less organized crime is the result of the fact that the Georgian government has demonstrated strong political will to combat the problem. The government has eradicated corruption in almost all fields of social and state life; it has imposed tough discipline and order in the civil services, in the fields of official documentation and in privatization. It has carried out successful reforms in law enforcement agencies. As a result, organized crime is losing its foundations,” states Guram Nachkebia.

THE CRIMINAL WORLD AND THE CRIMINAL SUBCULTURE

The “thief-in-law” is a special form of organized crime that began during the Soviet era in the vast prison and gulag cultures. The percentage of Georgian “thieves-in-law” during the Soviet Union and after its col-

ლას მაინც მოითხოვს. „ორგანიზებული დანაშაულის ფორმების შემცირების ამგვარი ტენდენცია ძირითადად იმის შედეგია, რომ ქართულმა სახელმწიფომ დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში პოლიტიკური ნება გამოავლინა: საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივი ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროდან გამოაძევა კორუფცია; მკაცრი წესრიგი და დისციპლინა დაამყარა მომსახურების, ოფიციალური დოკუმენტების ბრუნვისა და პრივატიზაციის სფეროში; სრულიად ახალ დონეზე დადგა და გადაწყდა სამართალდამცავი ორგანოების რეფორმირების პრობლემები, რის შედეგად ორგანიზებულ დანაშაულს საფუძველი ეცლება“, — აღნიშნავს გურამ ნაჭყებია.

ქვეყნი საბაჟო ნაწილი და ხიშინაქი სუბსტრუქტურა

ორგანიზებული დანაშაულის განსაკუთრებული ფორმაა „კანონიერი ქურდობა“. საქართველოში ე.წ. ქურდული სუბკულტურის ფართო გავრცელებაზე მეტყველებს ქართული წარმოშობის „კანონიერი ქურდების“ პროცენტული სიმრავლე საბჭოთა კავშირის დროს და მისი რღვევის შემდეგაც. კონკრეტული ციფრები ასეთია: საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე კანონიერი ქურდების 33%-ს შეადგენდნენ რუსები, 31%-ს — ქართველები, 8%-ს — სომხები, 5%-ს — აზერბაიჯანელები და 22%-ს სხვა დანარჩენი. თუ გავითვალისწინებთ საქართველოს მოსახლეობის სიმცირეს, პოსტსაბჭოეთის „კანონიერი ქურდების“ 31% მართლაც უზარმაზარი მანქანებელია.

სამართლის დოქტორის გიორგი გორაშვილის განმარტებით, საქართველოს სახელმწიფო უალტერნატივო მდგომარეობაში იმყოფებოდა 2000-იანი წლების დასაწყისში. ან უნდა გამოეჩინა ბრძოლის უნარი და შებრძოლებოდა ორგანიზებულ დანაშაულს, ან უარი უნდა ეთქვა სახელმწიფოებრიობაზე და კრიმინოკრატია დაედაქტეულიყო. საქართველომ ბრძოლის გზა აირჩია. უპირველეს ყოვლისა კი ბრძოლა გამოუცხადა ორგანიზებული დანაშაულის ძირითად ბირთვს ე.წ. კანონიერი ქურდების“ ინსტიტუტს. ბრძოლის პირველი ეტაპი საკანონმდებლო ბაზის შექმნა იყო.

„კანონიერი ქურდობა და ქურდობა, როგორც ჩვეულებრივი დანაშაული, ერთმანეთისგან განსხვავდება. ქურდული სამყაროს წევრობა და კანონიერი ქურდობა მიმართულია, არა საკუთრების, არამედ საზოგადოებრივი წესრიგის წინააღმდეგ. რადგან ქურდული სამყაროს წევრისადმი პატივისცემა და იდეალად მისი წარმოჩენა საფრთხეს უქმნის საზოგადოებაში მორალურად ჯანსაღი ურთიერთობის დამკვიდრებას და ამკვიდრებს ქურდული სამყაროს ამორალიზმს, რაც განსაკუთრებით საშიშია ახალგაზრდობისთვის“, — განამარტავს გურამ ნაჭყებია.

ქონების ჩამორთმევის ინსტიტუტი, ხოლო ხ ექსპრესიანი მქანოში ოხბანიხაბი დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში

ქონების ჩამორთმევის ინსტიტუტი ჯერ კიდევ საბჭოთა ეპოქაში არსებობდა და ცნობილი იყო ქონების კონფისკაციით. დამოუკიდებელი საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობაში კონფისკაციის ინსტიტუტი ამოქმედდა 2006 წელს. პარლამენტმა მიიღო კანონი, რომელიც ადგენს რეკეტთან და რეკეტული ქონების ჩამორთმევის საკითხებთან ერთად, ასევე ქურდული სამყაროს, ქურდული სამყაროს წევრობისა და კანონიერი ქურდის ცნებას, ამასთან ქურდული სამყაროს წევრთა და მათთან დაკავშირებულ პირთა უკანონო და დაუსაბუთებელი ქონების ჩამორთმევასთან დაკავშირებულ საკითხებს. ეს კანონი მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს ორგანიზებული დანაშაულის, ქურდული სამყაროსა და რეკეტის წინააღმდეგ ბრძოლას და მის თავიდან აცილებას. მართალია, იურისტი დავით სულაქველიძე საკუთარ ნაშრომში აღიარებს ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის ერთ-ერთ ეფექტიან საშუალებად უკანონო და დაუსაბუთებელი ქონების ჩამორთმევას, მაგრამ იქვე საუბრობს ქართულ სამართლებრივ სივრცეში არსებულ საკანონმდებლო ხარვეზებზე და პრობლემებზე, რომელიც ამ მუხლის ამოქმედებას მოჰყვება და რომელმაც სხვა კანონებში შეუთავსებლობა გამოიწვია. ამიტომ, მეცნიერი ამ საკანონმდებლო ხარვეზის გამოსწორების აუცილებლობაზეც საუბრობს.

სიჯინები

XX საუკუნის ბოლოს მსოფლიოს კრიმინალურ ბიზნესს (იარაღით და ნარკოტიკით ვაჭრობის გვერდით) დაემატა ადამიანით ვაჭრობა — ტრეფიკინგი.

ადამიანით ვაჭრობა — ტრეფიკინგი ხელყოფს ადამიანის არაერთ ფუნდამენტურ უფლებას და თავისუფლებას, ამიტომ, რომ იგი სცილდება ერთი რომელიმე ქვეყნის ფარგლებს და ტრანსნაციონალურ ხასიათს იძენს.

საქართველოში ტრეფიკინგის მსხვერპლად ქცევის რისკ-ფაქტორი განსაკუთრებით მაღალია ქუჩის ბავშვებში, რომელთა ასაკი 3-დან 9 წლამდეა. მათ ძირითადად ამუშავებენ მათხოვრებად. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ უცხოეთის ქვეყნებში ბავშვთა ექსპლუატაციის ყველაზე გავრცელებული ფორმაა პროსტიტუცია და სქესობრივი ექსპლუატაცია. ამასთან, მეცნიერები აღნიშნავენ, რომ ქვეყანაში არ არსებობს ქუჩის ბავშვების სტატისტიკა, რის გამოც უცნობია საქართველოში რამდენი ბავშვია ტრეფიკინგის მსხვერპლი.

„ტრეფიკინგის საქმეებზე წინასაგამოძიებო და სასამართლო პრაქტიკის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ საქართველოს წინასწარი გამოძიების ორგანოებისა და სასამართლოების საქმიანობა ჯერ კიდევ სრულად ვერ აკმაყოფილებს ამ დანაშაულთან ბრძოლის, ასეთ დანაშაულთა საქმეებზე წინასწარი გამოძიების წარმოებისა და სასამართლო განხილვის თაობაზე შესაბამისი საერთაშორისო კონვენციებითა და საქართველოს შიდა კანონმდებლობით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს“, — წერს სამართლის დოქტორი დავით სულაქველიძე.

ჯანორო შაოხაჯიხის ებანიხასი

ორგანიზებული დანაშაულის მამოძრავებელი ძალა „ჭუჭყანი“ ფულია, ხოლო მისი „გარეცხვა“ პირდაპირაა დაკავშირებული ორგანიზებულ დანაშაულთან. ფინანსური ქმედების სპაციალური ჯგუფის (FATF) მონა-

lapse reveals the extent of this criminal subculture in Georgia: 33% of “thieves-in-law” were Russian, 31% were Georgian, 8% were Armenian, 5% were Azerbaijani and 22% were all other nationalities in the Soviet Union. Considering the proportionately small Georgian population, 31% of the entire Soviet Union indeed represented a huge number of criminals.

According to Gorashvili, Georgia had few alternatives in the early years of this century--either the country would have to demonstrate their ability to fight against organized crime, or they would have to refuse statehood and turn into a “criminocracy”. Georgia chose to fight. First of all, the government declared war against the corner stone of organized crime, thieves-in-law. The first stage of this fight was to form a viable legal framework.

“Theft-in-law” and regular theft are very different. Being a member of the criminal world and being a thief-in-law is not aimed against property, but against social order. Respect towards members of the criminal world and the idealization of such authority represents a threat to the formation of morally appropriate social relations. Such approaches and attitudes contribute to the establishment of the immorality of the criminal world, and are particularly dangerous for the young, according to Guram Nachkebia.

CONFISCATION AS AN EFFECTIVE MECHANISM TO FIGHT AGAINST ORGANIZED CRIME

The practice of confiscating property existed during the Soviet Union and was carried out through the criminal justice system of independent Georgia beginning in 2006. The Georgian Parliament passed a law defining the issues of racketeering and the confiscation of property obtained by racketeering, the concept of the criminal world, and the confiscation of illegal and dubiously acquired property of members of the criminal world including individuals connected with them. This law aimed to eradicate and prevent organized crime, the criminal world and racketeering. Even though Davit Sulakvelidze, Doctor of Law, admits that confiscation of illegal and unclear property acquisition is one of the most effective ways of fighting organized crime, he talks about the legal drawbacks and problems within Georgian legislation which followed application of the new law. The application of this article of law caused incompatibility with other laws.

TRAFFICKING

At the end of the 20th century, human trafficking was added to the types of global criminal business that included arms and drugs trafficking. Human trafficking violates a number of fundamental human rights and freedoms thus it goes beyond the scope of a specific country and has a transnational character. In Georgia, the risk of becoming a victim of trafficking is particularly high for street children aged 3 to 9. They are mainly forced to work as beggars. However, the most common form of child exploitation abroad is prostitution and sexual exploitation. There are no reliable statistics on street children in Georgia, which makes it impossible to identify how many children are victims of trafficking.

Davit Sulakvelidze noted that “Investigation and court rulings on trafficking cases show that Georgia’s preliminary investigative bodies and judicial proceedings do not yet comply with requirements set by relevant international conventions or with Georgia’s domestic legislation on trafficking, or with how preliminary investigations of similar cases are conducted”.

გურამ ნაჭყებია - იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სისხლის სამართლის მიმართულების სრული პროფესორი. არის ამავე უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე არსებული სისხლის სამართლისა და სისხლის სამართლის პროცესის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის კოორდინატორი, ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს წევრი. გამოქვეყნებული აქვს 63 ნაშრომი, მათ შორის 9 წიგნი, სახელმძღვანელო სისხლის სამართლის ზოგად ნაწილში, დამხმარე სახელმძღვანელო ქმედების დანაშაულად კვალიფიკაციაში, ერთი ლექციის კურსი, დანარჩენი 6 წიგნი კი მონოგრაფიაა.

Guram Nachkebia – Doctor of Juridical Sciences; Full Professor at the Criminology Department of the Law Faculty at Tbilisi State University; Coordinator of the Scientific-Research Institute of Criminal Law and Criminal Procedure of the TSU Law Faculty; member of the faculty's dissertation council. He has published 63 works, including a textbook on general criminal law; a supplementary textbook classifying criminal activity; six books are monographs.

გიორგი გორაშვილი - სამართლის დოქტორი; 2005 წლიდან დღემდე არის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის ასისტენტ-პროფესორი. იყო უნივერსიტეტის რექტორის მრჩეველი დაცვის და უსაფრთხოების საკითხებში; 2010 წლიდან დღემდე კი არის უნივერსიტეტის დაცვის და უსაფრთხოების სამსახურის უფროსი; არის ადვოკატთა ასოციაციის წევრი საერთო სპეციალიზაციით; 2009 წელს მიენიჭა ილია ჭავჭავაძის სახელობის სამეცნიერო სტიპენდია. 2009 წელს გაიმარჯვა კონკურსში და დაჯილდოვდა პრეზიდენტის გრანტით „ახალგაზრდა მეცნიერთათვის“. 2009-2011 წლებში იყო რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსებული სამეცნიერო პროექტის მენეჯერი. არის მნიშვნელოვანი 8 სამეცნიერო ნაშრომის, აქედან ორი მონოგრაფიის ავტორი.

Giorgi Gorashvili - Doctor of Law; has been serving at the Faculty of Law of TSU as an assistant-professor since 2005; served as an advisor to the rector in safety and security issues; has been the head of the safety and security issues of the university since 2010; is a member of Georgian Young Lawyers' Association (GYLA) with general specialization. Giorgi Gorashvili was granted Ilia Chavchavadze scientific scholarship in 2009; won the competition and was awarded the President's grant for "young scientists" in 2009; in 2009-2011, supervised the project funded by the Shota Rustaveli National Science Foundation. Giorgi Gorashvili is an author of 8 scientific works, two of the works are monographs.

ცემებით ყოველწლიურად მსოფლიოში 500 მილიარდიდან 1,5 ტრილიონი აშშ დოლარი ირეცხება.

„ფულის გათეთრების წინააღმდეგ პირველი საკანონმდებლო აქტი საქართველოში 2003 წელს მიიღეს, „კანონი უკანონო შემოსავლების ლეგალიზაციის შესახებ“. მოგვიანებით კი ამ დანაშაულთან ბრძოლის კიდევ ერთი მექანიზმი, — დაუსაბუთებელი ქონების ცნება დაინერგა.

ექსპერტების ვარაუდით, საქართველოში უკანონო შემოსავლების გასათეთრებლად უფრო ხშირად იყენებენ არატრადიციულ საფინანსო ორგანიზაციებს, რადგან ფულის „გარეცხვასთან“ საბრძოლველად კანონმდებლობა საბანკო სექტორში სრულყოფილია. ფულის გათეთრების საუკეთესო საშუალება იყო სამშენებლო ბიზნესი, რომელიც დღეს კრიზისშია. საქართველოში სესხის უზრუნველყოფის სახეობში 54 პროცენტი უკავია უძრავ ქონებას. ექსპერტების აზრით, როცა ქონება „ჭუჭყიანი“ ფულით არის შექმნილი და შემდეგ საბანკო სესხის გარანტიად გამოყენებული, გამოდის, რომ ესეც გათეთრების სქემაა. ფულის გარეცხვისთვის ასევე გამოიყენება სავალუტო ოპერაციების განმახორციელებელი და ფულის გამგზავნი დაწესებულებები; ასევე, ტრადიციულად ამ მიზნით იყენებენ კაზინოსა და აზარტული თამაშების დაწესებულებებს, სპორტულ ტოტალიზატორებს და ა.შ.

„თბილისში კაზინო ყოველწლიურად იხდის ლიცენზიის გადასახადს 5 მილიონ ლარს და ყოველკვარტალურად ფიქსირებულ გადასახადს 30000 ლარის ოდენობით — თვითოეულ მაგიდაზე. საქართველოში რამდენად ჩართულია სათამაშო ბიზნესი ფულის გარეცხვის სქემაში, ძნელი სათქმელია, რადგან კონკრეტული ინფორმაცია ვერ მოვიპოვეთ“, — ამბობს ნაშრომში მეცნიერებათა დოქტორი გოჩა მამულაშვილი.

საბოლოოდ შეიძლება დავასკვნათ, რომ „ორგანიზებული დანაშაულის თანამედროვე გამოვლინებების კრიმინალიზაციისა და სამართალშეფარდების პრობლემები ქართულ სისხლის სამართალში“ საინტერესოა, არა მხოლოდ იურისტებისთვის, არამედ რიგითი მკითხველისთვის, რადგან მასში გაანალიზებული სოციალური და ფსიქოლოგიური ფაქტორები, რომლებიც დამახასიათებელია თანამედროვე ორგანიზებული დანაშაულისთვის და დანაშაულებრივი სუბკულტურისთვის, ხელს შეუწყობს საზოგადოებრივი მართლმშენებლის ამაღლებას“, — განმარტავს პროექტის მენეჯერი, სამართლის დოქტორი გიორგი გორაშვილი.

LEGISLATION ON ILLEGAL INCOME

The driving force of organized crime is “dirty” money and its “laundering”. According to the international Financial Action Task Force (FATF), every year between 500 billion to 1.5 trillion US dollars are subject to money-laundering. Georgia’s first legislative act on money-laundering was adopted in 2003. Later the concept of unjustified property was developed.

According to experts, nontraditional financial organizations are more frequently used for illegal income laundering than the banking sector in Georgia. This can be explained by the fact that the legislation against money laundering in the banking sector is very well developed. The construction business used to be an ideal method for money-laundering but is presently in crisis. In Georgia, real estate makes up 54% of the types of collateral for loans, and when property is obtained using “dirty” money then used as collateral it is a money-laundering scheme. Businesses providing foreign currency operations and money transfer services are also used for money-laundering. Other traditional milieux for money laundering are casinos and gambling operations and betting shops

In the study on crime, Gocha Mamulashvili stated that in Tbilisi a casino has to pay a license fee of 5 million GEL annually and a fixed fee of 30,000 GEL on each gambling table quarterly. However, it is hard to say how actively the gambling business is involved in money-laundering in Georgia for lack of specific information.

The author concludes that “Criminalization and Problems of Applying the Law in Cases of Modern Manifestations of Organized Crime in Georgia” is interesting not only for lawyers but for other citizens as well. It analyzes the social and psychological factors that characterize modern organized crime and the criminal subculture, which can contribute to raising public legal awareness.

მნიშვნელოვანი ნაბიჯები მედიაციის ინსტიტუტის დასაწესებლად

Important Steps Taken to Establish the TSU Institute of Mediation

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ინსტიტუტი - მედიაცია დღეს საქართველოშიც აქტუალური ხდება. ამ ინსტიტუტის დანერგვაში თსუ-ს განსაკუთრებული წვლილი შეაქვს. მედიაცია დავის გადაწყვეტის იაფი და სწრაფი საშუალებაა. ეს არის მხარეთა თავისუფალ ნებაზე დამყარებული პროცედურა, რომლის დროსაც სპეციალური ცოდნით აღჭურვილი ნეიტრალური მესამე პირი, მედიატორი, სისტემურად უწყობს ხელს მხარეთა შორის კომუნიკაციას, რათა შესაძლებელი გახადოს მოდერული თვითპასუხისმგებლობაზე დამყარებული შეთანხმების მიღწევა. მედიაციის პროცესი კონფიდენციალურია, ნებაყოფლობითია, სასამართლოსთან შედარებით ნაკლებ ხარჯებს მოითხოვს და უზრუნველყოფს ორივე მხარის ინტერესების დაკმაყოფილებას. მიუხედავად იმისა, რომ ექსპერტები მედიაციის უარყოფით მხარეებზეც საუბრობენ, პრაქტიკა აჩვენებს, რომ აშშ-ში სამოქალაქო დავების დაახლოებით 95%-ის გადაწყვეტა მედიატორების საშუალებით ხდება.

The practice of alternative dispute resolution – mediation - is becoming very well-known in Georgia. TSU is making a significant contribution to the establishment of the practice of mediation. Mediation is a low-cost and rapid way to solve disputes. Its a procedure based on the free will of the disputing parties. During the process, a specially trained third person, the mediator, systematically promotes communication between the parties to reach an agreement based on both plaintiffs’ self-accountability. The mediation process is confidential, voluntary, and relatively inexpensive compared to court proceedings, and it better meets the interests of both parties. Despite some drawbacks, the practice demonstrates that 95% of civil disputes are resolved through mediation in the USA. In Georgia, relevant legislative changes were carried out at the end of 2011 to permit mediation. According to TSU Academic Council resolution #109, in October 2011, a “National Center for Alternative Dispute Resolution” was established on the basis of a Memorandum of Understanding (MoU) between Tbilisi State University, South Texas College of Law (Houston) and the East-West Management Institute (EWMI).

„დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი“ თსუ-ს საუნივერსიტეტო მნიშვნელობის საგანმანათლებლო-სამეცნიერო სტრუქტურული ერთეულია. ცენტრის ფინანსური უზრუნველყოფა ხორციელდება USAID-ის „მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობისა და სამართლებრივი გაძლიერების (JILEP) პროექტის“ ფარგლებში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტსა და აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტს შორის (EWTI) გაფორმებული საგრანტო ხელშეკრულების საფუძველზე.

ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმის საფუძველზე სამხრეთ ტეხასის სამართლის სკოლა (South Texas Collage of Law) ზრუნავს ცენტრის მუდმივ განვითარებაზე. უზიარებს მას გამოცდილებას და მხარს უჭერს საფაკულტეტო გაცვლით პროგრამებს, რომლებიც მოცავს ქართული სტუდენტებისა და პროფესიონალი იურისტების სწავლებას, კვლევით საქმიანობას. აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტი (East-West Management Institute) – ხელს უწყობს ცენტრს გრძელვადიანი პროექტების დაგეგმვასა და მართვის, ორგანიზაციული მდგრადობის საკითხებში. ასევე, განგრძობადი იურიდიული განათლების განვითარებისთვის საერთაშორისო და ადგილობრივი ექსპერტების მოძიებაში. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან ერთად უზრუნველყოფს ცენტრის ფინანსურ და ტექნიკურ მხარდაჭერას.

ცენტრის თანამშრომლები სასწავლო ვიზიტით იმყოფებოდნენ ჰიუსტონში. ასევე სამხრეთ ტეხასის სამართლის სკოლის პროფესორები, რომლებიც აქტიურად მონაწილეობდნენ აშშ-ის სხვადასხვა შტატში მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვაში და საკანონმდებლო ბაზის შემუშავებაში, იმყოფებოდნენ საქართველოში. გამართეს სემინარები და შეხვედრები პროფესორებთან და პრაქტიკოს იურისტებთან. ასევე, ქვეყანაში არსებული სიტუაციისა და ქართული ხასიათის გათვალისწინებით მოამზადეს რეკომენდაციები საქართველოში მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვის შესახებ და შეიმუშავეს შესაბამისი სასწავლო კურსი პროფესორებისთვის.

„დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრის“ დირექტორის თეა იმედაძის განცხადებით ცენტრი მუშაობს რამდენიმე მიმართულებით:

პირველი არის იურიდიული განათლების განვითარებაზე ზრუნვა. როგორც საბაკალავრო, ასევე სამაგისტრო პროგრამაში უნდა დაინერგოს მედიაციის და დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასწავლო კურსები, სწავლების თანამედროვე მეთოდები და სამართ-

ლებრივი ეთიკის კურსი. თსუ-ში ასევე იქმნება მედიაციის კლინიკა, სადაც სტუდენტებს შესაძლებლობა ექნებათ რეალური, პრაქტიკული ურთიერთობა ჰქონდეთ ჩვეულებრივ კლიენტებთან. მოხდება პროფესორ-მასწავლებელთა გადამზადებაც. ამასთან, ცენტრის საქმიანობაში შედის საერთაშორისო კონფერენციების მოწყობა, სტუდენტთა ეროვნული კონკურსების ორგანიზება მედიაციასა და სამოქალაქო საქმეთა ადვოკატის უნარ-ჩვევებში და ა.შ.

ცენტრის დირექტორის განმარტებით, ამ ყველაფრის საბოლოო მიზანი, სტუდენტების განათლებასთან ერთად, საზოგადოების ინფორმირებაცაა. აუცილებელია მედიაციის ინსტიტუტის მეტი პოპულარიზაცია, რაც რეალურ ცხოვრებაში მის დანერგვას გააადვილებს.

ცენტრის საქმიანობის მეორე მიმართულებაა დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სამართლის განვითარება საქართველოში და მედიაციის ინსტიტუტისა და დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სხვა მექანიზმების დანერგვა. 2011 წლის დეკემბერში „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში“ შეტანილი ცვლილებით, მთელ რიგ საქმეებზე, კერძოდ, საოჯახო, სამეზობლო და სამემკვიდრეო დავებზე, სავალდებულო სასამართლო მედიაცია დაინერგა. შესაბამისად, გაჩნდა კვალიფიციური კადრის საჭიროება, რაც დღეისთვის საქართველოში არ არსებობს.

თსუ „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი“ აქტიურად არის ჩართული სასამართლო მედიაციის საპილოტე პროექტში. მიმდინარე წლის მაისში ცენტრსა და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს, იუსტიციის უმაღლეს სკოლას, თბილისის საქალაქო სასამართლოს, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებასა და აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტს შორის ხელი მოეწერა მემორანდუმს. მემორანდუმის საფუძველზე ცენტრი ჩართულია სასამართლო მედიაციის დანერგვის პროცესში; მათ შორის - მედიატორთა შესარჩევ კონკურსშიც. ამასთან, ცენტრის თანამშრომლები მონაწილეობენ საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავებაში.

თეა იმედაძის თქმით, მედიაციის ინსტიტუტის მიმართ ძალიან დიდი დაინტერესებაა სახელმწიფო სტრუქტურების მხრიდან. იუსტიციის სამინისტრო, ნოტარიუსთა პალატა, აღსრულების ეროვნული ბიურო, შემოსავლების სამსახური, ყველა ეს სტრუქტურა მათ სამსახურში წარმოშობილი კონფლიქტის

სწორედ დავის ალტერნატიული მექანიზმით გადაწყვეტას ცდილობს.

ერთიანი სტანდარტის დასაწერად კი, თსუ-ს ცენტრის წარმომადგენლები და მედიაციის პროგრამაში ჩართული ყველა სუბიექტი დღეს ერთობლივი კონცეფციის შემუშავებაზე ზრუნავს. ქართულ იურისტებს დახმარებას ამერიკელი პარტნიორები უწევენ.

თსუ „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი“ არის ეროვნული ცენტრი, ანუ, როდესაც ვსაუბრობთ სასწავლო კურსების დანერგვაზე, პროფესორების გადამზადებაზე, ან მედიაციასთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებზე, ეს არ არის მხოლოდ თსუ-სთვის. ეს სისტემა იქმნება ნებისმიერი სამართლის სკოლისთვის, რომელიც არსებობს საქართველოში. ჩვენი მიზანია, მთელი ქვეყნის მასშტაბით გავაერთიანოთ მედიაციით დაინტერესებული სასწავლებლები

— თსუ-ის ცენტრში და გადაცემთ მათ ის გამოცდილება, რომელიც ჩვენ უკვე შევიძინეთ უცხოელი პარტნიორების დახმარებით, - ამბობს თეა იმედაძე.

მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვის ხელშეწყობისა და საზოგადოების ინფორმირების ხარისხის გასაზრდელად „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი“ წლის ბოლოს გამოსცემს ელექტრონულ ჟურნალს. ცენტრის დირექტორის ვარაუდით, შეიძლება გამოიცეს ჟურნალის ბეჭდური ვერსიაც, მაგრამ იგი იურიდიული ფაკულტეტის ჟურნალის დანამატი იქნება. მედიაციის ჟურნალში წარმოდგენილი იქნება დავის ალტერნატიულ გადაწყვეტასთან დაკავშირებული ყველა სიახლე, საინტერესო სტატიები, ექსპერტთა მოსაზრებები, გაშუქდება კონფერენციის შედეგები და ა.შ. ცენტრის წარმომადგენლების სურვილია, ჟურნალში აქტიურად იყვნენ ჩართულები სტუდენტები.

The National Center for Alternative Dispute Resolution is an educational-scientific unit within Tbilisi State University and receives financial support from USAID within the framework of its Judicial Independence and Legal Empowerment Project, according to an agreement between Tbilisi State University and the East-West Management Institute (EWTI).

According to the MoU, South Texas Collage of Law will take the necessary measures to develop the Mediation Center, will share its own experience and will support faculty exchange programs. This includes training and research activities by Georgian students and legal professionals. East-West Management Institute supports the issues of long-term project planning and management as well as recruiting local and foreign experts for the development of continuing legal education. Along with TSU, East-West Management Institute also ensures financial and technical support for the university.

The Center employees have made an academic visit to Houston and professors from South Texas Collage of Law, who actively participated in the establishment of mediation centers and creating legislative frameworks in various US states, also visited Georgia. The visiting professors held seminars and meetings with Georgian professors and practicing lawyers. To establish the Center, they worked out recommendations specific to the existing situation and to Georgian culture. They subsequently drafted an academic course for Georgian professors.

According to Tea Imedadze, Director of the National Center for Alternative Dispute Resolution at TSU, the Center has several activities planned: The Center’s number one priority is to support the development of legal education and will establish courses in mediation and dispute resolution both at the BA and MA levels; it will establish modern study methods and a course in legal ethics. A Mediation Clinic is being created at TSU where students will have the chance to have hands-on experience with actual clients. The Center plans to retrain professors, teachers, organize international conferences, national student competitions in mediation, and civil lawyers’ skills and competencies.

According to the Director the key aim of founding the new Mediation Center and the Clinic is not only to provide an excellent education for students but to raise public awareness about mediation. It is vitally important to promote the Center, which will make it easier to establish the practice of mediation in everyday life.

The second direction of the center is to develop a legal framework for alternative dispute resolution in Georgia including an Institute of Mediation and other mechanisms to resolve disputes. In December 2011, according to an amendment to the Civil Procedure Code of Georgia, a compulsory court mediation procedure was established in number of contexts such as family, neighborhood and inheritance disputes. Accordingly, it became necessary to acquire qualified staff, which is not available in Georgia at present.

The TSU Center is actively involved in a pilot project for court mediation.

In May 2012 a memorandum was signed between the Center, the High Council of Justice of Georgia, the Tbilisi Civil Court, the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit” (GIZ) and the East-West Management Institute . In compliance with this memorandum, the Center takes an active part establishing court mediation including hiring mediators. At the same time Center employees are drafting legislative changes.

According to Imedadze, state agencies have expressed significant interest in the Center. The Ministry of Justice of Georgia, The Chamber of Notaries, the National Bureau of Law Enforcement, and the Revenue Service are all beginning to manage dispute resolution through alternative mechanisms. The TSU Center and all persons engaged in the mediation program are creating a joint concept to establish unified standards. The American partners are supporting Georgian lawyers in this endeavor.

Imnadze points out that “the Center’s objectives such as creating courses, retraining professors and other activities will not only serve TSU interests. The skills and programs will be offered to all law schools in Georgia. Our aim is to unite all the education centers interested in mediation behind TSU and to share our experience and training received with the help of foreign partners”.

In order to support the creation of the Center and raise public awareness, the Center plans to release an electronic journal by the end of the year. According to the Director there may be a printed version of the journal, which will be an addition to the journal of the Faculty of Law. It will outline information and news on alternative dispute resolution, relevant articles, professional approaches to mediation, conference reports, etc. The Center would like to encourage student engagement in the publication.

თსუ - წამყვანი უნივერსიტეტი მიგრაციის ხვდასა და სწავლებაში

2011 წლიდან ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი პროექტის „მიგრაცია და უმაღლესი განათლება – უნარებისა და შესაძლებლობების განვითარებისათვის“ განხორციელებას ჩაუდგა სათავეში. პროექტში ევროპისა და კავკასიის 15 უნივერსიტეტი და კავკასიაში მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის მისიება ჩართული. თსუ-ზე, როგორც კოორდინატორზე, არჩეული უნივერსიტეტში მიგრაციის საკითხების კვლევასთან დაკავშირებით დღემდე განხორციელებული საქმიანობის გამო შეჩერდა. უნივერსიტეტის სახელით პროექტის კოორდინირებას თსუ იურიდიული ფაკულტეტის საერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტი წარმართავს. პროექტის ფარგლებში უნივერსიტეტში მიგრაციის ცენტრის შექმნაც იგეგმება.

ევროკავშირი 21-ე საუკუნეში ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გამოწვევად მიგრაციას ასახელებს. მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენები – შეიარაღებული კონფლიქტები, განვითარებულ და განვითარებად სახელმწიფოებს შორის არსებული ცხოვრების დონის განსხვავებები და სხვა მრავალი ფაქტორი ხელს უწყობს მიგრანტთა ახალი ნაკადების შედინებას ევროპულ სახელმწიფოებში. ეს კი ახალი პრობლემის წყაროა მათთვის. სწორედ ამიტომ, ევროპული სახელმწიფოები პარტნიორ ქვეყნებთან ერთად აქტიურად მუშაობენ მიგრაციის პროცესების მართვისა და პარალელურად, მიგრანტთა უფლებათა დასაცავად. მიგრაციის პროცესის მართვა კომპლექსური საკითხია. სხვა საკითხებთან ერთად, ამ პროცესის ერთ-ერთი კომპონენტი ცოდნის გავრცელება, კვლევის წარმოება და კვლევის შედეგების პრაქტიკაში მაქსიმალური გამოყენებაა.

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორის მოადგილის, იურიდიული ფაკულტეტის საერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტის დირექტორის, აკადემიკოს ლევან ალექსიძის თქმით, საქართველო ჯერჯერობით არ დგას მიგრანტთა გაზრდილი ნაკადების შემოდინებით გამოწვეული პრობლემების წინაშე. თუმცა, ქვეყნის მდგრადი ეკონომიკური განვითარების ფონზე, მძლავრი ინფრასტრუქტურული ცვლილებების წყალობით, საქართველო მიმზიდველი ხდება ტურისტებისთვის, ინვესტორებისთვის; ეს ხელს უწყობს ქვეყანაში მეტი კაპიტალის შემოდინებას და ცხოვრების დონის ამაღლებას. ყოველივე ეს კი მიგრანტთა ნაკადების მოსალოდნელი ზრდისა და ქვეყნის წინაშე ახალი გამოწვევების წარმოშობის ინდიკატორია. იმისათვის, რომ საქართველო მზად დახვდეს ახალ გამოწვევებს, საჭიროა კვალიფიციური სპეციალისტების მომზადება და მათი ინტეგრირება შესაბამის უწყებებში. სწორედ ამ ახალ გამოწვევებზე პასუხია თსუ-ს პროექტი „მიგრაცია და უმაღლესი განათლება – უნარებისა და შესაძლებლობების განვითარებისათვის“. ამ პროექტმა 2011 წელს გაიმარჯვა ევროკავშირის მიერ „საუნივერსიტეტო სწავლების ტრანსევროპული მობილობის პროგრამის“ (TEMPUS) ფარგლებში გამოცხადებულ საგრანტო კონკურსში.

ალსანიშნავია, რომ TEMPUS ევროგაერთიანების პროგრამაა, რომლის მიზანია უმაღლესი განათლების განვითარების ხელშეწყობა პარტნიორ ქვეყნებში. ეს პროგრამა საქართველო-

ში 1995 წლიდან მოქმედებს. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი TEMPUS პროექტების რაოდენობის მხრივ ლიდერობს არა მარტო საქართველოში, არამედ სამხრეთ კავკასიაშიც (20 განხორციელებული, მათგან 9 მიმდინარე პროექტი). პროექტი „მიგრაცია და უმაღლესი განათლება“ ახალი, აქამდე არასრებული კურიკულუმის შექმნას ისახავს მიზნად.

“თსუ ახორციელებს პროექტის ფინანსურ და შინაარსობრივ მართვას. საქართველოში ეს მეორე შემთხვევაა. ორი მიმდინარე პროექტის კოორდინირებით, საქართველო პოსტ-საბჭოთა ქვეყნებში პირველ ადგილზეა”, — ამბობს TEMPUS-ის ეროვნული ოფისის კოორდინატორი ლიკა ლლონტი.

როგორც აღვნიშნეთ, თსუ პროექტს 15 პარტნიორთან ერთად ახორციელებს. საქართველოს უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებიდან თსუ-სთან ერთად პროექტში მონაწილეობს საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტი GIPA. ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ, პროექტის განსახორციელებლად მონაწილე პარტნიორების კოორდინირება, კონკრეტული საქმეების და ფინანსური სახსრების გადანაწილება, უშუალოდ თსუ იურიდიული ფაკულტეტის ორგანიზებით განხორციელდა.

TSU – A Leading University in Migration Research and Studies

In 2011 the Ivane Javakhishvili Tbilisi State University launched a project entitled “Migration and Higher Education – for Building Skills and Capacities.” Fifteen European and Caucasian universities as well as the International Organization for Migration (IOM) offices in the Caucasus countries are involved in the program. TSU was selected as Project Coordinator based on the activities carried out by the University in researching issues of migration. On behalf of TSU the project is coordinated by the International Law Institute of the Faculty of Law. A Migration Center is planned at the University within the framework of the project.

The European Union has identified migration as one of the most important challenges of the 21st century. World developments – armed conflicts, differences in the standard of living among the developed and developing countries and many other factors - promote new flows of migrants to the European states. This is why European countries and their partner states are working to manage migration processes and simultaneously to protect migrants’ rights. Management of the migration process is complex as it includes public information, research and putting research results into practice wherever possible.

According to Levan Aleksidze, Deputy Rector of Tbilisi State University and Director of the International Law Institute of the Faculty of Law, so far Georgia does not face the problems caused by an increased flow of migrants. How-

ever, given more sustainable economic development and infrastructural changes, the country will become even more attractive for tourists and investors, causing an inflow of capital and a higher standard of living. This is an indicator for an expected influx of migrants and new challenges for the country. To ensure that Geor-

gia is ready for these challenges it is essential to prepare staff within relevant agencies. The TEMPUS European Union project “Migration and Higher Education – for Building Skills and Capacities” is part of the response to these new challenges and in 2011 the project began its activities under the Trans-European Mobility Scheme for University Studies (TEMPUS) and will create a new curriculum to that effect. TEMPUS is an EU program supporting the modernization of higher education in partner countries. This program was launched in Georgia in 1995 and TSU leads the number of projects funded through this program throughout the South Caucasus, with 20 implemented and nine ongoing projects.

The local Coordinator of TEMPUS programs, Lika Glonti, said that “TSU will carry out fi-

ever, given more sustainable economic development and infrastructural changes, the country will become even more attractive for tourists and investors, causing an inflow of capital and a higher standard of living. This is an indicator for an expected influx of migrants and new challenges for the country. To ensure that Geor-

gian and content-based management of the project, a second such case for Georgia, which takes the leading place among the post-Soviet countries in doing so.” TSU is implementing the project in coordination with 15 partners. The Georgian Institute of Public Affairs (GIPA) is also participating and the TSU Faculty of

ლევან ალექსიძე – თსუ რექტორის მოადგილე, თსუ საერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის წამდვილი წევრი, საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი. დაჯილდოებულია პრეზიდენტის ბრწყინვალეობის ორდენით, არის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი მეცნიერების დარგში; 1968 წელს დაწერილი პირველი ქართული ენაზე შესრულებული სახელმძღვანელოს „საერთაშორისო სამართალი“ ავტორი, რომელიც დღემდე პერიოდულად გამოდის განახლებული სახით. 150-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი ქართულ, ინგლისურ, რუსულ, გერმანულ, ესპანურ და სხვა ენებზე. მონაწილეობს მრავალ დიპლომატიურ მოლაპარაკებებში. კითხულობს ლექციებს სხვადასხვა ქვეყნის წამყვან უნივერსიტეტებში. წლების მანძილზე იყო საერთაშორისო სამართლის ამერიკული ასოციაციის წევრი და მსოფლიო საერთაშორისო სამართლის ასოციაციის წევრი. ამჟამად არის რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპული კომისიის წევრი (ევროპის საბჭო).

Levan Aleksidze – Deputy Rector, Director of the Institute of International Law, Dr of Juridical Sciences, Professor, Member of Georgian National Academy of Science, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary, was awarded with the Presidential Order of Seniority; Prizewinner of State Academy Award in the filed of science for monograph; Author of first Georgian manual “International Law”, revised versions of which have been periodically published. Author of more than 150 scientific papers in Georgian, English, Russian, German, Spanish and etc languages. Participates in many diplomatic negotiations. Delivers lectures in different leading universities abroad. For years was member of American Association of International Law and world Association of International Law. Is member of European Commission against Racism and Intolerance (Counsel of Europe).

„ექსპერტებმა მოინონეს თსუ იურიდიული ფაკულტეტის საერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტის მიერ მიგრაციის კვლევის თვალსაზრისით გადადგმული ნაბიჯები. სწორედ ამ მიღწევების გამო დაეკისრა თსუ-ს მთავარი როლი ამ პროექტის განხორციელებაში. ინსტიტუტი პარტნიორ სამთავრობო უწყებებთან, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით, წლების მანძილზე სისტემატურად ატარებს საჯარო ლექციებს, სემინარებს, იმიტირებულ სასამართლო პროცესებს, სტატიათა კონკურსებს. სტუდენტებს კი მიგრაციის მართვის საკითხებთან დაკავშირებით სთავაზობს საკმაოდ მრავალფეროვან სალექციო კურსებს“, — აღნიშნავს ევროპული კვლევების ინსტიტუტის აღმასრულებელი მდივანი ნინო ფარსადანიშვილი.

საერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტის მიერ მიგრაციაზე ამგვარი ყურადღების გამახვილებას თსუ იურიდიული ფაკულტეტის საერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი, „მიგრაცია და უმაღლესი განათლება — უნარებისა და შესაძლებლობების განვითარებისთვის“ პროექტის ხელმძღვანელი ლევან ალექსიძე შემდეგი მიზეზით ხსნის: ევროკავშირი სულ უფრო და უფრო მეტ ყურადღებას უთმობს მიგრაციის საკითხებს და პარტნიორ სახელმწიფოთა პოლიტიკის ფორმირებას ამ მიმართულებით. საქართველოს ევროინტეგრაციის ფონზე კი არსებითი მნიშვნელობა აქვს მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადებასა და მათ ჩართვას შესაბამისი პროფილით მომუშავე საჯარო უწყებებსა თუ საერთაშორისო ორგანიზაციებში. ამასთან, საქართველოს ხელისუფლებამ 2010 წლიდან ერთ-ერთ პოლიტიკურ პრიორიტეტად დასახა მიგრაციის მართვის ახალ ეტაპზე გადაყვანა. ამ საქმიანობის უკეთ კოორდინირების მიზნით კი მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია შექმნა. შექმნის ეტაპიდან ამ კომისიასთან აქტიურად თანამშრომლობს საერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტი.

„ჩვენ ვაპირებთ აქტიურად ვითანამშრომლოთ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიგრაციის კვლევის ცენტრთან პროფესორ მირიან თუხაშვილის ხელმძღვანელობით, რომლის ნაყოფიერი კვლევითი საქმიანობა ძალზე წაადგება სასწავლო პროგრამების შედგენის პროცესს“ (ლევან ალექსიძე).

„მიგრაციასთან დაკავშირებული საკვანძო საკითხების ირგვლივ ცალკეული კურსის შეთავაზებით სტუდენტებს უჩნდებათ საბაზისო ცოდნა და უყალიბდებათ შესაბამისი უნარ-ჩვევები. მაგრამ პრაქტიკაში ეფექტიანად სამუშაოდ აუცილებელია, რომ მათთვის ხელმისაწვდომი გახდეს როგორც კვლევისთვის აუცილებელი წყაროები, ასევე — ახალი კონტაქტები. სწორედ ამ მიზნების გათვალისწინებით მოხდა „მიგრაცია და უმაღლესი განათლება — უნარებისა და შესაძლებლობების განვითარებისათვის“ პროექტის შემუშავება“, — ამბობს ლევან ალექსიძე.

„მიგრაცია და უმაღლესი განათლება — უნარებისა და შესაძლებლობების განვითარებისთვის“ პროექტის ფარგლებში თსუ-ში იგეგმება მიგრაციის კვლევის ცენტრის გახსნა. ამასთან, პროექტის ფარგლებში თსუ-ს ბაზაზე დაგეგმილია მიგრაციის შესახებ სპეციალური ინტერდისციპლინური სამაგისტრო პროგრამის ჩამოყალიბება, სადაც გათვალისწინებულია წელიწადში 5-დან 25-მდე სტუდენტის მომზადება. თსუ რექტორის მოადგილის ლევან ალექსიძის თქმით, პროექტში თავიდანვე გაეცა ხაზი იმას, რომ მიგრაციის კვლევისადმი აუცილებელია კომპლექსური მიდგომა და პრობლემის ანალიზი სოციალურ-ეკონომიკური, პოლიტიკური, სამართლებრივი და სხვა ასპექტების გათვალისწინებით. სწორედ ამიტომ, სამაგისტრო პროგრამა მოიცავს ინტერდისციპლინურ სფეროებს (საერთაშორისო სამართალი, ადამიანის უფლებები, კულტურათმცოდნეობის ურთიერთობები, კონფლიქტის მენეჯმენტი, გენდერული მეცნიერებები და ა.შ.). პროექტის ფარგლებში ასევე დაგეგმილია პროფესორ-მასწავლებლების გადამზადება.

„მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნაც, რომ პროექტის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანია სამხრეთ კავკასიის რეგიონის სახელმწიფოების — სომხეთის, აზერბაიჯანისა და საქართველოს ფარგლებში ინტერდისციპლინური, აკადემიური სამეცნიერო-კვლევითი სტრუქტურების შექმნა. ამ გზით შესაძლებელი უნდა გახდეს მიგრაციასთან დაკავშირებული საკითხების უფრო ეფექტიანი გადწყვეტა. ამასთან, პროექტის მიზანია, რეგიონში გააძლიეროს და გაამყაროს თანამშრომლობა სამეცნიერო-კვლევით და საჯარო დაწესებულებებს შორის, როგორც გამოცდილების გაზიარების, ისე კურსდამთავრებულთა დასაქმების კუთხით“, — აცხადებს პროექტის ხელმძღვანელი ლევან ალექსიძე.

Law coordinates partner activities and financial issues.

TSU was selected to implement this project because of its former migration research. Nino Parsadanishvili, Executive Secretary of “the Institute for European Studies pointed out that the International Law Institute within TSU’s Faculty of Law was selected for the key roles due to experience in the field. Through cooperation with Government agencies as well as non-governmental and international organizations, the Institute regularly holds public lectures, seminars, imitation trials and media competitions. It offers students lectures on migration management issues”.

Levan Aleksidze, who is Director of the International Law Institute and Head of the project, explained why the Institute focuses on migration. “The European Union is increasingly interested in the issues of migration and creating partner state policies in this field. With Georgia’s Euro-Atlantic integration, it is essential to train highly skilled staff and to ensure their involvement in public agencies or international organizations working in this direction. Since 2010 Georgian authorities have moved migration management to a new stage, as a political priority. To provide better coordination for this, it set up a Government Commission for Migration Issues. The International Law Institute has been actively cooperating with the Commission since it was established”.

“We also plan to cooperate with the TSU Migration Research Center led by Professor Mirian Tukhashvili, which will significantly contribute to the creation of curricula, partly based on their research,” says Levan Aleksidze. “By offering separate courses around key issues of migration, students acquire basic knowledge and relevant skills, but for them to work effectively when they graduate it is vital that they have access to the necessary resources and new contacts. The project also considers these aspects,” he said.

A Migration Educational Center is planned at TSU within the framework of the project and an interdisciplinary Master’s program on migration will be created for five to 25 students each year. Aleksidze said the project stresses a comprehensive approach to migration research and policy analysis based on social-economic, political, legal and other aspects. The Master’s program will be interdisciplinary and include international law, human rights, intercultural relations, intercultural links, conflict management, and gender studies. Retraining professors and lecturers is also planned within the framework of the project.

One of the key goals is to promote more effective solutions for migration issues by creating an interdisciplinary scientific research structure for the South Caucasus, including Armenia, Azerbaijan and Georgia. The objective of the project is also to strengthen and reinforce cooperation between scientific research and public institutions over the whole region through shared experience and employment opportunities for graduates.

ბაზილიკის დაძვან - ღვინის ინტეგრაციის სახით

Overcoming Alienation – New Approaches to IDP Integration

დღეისთვის არსებული ოფიციალური სტატისტიკით საქართველოში 250000-ზე მეტი ადამიანი რეგისტრირებული იძულებით გადაადგილებული პირის სტატუსით. ეს საქართველოს მოსახლეობის დაახლოებით ექვს პროცენტს შეადგენს. დევნილთა საბჭო, „ტრანსფარენსი ინტერნეიშენელი“, გაეროს დევნილთა საბჭოს უმაღლესი კომისარიატი, პოლიტიკური სწავლების ინსტიტუტი (IPS) და სხვ. ამ თემაზე არსებული კვლევების სიმრავლის მიუხედავად, თსუ სოციალურ-პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საზოგადოებრივი გეოგრაფიის დეპარტამენტის მეცნიერებმა ამ საკითხის სხვა, ახალი კუთხით შესწავლა გადაწყვიტეს. კვლევა სახელწოდებით “მარგინალიზების და გარიყულობის დაძვანა: შეძლებენ დევნილთა ჯგუფები საქართველოში დამკვიდრებულ ურბანულ საზოგადოებაში წარმატებით ინტეგრირებას?” შეიცარულ-კავკასიური აკადემიური ქსელის (ASCN) მიერ დაფინანსდა. კვლევის განხორციელება 2011-2013 წლებშია დაგეგმილი. კვლევის შუალედური შედეგების პრეზენტაცია თსუ მეცნიერებმა უკვე მოახდინეს სხვადასხვა საერთაშორისო კონფერენციაზე, მათ შორის ნიუ-იორკსა (ამერიკელ გეოგრაფთა ყოველწლიურ კონფერენციაზე) და კრაკოვში.

According to current Georgian statistics, over 250,000 persons are registered as Internally Displaced Persons (IDPs). This means 6% of the Georgian population is living in limbo. Numerous projects concerning IDPs are being implemented by organizations like Norwegian Refugee Council, Transparency International, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) and the Institute for Policy Studies (IPS) and others. Despite the fact that many studies have been carried out on IDP integration, scientists from the Department of Public Geography of the TSU Faculty of Social-Political Sciences decided to address a new angle with their study “Coping with marginality and exclusion: can refugees communities successfully integrate into mainstream urban societies in Georgia?”.

რა გავლენას ახდენენ დევნილები, რომლებიც განსაკუთრებული სოციალური ჯგუფის სახით ჩამოყალიბდნენ საზოგადოებაში, ქალაქის გარემოზე, იმ საქალაქო სივრცეზე და სოციალურზე, სადაც ისინი ხვდებიან და მკვიდრდებიან? რა გავლენას განიცდიან ისინი თავად ამ სივრცეში არსებობისა და სოციალური კავშირებიდან? — ეს მხოლოდ ნაწილია იმ ძირითადი კითხვებისა, რომლებზე პასუხის გაცემასაც მეცნიერები თავისი კვლევის მეშვეობით აპირებენ. პროექტის მონაწილეები არიან თსუ პროფესორები იოსებ სალუქვაძე და რევაზ გაჩეჩილაძე, ასევე ოთხი დოქტორანტი და მაგისტრანტი სტუდენტი. კვლევის მონაწილეთა უმეტესობა რამდენიმე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის, მაგალითად: “ქალაქები ტრანზიტის შემდგომი” (“Cities After Transition” (CAT). უცხოელი კონსულტანტის სახით პროექტში ჩართულია ბირმინგემის უნივერსიტეტის (დიდ ბრიტანეთი) მკვლევარი ურბანული განვითარების საკითხებში ოლეგ გოლუბჩიკოვი.

„დევნილების საკითხს დღემდე უფრო სოციალურ-ეკონომიკური ან პოლიტიკური კუთხით სწავლობდნენ. ჩვენ ამ საკითხის შესწავლისას აქცენტს სივრცით კომპონენტზე ვაკეთებთ, ანუ გვინდა იმის გარკვევა, თუ რა ნაკვალევს ტოვებენ დევნილები მათ საცხოვრებელ და სამოქმედო გარემოზე და, ზოგადად, ჩვენს ქალაქებზე. რა სპეციფიკური გავლენა შეიძლება მოახდინონ მათ ამ ქალაქებზე, ვიზუალური და სტრუქტურული თვალსაზრისით.“ — აცხადებს პროექტის დირექტორი, საზოგადოებრივი გეოგრაფიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, პროფესორი იოსებ სალუქვაძე.

კვლევის ჩასატარებლად ამ პროექტის მონაწილეები სხვა პროექტიდან მიღებული ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებასაც აპირებენ.

საზოგადოებრივი გეოგრაფიის დეპარტამენტის წარმომადგენელთა კვლევა შერჩეული საქალაქო არეალების კარტოგრაფიულ ანალიზსა და ინტერვიუებს ეფუძნება. კარტოგრაფიული კვლევის მეთოდი, რომლის გამოყენებასაც გეოგრაფები აპირებენ, იმის ანალიზს გულისხმობს, თუ როგორია დევნილებით დასახლებული ადგილების ურთიერთგანლაგება, არსებობს თუ არა მათ შორის სივრცითი კავშირები და რა სახისა. მთავარი სამიზნე ჯგუფები რვა სხვადასხვა ქალაქში: თბილისში, რუსთავეში, გორში, ქუთაისში, წყალტუბოში, ბათუმში, ფოთში, ზუგდიდში და ერთ დევნილთა დასახლებაში (წეროვანი) მცხოვრები დევნილები არიან. მათგან სრული ინფორმაციის მისაღებად პროექტის მონაწილეებმა სპეციალური კითხვარი შეიმუშავეს. ინტერვიუებია დაგეგმილი, ასევე სხვა ფოკუს ჯგუფების წარმომადგენლებთან: პოლიტიკოსებთან, ადგილობრივი და საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციების, ადგილობრივი

ხელისუფლების, დევნილთა და იძულებით ადგილმაცვალ პირთა სამინისტროს წარმომადგენლებთან, ურბანული დაგეგმარების ექსპერტებსა და სხვა სპეციალისტებთან.

მიუხედავად იმისა, რომ ჯერ საბოლოოდ დასკვნების გაკეთება ნაადრევია, როგორც იოსებ სალუქვაძე ამბობს, უკვე ამ ეტაპზე შეინიშნება, რომ დევნილთა ინტეგრაცია საკმაოდ მძიმედ მიმდინარეობს. რაც ბევრი ფსიქოლოგიური, სოციალური თუ ეკონომიკური ფაქტორით არის განპირობებული.

„როგორც თბილისში წარმოებული დაკვირვებით ჩანს, იძულებით გადაადგილებული პირები გავლენას ახდენენ და გარდაქმნიან საქალაქო სივრცეს. მაგალითად, დევნილების დიდი ნაწილი სოფლებიდანაც, სადაც ისინი სასოფლო სამეურნეო ცხოვრების წესით ცხოვრობდნენ. ახლა ისინი ცდილობენ იგივენაირად იცხოვრონ სხვა ადგილებზე. ამის მაგალითია სახელდახელოდ მოწყობილი ბალ-ბოსტნები, რომელიც ხშირად მრავალსართულიანი საცხოვრებელი შენობების ეზოებში შეიძლება ვიხილოთ. საცხოვრებელი სივრცის ნაკლებობის გამო კოლექტიური ცენტრების უმეტესობაში ხალხმა თავისი საცხოვრებელი ადგილების გარშემო „უპატრონო მიწების“ მითვისება დაიწყო. რესპოდენტების უმეტესობა ამ საკითხზე საუბრისას თავად დევნილებს შორის ხშირ კონფლიქტებს აღნიშნავს. დევნილთა უმეტესობას თბილისში დასახლებამდე საცხოვრებელი ადგილი ერთი-ორჯერ აქვს შეცვლილი. ამის მიზეზი, საცხოვრებელი ადგილის გაუმჯობესების და უკეთესი სამუშაოს ძიების სურვილია, ან გამოსახლება. როგორც წესი, საცხოვრებელი ადგილის ამგვარი ცვლა ხელს არ უწყობს მყარი სოციალური კონტაქტების დამყარებას, დევნილებში იწვევს იმედების გაცრუებას და ხელისშემშლელი პაშვითა სოციალიზაციისთვის. ზოგიერთ ადგილას დევნილები უფრო მეტად ახდენენ გავლენას გარემოზე, სხვაგან — ნაკლებს, ზოგან კი — საერთოდ ვერანაირს და თავად ერგებიან ვითარებას. თუმცა, მსგავსი ქცევა სხვა, არადევნილი მიგრანტი მოსახლეობისათვისაც არის დამახასიათებელი“ — აცხადებს სალუქვაძე.

ერთ-ერთი თეორია, რომელსაც ამ კვლევაზე მუშაობისას თსუ მეცნიერები იყენებენ „სოციალური ქსელების თეორიაა“. ეს თეორია ერთობას არა ტერეგორიული, არამედ სოციალური ინტერესების პრინციპით გულისხმობს. როგორ ხდება დევნილთა სოციალური ქსელების ფორმირება? არის ეს ქსელები „გახსნილი“ თუ „ჩაკეტილი“? როგორ მიიღო დევნილთა ჯგუფები მასპინძელმა საზოგადოებამ? არსებობს თუ არა საზოგადოების მთავარ ნაკადში მათი ჩართვისთვის რაიმე გეოგრაფიული ბარიერები? რა როლი აკისრია საცხოვრებელ გარემოს ამ ჯგუფების ყოველდღიურობაში? რა როლი აკისრია ადგილობრივი ხე-

ლისუფლების სტრუქტურებს ქალაქური დაგეგმარებისას ამ საკითხში? რა არის მთავარი სტრატეგია პოლიტიკური პერსპექტივის თვალსაზრისით, რომელიც მოსახლეობის ძირითად ნაკადში დევნილთა ინტეგრაციას შეუწყობს ხელს? რა სტრატეგია აქვთ შემუშავებული თავად დევნილებს ძირითად მოსახლეობაში ინტეგრაციის ან გარემოსთან მორგების თვალსაზრისით? მეცნიერთა კვლევის შედეგად ბევრ კითხვას უნდა გაეცეს პასუხი.

ადრე წარმოებული კვლევებიდან უკვე ცნობილია, რომ განსაკუთრებით აფხაზეთიდან და სამაჩაბლოდან დევნილთა პირველი ნაკადის წარმომადგენლები და პირველი რიგში მამაკაცები ძირითადად თავისი ოჯახით, მეგობრების წრით იფარგლებიან.

„ჩვენ არა მარტო სოციალურ, არამედ სივრცით გაუცხოებაზეც შეგვიძლია ლაპარაკი. შესაძლოა რაღაც შენობები გვერდიგვერდ იდგეს, მაგრამ ერთმანეთის მეზობლად მაცხოვრებელი ხალხი არ კონტაქტობდეს. ეს არ არის კარგი ქალაქისთვის, რადგან სოციალური სეგრეგაციის ნიშნია. ერთი მხრივ კარგია, რომ ცალკე დასახლებები (მაგალითად წეროვანში) არსებობს, მაგრამ მეორე მხრივ ჩანს, რომ ისინი აქ ცალკე საზოგადოების სახით არსებობენ. სამსახურის შოვნაში ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს სოციალურ კონტაქტებს. გამოკითხულთა 50%-ზე მეტმა, ვინც თბილისში სამსახური იშოვა, ეს ნათესავის ან ნაცნობის მეშვეობით შეძლო. საერთოდ ემიგრანტები, ეთნიკური უმცირესობები და სხვა ჯგუფები თავის გარშემო მსგავსი ხალხის მიზიდვას ცდილობენ, რადგან სურთ თავის საცხოვრებელ არეალში თავი უსაფრთხოდ იგრძნონ. ამის შედეგად ხდება მსგავსი ბიოგრაფიის მქონე ხალხის კონცენტრაცია, რაც ახალი ინფორმაციის მიღებისა და ახალი მიდგომების განხორციელების ნაკლებ საშუალებას იძლევა. გარშემო უმუშევარი ხალხის კონცენტრაცია დევნილებს სამუშაოს საძებნელად სტიმულს არ აძლევს. ამ ყველაფერმა ერთად შესაძლოა მათ სპეციფიკურ ქცევამდე მიგვიყვანოს. მაგალითად, კრიმინალურ პიროვნებებს მათზე უფრო ადვილად შეუძლიათ გავლენის მოხდენა. ამ მხრივ არსებობს გარკვეული სხვაობა კოლექტიურ ცენტრებსა და ინდივიდუალურ ბინებში მაცხოვრებელთა შორის. თუმცა, ამ ყველაფერს შესწავლა და ანონ-დანონა უნდა“. აცხადებს პროფესორი სალუქვაძე. მისივე თქმით, კვლევის შედეგებს, ასევე დიდი მნიშვნელობა ექნება დევნილთა საკითხისადმი უფრო ეფექტიანი მიდგომის შესამუშავებლად. მათი საჭიროებების და მისწრაფებების გასაგებად, რაც თავის მხრივ სოციალურად უფრო შეკრული, ინტეგრირებული საზოგადოების და დასახლებების შექმნის საშუალება შეიძლება გახდეს.

Despite the fact that other studies have been carried out on IDP integration, scientists from the Department of Public Geography of the TSU Faculty of Social-Political Sciences decided to address a new angle with their study “Coping with marginality and exclusion: can refugee communities successfully integrate into mainstream urban societies in Georgia?”. The study began in 2011 and is being funded by the Academic Swiss Caucasus Net (ASCN) through 2013. The TSU researchers held a presentation of their intermediary results at the Annual Conference of American Geographers in New York and at the European Spatial Research & Policy journal Editorial Board Meeting jointly with the seminar on “Spatial Equality and Inequality” organized by Jagellonian University in Krakow and the University of Lodz, Poland. How do IDPs, who are perceived as a specific social group in society, influence the urban environment in which they establish themselves? How are IDPs influenced by living within this space, as well as by these social links? Participating researchers include TSU Professors Ioseb Salukvadze and Revaz Gachechiladze, as well as four doctoral and master’s students. Most participants of the research team are members of several international scientific networks, for example Cities After Transition (CAT). Professor Oleg Golubchikov, a researcher from Birmingham University (Great Britain), works on issues of urban development and is also involved in the project as a foreign consultant.

“Until recently the issue of IDPs was studied mainly from social-economic or political points of view. We decided to focus on spatial factors to identify traces that IDPs leave on their residential and working environment and on cities generally. We are studying what specific influences they have in and on these cities from a visual and structural point of view;” explains Ioseb Salukvadze, Project Director and Head of the Public Geography Department.

The researchers will also refer to studies which have been carried out by other organizations. The Public Geography Department research is being carried out using cartographic analysis of selected urban areas, and survey techniques such as interviews and questionnaires. The cartographic research will help locate IDP settlements and determine whether there are spatial links between them and--if so--what types of links exist.

To complete the data, a questionnaire for the IDPs was created, and interviews will also be carried out, targeting national and local politicians, local and international non-governmental organizations, local authorities, representatives of the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, experts in urban planning and other specialists. The key targeted IDP groups live in eight cities: Tbilisi, Rustavi, Gori, Kutaisi, Tskaltubo, Batumi, Poti, Zugdidi and the IDP settlement in Tserovani. Although it is early to make final conclusions, Professor Salukvadze says it is already evident that IDP integration is not happening, and this fact cannot only be explained by psychological, social or economic factors. “It appears that in Tbilisi, internally displaced

persons exert a certain influence and transform their urban space. For example, most IDPs are from rural areas, where they were engaged in agricultural activities. Now they try to live the same life in their new environment. As a result, they create small gardens, which we can frequently see in the yards of multi-storey residential buildings. Because of a lack of residential space, in most collective centers people started to appropriate “ownerless lands” around their housing. While talking about this issue most respondents tell of frequent conflicts among IDPs. Before settling down in Tbilisi the majority of IDPs have changed their place of residence at least once or twice--either because they sought better housing and jobs or because they were evicted. As a rule, a frequent change in housing does not promote the establishment of firm social contacts, causes dissatisfaction among different IDP families and hampers children’s socialization. In some places IDPs have a relatively greater influence on the environment than in other places. There are cases where they cannot have any influence on the environment at all, and therefore have to adapt to the existing situation. However, such behavior is also typical of other, non-IDP migrants,” Salukvadze says.

One of the theories that the TSU scientists use for this research is that of “social networks” where unity is not achieved by territorial principles but through social interests. How are the displaced persons’ social networks formed? Are they “open” or “closed” networks? How has the host society received the IDP groups? Are there any geographical barriers against their integration into the mainstream population? What is the role of their living environment in the everyday life of these groups? What is the role of local governmental structures around the issue of urban planning? What are key political strategies for promoting IDP integration? What are strategies developed by the IDPs themselves for integration into the mainstream population or for adapting to the environment? For example, previous studies have shown that displaced persons from the first influx of IDPs from Abkhazia and Samachablo, especially the males, mostly limited their contacts to families and friends.

“We can evoke not only social, but also spatial alienation. Some buildings stand side by side but their residents may have no contact with each other. This is not good in the city because it keeps displaced persons socially segregated. On one hand it is positive that separate settlements exist (for example, in Tserovani), but on the other, they remain separated from society at large. Social contacts are very important for finding a job. Over 50% of respondents that found jobs in Tbilisi, managed to do so with the help of relatives or acquaintances. Generally, migrants, ethnic minorities and other groups try to attract similar groups around them, to feel safer in their dwelling areas. As a result, people with similar biographies are concentrated in certain areas. This means they have fewer opportunities to get fresh information or use new approaches. A concentration of unemployed people in one area does not encourage IDPs to seek jobs; instead it can lead them to dysfunctional behavior patterns. For example,

იოსებ სალუქვაძე - გეოგრაფიული მეცნიერებათა კანდიდატი. თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საზოგადოებრივი გეოგრაფიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი. მოწვეული პროფესორი, მიუნხენის ტექნიკური უნივერსიტეტში. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის პროექტის ექსპერტი; გერმანიის მთავრობის ორი პროექტის თანახელმძღვანელი. ფულბრაიტის სტიპენდიის მფლობელი მკვლევარი მასაჩუსეტსის ტექნოლოგიურ ინსტიტუტში; ლოდის ეკონომიკური გეოგრაფიისა და სივრცითი ორგანიზაციის ინსტიტუტის, ლუნდის და სტოკჰოლმის უნივერსიტეტების სტიპენდიის მფლობელი მკვლევარი. მისი კვლევის ძირითადი სფეროებია: გეოგრაფიული ინფორმაციული სისტემები (GIS), კულტურის გეოგრაფია. არის 50-ზე მეტი პუბლიკაციის ავტორი ქართულ, რუსულ, ინგლისურ, პოლონურ ენებზე. საქართველოს გეოგრაფიული საზოგადოების ვიცე-პრეზიდენტი; ამერიკელ გეოგრაფთა ასოციაციის წევრი; საქართველოს ურბანისტთა საზოგადოების წევრი. კავკასიის გეოგრაფიული ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს წევრი.

Ioseb Salukvadze - Doctor of Geographical Sciences; Head of the Public Geography Department of the TSU Faculty of Social-Political Sciences; Full Professor; Visiting Professor at the Munich Technical University; Expert of the Food and Agriculture Organisation (FAO) project; Co-manager of two projects of the German Government; Fulbright scholar at the Massachusetts Institute of Technology; research fellow at the Institute of Geography and Spatial Organization in Lodz as well as at the Universities of Lund and Stockholm. The key spheres of his research activities are: geourbanistics; land management; geographic information systems; and culture geography. He is the author of over 50 publications in Georgian, Russian, English, and Polish languages; Vice-President of the Geographic Society of Georgia; member of the Association of American Geographers; member of the Society of Urbanists of Georgia; member of the editorial board of the Caucasian geographical journal.

criminals can influence them more easily. From this point of view, there is a clear difference between the IDPs living in collective centers and those living in individual apartments. These issues need further study;” Professor Salukvadze said. According to him, these research results will be important for developing more effective approaches to IDP issues by identifying their needs and aspirations, thus allowing them to have better opportunities to integrate successfully into society at large.

სხიბმა - უახლოვითი ნიშანი, ხომაცის სხვაობის ბამობჰაჩრჰჰ

როგორ აღიქვამენ სტიგმატიზირებული ადამიანები საკუთარ თავს? როგორ მოქმედებს მათზე საზოგადოების დამოკიდებულება? რა სტრატეგიას მიმართავენ სტიგმის დასაძლევად? — ამ კითხვებზე პასუხის გაცემას ცდილობს თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი, ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი მაია მესტირიშვილი კვლევით "აშკარა და ფარული სტიგმა სოციალურ უმცირესობაში".

„ჩემი კვლევა გამორჩეულ ადამიანებს ეხება. ადამიანები გამოირჩევიან დადებითი ან უარყოფითი ნიშნით. უარყოფითი ნიშნით გამორჩევის სტიგმატიზაცია ეწოდება. ძველ საბერძნეთში განსაკუთრებულად საშიშ დამნაშავეებს დამლას ადებდნენ, რათა ყველასთვის ადვილად ამოსაცნობი გაეხადათ ისინი. ამ ნიშნის არსებობის გამო ისინი საზოგადოებისგან გარიყულები და იგნორირებული ხდებოდნენ. სოციალურ მეცნიერებებში სტიგმის შინაარსი უფრო ფართოა: სტიგმატიზირებული ადამიანი საზოგადოების მიერ რაღაც კონკრეტული ნიშნით დისკრედიტირებულია, მისი სოციალური იდენტობა დევალირებულია, შედეგად კი ხშირად საფრთხის ქვეშ დგება მისი მენტალური, ფიზიკური ჯანმრთელობა. სტიგმატიზაციის პროცესის შედეგია ადამიანთა დისკრიმინაცია, უარყოფა, იზოლაცია...“ — განმარტავს კვლევის ავტორი და ასეთ ამბავს იხსენებს:

“როდესაც სტიგმის შესახებ ვკითხულობდი, ერთ საინტერესო ისტორიას გადავანყდი: ერთ-ერთი ავტორი წერდა, რომ ერთხელ აეროპორტში იმყოფებოდა კოლეგასთან ერთად და გვერდით ჩაუარა ქალმა, რომელიც ინვალიდის სავარძელში იჯდა, ხელში ყავის ჭიქა ეკავა. მისმა მეგობარმა დაუფიქრებლად ჩაუგდო ყავით სავსე ჭიქაში 25 ცენტიანი. ავტორი წერდა, რომ იგი იცნობდა ამ ქალს, რომელიც გაცილებით გავლენიანი და მდიდარი ადამიანი იყო, ვიდრე მისი მეგობარი. ინვალიდის სავარძლის და ჭიქის არასწორი ინტერპრეტაციის გამო მის მეგობარს იგი მათხვარი ეგონა. ინვალიდის სავარძელი სტიგმაა, რომელსაც რატომღაც ადამიანები დაბალ სოციალურ სტატუსთან აკავშირებენ. ეს უვიცობაა, საიდანაც სტიგმა ყალიბდება და ხშირად აქედან იწყება უსამართლობაც.”

სიმრავლის გამო შეუძლებელია იმ ნიშნების განსაზღვრა, რის მიხედვითაც შეიძლება ინდივიდი იყოს სტიგმატიზირებული. გენდერი, რასა, სექსუალური ორიენტაცია, განსაკუთრებული ფიზიკური შესაძლებლობები და ფსიქიკური დარღვევები — ეს სტიგმის ყველაზე გავრცელებული კატეგორიებია. ფსიქოლოგები სტიგმის განზომილებებზე საუბრობენ და გამოარჩევენ ვიზუალიზაციის ხარისხს, ცვლილების კურსს, წარმოშობას, საფრთხის შემცველობას.

კვლევა მიზნად ისახავდა შეესწავლა ორი სხვადასხვა სტიგმის მქონე ჯგუფი: ყოფილი პატიმრები და განსაკუთრებული ფიზიკური

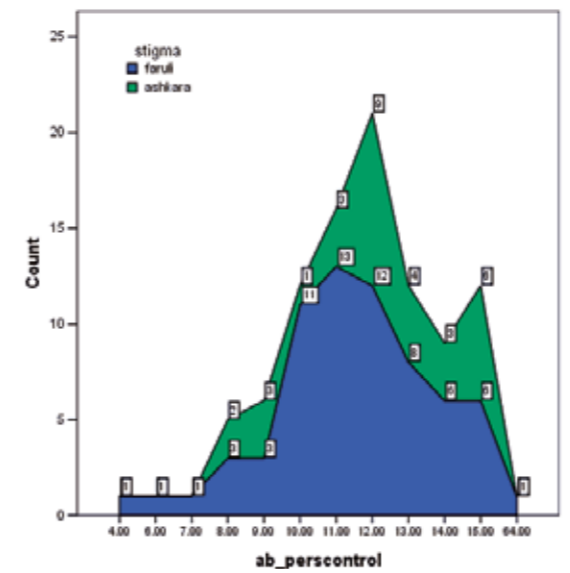
შესაძლებლობის მქონე ინდივიდები. ასეთი არჩევანი, მეცნიერის თქმით, შემდეგმა გარემოებამ განაპირობა: „მსურდა შეემსწავლა ახდენს თუ არა გავლენას სტიგმის ვიზუალიზაციის ხარისხი ინდივიდის მიერ აღქმულ დისკრიმინაციის ხარისხზე, დაძლევის სტრატეგიის არჩევის და იდენტობის ფუნქციებზე. კვლევას უნდა გამოეყვინა განსხვავებებიან თუ არა ხილული (განსაკუთრებული ფიზიკური შესაძლებლობის მქონე) და ფარული (ყოფილი პატიმრები) სტიგმის მქონე ინდივიდები ჩამოთვლილი კრიტერიუმების მიხედვით“. მეცნიერების მტკიცებით, დისკრიმინაციის გამოცდილება, გაუფასურებული იდენტობა, ფსიქიკური დაავადებების მაღალი რისკი, ეს სტიგმის ის შედეგებია, რომელიც ასოცირდება როგორც ხილული, ასევე ფარული სტიგმის მქონე ჯგუფებთან. საბოლოოდ კი, იდენტურობასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ცვლილება ინდივიდის ემოციურ ჯანმრთელობაზე აისახება. სოციალურ უმცირესობათა ჯგუფებში ემოციური ჯანმრთელობის, აღქმული დისკრიმინაციის და სტიგმის დაძლევის საკითხების კვლევის შედეგები საკმაოდ განსხვავებულია. შესაბამისად დგება საკითხი: რამდენად შესაძლებელია სტიგმის სფეროში არსებული კვლევების შედეგების მრავალფეროვნება ახსნილი იყოს სტიგმის განზომილებებით, კერძოდ იმით, აშკარა სტიგმა, თუ ფარული. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 70 ყოფილმა პატიმარმა (17 ქალი, 53 მამაკაცი) და 35 განსაკუთრებული ფიზიკური შესაძლებლობის მქონე ინდივიდმა (17 ქალი, 18 კაცი). ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ყოფილი პატიმრები გახლდნენ პრობაციონერები, შესაბამისად — ისინი პრაქტიკულად ჯერ კიდევ იმყოფებოდნენ პირობითი მსჯავრის მოხდის პროცესში.

საკვლევად გამოყენებული კითხვარი რამდენიმე ნაწილს მოიცავდა:

პირველი ნაწილი ეხებოდა იმას, თუ რამდენად ძლიერი იყო სტიგმის განცდა ინდივიდებში. კვლევის ავტორის ინფორმაციით სტიგმის სიძლიერე ორი ფაქტორის მიხედვით განისაზღვრა: დისკრიმინაციის სიძლიერის აღქმა და სტიგმის გასაიდუმლოება. შემდეგი ნაწილი ეხებოდა სტიგმის დაძლევის სტრატეგიებს, სადაც ხუთი სტრატეგია იქნა გამოკვლეული: განრიდება, სხვათა განათლების მცდელობა, სტიგმასთან დაკავშირებული პრობლემების საჯაროდ განხილვა, სოციუმისგან გამიჯვნა. კითხვარის მესამე ნაწილში იდენტობის ფუნქციების შეფასება ხდებოდა. კვლევის ეს ინსტრუმენტი იდენტობის ხუთ ფუნქციას ზომავდა: პიროვნული მიზნების სიცხადე, „მე“ — სტრუქტურის აღქმა, ჰარმონიულობა, მომავლის აღქმა და თვითკონტროლი და ბოლოს შეფასებული იქნა ინდივიდების ემოციური ჯანმრთელობაც.

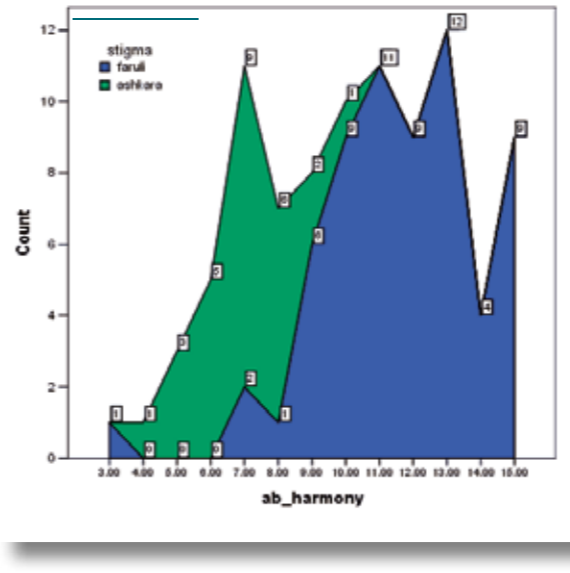
კვლევის ავტორი გამოყოფს შემდეგ შედეგებს: კვლევის შედეგებმა გვიჩვენა, რომ დისკრიმინაციის განცდის სიძლიერის მიხედვით, ყოფილი პატიმრები არ განსხვავდებიან განსაკუთრებული ფიზიკური შესაძლებლობის მქონე პირებისაგან. თუმცა, აღმოჩნდა, რომ ფარული და აშკარა სტიგმის მქონე ინდივიდები განსხვავდებიან სტიგმის დაძლევის სტრატეგიების არჩევის მიხედვით. კერძოდ, განსაკუთრებული ფიზიკური შესაძლებლობის მქონე ინდივიდები უფრო ხშირად მიმართავენ განრიდების სტრატეგიას, ვიდრე ყოფილი პატიმრები. ეს ნიშნავს, რომ რაც უფრო მაღალია სტიგმის ვიზუალიზაციის ხარისხი, მით უფრო ძლიერადაა ინდივიდი გარიყული საზოგადოების მიერ. აგრეთვე აღმოჩნდა, რომ განსაკუთრებული ფიზიკური შესაძლებლობის მქონე ადამიანები სტიგმასთან დაკავშირებული პრობლემების განსახილველად უფრო მეტად არიან მზად, ვიდრე ყოფილი პატიმრები. „ეს შედეგი მიუთითებს, რომ ადამიანები გაურბიან ღიად საუბარს იმაზე, რაც საზოგადოების თვალში მათ დისკრედიტირებულს ხდის. მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა მისი დამალვა შეუძლებელია (ვიზუალურად გამოხატული ნიშანი) ისინი საუბრობენ, განიხილავენ და მსჯელობენ სტიგმასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე.

მეორე მნიშვნელოვანი შედეგი, რომელიც კვლევის საფუძველზე იქნა მიღებული, არის სტიგმის კავშირი იდენტობის ფუნქციებთან. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, სტიგმის გასაიდუმლოება მისი სიძლიერ-

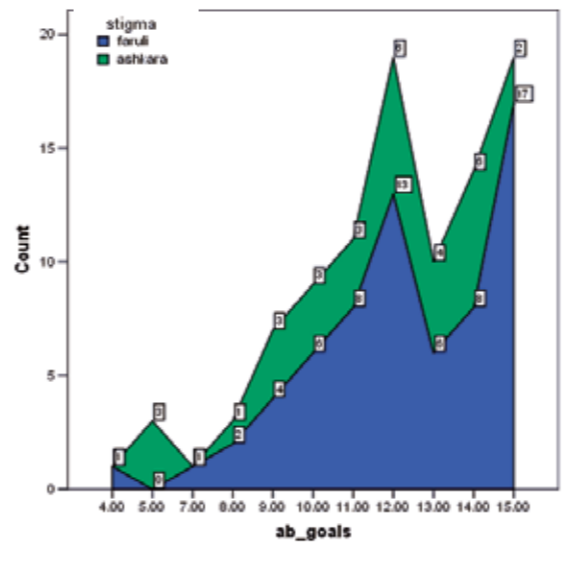
აშკარა და ფარული სტიგმის მქონე ჯგუფები ახ განსხვავდებიან პიროვნული ენთუსიუმის საღის მარჯვენების მიხედვით

Groups having obvious and hidden stigma do not vary according to indicators of individual control scale

აშკარა და ფარული სტიგმის მქონე ჯგუფები ახ განსხვავდებიან სამოავლო მიზნების საღის მარჯვენების მიხედვით

In comparison with the groups having hidden stigma, individuals with obvious stigma have high indicators of harmony on an identity functions scale

აშკარა სტიგმის მქონე ინდივიდებს მაღალი ჰარმონიუმის მარჯვენები აქვთ იდენტურობის ფუნქციათა საღისზე ფარული სტიგმის მქონე ინდივიდებთან შედარებით

Groups having obvious and hidden stigma do not vary according to indicators of future plans scale

Stigma – A Negative Sign Distinguishing Us from Others

How do stigmatized people perceive themselves? How do public attitudes impact them? What strategies do they use to overcome stigma? – Maia Mestvirishvili, PhD Associate Professor of the TSU Faculty of Social and Political Sciences tries to answer these questions in her research “Concealable and Vivid Stigma in Social Minority Groups”.

“My research is about distinguished people. People are distinguished by positive or negative signs. Distinguishing people by negative signs is called stigmatization. In Ancient Greece, especially dangerous criminals were stigmatized using a branded sign on their skin to make them easily recognizable. Because of such stigmas, they were isolated from society. In social sciences, stigma has a wider definition: a stigmatized person is discredited by society because of certain signs; his social identity is devalued and as a result his mental and physical health frequently threatened. Human discrimination, rejection and isolation are results of stigmatization,” Mestvirishvili explains and recalls the following story: “When I was reading about stigma, an author wrote that one day he was in the airport with his colleague, and a woman in a wheelchair passed by. She was holding a coffee cup in her hand. His friend thoughtlessly dropped 25 cents into her cup—which was full of coffee! The author wrote that he knew the woman, who was more influential and rich than his friend. Because of an incorrect interpretation of the wheelchair and a cup, his friend considered her a beggar. A wheelchair is thus a stigma, which—for unknown reasons—is associated with low social status. It is ignorance that forms stigma and frequently injustice starts from here.”

Because there are numerous types of stigma, it is impossible to define which ones might be used as stigma in a given context. Gender, race, sexual orientation, specific physical abilities and mental disorders are the most widespread categories that are stigmatized. Psychologists evoke dimensions of stigma and distinguish such factors as visualization, course of change over time origin, and threats. The research examined two groups with different stigmas: former prisoners and individuals with physical disabilities. The scientist explains the choice: “I wanted to study whether the degree of visibility of a stigma affects the discrimination quality perceived by an individual and whether this affected their choices of strategy and identity for overcoming stigma. The research intended to reveal whether individuals with obvious or observable/vivid (as with physical disabilities) and hidden/concealable (as with former prisoners with no physical signs) stigmas differ through these dimensions.”

The scientist states that experience of discrimination, devalued identity and a high risk of mental disorders can result from stigma for groups having either observable or hidden stigmas. Ultimately, any change related to identity has an impact on an individual’s emotional health. The results of research on the issues of emotional health, perceived discrimination and overcoming stigma in social minority groups are quite different. Thus the question arises on whether it is possible to explain the differences through dimensions of stigma, and in particular whether stigma is obvious or hidden.”

Seventy former prisoners (17 women and 53 men) and 35 individuals with physical disabilities (17 women and 18 men) participated in the research. All the former prisoners were on probation thus still serving their conditional sentences. A questionnaire was created,

მაია მესტირეშვილი - ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი. თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი. 2006-2011 წლებში მიღებული აქვს კვლევითი და აკადემიური სტიპენდიები კოლუმბიის (აშშ), ბერკლის (აშშ), დალუენის (ბელგია) უნივერსიტეტებში. 2006-07 წლებში იგი აგრეთვე იყო ბუდაპეშტის უმაღლესი განათლების მხარდაჭერი პროგრამის სტიპენდიანტი (AFP). ამჟამად არის შვედეთის სამეცნიერო აკადემიური ქსელის (ASCN) მიერ დაფინანსებული კვლევითი პროექტის — "ნაციონალური იდენტობის განმსაზღვრელი დისპოზიციური და კულტუროლოგიური ფაქტორები" მთავარი აპლიკანტი და ნამყვანი მკვლევარი. მისი კვლევის სფეროებია: სტიგმა და დაძლევის სტრატეგიები, ეგოიდენტობის სტილი და სიძლიერე, მორალური მსჯელობა და მორალური იდენტობის ტიპები, რელიგიური ორიენტაციის ტიპი და ნაციონალური იდენტობა. მის მიერ შემუშავებული და დანერგულია ორი ინტერდისციპლინარული კურსი "სტიგმა, სტრესი და ჯანმრთელობა" და "სელფ-აიდენტობა".

Maia Mestvirishvili - Doctor of Psychological Sciences; Associate Professor at TSU Faculty of Social and Political Sciences. In 2006-2011 she received research and academic scholarships at the Universities of Columbia (USA), Berkeley (USA), and Leuven (Belgium). Presently, she is the key applicant and leading researcher of the project "Dispositional and Cultural Factors of National Identity" funded by the Academic Swiss Caucasus Net (ASCN). The key spheres of her research activities are stigma and strategies to overcome it; the style and strength of ego-identity; moral discourse and types of moral identity; types of religious orientation and national identity. She has developed and introduced two interdisciplinary courses "Stigma, Stress and Health" and "Self-Identity".

disabilities. The scores for emotional health are also higher in the group with hidden stigmas. The research results revealed differences in the levels of education of individuals with obvious and hidden stigmas. There are more individuals with higher education in the group with hidden stigmas than for the group with obvious stigmas. Finally it can be asserted that there are minority groups in Georgia who suffer stigmatization from the rest of society. According to how stigmatized individuals perceive themselves, the strength of discrimination, public attitudes and the strategies they use to overcome their stigmas vary according to the type of stigma considered. The author notes that not only the results, but the process of the research proved unexpected and interesting. Stigmatized groups, who frequently face unfair disregard and discrimination from society, are surprisingly open for any request and to provide assistance. "Persons with disabilities are the social group with the highest sense of responsibility I have ever met," says the author. The research was conducted within the framework of the Presidential Scholarship for Young Researchers. A report on the research results was made at the Georgian Public Defender's Office and at the 23rd Conference of the European Health Psychology Society (September 19, 2010, Pisa, Italy).

ის ერთ-ერთი განმსაზღვრელი ფაქტორია. ნეგატიური ნიშნის დამალვის მცდელობა აისახება ინდივიდის ფსიქოემოციურ მდგომარეობაზე, რაც კავშირში აღმოჩნდა მისი იდენტობის ფუნქციების შესუსტებასთან. შედეგებმა გვიჩვენა, რომ რაც უფრო მეტად არის სტიგმა გასაიდუმლოებული ინდივიდის მიერ, მით უფრო სუსტია მისი იდენტურობის სტრუქტურაც.

კვლევის შედეგად ასევე გამოვლინდა, რომ ფარული სტიგმის მქონე ინდივიდებს (ყოფილი პატიმრები) აშკარა სტიგმის მქონე ადამიანებთან (განსაკუთრებული ფიზიკური შესაძლებლობის მქონე პირები) შედარებით ჰარმონიულობის და მომავლის აღქმის მაღალი მაჩვენებელი აქვთ. მაღალია ფარული სტიგმის მქონე ჯგუფში ემოციური ჯანმრთელობის მაჩვენებელიც.

კვლევის შედეგებმა გამოავლინა სხვაობა აშკარა და ფარული სტიგმის მქონე ინდივიდების განათლების დონეებს შორის. ფარული სტიგმის მქონე ჯგუფში უფრო მეტი ინდივიდი უმაღლესი განათლებით, ვიდრე აშკარა სტიგმის მქონე ინდივიდთა ჯგუფში.

საბოლოოდ შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში არსებობენ უმცირესობათა ჯგუფები, რომლებიც განიცდიან სტიგმატიზაციას საზოგადოების მხრიდან. იმის მიხედვით, თუ რა ტიპის სტიგმასთან გვაქვს საქმე, იცვლება სტიგმის მქონე ინდივიდების თვითაღქმა, დისკრიმინაციის სიძლიერე, საზოგადოების დამოკიდებულება და ის სტრატეგიებიც, რომლებსაც ისინი მიმართავენ სტიგმის დასაძლევად.

ავტორი აღნიშნავს, რომ კვლევის შედეგებზე მეტად მისთვის მოულოდნელი და საინტერესო კვლევის პროცესი იყო. სტიგმატიზირებული ჯგუფები, რომლებიც საზოგადოების მხრიდან ხშირად აწყდებიან უსამართლო იგნორირებას და დისკრიმინაციას თავად, საოცრად გახსნილები არიან ნებისმიერი თხოვნისა და დახმარებისათვის. „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ადამიანები წარმოადგენენ ყველაზე მაღალი პასუხისმგებლობის მქონე სოციალურ ჯგუფს, ვისაც შევხვდებიარ“, — ამბობს ავტორი. კვლევა ჩატარდა ახალგაზრდა მკვლევარებისთვის გათვალისწინებული პრეზიდენტის სტიპენდიის ფარგლებში. კვლევის შედეგებზე მოხსენება გაკეთდა საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატში და ევროპის ჯანმრთელობის ფსიქოლოგთა ასოციაციის ოცდამესამე კონფერენციაზე (19 სექტემბერი, 2010, პიზა, იტალია).

consisting of several parts. The first part was about how strong the feeling of stigma was among the individuals. We determined the strength of these feelings according to two factors: 1) perception of discrimination and 2) strategies to keep stigma secret. The next part was about the strategies of overcoming the stigma, where we researched the following: diversion, attempts to educate others, public discussion of problems related to stigma, and isolation from society. The third part of the questionnaire evaluated five identity functions: personal aims, perception of "I" structure, harmony, perception of future, and self-control the structure for understanding who one is, self-identity. Finally, the emotional health of individuals was also evaluated.

The research showed that former prisoners do not differ from persons with physical disabilities concerning the strength of discrimination. However, individuals with obvious and hidden stigmas differ by their selection of strategies for overcoming their stigmas. In particular, persons with physical disabilities use diversion strategies more frequently than former prisoners. This means that the more obvious the stigma is, the more an individual is isolated by society. Also, persons with physical disabilities are more ready to discuss problems related to stigma than former prisoners were. This indicates that people try to avoid talking about issues that discredit them in the eyes of society and that only in cases where it is impossible to visually hide a stigma (visualized stigmas) do individuals talk, argue and discuss problems related to stigma.

The second important result of the research is the connection of stigma with identity. Attempting to hide stigma is one of the determinants of its strength. An attempt to hide what is considered a negative quality has an impact on an individual's psycho-emotional state that weakens self-identity. Results show that the more an individual has to hide a stigma, the weaker the person's identity structure is.

Individuals with non-obvious stigmas such as former prisoners have a higher score concerning their perception of harmony and the future compared to persons with observable stigmas such as physical

ჰოლონაი, ხუმონაი და ქაითვიანი ახანბაუხიეზი ევროპეიზაციასთან დახაპშიხებით

Polish, Romanian and Georgian Youth Comment on Europeanization

საქართველოს მოსახლეობის 88% ევროკავშირში განევრიანების მომხრეა; ევროკავშირს სრულად ან ნაწილობრივ ენდობა 51%, რაც არის უფრო მაღალი მაჩვენებელი, ვიდრე ნდობა სასამართლოს (29%), მედიის (32%), პარლამენტის (34%) და პრეზიდენტის (34%) მიმართ (Eurasia Partnership Foundation, Caucasus Research Resource Centers, 2011). ეს მაჩვენებლები ანალოგიურია პოსტკომუნისტურ, აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში ევროკავშირში განევრიანებამდე ჩატარებული კვლევების შედეგების. თუმცა, ნდობისა და ევროკავშირის წევრობის სურვილის მიღმა არის საკითხები, რომელზეც, როგორც წესი, ევროკავშირში განევრიანებამდე ნაკლებად მსჯელობენ - ევროპეიზაცია, თავისი უპირატესობებით და ნაკლით.

An 88% majority of the Georgian population supports EU membership. Over half, or 51%, fully or partially trust the European Union. These figures are higher than for those who trust in Georgia's own institutions: trust in judiciary (29%), media (32%), Parliament (34%) and President (34%) (Eurasia Partnership Foundation; Caucasus Research Resource Centers, 2011). The data on joining the EU are similar to the results of research conducted in the post-communist Eastern European countries before they joined the European Union. However, beyond the issues of trust and membership there are other subjects that are discussed less frequently before joining the European Union: one of these concerns public perceptions of increased Westernization, with its advantages and disadvantages.

რას ფიქრობენ პოლონელი, რუმინელი და ქართველი ახალგაზრდები ევროპული სტანდარტების გავრცელებასთან, ევროპეიზაციის პროექტთან დაკავშირებით? როგორია მათი შეგუების თუ ადაპტაციის სტრატეგიები? — ამ საკითხების შესწავლა გახლდათ თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორის ლიკა წულაძის კროს-კულტურული კვლევის — „ახალგაზრდული დისკურსები ევროპეიზაციასთან დაკავშირებით ახალ ევროპულ ქვეყნებში და ევროპის მოსაზღვრე რეგიონებში“ მიზანი.

თვისებრივი კვლევა ჩატარდა 2010 წლის იენისიდან — 2011 წლის დეკემბრამდე პერიოდში: სიღრმისეული ინტერვიუები და ფოკუს-ჯგუფები საქართველოს, რუმინეთის და პოლონეთის ახალგაზრდებთან: 50 სიღრმისეული ინტერვიუ და 2 ფოკუს-ჯგუფი თბილისში, 33 სიღრმისეული ინტერვიუ და 5 ფოკუს-ჯგუფი ბუქარესტში (რუმინეთი) და ტრანსილვანია (რუმინეთი), 14 სიღრმისეული ინტერვიუ და 3 ფოკუს-ჯგუფი კრაკოვში (პოლონეთი).

კვლევის მხარდამჭერია ახალი ევროპის კოლეჯი, უმაღლესი კვლევების ინსტიტუტი (ბუქარესტი, რუმინეთი) და ფოლცვაგენის ფონდი (New Europe College, Institute for Advanced Study (Bucharest, Romania) VolkswagenStiftung).

„ახალგაზრდების პირველივე რეაქციებიდან ნათელი იყო, რომ მათთვის ევროპული სტანდარტების მიღება და ზოგადად ევროპეიზაცია ძალიან დიდი წინააღმდეგობების წყაროა. ამასთან, ევროკავშირის სტანდარტების მიმართ გათვითცნობიერების დონე დაბალია, არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ ევროკავშირის იმ წევრ ქვეყნებშიც, რომლებშიც მე კვლევას ვატარებდი — რუმინეთში და პოლონეთში. ამიტომ ჩემი კვლევის მიზანი იყო, გამეგო მათი დამოკიდებულება იმისადმი, რასაც ყოველდღიურ ცხოვრებაში ხვდებიან — როგორია მათი გამოცდილება, განცდა, ყოველდღიური შეხება ევროსტანდარტებთან“, — ამბობს კვლევის ავტორი ლიკა წულაძე.

რუმინეთსა და პოლონეთში კვლევა 2011 წლის შემოდგომიდან 2012 წლის იანვრამდე, კრიზისულ პერიოდში ჩატარდა. ევროკავშირი დღემდე ებრძვის ამ კრიზისს, ამ პროცესში გაძლიერდა დასავლეთ ევროპის ქვეყნების მიერ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებზე „ხელის შეწმენდის“ რიტორიკა. შესაბამისად, ევროკავშირით იმედგაცრუების დისკურსი გამოკითხულ ახალგაზრდებში საკმაოდ ძლიერია.

ლიკა წულაძის თქმით, კვლევისას

გამოიკვეთა ახალგაზრდების იმედგაცრუება ევროკავშირის სტანდარტების მიმართ. ხშირად ისინი კომუნისტურ წარსულს იხსენებენ, რადგან, როგორც კვლევები აჩვენებს, სწორედ კომუნისტურ რეჟიმთან მიმართებითა და კონტრასტით ხდება ახალი რეალობის კონსტრუირება და შეფასება (ალასინსკი, 2009, გვ. 215), რაც ახალგაზრდებში უფროსების დისკურსების რეპროდუქციის შედეგი უნდა იყოს.

„მაგალითად, ბუქარესტის უნივერსიტეტის ინფორმატიკის ფაკულტეტის 19 წლის სტუდენტმა მითხრა: რაც ევროკავშირი შემოვიდა, ჩვენ დეგრადაციას განვიცდით. ამის მაგალითად კი მოიტანა ის, რომ კომუნისტების პერიოდში მეტრო აშენდა, ევროკავშირში განვერიანების შემდეგ კი მას ერთი სადგურიც არ შემატებია.“ - იხსენებს კვლევის ავტორი.

მისი დაკვირვებით, რუმინელი ახალგაზრდები რეალურ შეფასებას აკეთებენ ხელშესახები და სოციალურთან ახლოს მყოფი საკითხებით. რუმინელი, ასევე პოლონელი ახალგაზრდებისთვის მთავარი პრობლემა უმუშევრობა და თვითრეალიზაციაა. ამ ფონზე ახალგაზრდები თვლიან, რომ ევროკავშირი უუნაროა, დაძლიოს ეკონომიკური კრიზისი.

თუმცა, აქვე კვლევამ აჩვენა, რომ ახალგაზრდებს აქვთ ამბივალენტური დამოკიდებულება ევროკავშირისადმი, რაც ვლინდება მათ დამოკიდებულებაში, როგორც ევროსტანდარტების, ისე დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში მიგრაციის მიმართ.

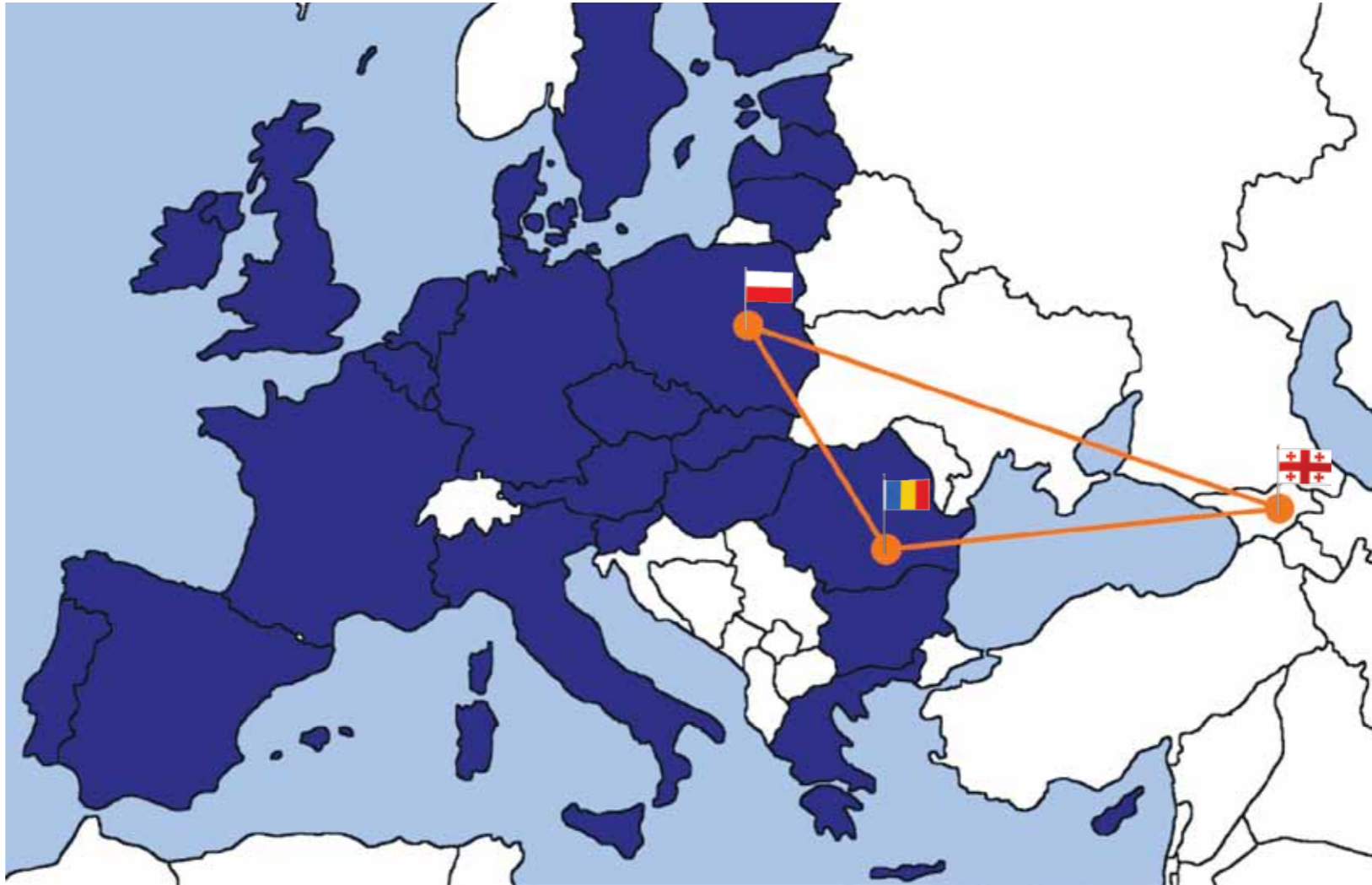
ევროსტანდარტები, რომლებიც ერთი მხრივ ეკონომიკის და ინფრასტრუქტურის განვითარებას ემსახურება, ხშირ შემთხვევაში უფრო სანახაობად, „პერფორმანსად“ აღიქმება გამოკითხული ახალგაზრდების მიერ, ვიდრე ევროკავშირის კეთილი ნების გამოხატულებად.

„საზღვრების გახსნა კარგია, მაგრამ ეს ინვესს საერთაშორისო დონეზე სტიგმატიზაციას და მის თანამდევ „მარცხის დისკურსს“ ადგილობრივ მოსახლეობაში. არსებობს დამოკიდებულება, რომ ყველა რუმინელი ქურდია, ყველა პოლონელი სულელი...“

წინააღმდეგობრიობასთან დაკავშირებით კვლევის თანახმად მიუხედავად კრი-

ტიკისა, ევროპაროპეტრები აჩვენებს, რომ ამ ორ ქვეყანაში მოსახლეობის რწმენა ევროკავშირისადმი ყველაზე მაღალია ევროკავშირის სხვა ქვეყნებთან შედარებით. მათი პოლიტიკური და ოფიციალური დისკურსი ასეთია: „ჩვენ გვინდა ვიყოთ ევროკავშირის წევრი ქვეყანა და ყველანაირად მზარს ვუჭერთ ევროკავშირის მიერ გამოცემულ ყველა დოკუმენტს.“

მეორე მხრივ, მკვლევარის დაკ-

ვირვებით, მართალია მთავრობები დოკუმენტებს უპრობლემოდ აწერენ ხელს, მაგრამ რეალობა ასეთი მარტივი და ცალსახა არაა. ახალგაზრდების დისკურსები ცხადყოფს, რომ, ერთი მხრივ, ახალგაზრდები აცნობიერებენ ევროპეიზაციის გარკვეულ დადებით ასპექტებს, მეორე მხრივ კი, უკმაყოფილებას გამოთქვამენ იმ ასპექტების მიმართ, რომლებიც ადგილობრივ ტრადიციებს ეწინააღმდეგება და ხელოვნურად თავს მოხვეულებად მიაჩნიათ.

შეგუების სტრატეგიის ნაწილად თვლის მკვლევარი იმას, რომ რუმინელი ახ-

What do Polish, Romanian and Georgian young people think about the increased European standards within the project of europeanization? What are adaptive strategies? These issues were studied in a cross-cultural research project entitled “Youth Discourses Concerning Westernization in New European Countries and Regions Bordering Europe” conducted by Associate Professor of the TSU Faculty of Social and Political Sciences, Lika Tsuladze.

The qualitative research was carried out between June 2010 and December 2011 using in-depth interviews and focus groups with Georgian, Romanian and Polish young people. The survey included 50 in-depth interviews and two focus groups in Tbilisi; 33 in-depth interviews and

five focus groups in Bucharest (Romania) and Transylvania (Romania); and 14 in-depth interviews and three focus groups in Krakow (Poland). The research was supported by the New Europe College, Institute for Advanced Study (Bucharest, Romania) and the Volkswagen Stiftung. “It was clear from the first reactions of the young people that for them, acceptance of European standards and “westernization” in general was resisted at first. At the same time, the level of awareness about EU standards is low—not only in Georgia, but also in the two EU member states where I conducted the research, Romania and Poland. Therefore, the goal of my research was to learn about attitudes of youth towards issues they come across in their everyday life – their experiences, feelings and everyday contacts with European standards,” Lika Tsuladze, the author of the research says.

In Romania and Poland the research was conducted during the economic crisis period from autumn 2011 to January 2012. The European Union is still struggling with this crisis and the rhetoric of shifting blame to

the Eastern European countries by the Western European countries has gradually strengthened. Thus the discourse about disappointment with the European Union is quite strong among youth interviewed.

According to Tsuladze, the research reveals that young people are disappointed in EU standards in particular. Frequently, they remember their Communist past and assess the new reality in comparison with it (Galasinski, 2009, p.215), which may be a result of youth reproducing the older generation’s discourses.

“For example, a 19-year-old student at Bucharest University said ‘We have been going down since entering the European Union.’ He explained that during the Communist period the Underground Station was built but that since joining the European Union not a single new station was added. According to her observations, Romanian youth assess the situation through tangible and social issues. Unemployment and self-realization are the major problems for both Romanian and Polish youth. They think that the European Union will be unable to overcome the economic crisis.

The research also showed that young people have ambivalent attitudes towards European standards and migration to western European countries. In most cases, youth perceive European standards that should serve the development of economy and infrastructure as only “a performance” rather than an expression of good intentions. “Opening the borders is good but it causes stigmatization at an international level and an accompanied “discourse of failure” among the local population. There is a stereotype that every Romanian is a thief, and every Pole is silly...”

The research also showed that despite this criticism, the Polish and Romanian populations’ belief in the European Union is the highest of all EU countries. Their political and official discourse is “We want to be an EU member state and we completely support all agreements issued by the European Union”. On the other hand, according to the researcher’s observations, although the EU governments sign documents easily, reality is not so easy and clear. The discourse of young people confirms that on one hand youth recognize certain positive sides of Westernization while on the other, they express discontent with those aspects that contradict local traditions and which, they believe, have been imposed on them artificially.

As a part of the strategy of adaptation Romanian youth try to adjust their traditions to the new reality. “They are fed up copying western standards and have decided to distinguish themselves and be ‘national’ at the same time. For example, Romanians have a specific style of film making—very naturalistic. Emphasis is made not on form, but on the expression of emotion, and it is characterized by film frames shot by a moving camera.

Young people have started to copy this style. All examples of this imitation cannot be considered successful, but it is a form of cultural resistance, emphasizing something national. Even if they fail, most important is that they tried their best. For example in Romania, Manele, a musical style that many, even Romanian youth, consider a low level and appalling musical genre, can be considered as such an unsuccessful attempt. It mostly focuses on money, gold jewelry, naked women, luxurious cars and grand villas. And although young people acknowledge that this is quite low-grade music, they do not deny that it is a sign of protest against Western lifestyles. Youth consciously desire to produce a shock and Manele often takes on the function of cultural protest,” Tsuladze explains.

According to her research, Polish youth protest by emphasizing how they manage to make quite a “dangerous combination”, mixing Soviet and Western bureaucracy. “They say that although this synthesis is danger-

ალგაზრდები ცდილობენ, საკუთარი ძველი ტრადიციები მოარგონ ახალი დროის მოთხოვნებს.

„მათ მობერდათ დასავლური სტანდარტების კოპირება და გადანყვიტეს, რომ გამორჩეულები ყოფილიყვნენ და თან — ეროვნულები. მაგალითად, რუმინელებს აქვთ ფილმის გადაღების სპეციფიკური სტილი: ძალიან ნატურალისტური. აქცენტი არის არა ფორმაზე, არამედ ემოციების ექსპრესიაზე და ახასიათებს მოძრავი კამერით გადაღებული კადრები. ახალგაზრდებმა დაინყეს ამ სტილის კოპირება. კოპირების ყველა მაგალითი ვერ ჩაითვლება წარმატებულად, თუმცა ეს არის კულტურული წინააღმდეგობის განხილვის ფორმა, ეროვნულის ხაზგასმის, ეროვნულის აქცენტების ფორმა. წარუმატებლობის შემთხვევაშიც კი მთავარია, რომ გაქვს მცდელობა. მაგალითად, რუმინეთში ასეთ წარუმატებელ მცდელობად შეიძლება ჩაითვალოს „მანელე“ — ერთ-ერთი მუსიკალური მიმდინარეობა, რომელიც თავად რუმინელ ახალგაზრდებს დაბალი დონის და სამარცხვინო მუსიკალურ უაზრად მიაჩნიათ. მასში ძირითადი აქცენტია ფულზე, ოქროს სამკაულებზე, გამიშვებულ ქალებზე, ძვირფას მანქანებსა და უზარმაზარ ვილებზე. ახალგაზრდები აღიარებენ, რომ ეს საკმაოდ მდორე დონის მუსიკაა, არც იმას უარყოფენ, რომ ის გარკვეულწილად დასავლური ცხოვრების სტილზე პროტესტს წარმოადგენს. ახალგაზრდებს შეგნებული შოკის ეფექტის მოხდენა სურთ. „მანელეს“ ხშირად კულტურული პროტესტის ფუნქცია აქვს“, — განმარტავს ლიკა წულაძე.

კვლევის თანახმად, ასეთ პროტესტზე საუბრისას, პოლონელი ახალგაზრდები ხაზს უსვამენ იმას, რომ მათ მოახერხეს ძალიან საშიში კომბინაციის გაკეთება — საბჭოური და დასავლური ბიუროკრატიის შეზავება.

„მართალია ეს სინთეზი საშიშია, მაგრამ ჩვენეულიაო. ეს იყო მათთვის ბრიკოლაჟის (ბრიკოლაჟი ნიშნავს სხვადასხვა კონტექსტებიდან კულტურული ელემენტების აღებას, მათ გადმოტანას ახალ კონტექსტში და ინოვაციურად გამოყენებას) თავისებური, კულტურულ-სპეციფიკური მაგალითი“, — ამბობს კვლევის ავტორი.

დაძლევის სტრატეგიის ერთ-ერთი ნაწილად, კვლევის შედეგების თანახმად, გამოიკვეთა ისიც, რომ ახალი ევროპის ქვეყნები მაქსიმალურად ცდილობენ ევროკავშირი გაფართოვდეს აღმოსავლეთით, რათა ისინი არ დარჩნენ ევროპის უკიდურეს აღმოსავლეთ საზღვრად და მათ მუდმივად არ აღიქვამდნენ, როგორც პერიფერიაზე მყოფ ნაკლებცივილურ ქვეყნებს.

გაფართოების ეს პერსპექტივა პირდაპირ კავშირშია საქართველოსთან. საინტერესოა საქართველოში ჩატარებული კვლევის შედეგებიც. როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, საქართველოს მოსახლეობის 88% ევროკავშირში განუერთების მომხრეა. თუმცა, სიღრმისეულმა ინტერვიუებმა გარკვეული პრობლემებიც გამოკვეთა, კერძოდ:

„პირველი, რაც გამოიკვეთა, ეს იყო ეროვნულობის ხაზგასმის სტრატეგია. რა საფრთხეს ხედავენ ახალგაზრდები? ერთი მოდის რუსეთიდან, რომელიც ჩვენს დამორჩილებას ცდილობს და მეორე — თავისუფლების დასავლური კონცეპტია. ქართველი ახალგაზრდების ნაწილი ორივეს ეროვნულობის დაკარგვის საფრთხედ თვლის“, — ამბობს კვლევის ავტორი.

ლიკა წულაძის თქმით, ქართველებს პირდაპირი შეხება არ ჰქონიათ ევროკავშირთან და მათი დამოკიდებულება ინტუიციურ დონეზეა, თუმცა, მსგავსია რუმინელი და პოლონელი ახალგაზრდების მოსაზრებებისა.

„ერთ-ერთმა ქართველმა სტუდენტმა ინტერვიუში თქვა, რომ ევროკავშირის დადებითი მხარე ის არის, რომ საზღვრები გაიხსნება და ვიზის მიღების გაუთავებელი პროცესი აღარ

იქნება. მაგრამ საფრთხეს ვხედავო იმაში, რომ უამრავ ჩვენთვის უცხო რეგულაციასთან შეგუება მოგვიწევს, რაც ქართველების ამაყი ბუნების გათვალისწინებით, ყველაზე მცირე, ჩვენს შინაგან პროტესტს მაინც გამოიწვევს“. გარდა ამისა, მთავარი პრობლემა, რომელიც ქართველ ახალგაზრდებს ესახებათ, არის ის, რომ „ძალაუფლების მქონე ქვეყნებისთვის მარტივია „განტევის ვაცის“ პოვნა, ჩვენნაირი ძალაუფლებას მოკლებული ქვეყნებისთვის კი ძალიან რთულია საკუთარი სიმართლის დამტკიცება“, — აცხადებს ლიკა წულაძე.

გამოიკვეთა საქართველოში ახალგაზრდების შეგუების სტრატეგიებიც. კერძოდ, ისინი ბრიკოლაჟის გზით, ცდილობენ დასავლურის და ქართულის სინქრონიზაციას. მიზანია, მიიღონ ისეთი პოპულარული პროდუქტი, რომელიც დასავლეთშიც კარგად გასაღდება, ამავე დროს, ეროვნულ ტრადიციებსაც არ დაემუქრება (მაგალითად შინი, ასაფართი).

„მე ამას ვუნდავ მოდერნიზებული ქართველობა. იმისთვის, რომ არ ჩარჩე ტრადიციებში, არ იყო მოსაბეზრებელი შენაინებისთვის და უფრო ადვილად გასაგები და მისაღები გახდეს დასავლელისთვის, ამ სახის ბრიკოლაჟი ძალიან მომგებიანია. ასეთი ინკორპორაცია დასავლურისა და ქართულისა არის დაძლევის ერთ-ერთი გზა, რასაც გლობალიზაციის სახელით ვიცნობთ, რაც გლობალურის და ლოკალურის შემოქმედებითად შერწყმას გულისხმობს“, — ასკვნის მკვლევარი.

კვლევის ანგარიში დაიბეჭდება ახალი ევროპის კოლეჯის (NEC) მიერ. კვლევის შედეგების ნაწილი წარდგენილი იყო ევროკავშირის მე-2 გლობალურ კონფერენციაზე სახელწოდებით „Europe Inside-Out“ 2012 წლის აპრილში, პარიზში და ევროკავშირის საერთაშორისო კონფერენციაზე სახელწოდებით „Re-Inventing Eastern Europe“ 2012 წლის მაისში, ვენაში. აგრეთვე, წარდგენილი იქნება ახალი ევროპის კოლეჯის მიერ ორგანიზებულ საერთაშორისო კონფერენციაზე სახელწოდებით „Good bye, Lenin!‘: Rethinking Culture, Politics, History and Space in the Black Sea Region“ 2012 წლის ივნისში, ბუქარესტში.

ous, it is unique--and is a certain cultural-specific example of Bricolage (Bricolage means picking up different cultural elements from different contexts, re-contextualizing them and using them as a source of innovation.), or cultural synchronization, for them,” the research author says.

Results also show that new European countries are doing their best to ensure that the European Union expands to the East so that they do not remain the extreme eastern border, thus not constantly perceived as the “less civilized” countries on the periphery. This perspective of expansion directly implicates Georgia. Although 88% of the Georgian population supports the country’s membership in the EU, in-depth interviews also identified specific problems.

Threats to young people’s perceptions of nationality include the peril coming from Russia, which tries to subordinate us, they say; and on the other side is the western concept of freedom. Some Georgian youth believe that both pose threats to their national identity”, - the author says. (National identity includes social and cultural characteristics of the nation, as well as language and other features that characterize a nation).

According to Tsuladze, since Georgia is not a member state of the European Union and the majority of Georgian population have not had any direct contacts with the EU, young people’s attitudes are intuitive. However, their opinions are similar to those of the Romanian and Polish youth. One of the Georgian students stated that the positive side of the European Union is that the borders will open and there will be no endless process for getting visas. But he also said that Georgia will face threats such as adapting to strange regulations that will make us resent them, or feel insulted, considering the proud nature of Georgians. According to Georgian youth, the main problem is that it is easy for powerful counties to find a scapegoat and impose their will, but for countries like Georgia it is extremely difficult show its own perception of development or its own truth.

Strategies of adaptation by Georgian youth include synchronizing western and Georgian culture through Bricolage. These acts aim to create popular products that sell well in the West, but that do not threaten national tradition (for example Shin, Assa Party). “I called this ‘modernized Georgians’. In order not to stick to tradition, not to bore your own people and yet to be more understandable and acceptable in the West, such Bricolage is very useful. Integrating Western and Georgian is one of the ways to adapt to the existing situation that is widely known as Glocalization – a creative combination of global and local.”

The research paper was published by the New Europe Collage (NEC). Part of the research results were presented at the 2nd Global Conference of the European Academy “Europe Inside-Out” in Paris in April 2012, as well as at the International Conference of the European Academy “Re-Inventing Eastern Europe” in Vienna in May 2010. It was also presented at the international conference organized by the New Europe College, “Good bye, Lenin!‘ Rethinking Culture, Politics, History and Space in the Black Sea Region” in Bucharest in June 2012.

ლია წულაძე - თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის, სოციოლოგიის მიმართულების ასოცირებული პროფესორი; 17 პუბლიკაციის და 2 სახელმძღვანელოს ავტორი. მას არაერთ საერთაშორისო კონფერენციაში და სიმპოზიუმში მიუღია მონაწილეობა, კერძოდ ავსტრიაში, საფრანგეთში, ინგლისში, ჩეხეთში, შვედეთში, პოლონეთში, იტალიაში, თურქეთში, ესტონეთში და აშშ-ში. იგი რამდენიმე საერთაშორისო პროექტშია ჩართული და თავადაც უძღვევს პროექტს საქართველოში სოციალური მედიის განვითარების ტენდენციების შესახებ, რომლის მხარდამჭერია შვეიცარიის სამეცნიერო აკადემიური ქსელი (ASCN). ლია წულაძის მიმდინარე კვლევა ეხება ახალგაზრდულ კულტურას თანამედროვე საქართველოში, სწავლობს ახალგაზრდული იდენტობების ფორმირებას „გლობალიზაციის“ კონტექსტში. მისი ბოლო შედარებითი კვლევა ეხება ახალგაზრდების წარმოდგენებს ახალ ევროპულ ქვეყნებში ევროპეიზაციასა (რუმინეთის და პოლონეთის მაგალითები) და ევროპის საზღვრებთან დაკავშირებით (საქართველოს მაგალითი).

Lia Tsuladze - Associate Professor at Department of Sociology, Faculty of Social and Political Sciences, Tbilisi State University. Author of 17 publications and 2 textbooks. She has participated in a number of international conferences and symposia in Austria, France, England, Czech Republic, Sweden, Poland, Italy, Turkey, Estonia, USA. She is involved in a number of international projects including leading herself the project on the social media development tendencies in Georgia supported by Academic Swiss Caucasus Net (ASCN). Lia’s current research relates to the youth culture in modern Georgia focusing on the construction of youth identities in the context of “glocalization.” Her recent comparative research deals with the youth perceptions of Westernization-Europeanization in the New European countries (the cases of Romania and Poland) and the margins of Europe (the case of Georgia).

საზოგადოების ეკონომიკური ინტერესების ნიხაქიაში ხსებადი წინააღმდეგობის ბადაახვის ბზები

Resolving Tensions in Economic Interests Between State and Private Business

როგორ აღმოვფხვრათ სახელმწიფოსა და კერძო მენარმეობის ინტერესებს შორის არსებული კონფლიქტი? როგორ მოვიყვანოთ შესაბამისობაში სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკა და საწარმოთა კერძო სამენარმეო პოლიტიკა? ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისთვის გადამწყვეტი წინაპირობაა. სწორედ ამიტომ, კვლევები ამ მიმართულებით მთელი მსოფლიოს მასშტაბით, მათ შორის საქართველოშიც, მიმდინარეობს.

How can tensions between the interests of the state and private entrepreneurship be resolved? How can state economic policy and private entrepreneurship policy be reconciled? Answering these questions is a decisive precondition for the economic development of any country, thus research is being conducted throughout the world, including in Georgia.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, ეკონომიკური პოლიტიკის კათედრის ხელმძღვანელი რევაზ გველესიანი უკვე ათეულ წელზე მეტია საზოგადოების ეკონომიკური ინტერესების იერარქიაში არსებული წინააღმდეგობების დაძლევის, სახელმწიფოს მიერ რაციონალური და ეფექტიანი ეკონომიკური პოლიტიკის გატარების და მენარმეობის განვითარების სტრატეგიისა და კულტურის პრობლემებს იკვლევს. ერთ-ერთი ბოლო პროექტი მცირე და საშუალო მენარმეობის ინოვაციური მენეჯმენტის კვლევის მიმართულებით, ბერლინში 2011 წლის ოქტომბერ-დეკემბერში განხორციელდა და წარდგენილი სამეცნიერო კვლევის შედეგები მონონებული იქნა DAAD-ის მიერ. მისი სამეცნიერო-კვლევითი სტატიები გერმანიის გარდა, იაპონიის ცუკუბას უნივერსიტეტის ჟურნალში („The Journal of International Public Policy“, No.28, September, University of Tsukuba, Japan, 2011) და არგენტინის ლა პლატას საერთაშორისო ურთიერთობათა ინსტიტუტის მიერ (The Institute of International Relations of the University of La Plata, Argentina) გამოქვეყნდა. მიღებულია თანხმობა მორიგი სტატიის გამოქვეყნების შესახებ ჟურნალში („Journal of Southeast European and Black Sea Studies“ Athens, Greece).

რევაზ გველესიანი სახელმწიფოს მიერ სამენარმეო საქმიანობის განვითარების სტრატეგიის (მისთვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნის) მიზნით გატარებულ პოლიტიკათა (კონკურენციის, საფინანსო, ფულადი, საერთაშორისო და ა. შ.) შორის მთავარ აქცენტს ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკაზე აკეთებს. მისი სიტყვებით, ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის მიზანია განსაზღვროს ჩარჩო პირობები, როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო ეკონომიკური აქტივობისათვის და მიაღწიოს შესაბამისობას საზოგადოებრივ ღირებულებათა სისტემასა და ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების ფორმირებას შორის. ამიტომ მას ხშირად თვისებრივი ცვლილებების განმსაზღვრელ პოლიტიკასაც უწოდებენ.

მკვლევარი აღნიშნავს, რომ ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკა შინაგანი წინააღმდეგობით ხასიათდება. ერთი მხრივ, სახელმწიფო ცდილობს სოციალური წესრიგის ფორმირებას და მისი საზღვრების გაფართოებას; ხოლო მეორე მხრივ, ბაზარი მონოდებულია დაამკვიდროს ფუნქციონირების უნარიანი კონკურენტული წესრიგი და უზრუნველყოს მისი განხორციელება.

შესაბამისად, კვლევის მთავარი ამოცანაა სახელმწიფო (სოციალური წესრიგი) და კერძო ეკონომიკური (კონკურენტული წესრიგი) აქტივობისთვის შესაბამისი სივრცეების დადგენა, რათა მათ შორის რაციონალური საზღვარი „დანესდეს“ სახელმწიფოს მიერ.

„იმ ქვეყნებში, სადაც ასეთი სივრცეები და საზღვარი სწორადაა დადგენილი“, მენარმეობის სუბიექტები დიდ წარმატებებს აღწევენ ქვეყნის შიდა, ევროპის თუ მსოფლიო ბაზრის შესაბამისი სეგმენტის „დაპყრობით“ და ლიდერი საწარმოს პოზიციის ხანგრძლივად შენარჩუნებით“, — ამბობს მეცნიერი.

თუმცა იმისთვის, რომ აქტივობის აღნიშნული სფეროები სწორად განისაზღვროს, აუცილებელია მენარმეობის თვითგანვითარების სტრატეგიის შინაარსის ბოლომდე გააზრებაც.

რევაზ გველესიანი თვლის, რომ სამენარმეო საქმიანობის თვითგანვითარების სტრატეგია, უპირველეს ყოვლისა, გულისხმობს საწარმოს მიერ მენარმეობის მიზნისა და ბაზრის განსაზღვრას; მომხმარებლებთან ურთიერთობას; განუწყვე

For over a decade Revaz Gvelesiani, Full Professor at the Tbilisi State University (TSU), Doctor of Economic Sciences and Head of the Economic Policy Department, has been studying the hierarchy of society's economic interests and how to implement rational and effective economic policy.

A recent project addressing the innovative management of small and medium-sized entrepreneurship was implemented in Berlin in October-December 2011, and the results of the scientific research were approved by German Academic Exchange Service (DAAD). Besides in Germany, his research has been published in the Journal of International Public Policy, No.28, of the University of Tsukuba, Japan in September 2011 and in the Spanish-language Journal of the Institute of International Relations at the University of La Plata (Argentina). Another article will appear in the Journal of Southeast European and Black Sea Studies, Athens, Greece.

From the different policies (competition, financial, monetary, international, etc.) implemented by the state with the purpose of developing entrepreneurial activities, or creating an enabling environment for their activities, Revaz Gvelesiani focuses on the policy of “economic order”. According to him the goal of a policy of economic order is to define the framework conditions for both the state and private economic activities and to achieve compliance between the system of public values and the economic framework. Quite frequently this is defined as the policy affecting qualitative changes.

The researcher notes that a policy of economic order is characterized by internal resistance: On one hand, the state tries to create social order, while on the other the market is expected to establish a competitive order that can function and be implemented. The key goal of that research was to define the appropriate spaces for the state (social order) and private economic (competitive order) activities, so that the state establishes a rational border between them.

“In countries where such spaces and borders are established correctly, enterprises are highly successful as they manage to capture relevant segments of domestic, European or world markets and maintain their positions as market leaders for the long term,” the scientist says. However, to define these spheres of activity correctly it is vital to fully understand the content of entrepreneurial development strategy.

Gvelesiani believes that a strategy of self-development for entrepreneurial activity means that an enterprise first defines the entrepreneurial goal and market and its relations with consumers; its permanent innovations; its competitive strategy; relations with partners; new management philosophy, etc. Both the overall development strategy and self-development strategy of entrepreneurial activity contain inner resistance, however. This is the challenge--to create compliance between the entrepreneurial strategy and culture.

For its part, the culture of entrepreneurship is defined as the unity of the enterprise's goals and values, which, ideally, are acceptable for all the employees of an enterprise and arouse a feeling of purpose in them. Organizational culture is oriented towards the staff and can create the individuality of an enterprise. Its influence on staff activity is mainly reflected within the functions of management, identity and motivation.

Gvelesiani points out the absence of a specific entrepreneurial culture as one of the reasons for economic problems in transforming countries. Accordingly, adequate management of the organizational culture is a precondition for overcoming problems. The author offers the example of East Germany, noting that the economic problems existing in the period of transformation were rooted in a type of management that was mostly expressed by a deficit of motivation and an absence of specific strategies.

“It was not considered expedient to immediately bring in the Western cultures of Siemens, Volkswagen, Bosch and so on. Since modern western management could not be omnipotent, only the diversity of entrepreneurial culture could really be a guarantor of economic success. Subtle culture management was necessary for Eastern German enterprises. These companies knew how to address the issues of personnel management based on their own experience and culture, as they

რევაზ გველესიანი - თსუ სრული პროფესორი, ეკონომიკური მეცნიერებათა დოქტორი, ეკონომიკური პოლიტიკის კათედრის ხელმძღვანელი, ეკონომიკური პოლიტიკის ქართულ-გერმანული ინსტიტუტის (GDI) დირექტორი, თსუ აკადემიური საბჭოს წევრი. გამოქვეყნებული აქვს 80 სამეცნიერო ნაშრომი, მათ შორის 2 სახელმძღვანელო და 5 მონოგრაფია. რევაზ გველესიანს მოპოვებული აქვს თსუ სამეცნიერო პრემია, 16 საერთაშორისო სტიპენდია და გრანტი (DFG-1, DAAD-7, Friedrich-Ebert-Stiftung-1, Daimler-Benz-Stiftung-1, Volkswagen-Stiftung-1, Feilmeier&Junker GmbH - 4, University of Piraeus - "Hellenic Aid" 1). მის მიერ თსუ-ში დაარსებული ეკონომიკური პოლიტიკის კათედრა და ქართულ-გერმანული ინსტიტუტი წარმატებით თანამშრომლობენ ბერლინისა და ცუკუბას (იაპონია) უნივერსიტეტების შესაბამის ინსტიტუტებთან. იგი არის ნიუ-იორკის მეცნიერებათა აკადემიის, ვაშინგტონის მეცნიერების პროგრესის ასოციაციის და საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის წევრი.

Revaz Gvelesiani - is Full Professor at Tbilisi State University (TSU); Doctor of Economic Sciences; Head of the Economic Policy Department; Director of the Georgian-German Institute of Economic Policy; Member of the TSU Academic Council. He has published 80 scientific works, including two textbooks and five monographs. Revaz Gvelesiani has been awarded the TSU Scientific Prize, 16 international scholarships and grants (DFG-1, DAAD-7, Friedrich-Ebert-Stiftung-1, Daimler-Benz-Stiftung-1, Volkswagen-Stiftung-1, Feilmeier&Junker GmbH - 4, University of Piraeus/Hellenic Aid - 1). The TSU Department of Economic Policy, which he founded, and the Georgian-German Institute are successfully cooperating with institutions in Berlin and Tsukuba (Japan). He is a member of the Academy of Sciences of New York, the American Association for the Advancement of Science and the Georgian Academy of Economic Sciences.

ტელ ინოვაციას; კონკურენციის სტრატეგიას; პარტნიორებთან დამოკიდებულებას; მენეჯმენტის ახალ ფილოსოფიას და ა.შ. სამენარმეო საქმიანობის, როგორც განვითარების სტრატეგია, ასევე მისი თვითგანვითარების სტრატეგიაც შინაგანი წინააღმდეგობის მატარებელია. ესაა შესაბამისობის პრობლემა მენარმეობის სტრატეგიასა და კულტურას შორის.

მენარმეობის კულტურა, თავის მხრივ, განისაზღვრება, როგორც სანარმოს მიზნებისა და ღირებულებების ერთობლიობა, რომლებიც იდეალურ შემთხვევაში სანარმოს ყველა თანამშრომლისათვის მისაღება და მათში მოვალეობის გრძნობის გამოწვევი. იგი კოლექტივზეა ორიენტირებული და შეუძლია ცალკეული სანარმოს ინდივიდუალურობა წარმოშვას. მისი ზემოქმედება სანარმოს წევრთა საქმიანობაზე უპირატესად მართვის, იდენტიფიკაციისა და მოტივაციის ფუნქციებში ვლინდება.

ტრანსფორმაციული ქვეყნების ეკონომიკური პრობლემების ერთ-ერთ მიზეზად მკვლევარი სწორედ თავისებური და განსხვავებული სამენარმეო კულტურის არარსებობას ასახელებს. შესაბამისად — პრობლემების დაძლევის წინაპირობა ასეთი კულტურის ადექვატური მენეჯმენტის დანერგვაა.

აღმოსავლეთ გერმანიის მაგალითზე რევაზ გველესიანი მიუთითებს, რომ ტრანსფორმაციის პერიოდში არსებული ეკონომიკური პრობლემები, უწინარეს ყოვლისა, მენეჯმენტში იყო ფესვგადგმული, რაც მოტივაციის დეფიციტსა და მოქმედების კონკრეტული მიმართულების არქონაში მდგომარეობდა.

„იქ არ ჩაითვალა მიზანშეწონილად „სიმენსის“, „ფოლკსვაგენის“, „ბოშის“ და ა.შ. დასავლური კულტურის პირდაპირ და ერთბაშად შეტანა. რადგან, თანამედროვე დასავლური მენეჯმენტი არ შეიძლება ყოვლისშემძლე იყოს. ეკონომიკის წარმატების გარანტი მხოლოდ მენარმეობის კულტურის მრავალგვარობაა. აღმოსავლეთ გერმანიის სანარმეობისთვის სუბტილური კულტურის მენეჯმენტი იყო აუცილებელი, რომელიც მთლიანად მოიცავდა მათ კულტურაზე დამყარებული პერსონალის მართვას და კარგად იცნობდა ადგილობრივი სანარმეობის პრობლემებს“, — წერს მკვლევარი.

რევაზ გველესიანის აზრით, მენარმეობის წარმატებით მართვა შესაძლებელია, თუ მისი სტრატეგია და კულტურა ერთმანეთს ესადაგება. მაგრამ არც თუ იშვიათად სანარმეობი გვიჩვენებენ ადამიანთა როგორც პიროვნული, ასევე ჯგუფური მოქმედების დარღვევის სხვადასხვა ფორმას. თუ ისინი მენარმეობის კულტურაზე ზემოქმედებენ, მაშინ ეს გამოიწვევს უფრო გლობალურ, ანუ სისტემისა და სტრუქტურის დარღვევებს. ამას პათოლოგიურ ორგანიზაციულ კულტურამდე მივყავართ. „სწორედ მენარმეობის კულტურის პათოლოგია აძნელებს შესაბამისობის მიღწევას მენარმეობის სტრატეგიასა და კულტურას შორის. მაშასადამე, სამენარმეო საქმიანობის, როგორც განვითარების სტრატეგიის, ასევე თვითგანვითარების სტრატეგიის შინაგანი წინააღმდეგობანი ართულებენ მათ თავსებადობას“, — ამბობს კვლევის ავტორი.

მსოფლიო ბაზრის ლიდერ მცირე და საშუალო სანარმეობში პრიორიტეტულია მენეჯმენტის ინოვაციური სტრუქტურა, ხელმძღვანელი ძალების პიროვნული ღირსებები და მენეჯმენტის კოლექტივთან თანამშრომლობა.

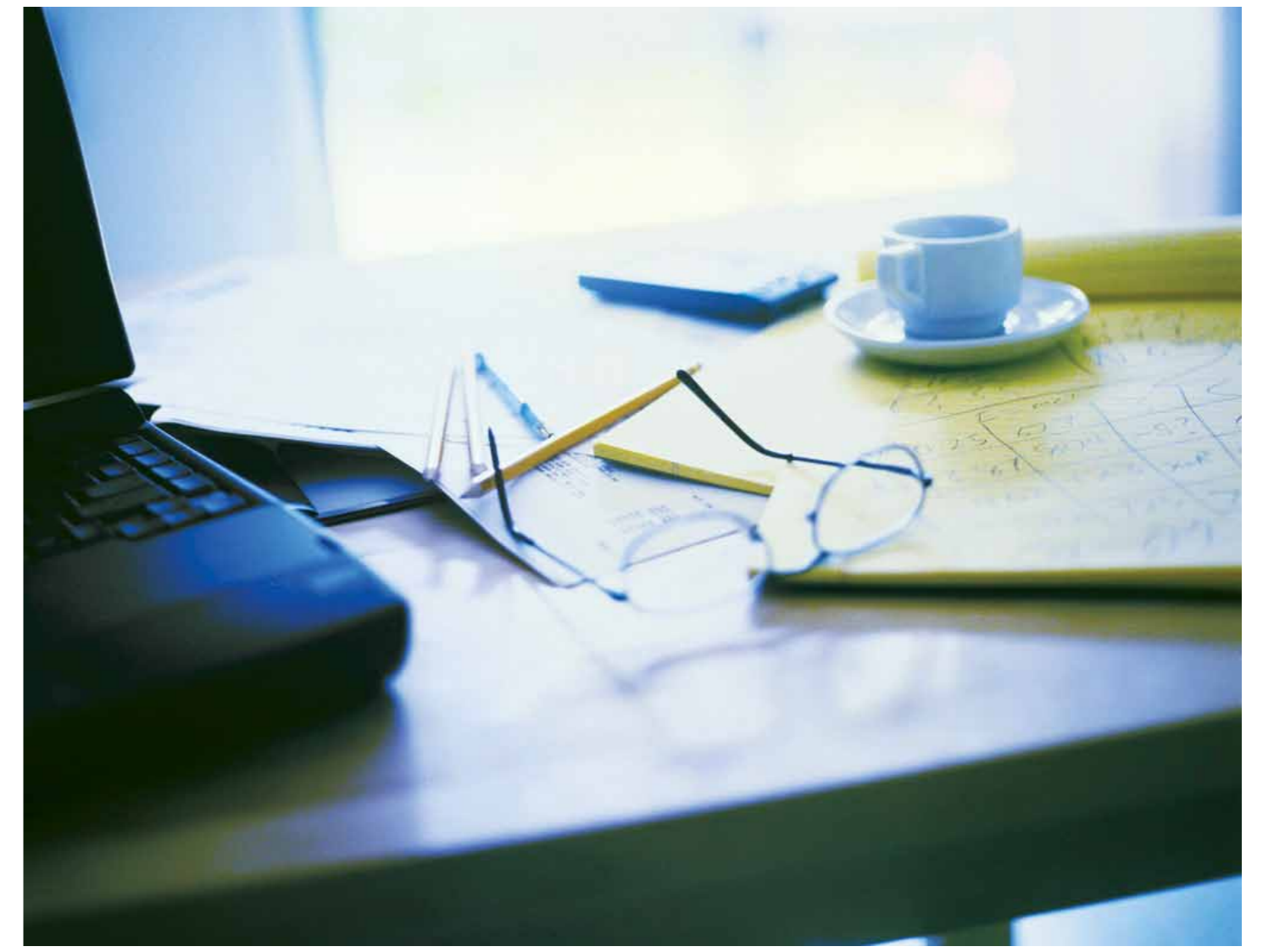
რევაზ გველესიანი ხაზს უსვამს, რომ სანარმოს მართვის მიზანი უნდა იყოს დაპირისპირებულ მხარეებს შორის კომპრომისის პოვნა და შესაბამისობის მიღწევა. სწორედ მართვის ასეთი ხელოვნება განსაზღვრავს მსოფლიო ბაზრის ლიდერი სანარმეობის მოქმედების წესს.

„აქედან გამომდინარე, მენარმეობის სტრატეგიისა და კულტურ-

რის შესაბამისობაში მოყვანა შეუძლია ინოვაციური მენეჯმენტის ისეთ მოდელს, რომლის ბირთვიც წარმოდგენილია ამბიციური მიზნებით და ძლიერი მართვით. ეს უკანასკნელი, თავის მხრივ, სანარმეობის შიდა კომპეტენციებს განსაზღვრავს და მათ ორიენტირებას ახდენს. შიდა კომპეტენციები გულისხმობს მკაცრი „შრომითი ტესტი“ არჩეულ და მოტივირებულ თანამშრომლებს, განუწყვეტელ ინოვაციას საქონლისა და მომსახურების თვალსაზრისით და საკუთარ ძალებზე დაყრდნობას. შიდა კომპეტენციები საბოლოოდ ბაზრის გარე შესაძლებლობებში ტრანსფორმირდება, რომელიც, თავის მხრივ, მოიცავს ბაზრის ვიწრო ფოკუსს (საქონელსა და მომსახურებაში, ტექნოლოგიაში), მომხმარებლებთან სიახლოვეს, კონკურენციის აშკარა უპირატესობებს და გლობალურ ორიენტირებას“, — მიიჩნევს ავტორი.

თსუ მკვლევარები ამ მიმართულებით მუშაობას აგრძელებენ. ამის პარალელურად კი რევაზ გველესიანის მორიგმა პროექტმა „კონფლიქტები — კრიზისების პრევენცია — სტაბილურობის პერსპექტივები საქართველოში (ეკონომიკური ასპექტი)“ გაიმარჯვა DAAD-ის (გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახურის) საერთაშორისო კონკურსში და მისი განხორციელება დაგეგმილია ბერლინში გერმანიის მეცნიერებისა და პოლიტიკის ფონდის საერთაშორისო პოლიტიკისა და უსაფრთხოების გერმანულ ინსტიტუტში (SWP Berlin) და ეკონომიკური კვლევების გერმანულ ინსტიტუტში (DIW Berlin) 2012 წლის ოქტომბრიდან.

knew the problems of local enterprises well,” the researcher writes. In Gvelesiani’s opinion, successful enterprise management is possible if its strategy and culture match. However, quite frequently enterprises violate both personal and group action-- and this can lead to a pathological organizational culture, and he says, “The pathology of entrepreneurial culture impedes compliance between the entrepreneurial strategy and culture.” Innovative structures of management, the personal dignity of managerial staff and cooperation between the management and staff are priority issues in small- and medium-sized enterprise leaders. Gvelesiani emphasizes that the key goal of entrepreneurial management should be finding compromises between conflicting parties, and achieving compliance. This “art of management” determines the organizational behavior of world market leaders. “Only models of innovative management can bring entrepreneurial strategy and culture into compliance, the core of which is represented by ambitious goals and strong management”. “Management, in turn, defines the internal competencies of enterprises and gives them a relevant orientation. Internal competencies mean that motivated staff are selected through a strict “labor test”, and that they bring permanent innovations in terms of goods and services and rely on their own forces. Internal competencies are finally transformed into external market opportunities that address niche markets (goods and services, technologies), proximity to consumers and demonstrate the obvious advantages of competition and a global orientation,” the author states.

თსუ მასნიკთა მახახინბუი ხვივის შუიბუი

ქახთვიი მოხბახიბუი ცოხიხუხუ მახუი ჯომსიხი სახახიამო ხამხინის ჯნლობა

„ქართველი მომხმარებლისთვის პროდუქციის წარმოშობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია - მწარმოებელი ქვეყნის მიხედვით საქართველოში ხშირად ხარისხს განსაზღვრავენ; მომხმარებელი ძირითადად ენდობა საკუთარ და მეგობრის გამოცდილებას, ასევე - ემოციურად დატვირთულ რეკლამას...“ — ეს მხოლოდ მცირედი ნაწილია იმ დასკვნებისა, რომელიც თსუ მეცნიერმა და მისმა პარტნიორებმა საქართველოს სამომხმარებლო ბაზრის კვლევის შედეგად გამოიტანეს.

თსუ მარკეტინგის კათედრის სრულმა პროფესორმა ნუგზარ თოდუამ და ამავე კათედრის დოქტორანტმა ალი რიზამ პენსილვანიის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მარკეტინგის კათედრის პროფესორ ერდენერ ქაინაქთან ერთად ჩაატარეს სპეციალური კვლევა ქართველი მომხმარებლის მიერ უცხოური პროდუქტის შეფასების კრიტერიუმების შესახებ. კვლევა ჩატარდა 2008 წლის მაისსა და ივნისში, გამოიკითხა 665 მომხმარებელი თბილისიდან, ბათუმიდან, ქუთაისიდან და რუსთავიდან. კვლევამდე ფოკუს ჯგუფებში ჩატარდა ანკეტების წინასწარი ტესტირება. შეგროვილი მონაცემების რედაქტირება ხდებოდა ყოველდღიურად, რათა შემოწმებულიყო რესპონდენტების მიერ გაცემული პასუხების სისრულე და თანმიმდევრულობა. რესპონდენტების 40% იყო მამაკაცი, 60%-ქალი, რომლებიც ასაკის მიხედვით დაიყვნენ 3 მთავარ ჯგუფად — 24 წლამდე, 24-დან 35 წლამდე და 35 წელზე მეტი ასაკის. მონაცემები შემოგროვდა თვითადმინისტრირებადი ანკეტის საშუალებით, რომელიც 7 ნაწილისაგან შედგებოდა. პირველ ნაწილში დასმული იყო კითხვები, რომლებიც ეხებოდა ქართველი მომხმარებლების მიერ სხვადასხვა ქვეყნებში დამზადებული პროდუქტის აღქმას, მეორე შეიცავდა კითხვებს მომხმარებლის მიერ პროდუქტის წარმოშობის ქვეყნის აღქმის შესახებ. შემდეგი ნაწილები ეძღვნებოდა გარემოს გავლენას, ეთნოცენტრულ ტენდენციებს, აგრეთვე უცხოური ნაწარმისადმი საერთო დამოკიდებულებებს

და მათ შეფასებებს. ბოლო ნაწილი იკვლევდა საინფორმაციო წყაროებს, რომლებსაც მომხმარებელი ყველაზე მეტად იყენებს პროდუქტის შესწავლისათვის და მომხმარებლის დემოგრაფიულ პროფილს. კვლევის საფუძველზე მომზადებული ნაშრომი „ქართველი მომხმარებლების მიერ ტერიტორიულად ახლომდებარე ქვეყნების პროდუქციის შეფასება“ 2008 წელს გამოქვეყნდა აშშ-ში გამოშვებულ იმპაქტ ფაქტორის მქონე ჟურნალში „Journal of Euro-marketing“, რომელიც მსოფლიოს მარკეტინგის სფეროში ავტორიტეტული გამოცემაა.

ანალიზის შედეგად დადგინდა, რომ ქართველი მომხმარებლის მიერ უცხოური პროდუქტის შეფასებისას, გამოიყენება ინფორმაციის ისეთი წყაროები, როგორცაა: გამოცდილება, მეგობართა აზრი, მაღაზიის ვიტრინები, ტელევიზია, ინფორმაცია შეფუთვაზე, რადიო, ჟურნალ-გაზეთები, გამყიდველები, ბილბორდები. დასახელებული წყაროებიდან უპირატესობა ენიჭება მომხმარებელთა პირად გამოცდილებას, რომელსაც მოსდევს მეგობართა აზრი, მომდევნო წყაროა ტელევიზია, ძირითადად, რეკლამა. თსუ ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორის, მარკეტინგის კათედრის ხელმძღვანელის, სრული პროფესორის ნუგზარ თოდუას ინფორმაციით: „ქართველი მომხმარებლის მიერ ემოციური სარეკლამო კამპანია, ლოგიკურთან შედარებით, უფრო დაფასებული და მიღებულია.“ როგორც ქართველ მეცნიერთა მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, ასაკოვანი მომხმარებელი უპირატესობას ანიჭებს გამოცდილებას, შეფუთვაზე არსებულ ინფორმაციას, ჟურნალ-გაზეთებს და გამყიდველის რჩევებს; ახალგაზრდები უცხოური საქონლის შესაფასებლად უფრო მეტად რადიოსა და ბილბორდებს იყენებენ; ნაკლებად განათლებული მომხმარებელი ტენდენციურია, უფრო მეტად ეყრდნობა მეგობართა მოსაზრებებს, ვიტრინებს, ტელევიზიას, რადიოს, გაზეთებსა და ბილბორდებს, ვიდრე უმაღლესი განათლების მქონენი. ქალი რესპოდენტები,

TSU Scientists' Consumer Marketing Research

“Georgian consumers trust emotional advertising campaigns more than those based on logic.”

Professor Nugzar Todua from the Marketing Department of TSU; Ali Riza Apil, doctoral candidate; and Professor Erdener Kaynak from the Marketing Department of the State University of Pennsylvania, carried out a study on the criteria of evaluation of imported products by Georgian consumers. “For Georgian consumers the origin of products is especially important – in Georgia, quality is often determined by the country of production; a consumer basically trusts either his own experience or that of his friend, as well as very emotional advertising.” This is part of the conclusions to the study on the Georgian consumer market.

ნუგზარ თოდუა - თსუ ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის სრული პროფესორი, მარკეტინგის კათედრის ხელმძღვანელი. ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი. თსუ წარმომადგენლობითი საბჭოს (სენატის) წევრი; თსუ სამკურნალო-დიაგნოსტიკური ცენტრის სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე. გამოქვეყნებული აქვს 130 სამეცნიერო და სასწავლო-მეთოდური ნაშრომი. მათ შორის: სამი სახელმძღვანელო; სამი მონოგრაფია; ორი ლექციების კურსი; რვა სასწავლო მეთოდური მასალა. არის 114 სტატიის ავტორი. მინიჭებული აქვს თსუ ჯორჯ შულცის სახელობის ახალგაზრდა მეცნიერთა პრემია; ასევე თსუ-ს სამეცნიერო პრემია; საქართველოს პრეზიდენტის პირველი ხარისხის ახალგაზრდა მეცნიერთა სტიპენდია. არის საქართველოს ბიზნესის მეცნიერებათა აკადემიისა და საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი და მიკროეკონომიკის განყოფილების ხელმძღვანელი, ამასთან სხვადასხვა სამეცნიერო საბჭოს წევრი. სისტემატურად მონაწილეობს საერთაშორისო კონფერენციებში. არის სარედაქციო კოლეგიების წევრი და საგანმანათლებლო პროგრამების და სამეცნიერო ნაშრომების ხელმძღვანელი. 2 მონოგრაფიის და 6 სახელმძღვანელოს რედაქტორი.

The research was carried out in May and June 2008, with 665 consumers interviewed from Tbilisi, Batumi, Kutaisi and Rustavi. Before the research, questionnaires had been tested in focus groups. Responses to the questionnaires were noted on a daily basis to ensure they were complete and consistent. The respondents were 40% male and 60% female and were divided into three distinct age groups: under 24, from 24 to 35 and above 35. Data were drawn from self-administered questionnaires that consisted of seven parts: The first part concerned the perception by Georgian consumers of goods produced in various countries. The second concerned the respondent's perception of the country of origin of a product. Other parts examined the influence of the environment, ethnocentric consumer tendencies, as well as common attitudes towards foreign products and their evaluations. The last part evaluated how consumers learn about a product, and the consumer's demographic profile. The report from the research “Georgian Consumer Evaluation of Products Originating in a Country of Geographically Close Proximity” was published in 2008 in the Journal of Euromarketing, a professional marketing publication. The study showed that when evaluating foreign products Georgian consumers use the following factors to make their choice: experience, friend's opinions, shop-windows, television advertising, information on the package, radio advertising, magazine and newspaper advertising, shop assistants and billboards. The personal experience of consumers is the main factor, followed by friends' opinions, television and other advertising. Professor Todua said, “Georgian consumers trust and accept emotional advertising campaigns rather than those based on logic.” The Georgian study showed differences according to age: adult consumers prefer

Nugzar Todua – Full Professor of TSU Faculty of Economics and Business; head of the Marketing Department; Doctor of Economic Sciences; TSU Senate member; Deputy Chairman of the Supervisory Council of the TSU Medical-Diagnostic Center. He has published 130 scientific and educational-methodical works, including three textbooks; three monographs; two courses of lectures; eight educational-methodical materials. He is the author of 114 articles; has been awarded George Shultz Award for Young Scientists, as well as TSU scientific prize and Presidential scholarship for young scientists. He is the member of the Georgian Academy of Business Sciences and the Georgian Academy of Economic Sciences; the head of the Microeconomic Department, as well as the member of various scientific councils. He systematically participates in international conferences; is a member of editorial boards and head of educational programs and scientific works; editor of 2 monographs and 6 textbooks.

მამაკაცებთან შედარებით, ყველა წყაროს იყენებენ, გამოხატულია მხოლოდ რადიო.

კვლევა ამტკიცებს იმასაც, რომ ქართველი მომხმარებლები მიიჩნევენ ნიშანს „დამზადებულია ...ში (Made in...)“, როგორც აუცილებელ ინფორმაციას, რომელსაც ისინი საქონლის შექმნამდე ეძებენ. მყიდველის აზრით, პროდუქტის წარმოშობის ქვეყნის შესახებ ინფორმაციის ძიება აუცილებელია, რადგან ამით არკვევენ პროდუქტის ხარისხს.

„ქართველი მომხმარებელი პროდუქტის წარმოშობის ქვეყანას ეძებს იმიტომ, რომ მას საქონლის ხარისხის გარანტიად აღიქვამს. ქართველები უფრო მეტად ენდობიან განვითარებული ქვეყნების ტექნოლოგიებსა და მათი საქონლის დამზადების ხარისხს, ვიდრე აღმოსავლეთის ქვეყნებისას. პროდუქტი ისეთი განვითარებული ქვეყნებიდან, როგორცაა გერმანია, იაპონია და აშშ, აღქმულია როგორც უმაღლესი ხარისხის, ხოლო თურქეთის, პოლონეთის, საქართველოს და ჩინეთის ნაწარმი, აღქმულია, როგორც დაბალი ხარისხის. საქართველოში ყველაზე ნაკლებად აფასებენ ჩინურ პროდუქტს. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ქართველი მომხმარებლების აზრით, ქართული ალკოჰოლური სასმელი და ყველი საუკეთესოა, სხვა კატეგორიის ადგილობრივ პროდუქტს კი აღიქვამენ, როგორც დაბალხარისხიანს“, — ასეთია ქართველ მეცნიერთა კვლევის შედეგი.

ნოდარ თოდუას თქმით, კვლევის შედეგად გამოიკვეთა რამდენიმე საინტერესო მიგნება, კერძოდ: აშშ-ის პროდუქტების თვისებები უმაღლეს შეფასებას იმსახურებს ნაკლებად განათლებული, დაოჯახებული და ნაკლებად ეთნოცენტრული მამაკაცი მომხმარებლებისგან, ხოლო თურქული პროდუქტის თვისებებს დადებითად აფასებენ შედარებით ხანდაზმული და დაოჯახებული მყიდველები.

საქართველოში შემდეგი მომხმარებლური ქცევაც გამოიკვეთა: როგორც ანალიზისას გაირკვა, ქართველები დარდობენ საქართველოში არსებულ უმუშევრობაზე და პრობლემის გადანყევტას ქართული პროდუქტის ყიდვით ცდილობენ. ქართველები უცხოურ პროდუქტს ყიდულობენ იმ შემთხვევაში, თუ ეს პროდუქტი არ იწარმოება საქართველოში.

შესაბამისად, მეცნიერები ასკვნია, რომ ეკონომიკური მდგომარეობა და უმუშევრობის მაღალი დონე ზრდის მომხმარებლის ეთნოცენტრულობას. ამიტომ, პირდაპირი ინვესტიცია და ადგილობრივი პროდუქტის წარმოება ყველაზე კარგი საშუალებაა ქართულ ბაზარზე შესაღწევად.

კვლევის თანახმად, ქართველი მომხმარებლების დაბალი მსყიდველობითი უნარი მთავარი ნეგატიური ფაქტორია. ერთი მხრივ, დაბალი შემოსავლები, მეორე მხრივ კი ქართული მენტალიტეტი, განაპირობებს ქართველი მომხმარებლების სპეციფიკურ დამოკიდებულებას პროდუქტის ფასების მიმართ.

„პროდუქტის ყიდვისას, ქართველი მომხმარებლის გადამწყვეტილება, პირველ რიგში, ემყარება ფასს და შემდეგ ხარისხს. თუმცა, გარკვეულ შემთხვევაში მაღალფასიანი და მაღალხარისხიანი პროდუქტი მაინც გასავლიანობით ხასიათდება (განსაკუთრებული საქონელი ბავშვებისა და ქალებისათვის, წვერის საპარსი მამაკაცებისთვის, სიგარეტები, მანქანის აქსესუარები და სხვ.). მიუხედავად იმისა, რომ სავაჭრო ქსელში შედარებით დაბალფასიანი საქონელი ბატონობს, მაღალფასიანი პროდუქტი და ფუფუნების საგნები მაინც პოპულარს კლიენტებს დაბალი შემოსავლის მქონე მომხმარებელთა სეგმენტიდან. უცნაურია, მაგრამ იგივე დაბალშემოსავლიანი ჯგუფები იხდიან მაღალ თანხებს პრესტიჟულ ნივთებში, რაც მათ სხვებისგან გამოარჩევთ“, — ესეც კვლევის შედეგად გამოვლენილი ქართველი მყიდველის კიდევ ერთი სპეციფიკურობაა.

მართალია, მარკეტინგის თემაზე ჩატარებული პირვე-

*ცხილი 1. ქართველი მომხმარებლის მიერ სხვადასხვა ქვეყნის პროდუქტის ატრიბუტების აღწერა**

*Table 1. Georgian consumers' perceptions of the attributes of the products made in various countries**

ატრიბუტი ATTRIBUTE		აშშ USA	თურქეთი TURKEY	რუსეთი RUSSIA	გერმანია GERMANY	საქართველო GEORGIA
The technical level	ტექნიკური დონე	4.269	2.634	3.370	4.612	2.438
Reliability	სანდოობა	4.039	2.532	3.500	4.550	2.665
Quality of handicraft	ხელობის ხარისხი	3.968	2.656	3.452	4.401	3.021
copy / original	ასლი/ორიგინალი	3.996	2.667	3.277	4.277	2.674
Quality of the material	მასალის ხარისხი	3.901	2.631	3.529	4.480	2.843
Known / unknown (popular) trade mark	უცნობი/ნაცნობი (პოპულარული) სავაჭრო ნიშანი	3.953	2.658	3.476	4.085	2.882
Choice of models and sizes	მოდელისა და ზომის არჩევანი	4.178	3.435	3.627	4.159	2.803
Attractiveness of the design	დიზაინის მიმზიდველობა	4.140	3.175	3.353	4.309	2.97
Image	პრესტიჟულობა	4.156	2.591	3.312	4.336	2.793
Price (acceptable / unacceptable)	ფასი (მისაღები / მიუღებელი)	3.069	3.702	3.508	3.442	3.605
Number of advertisements	რეკლამის ოდენობა	3.968	3.278	3.399	3.746	3.074
Quality of advertisements	რეკლამის ხარისხი	4.033	2.835	3.398	4.018	2.825
Frequency of purchasing American-made products	ამერიკული წარმოების პროდუქტის შეძენის სიხშირე ქართულ	2.866	2.927	3.483	3.509	3.359
Relevance to the Georgian taste	გემოვნებასთან შესაბამისობა	3.252	2.88	3.507	3.919	3.541
Do I recommend it or not	ვუნვე თუ არა რეკომენდაციას	3.486	2.485	3.300	4.055	3.178

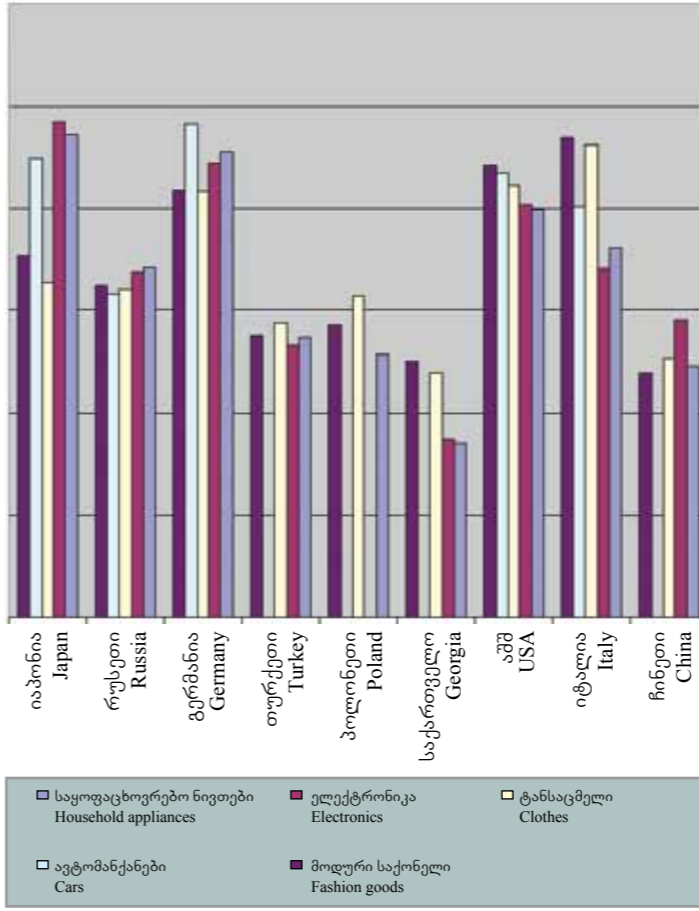
* შეფასება იცვლება 1-დან 5-მდე: 1 = დაბალი ხარისხი, 2 = შედარებით დაბალი ხარისხი; 3 = საშუალო ხარისხი; 4 = შედარებით მაღალი ხარისხი; 5 = მაღალი ხარისხი.

* Evaluation varies from 1 to 5: 1= low quality; 2= relatively low quality; 3= average quality; 4= relatively high quality; 5= high quality.

ლი ქართული კვლევა თეორიული ხასიათისაა, მაგრამ როგორც კვლევის ავტორები ირწმუნებიან, ნაშრომს „ქართველი მომხმარებლების მიერ ტერიტორიულად ახლომდებარე ქვეყნების პროდუქტის შეფასება“, პრაქტიკული ღირებულებაც გააჩნია.

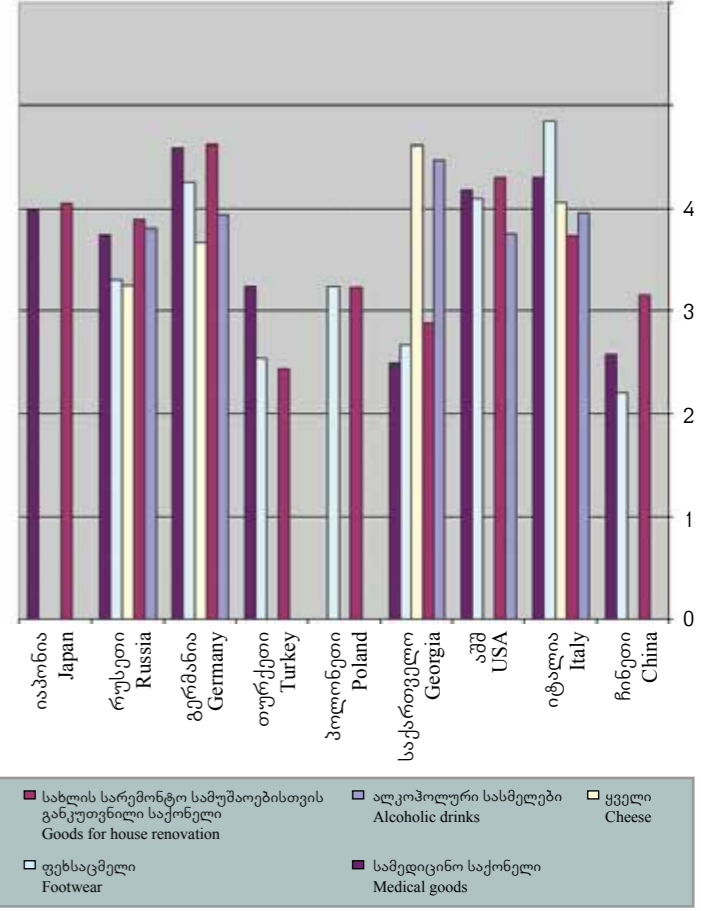
„კვლევის შედეგად დადგენილი ქართველი მომხმარებლის

ქართველი მომხმარებლის მიერ ქვეყნის აღწერა პროდუქტის ხარისხის მიხედვით

მოთხოვნების ხასიათისა და ქცევის თავისებურებების გათვალისწინება ხელს შეუწყობს საქართველოს ბაზარზე მომუშავე ბიზნესმენებს, ზუსტი მარკეტინგული სტრატეგიები დაგეგმონ და კონკურენტული პოზიციები გაიმყარონ. სწორედ ეს იყო ჩვენი კვლევის მიზანიც, რასაც დადებითი შეფასება უკვე მოჰყვა“, — აღნიშნავს თსუ-ს სრული პროფესორი ნუგზარ თოდუა.

Georgian consumers' perception of a country according to its product quality

experience, information on packages, newspapers, magazines and advice from shop assistants. Youth mostly listen to radio and use billboards to evaluate foreign products. There were differences according to education as well: respondents with less education rely more on the opinions of friends, shop-windows, television, radio, newspapers and billboards. The research also proves that Georgian consumers deem the mark “Made in...” as compulsory information, which they try to find before buying a product. In the buyers’ opinion, it is essential to find information about the country of origin of a product in order to determine the quality of the product. “Georgian consumers try to find the country of origin of the product because they perceive it as a guarantor of quality. They trust the technologies of developed countries. Products from developed countries such as Germany, Japan and the United States are perceived as high quality, while those from Turkey, Poland, Georgia and China are perceived as lower quality products. Chinese products are not respected in Georgia. For local consumers, Georgian alcoholic beverages and cheeses are the “best products” in their own country, while other local products are perceived as lower in quality. Todua points out other interesting findings: the qualities of U.S. products receive higher evaluations from the less educated, married and less ethnocentric male consumers, while the properties of Turkish products are more positively evaluated by elderly and married buyers. One more finding revealed by the study was that Georgians express concern

about high unemployment and try to address the problem by purchasing Georgian products. Georgians buy foreign products mainly when they cannot find alternatives manufactured in Georgia. Thus the scientists conclude that the economic situation and high level of unemployment increases “consumer ethnocentrism”. This suggests that direct investment and production of local goods is the best means to gain access to Georgian markets. According to the study, the low purchasing power of Georgian consumers is a key negative factor. On one hand, low incomes and on the other, the Georgian mentality, create a specific attitude of Georgian consumers towards product prices. “When buying a product, Georgian consumers’ decisions are first of all related to price and then to quality. However, in some cases, expensive and high quality products sell quite well too—especially products for children and women, but also shavers, cigarettes, motorcar accessories, etc. Although trade networks are mostly full of comparatively low-priced products, expensive and luxury products still find their clients within the low income groups. Low-income groups buy objects of prestige to distinguish themselves from others. Although this first Georgian research about marketing is theoretical, the authors point out its practical value too. “Paying attention to the type of requirements and behavioral peculiarities of Georgian consumers will help businesses working within the Georgian market to plan clear marketing strategies and strengthen their competitive positions. This particular goal of our research can already be seen as a positive achievement.” Professor Nugzar Todua concluded.

ეთერ ხარაიშვილი - თსუ სრული პროფესორი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, მიკროეკონომიკის კათედრის ხელმძღვანელი. საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი, აგრარული ეკონომიკის ევროპული ასოციაციის წევრი და ბუნების ისტორიის ევროპული აკადემიის ნამდვილი წევრი. იგი არის 97-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი, მათ შორის 2 მონოგრაფიის და 6 სახელმძღვანელოსი. ათამდე სადისერტაციო ნაშრომის, დოქტორანტის და მაგისტრანტის მეცნიერ-ხელმძღვანელი, მათ შორის შვეიცარიის ტექნოლოგიური ინსტიტუტის მაგისტრანტების კონსულტანტი და თანახელმძღვანელი. მონაწილეობას იღებდა ათობით პროექტში. ლექციებს კითხულობდა მსოფლიოს სხვადასხვა ნაყევან უნივერსიტეტებსა და კოლეჯში.

Eter Kharashvili – Full Professor, Doctor of Economic Sciences; Head of the Microeconomic Department, Faculty of Economy; member of the Georgian Academy of Economic Sciences; member of the European Association of Agricultural Economics; member of the European Academy of Natural History. She is the author of over 97 scientific works, including two monographs and six textbooks; scientific manager of about ten dissertation research projects - doctorates and masters. She is consultant and co-manager of the Masters Degree in Economics at the Swiss Federal Institute of Technology Zurich.

მარინა ნაცვალაძე - თსუ ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი, ეკონომიკის პრინციპების მიმართული, ასოცირებული პროფესორი; ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი; წლების განმავლობაში მუშაობდა თსუ-ში, კავკასიის უნივერსიტეტში, კავკასიის ბიზნესის სკოლაში, საერთაშორისო სამართლისა და მართვის ქართულ-ბრიტანული უნივერსიტეტში. არის ოცამდე სამეცნიერო პუბლიკაციის, სახელმძღვანელოების და სასწავლო ლიტერატურის ავტორი. მონაწილეობს როგორც ქართულ, ასევე საერთაშორისო პროექტებში. კითხულობს მოხსენებებს ტრენინგებსა და სემინარებზე. არის თსუ ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის, სტუდენტური ვიქტორინა „ეკო-მასტერის“ პროექტის ავტორი და აკადემიური კოორდინატორი.

Marina Natsvaladze - Associate Professor, Faculty of Economics and Business, TSU, Department of Economic Principles; Doctor of Economic Sciences. She has worked at TSU, Caucasian University, Caucasus Business School and the Georgian-British University of International Law and Management. She is author of approximately 20 scientific publications, textbooks and educational publications; has participated in both Georgian and international projects; makes reports at trainings and seminars. She is the author and academic coordinator of a student quiz “Eco-Master” of the TSU Faculty of Economics and Business.

სემენტი ისე წარმატებით არ ვითარდება, როგორც სხვა ქვეყნებში. სწორედ ამ მიზეზის ასახსნელად ვაგრძელებთ კვლევას...” — ამბობენ თსუ-ს პროფესორები.

მკვლევარები აცხადებენ, რომ ქართულ ბიოპროდუქტებზე მოთხოვნა არსებობს ევროპაშიც და, სერიოზული კონკურენციის მიუხედავად, საქართველოში წარმოებულ პროდუქციას საერთაშორისო ბაზარზე ღირსეული ადგილის დაკავება შეუძლია. მათი აზრით, პირველ ეტაპზე, საქართველომ აქცენტი ისტორიულ პროდუქტებზე — ადგილობრივი ჯიშის ყურძნისგან დაშაბადებული მაღალი ხარისხის ღვინოსა და ასევე მაღალი ხარისხის თაფლზე შეუძლია გააკეთოს.

კვლევის ბოლოს ეთერ ხარაიშვილი და მარინა ნაცვალაძე აღნიშნავენ, რომ ბიოპროდუქტებზე მოთხოვნა-მიწოდების ოპტიმალური თანაფარდობის ჩამოყალიბებაში მნიშვნელოვანი როლი ეკუთვნის სახელმწიფო აგრარულ პოლიტიკას. განვითარებულ ქვეყნებში ბიოპროდუქტების წარმოება სუბსიდიებით არის სტიმულირებული. ამასთან, სახელმწიფოს მხრიდან ხელშეწყობის პროგრამას თან ახლავს ბიოპროდუქტებზე ფართო სარეკლამო-საინფორმაციო კამპანია. მეცნიერები საქართველოს ხელისუფლებას ამ გამოცდილების შესწავლასა და გაზიარებისკენ მოუწოდებენ.

the organic farming association Elkana. Wheat, barley, millet, lentil, pea and other local species are cultivated on organic farms. Storage facilities for these cultivated plants have been created, where about 300 species of cultivars are kept. Basic legislation has been developed to promote biological agro farming: A law on organic agriculture was enacted in 2007 which lays out key principles of organic agricultural production, while more detailed regulations are provided in the state standards of Georgia – Key Requirements for Organic Products and Rules of Production.

TSU researchers Kharashvili and Natsvaladze studied the attitudes of consumers in Tbilisi towards organic products and their readiness to pay higher prices. They carried out the study to determine why Georgia’s market for organic products is underdeveloped, to determine the possibilities for Georgian producers of organic products, and to study the behavior of each segment of the organic market – producers, distributors and vendors.

Within the framework of the research, the demand for organic products was analyzed through questionnaires and direct interviews. The questionnaires revealed that 45.8% of respondents consume organic products; 37.5% do not; while 16.7% do not know whether they are consumers of such products or not. Almost a third or 29% of respondents explained that they consume organic foods daily; 25% do so several times a week; and 37% do so several times a month. Only 9% do not consume organic products at all. Respondents satisfied with the organic products from Georgia were only 17%, while 29% were dissatisfied and the majority, 54%, only partially satisfied.

The study indicated that the sales in organic products may increase in the near future. When respondents were asked “Would you become consumers of organic products in future?” 87% gave a positive answer, while 13% expressed a readiness to buy organic if such products were sold in a nearby grocery store. None of the respondents gave a negative answer to this question.

Analysis showed that in Georgia there is high demand for locally produced organic products because consumers believe that they contain fewer preservatives and other harmful substances. “The consumer survey showed that despite the population’s readiness to buy organic, the sector is not developing as successfully in Georgia as in other countries, so we are continuing our research to explain why,” the TSU scientists say.

The demand for Georgian organic products has begun in Europe and despite serious competition these could occupy a place on the international market. In their opinion Georgia should focus on traditionally produced goods such as high quality wine produced from local grapes and high quality honey. Finally, Kharashvili and Natsvaladze note that government policies can play an important role by establishing an optimal correlation of supply and demand for organic products. In developed countries organic production is sometimes stimulated by subsidies and large-scale information campaigns for organic products. The TSU scientists call on the Georgian authorities to study and share this experience.

საქართველოში "ხივიდონ ბიძონას" სწავლობენ

თსუ მეცნიერთა მონაცემებით, საქართველოში ყოველწლიურად დაახლოებით 25000 ადამიანი (სიკვდილიანობის საერთო რიცხვის 60%) საჭიროებს პალიატიურ მზრუნველობას. პალიატიური მზრუნველობა ქრონიკული უკურნებელი დაავადების მქონე პაციენტზე ზრუნვის გარდა, მასზე მზრუნველი პირების სამედიცინო, სოციალურ, ფსიქოლოგიურ დახმარებასა და მხარდაჭერას გულისხმობს. თუმცა, მის მთავარ ამოცანად მიიჩმე პაციენტისთვის ქრონიკული ტკივილის და სხვა მტანჯველი სიმპტომების მოხსნა რჩება. განსაკუთრებით ისეთი ქრონიკული დაავადებების ტერმინალურ სტადიაში მყოფი ადამიანებისთვის, როგორცაა სიმსივნე, გულ-სისხლძარღვთა და ნერვ-კუნთოვანი სისტემის დაავადებები, შიდსი და სხვ. საბჭოთა პერიოდში ქრონიკული ტკივილის მართვა და ამისთვის ოპიოიდური საშუალებების გამოყენება ტაბუირებულ თემად ითვლებოდა და ამიტომ ამ მიმართულების სწავლება და კვლევა უმაღლეს სასწავლებლებში პრაქტიკულად არ ხდებოდა. თუმცა, დამოუკიდებლობის პერიოდში საქართველომ ამ მხრივ გარკვეულ წარმატებებს უკვე მიაღწია.

Georgia’s Fight Against Pain

TSU medical scientists say that approximately 25,000 persons, or 60% of the annual mortality rate, need palliative care in Georgia each year. Palliative care means supporting patients with chronic diseases through medical, social and psychological assistance, as well as supporting the family and other persons caring for these patients. A main focus of palliative care is relieving painful symptoms and preventing the suffering of patients, especially those with terminal diseases such as cancer, malignant tumors, cardiovascular and neuromuscular system diseases as well as HIV- AIDS. During the Soviet period, the management of chronic pain and use of opioids for this purpose was relatively taboo. This issue was very little studied by scientists or in higher educational institutions. However, since independence, Georgia has achieved a certain success in this field; for example it is the first country in the post-Soviet region where a national program has been planned.

- სიმსივნური ქსოვილის ეპითელიური უჯრედების მიტოქონდრიების მიტოქონდრიალური დეფექტების როლის შესწავლა პროსტატის ავთვისებიანი სიმსივნის განვითარებაში.
- დაწყებულია და გრძელდება პროსტატის პლასტიკური ორქექტომიის შემდგომ ჰორმონრეზისტენტული კიბოს მექანიზმების კვლევა.
- მიღებული მონაცემების საფუძველზე მუშავდება ახალი, დამხმარე სადიაგნოსტიკო ტესტ-მეთოდ(ებ)ი პროსტატის კეთილთვისებიანი სიმსივნეების ადრეული დიფერენცირების მიზნით.

ზემოთ აღნიშნულ მეცნიერთა ჯგუფის აზრით, მიღებული შედეგები ხელს შეუწყობს ეფექტიან მკურნალობას, რაც უპირველეს ყოვლისა, პაციენტის სიცოცხლის ხარისხსა და ხანგრძლივობაზე აისახება.

პროსტატის სიმსივნეებით დაავადებული პაციენტების მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით, ამ ტიპის კვლევები საინტერესო იქნება ალ. ნულუკიძის სახელობის უროლოგიის ეროვნული ცენტრის, საქართველოს ონკოლოგიის ეროვნული ცენტრის და ნებისმიერი კლინიკის უროლოგიური განყოფილებისთვის.

კვლევის შედეგებისადმი დიდ საერთაშორისო ყურადღებაზე მეტყველებს ავტორთა მიერ წაკითხული მოხსენებები 18-ზე მეტ საერთაშორისო კონგრესსა და სიმპოზიუმზე მთელი მსოფლიოს მასშტაბით.

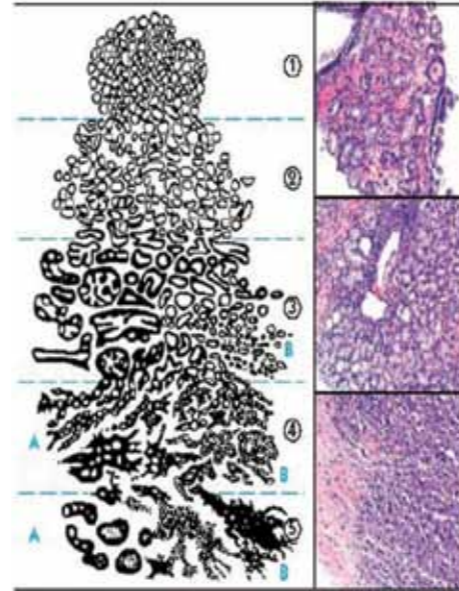
სამეცნიერო ნაშრომები გამოქვეყნებულ იქნა ისეთ მაღალრეიტინგულ, რეცენზირებად და რეფერირებად ჟურნალებში, როგორცაა: J Urology (USA), "Experimental Oncology," "European Medical, Health and Pharmaceutical Journal," "Biophysics," "British Journal of Urology", "Georgian Medical News".

2012 წელს აღნიშნული მიმართულებით კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით გამოიცა მონოგრაფია "წინამდებარე ჯირკვლის (პროსტატის) სიმსივნეების მედიკო-ბიოლოგიური ასპექტები".

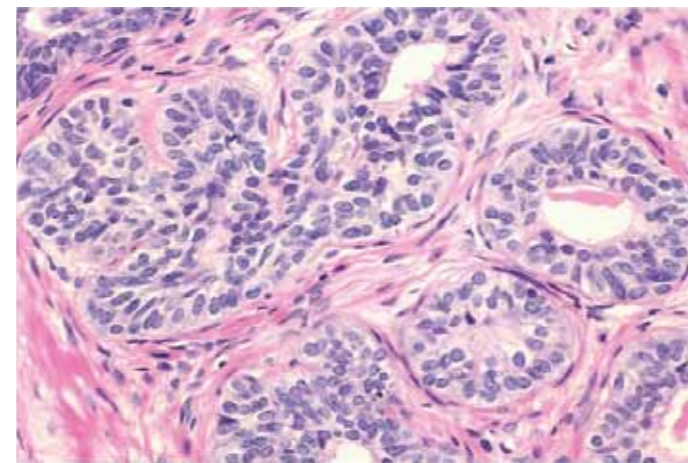
პროფესორ თეიმურაზ ჩიგოგიძის თქმით, პროსტატის სიმსივნეების მედიკო-ბიოლოგიური ასპექტების შესწავლის შედეგების პრაქტიკაში დაწერვა შესაძლებელი იქნება მიღებული ტესტ-მეთოდების აპრობაციის შემდეგ. ახალი დამხმარე ტესტ-მეთოდების იმპლემენტაცია კი კლინიკისთვის, პათოლოგიის ადრეულ ეტაპზე გამოვლენის საშუალებას მისცემს. რის შედეგადაც დაავადება მკურნალობის თვალსაზრისით უფრო ეფექტიანი იქნება, მკურნალობის ღირებულება კი — ბევრად უფრო ნაკლები.

The Georgian scientists have presented their results at over 18 international congresses and symposia, which reflects the international interest towards the TSU research. Their work has been published in highly rated and peer-reviewed journals such as the Journal of Urology (USA), Experimental Oncology, European Medical, Health and Pharmaceutical Journal, Biophysics, British Journal of Urology and Georgian Medical News. In 2012, the latest results were published in a monograph entitled Medico-biological Aspects of Prostate Gland Cancer. According to Professor Chigogidze, putting the research results of medical-biological aspects of prostate cancers into practice will be feasible after test trials are completed. Implementing the new supplementary testing methods will enable clinicians to detect the disease at an earlier stage, making treatment more successful and less expensive.

სუხ. 1.4. ჰიოსტატის სიმსივნეების მორფოლოგიური სუხათი
Morphological picture of prostate cancers [2]

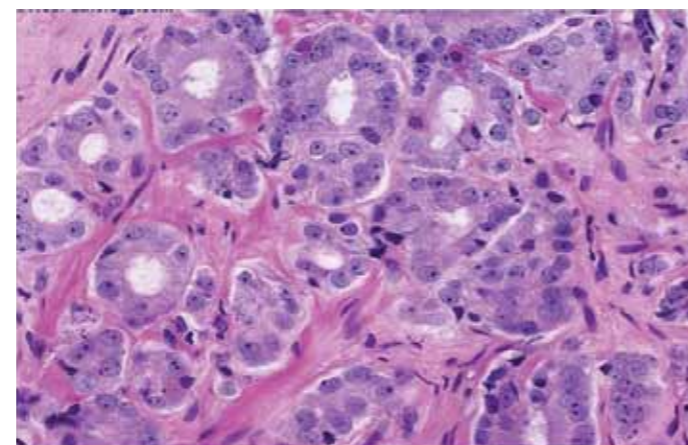

სუხ. 2.1. გლისონის მიხედვით ჰიოსტატის სიმსივნის კლასიფიკაციები
Classifications of prostate cancer according to Gleason [3]

ა. ჰიოსტატის კეთილთვისებიანი ჰიპერპლაზია

a. Benign prostatic hyperplasia

ბ. ჰიოსტატის ადენოკარცინომა

b. Prostatic adenocarcinoma

ზოოლოგიის უნივერსიტეტი მუზეუმი თსუ-ში

დღეს ადამიანები ამგობინებენ მათთვის საჭირო ინფორმაცია კომპიუტერის მეშვეობით მოიპოვონ, მაგრამ ვიზუალური ეფექტი მაინც შეუცვლელი რჩება. ამიტომაც ანიჭებენ მთელ მსოფლიოში მუზეუმებს მნიშვნელოვან ფუნქციას. ასეთ უნიკალურ მუზეუმთა რიცხვს მიეკუთვნება თსუ-ს ზოოლოგიის მუზეუმი, რომელიც ცოტა ხანში საუკუნოვან ისტორიას დაითვლის.

აქ ფიტულის, ჩონჩხის თუ სველი სახით შენახულია ფაუნის თითქმის ყველა სახეობის 5000-ზე მეტი ექსპონატი. მათ შორის დაცულია საერთაშორისო და საქართველოს წითელ წიგნში შეტანილი ცხოველების და ფრინველების ფიტულები, რომელთა ნახვაც ბევრგან ნამდვილად შეუძლებელია.

მუზეუმის შექმნის იდეა უნივერსიტეტის დაარსებიდან მალევე დაიბადა. 1923 წელს, საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტის ჩამოყალიბების შემდეგ, ზოოლოგიის კათედრაზე საჭირო გახდა სასწავლო-სამეცნიერო თვალსაზრისით არსებობა. ამიტომ უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობამ სწავლებისთვის საჭირო ექსპონატების შეგროვება დაიწყო. პირველი შემონიშნულობა თსუ-ს გერმანელმა მეცნიერმა გუსტავ რადემ „კავკასიური მუზეუმიდან“ გადასცა, ნაწილი კი „საქართველოს მუზეუმმა“ უსახსოვრა, დანარჩენი — სხვადასხვა წყაროდან შეიგრო. სამუზეუმო ექსპონატებს ქმნიდნენ ნანადირევისგან, თუ ზოოპარკში დაცული ცხოველებისგან; საუცხოო ნიმუშები ჩამოჰქონდათ მუზეუმისთვის საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში თუ ქვეყნის ფარგლებს გარეთ ექსპედიციაში წასულ მეცნიერებს. მუზეუმის თანამშრომლები სამეცნიერო კატალოგებიდან ინერდნენ მნიშვნელოვან ნიმუშებს და ა.შ. ერთი სიტყვით, თსუ ზოოლოგიის მუზეუმში დაცულ ყველა ექსპონატს, სამეცნიერო დანიშნულების გარდა, თავისი ისტორია აქვს.

A Unique Museum of Zoology at Tbilisi State University

Today many prefer to obtain information using the computer, but we forget that physical observation is irreplaceable, and that is why museums are at the center of attention throughout the world. The Tbilisi State University Zoology Museum, which soon will be a century old, is one of the most interesting in the world.

გველისმჭამელი ახნივი

Circaetinae

Five thousand exhibits show all kinds of exhibited animals in mounted, skeletal and preserved forms. Some of the species are included in the International Union for the Conservation of Nature (IUCN) and Georgian Red Lists of rare, threatened or endangered species.

The idea to open a museum emerged only three years after the university was established. In 1923, after founding the Faculty of Natural Sciences, the university created the museum to present educational and scientific materials for study, and the university management began collecting exhibits. The first donation was made by a German scientist, Gustav Radde, from the Caucasian Museum closing. Other collections were donated by the Georgian National Museum and the rest came from various sources, for example some exhibits were created from animals that were hunted, or from those in the Tbilisi Zoo. Scientists on expedition around Georgia or abroad donated some outstanding samples to the museum. The museum also ordered exhibits from scientific catalogues. Each exhibit in the museum contributes to scientific study and has its own history.

One exhibit illustrates a Kakhetian hog, and just behind it stands a gorgeous giraffe, which was brought to the Tbilisi Zoo from the Amsterdam zoo in 1950. Soon after its death, the mounted giraffe was acquired by the museum. There are mounted exhibits of wild goat, deer, Caucasian and Georgian breeds of roe deer, as well as horns and skeletons.

Birds of prey include mounted exhibits of owls, eagles, falcons and hawks. The Egyptian vulture

დღეს ბიოლოგიის მუზეუმი თსუ XI, ე.წ. ბიოლოგების კორპუსშია განთავსებული. ცოტა ხნის წინ მუზეუმსაც და ექსპონატებსაც რესტავრაცია ჩაუტარდა. დღეს დამთავალიერებელს უკვე განახლებული სახით შეუძლია იხილოს ქვეყნის და მსოფლიოს ფაუნის უნიკალური ნიმუშები.

მუზეუმში შესულ მნახველს კახურ ტახთან ერთად, ულამაზესი ფირაფი ეგებება. ფირაფი 1950 წელს ამსტერდამის ზოოპარკიდან მოხვდა თბილისის ზოოპარკში, თუმცა ცოტა ხანში გარდაიცვალა. ამის შემდეგ მისმა ფიტულმა სასწავლო ცენტრში დაიდო ბინა. დამთავალიერებელს ზოომუზეუმში ერთდროულად შეუძლია ნახოს კავკასიური თუ ქართული სახეობების ჯიხვის, ირმების, შვლების ფიტულები, რქები და ჩონჩხები; მუზეუმში ასევე დაცულია ბუს, მთის არწივის, გველის მჭამელი არწივის, შევარდენის, მიმინოს, ფასკუნჯის (ზღაპრული პერსონაჟი არ გეგონოთ, იგი მძორისმჭამელთა ოჯახის წევრია) და სხვა უამრავ მტაცებელ თუ არამტაცებელ ფრინველთა ფიტულებიც; მათ შორის არის მსოფლიოში ყველაზე პატარა ჩიტი კოლიბრი, რომელსაც საკუთარი სხეულის ტემპერატურა არ გააჩნია და თავდაყირა სძინავს, როგორც ღამურას. აქვეა ტურფა წერო და სრეტხი, რომელიც გადაშენების გზაზეა და დაახლოებით 1000-მდეა დარჩენილი. ფრინველთა კოლექციის მშენებელი მანილას დოდოა. ფიტული დავით სარაჯიშვილის კოლექციიდან მოხვდა უნივერსიტეტში. ეს ულამაზესი ფრინველი ქალაქ მანილას სიმბოლოა და მას ტიბეტში, 2000 მეტრის სიმაღლეზე შეხვდებით. ბევრმა ალბათ არც იცის, რომ სიტყვა — სნაიპერი პატარა ფრინველის სახელიდან წარმოიშვა. მას ქართულად ჩიბუხა ჰქვია, ლათინურად კი სნაიპე. თსუ-ში ამ ფრინველის ფიტულიც ინახება და „სნაიპერის“ დაბადების ისტორიასაც დანვრილებით მოისმენთ.

ზოომუზეუმის სიმდიდრეა ენტომოლოგიური კოლექცია, სადაც უამრავი სახეობის მწერიცაა დაცული. მათ შორის მსოფლიოში ყველაზე დიდი და ყველაზე პატარა პეპელა. აქ ნახავთ ატაკუს ატლასს, რომლის ფრთების დიამეტრი 260 მმ-ია და ფრთების ბოლოებზე გველის მსგავსად, თვალის გამოსახულება აქვს. ეს თავდაცვის ერთ-ერთი საშუალებაა. ყველაზე მცირე პეპელა კი ცისფრულაა — 20 მმ. მსოფლიოში და საქართველოში გავრცელებული პეპლების გვერდით არის იაპონიის სიმბოლო სასკია ხარონდე. იაპონელთა ყველა ზეიმი, სწორედ ამ პეპლის სახელობის ცეკვით იხსნება. იქაურებს ჯერათ, რომ ეს უნაზესი მწერი ქალის ბედნიერებას და ოჯახის სიმყუდროვეს განასახიერებს.

უამრავ ექსპონატთა შორის არის ცისფერი ვეშაპის უღვაში, ვეფხვისებრი პითონის, ჰალაპაგოსის კუს, (რომელიც ნითელ წიგნშია შეტანილი), ნილოსის და ამაზონური ნიანგების, ღამურა-მფრინავი მელიას, სამხრეთ ამერიკული ჯავშნოსანის, ავსტრალიური იხვნისკარტას და სხვა იშვიათი და ეგზოტიკური არსებების ფიტულები; შთამბეჭდავია სხვადასხვა ფრინველის კვერცხების კოლექცია, რომელშიც 1412 ეგზემპლარია და მარჯნის პოლიპები ინდოეთისა და წყნარი ოკეანიდან. ეს მუზეუმის უკანასკნელი შენაძენია. მარჯნის კოლექცია მუზეუმის თანამშრომლებს სპეციალური კატალოგით ჯერ კიდევ საბჭოთა პერიოდში გამოუწერიათ. მაგრამ, ცოტა ხანში მომხდარი პოლიტიკური ცვლილებების გამო, ექსპონატების მიღების იმედი ყველას გადაეწურა. წლების შემდეგ, თბილისის სამოქალაქო ომის დროს, კოლექცია საქართველოში მაინც ჩამოვიდა და ადრესატამდეც მიიღწია.

მუზეუმში ანომალური ცხოველების ექსპონატებიცაა დაცული: ორთავიანი ცხვარი, რომელიც 1947 წელს დუშეთში დაიბადა; მინის ქილაში ასევე მოთავსებულია გენეტიკური დარღვევის შედეგად ერთმანეთზე შეზრდილი ცხვრები და ოთხფეხა წინილა.

ზოოლოგიით დაინტერესებულები, თუ უბრალოდ მოყვარულები, უნივერსიტეტის მუზეუმში ნახავენ ლომების, კენგურუს, აფთრების, კატების თუ კურდღლების ჩონჩხებს, ბეჰემოტის თავის ქალასაც; მინის ქილაში ინახება პარაზიტი ჭიების, უხერხემლო ცხოველების, ამფიბიების და ქვეწარმავლების ნიმუშები. მათ შორის შეგიძლიათ დააკვირდეთ ცხოველთა სისხლის მიმოქცევის, საჭმლის მომწელებელი და ნერვიული სისტემის ნიმუშებს; აქ ნახავთ ქვეწარმავლების, ხერხემლიანი ცხოველების და ადამიანის ემბრიონის განვითარების სტადიებსაც. მეცნიერული თვალსაჩინოების მიზნით არის შექმნილი ფრინველების და ცხოველების ნიმუშები, რომელთა ერთი მხარე ბუნებრივი სახით არის შენარჩუნებული, მეორე კი ჩონჩხია.

თსუ-ს ზოომუზეუმი დღეს უნივერსიტეტის სამუზეუმო სამსახურის დაქვემდებარებაშია და ყველა თაობის დაინტერესებულ მნახველს ყოველდღიურად ელის.

(Neophron percnopterus) is not just an imaginary, fairytale figure—this raptor is real and on display. Other mounted birds include the smallest bird in the world—a hummingbird—which sometimes hibernates upside down to conserve their body temperature at 1/15 of their normal temperature. One beautiful specimen is an endangered bird, the white crane (Grus leucogeranus), of which only 1000 individuals are left in the wild. Another beauty of the bird collection is the Himalayan Monal (Lophophorus impejanus) granted to the museum from the collection of Davit Sarajishvili. This beautiful pheasant is the symbol of town of Monal in Tibet, and found at altitudes of 2000 meters. Many probably do not know that the word ‘sniper’ is derived from the name of a little bird, a snipe, or “chibukha” in Georgian. The snipe exhibit includes sounds made by the bird and descriptions.

The museum boasts an entomological collection including the smallest and the biggest butterflies such as the Attacus atlas, or Atlas moth, found in tropical and subtropical SE Asia, with a wingspan of 2600 mm. The “eye” on its wings helps frighten away preying animals and birds. The smallest butterfly in the collection is a Western Pygmy blue with a wingspan of only 20 mm. The Japanese Emperor (Sasakia charonda), also known as the great purple emperor, is native to Japan—where people believe that this subtle insect is the symbol of woman’s happiness and family wellbeing. Every festive event in Japan starts with dances named after the butterfly.

Among the numerous exhibits there is a wide variety of interesting surprises: a blue whale’s moustache, a python, the Galapagos tortoise (an endangered species), the Nile and the Amazon crocodiles, a flying fox, South American armadillos, Australian duck-billed platypus along with other rare and exotic creatures. The museum also has the exhibits of anomalous animals such as a two headed sheep born in Dusheti in 1947; conjoined sheep embryos and a four-legged chicken are preserved in formaldehyde.

The museum also has an impressive egg collection of over 1400 samples as well as coral from the Indian and Pacific oceans. The last coral collection purchased was a by catalogue during the Soviet era. The story of this acquisition is interesting - shortly after ordering the coral, due to the dramatic political changes of Perestroika, the museum lost any hope of receiving the purchase. Many years later—during the armed conflicts in Tbilisi - the order unexpectedly arrived at the museum!

The museum’s educational mission is important, and exhibitions provide information on the circulatory, skeletal, digestive and nervous systems of both vertebrates and invertebrates. Skeleton exhibits include lion, kangaroo, hyena, and small mammals - as well as the skull of a hippopotamus. Invertebrates such as parasitic worms are on display, and small vertebrates such as amphibians and snakes.

The Zoology Museum is located in Building XI, the Biology Building of TSU on Chavchavadze, and is open Monday through Friday from 9 am to 6 pm.

ქართული შველი
Georgian roe deer

ლომების, ზოლებიანი აფთრების და სხვა ცხოველების ჩონჩხები
Skeletons of lions, striped hyenas and other animals

ნილოსის ნიანგი და ჰალაპაგოსის ე
Nile crocodile and Galapagos turtle

ჯიოვანი სამეცნიერო ბიბლიოთეკა - ყველაზე დიდი ნიბნსასაზვი საქართველოში

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შემადგენლობაში არსებული ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკა ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ნიბნსაცავია საქართველოში. აქ 3,5 მილიონამდე ნიბნი, 2 მილიონზე მეტი ჟურნალი და სხვა სახის პერიოდული გამოცემა დაცული - ძირითადად სამეცნიერო, ჰუმანიტარული და საბუნებისმეტყველო დარგის ლიტერატურა; 600 000 მეტი კი - სხვადასხვა სახის უცხოური გამოცემა. რარიტეტებისა და სხვადასხვა ცნობილ პიროვნებათა კოლექციების ფონდი 22 635 ერთეულია. საქართველოში ყველაზე დიდი, სამოცდაათწლიანი ისტორიის მქონე ბიბლიოთეკა თსუ-ს 2011 წელს შემოუერთდა.

The National Scientific Library – the Biggest Book Depository in Georgia

The National Scientific Library of Tbilisi State University is one of the biggest book depositories in Georgia. The library offers 3.5 million books, 2 million journals, and other kinds of periodic publications, mainly in the fields of humanities and natural sciences. Among them over 600,000 are foreign (mostly western) publications. A Department of Rare Books and Famous People's Collections includes 22,635 publications. This biggest of Georgian libraries was seventy years old when it merged with TSU in 2011.

თსუ იცნა ვახუას სახელობის ბამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი

1968 წლის 29 ოქტომბერს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაარსდა დამოუკიდებელ ბალანსზე მყოფი გამოყენებითი მათემატიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. ინსტიტუტის უმთავრეს ამოცანად განისაზღვრა გამოყენებითი მათემატიკის აქტუალური პრობლემების კვლევა, სასწავლო პროცესისა და კვლევითი მუშაობის ინტეგრაციის მიზნით კვლევით სამუშაოებში უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლების და სტუდენტების ჩართვა, მათემატიკური მეთოდებისა და გამოთვლითი ტექნიკის დანერგვა უნივერსიტეტის არამათემატიკურ სამეცნიერო დარგებში. 1978 წელს ინსტიტუტს მიენიჭა მისი დამაარსებლის და პირველი დირექტორის ილია ვეკუას სახელი. სხვადასხვა პერიოდში ინსტიტუტს ხელმძღვანელობდნენ ა. ბინაძე და დ. გორდეზიანი. 2006 წლიდან დღემდე ინსტიტუტის დირექტორია გიორგი ჯაიანი.

ინსტიტუტის ისტორია

წლების მანძილზე თსუ ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი წარმოადგენდა ელექტრონული გამოთვლითი მანქანების იმ დროისთვის უმძლავრესი პარკით აღჭურვილ ახალი ტიპის უმსხვილეს სამეცნიერო ცენტრს საბჭოთა კავშირის სამხრეთ ნაწილში. საინსტიტუტო სემინარი, რომელიც ილია ვეკუამ დაარსა და რომელსაც თვითონ ხელმძღვანელობდა სიცოცხლის ბოლომდე, დიდი სამეცნიერო ავტორიტეტით სარგებლობდა არა მარტო საბჭოთა კავშირის მასშტაბით. 1985 წლიდან ტარდება ყოველწლიური კონფერენცია „ინსტიტუტის სემინარის გაფართოებული სხდომები“, საზღვარგარეთელი მეცნიერების მონაწილეობით. ინსტიტუტის მეცნიერთა მიღწევები აღნიშნულია არაერთი სამეცნიერო პრემიით. ინსტიტუტი წლების მანძილზე ასრულებდა სახელმწიფო მნიშვნელობისა და დაფინანსების სამეცნიერო-ტექნიკურ დაკვეთებს და სამეურნეო-სახელმეკრულებო სამუშაოებს (თემებს). დაარსებიდანვე ინსტიტუტს დამყარებული ჰქონდა სამეცნიერო კავშირი (ორმხრივი თუ მრავალმხრივი ხელშეკრულებების საფუძველზე) მსოფლიოს წამყვან სამეცნიერო ცენტრებთან და უნივერსიტეტებთან.

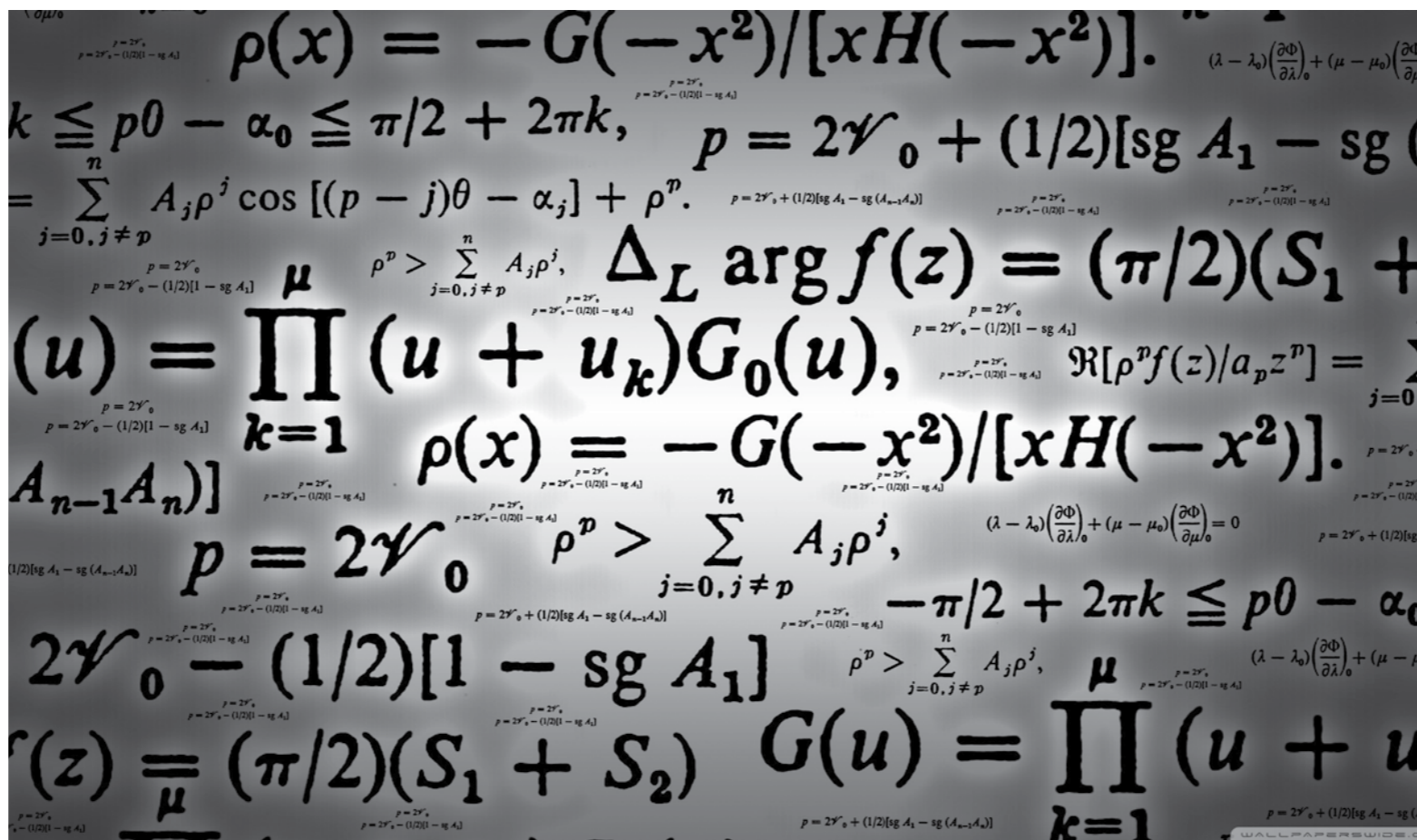
ინსტიტუტი ქვეყნისთვის მიქმნა წახალისება

გასული საუკუნის უმძიმეს 90-იან წლებშიც ინსტიტუტი ერთ-ერთ წარმატებულ სამეცნიერო ცენტრს წარმოადგენდა საქართველოში. ინსტიტუტის თანამშრომლებმა ამ პერიოდში „Pitman Advanced Publishing Program“-ის, „North-Holand Publisher“-ის, „Wydawnictwo Uniwersitet Lodzkiego“-ს, „Наукова думка“-ს, „Hayka“-ს და საქართველოს გამომცემლობების საშუალებით გამოაქვეყნეს 14 მონოგრაფია და 339 სტატია (საქართველოს და საზღვარგარეთის სამეცნიერო პერიოდიკაში); დაცულ იქნა 11 სადოქტორო და 11 საკანდიდატო დისერტაცია; შეიდი თანამშრომლის მოღვაწეობა აღინიშნა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სახელობითი პრემიებით; პრეზიდენტის სტიპენდია დაენიშნა ოთხ თანამშრომელს, ათს – სოროსის სტიპენდია; ინსტიტუტის კვლევით სამუშაოებში ჩართული თსუ-ს სტუდენტებიდან ორმა მოიპოვა პრეზიდენტის ჯილდოები, ექვსმა გაიმარჯვა სოროსის კონფერენციებზე.

ამავე პერიოდში ინსტიტუტში შეიქმნა და SofTEC-99-ის სხვადასხვა ხარისხის დიპლომით აღინიშნა:

- საქართველოს რესპუბლიკის ყველა დონის საარჩევნო პროგრამათა პაკეტი (საქართველოს ცენტრალურ საარჩევნო კომისიასთან ერთად);
- გარემოს კომპონენტების (წყალი, ჰაერი) გაჭუჭყიანების გაზომვის ავტომატიზირებული სისტემა (გარემოს მონი-

- ტორინგის ეროვნულ ცენტრთან ერთად;
- თსუ-ს კომპიუტერული ქსელის ერთიანი ნაწილი, რომელიც ჩართული იყო ინტერნეტის ქსელში;
- მიქციის კომპიუტერული მოდელი და სპეციალიზირებული თამაში (ბავშვთა უროლოგიურ სნეულებათა სპეციალისტებთან ერთად);
- თსუ-ს გ. ჭილაშვილის სახელობის გურჯაანის გიმნაზიასთან ერთად — გიმნაზიის კომპიუტერული ქსელი.

აღნიშნულ პერიოდში ინსტიტუტის ბაზაზე მოქმედებდა:

- მათემატიკისა და ინფორმატიკის თბილისის საერთაშორისო ცენტრი — TICMI (ევროპის მათემატიკური საზოგადოების მხარდაჭერით), რომელიც ამაჟამადაც ფუნქციონირებს;
- სოციოლოგიური ინფორმაციისა და საზოგადოებრივი აზრის კვლევის ცენტრი (თსუ-ს გეოგრაფია-გეოლოგიის

Ilia Vekua Institute of Applied Mathematics of TSU

On October 29, 1968, the independently financed Scientific-Research Institute of Applied Mathematics was founded at Tbilisi State University. The Institute's aim was to carry out research on important problems of applied mathematics, to involve University professors, teachers, and students in research activities in order to integrate mathematics into the study processes and research, and to implement mathematical methodologies and calculating technology in the non-mathematical fields of the University. In 1978, the Institute was named after its founder and first director – Ilia Vekua. A. Bitsadze and D. Gordeziani were subsequent Directors of the Institute and since 2006 the Director of the Ilia Vekua Institute has been Professor George Jaiani.

გიორგი ჯაიანი – ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის დირექტორი; თსუ სრული პროფესორი; ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი (1974), ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი (1986); მსოფლიო ინოვაციის ფონდის წევრი; თეორიულ და გამოყენებით მექანიკაში საერთაშორისო კავშირის (IUTAM) გენერალური ასამბლეის წევრი; ევროპის მეცნიერებათა აკადემიისა და მისივე მათემატიკის განყოფილების სამეცნიერო კომიტეტის წევრი; საქართველოს საზღვარგარეთელი მეცნიერებათა აკადემიის წევრი და საქართველოს საინჟინრო აკადემიის წევრი; ევროპის მათემატიკური საზოგადოების დამფუძნებელი შეკრების მონაწილე (1990), წევრი და მისი საბჭოს წევრი (1994–2001); ამერიკის მათემატიკური საზოგადოების, ევროპის მექანიკის საზოგადოების, GAMM-ის, ISIMI-ის წევრი; TICMI-ის საერთაშორისო სამეცნიერო კომიტეტის თავმჯდომარე; Bull. TICMI-ის და Lecture Notes of TICMI-ის რედაქტორი; ჟურნალ J.Appl.Math.-ის (Hindawi Publisher) სარედაქციო კომიტეტის წევრი; მოპოვებული აქვს საერთაშორისო (NATO, CRDF/GRDF, INTAS, Grant of Ateneo, DFG, DAAD და ა.შ.) და ადგილობრივი გრანტები და სტიპენდიები; მათემატიკასა და მექანიკაში არაერთი მსოფლიო და ევროპის კონგრესისა და საერთაშორისო კონფერენციის მონაწილე; სო-ის საერთაშორისო სიმპოზიუმის საერთაშორისო სამეცნიერო კომიტეტის თავმჯდომარე (2007); 92 გამოქვეყნებული სტატიის და 5 მონოგრაფიის (ერთი – Springer-ის გამოცემით) ავტორი.

George Jaiani – Director of Ilia Vekua Institute of Applied Mathematics of Iv. Javakhishvili Tbilisi State University; Full Professor of TSU; Ph.D. (Candidate of Sci.) in Mechanics of Deformable Bodies (1974), Doctor of Sci. in Differential Equations and Mathematical Physics (1986); Fellow of the World Innovation Foundation; Member of the General Assembly of the International Union of Theoretical and Applied Mechanics; Member of the European Academy of Sciences (EAS), Member of the Committee of the Division of Mathematics of EAS; Member of the Georgian Academy of Natural Sciences; Member of the Georgian Engineering Academy; Member of delegation of the Georgian Mathematical Union at the inaugural meeting of the European Mathematical Society (1990); Member of EMS; Member of the Council of the EMS (1994-2001); Member of the American Mathematical Society, GAMM, and ISIMM; Chairman of the International Scientific Committee of the TICMI; Editor of the Bull. TICMI and Lecture Notes of TICMI; Member of the Editorial Board of J.Appl.Math. (Hindawi Publisher Press); Winner of the International (NATO, CRDF/GRDF, INTAS, Grant of Ateneo, DFG, DAAD, etc.) and local grant projects and scholarships; Participant of the Congresses of ICM (International Congress of Mathematician) and ECM (European Congress of Mathematician), International Congresses of Theoretical and Applied Mathematics (ICTAM) and International Conferences; Chairman of the International Scientific Committee of the IUTAM Symposium (2007); Author of 92 articles and 5 Monographs (one is published by Springer).

During the Soviet period the Ilia Vekua Institute of Applied Mathematics at TSU was the most significant and modern scientific center, equipped with the most advanced computer equipment in the southern Soviet Union. The Institute's Seminar was established and guided by Ilia Vekua until his death and had a great scientific reputation in the Soviet Union and abroad. Since 1985 the Institute has been organizing an annual conference on "Enlarged Sessions of the Seminar" with the participation of scientists from Georgia and abroad.

— Tendencies of economic Development at Current Stage (თბილისი), 2010 წელს — „Actual Economic Problems at Current Stage of Global Development (8-9 ივლისი, თბილისი), 2011 წელს — „Actual Economic Problems Under Globalization“ (21-22 ოქტომბერი, თბილისი)”. 2012 წლის 22-23 ივნისს კი ინსტიტუტის ორგანიზებით ჩატარდება ასევე წარმომადგენლობითი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია — “National Economies and Globalization”.

სამეცნიერო დონის ამაღლების მიზნით, 2008 წელს დაარსდა პერიოდული გამოცემა „პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული“, რომლის I-IV ტომი უკვე გამოვიდა. ყოველწლიურად გამოიცემა ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებულ კონფერენციათა მასალების კრებული.

2008 წელს დაარსდა საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური ჟურნალი „ეკონომისტი“. 2009 წელს დაფუძნდა ინსტიტუტის სადისკუსიო დარბაზი, რომელშიც მონაწილეობენ ჩვენი ქვეყნის მეცნიერ და პრაქტიკოს ეკონომისტთა საუკეთესო წარმომადგენლები. ასევე შეიქმნა რეკომენდაციების შემუშავებელი კომისია, რომელიც მეცნიერთა შრომების საფუძველზე შეიმუშავებს რეკომენდაციებსა და წინადადებებს.

ინსტიტუტის ეგიდითა და ინსტიტუტის თანამშრომელთა მონაწილეობით შექმნილი ნაშრომისათვის — „მაკროეკონომიკური რეგულირების მეთოდები და მოდელები“, 2004 წელს ავტორთა კოლექტივს მიენიჭა საქართველოს სახელმწიფო პრემია მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში. 2008 წელს საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ნევრ-კორესპონდენტმა, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფ. ვლადიმერ პაპავამ წიგნისათვის — „Necroeconomics: The Political Economy of Post-Communist Capitalism“, New York: Universe, 2005 — საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ფილიპე გოგიჩაიშვილის სახელობის სამეცნიერო პრემია მოიპოვა. აკადემიკოს პაატა გუგუშვილის პრემია მოიპოვა ასევე პროფესორმა გიორგი პაპავამ წიგნისათვის — „Методология познания качеств реалий смешанной рыночной экономики и паралогизмы“ (Стокгольм, С&ACC, 2009).

ეკონომიკის ინსტიტუტში მისი დაარსებიდან დღემდე ჩატარდა ყველა რანგის არაერთი სამეცნიერო ღონისძიება — რესპუბლიკური და საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციები და სიმპოზიუმები. ინსტიტუტის თანამშრომლები არიან უცხოური სამეცნიერო გამოცემების სარედაქციო კოლეგიისა და სამეცნიერო საზოგადოებების წევრები.

მისია და ბაჰოშვავა

დღეისათვის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი ერთ-ერთია საქართველოში, სადაც სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობა მიმდინარეობს ეკონომიკის დარგში. ამდენად, ინსტიტუტის უპირველესი მისიაა ქვეყნის მასშტაბით ტონი მისცეს ეკონომიკური მეცნიერების შემდგომ განვითარებას.

ინსტიტუტის მისიაა აგრეთვე მონაწილეობის მიღება სასწავლო პროცესში აკადემიური სამეცნიერო კადრების აღზრდის მიმართულებით, რაშიც ინსტიტუტს დიდი ტრადიცია და მდიდარი გამოცდილება აქვს, რისი არ გამოყენებაც შეცდომა იქნებოდა.

ინსტიტუტის მისიად, სამეცნიერო საქმიანობასთან ერთად, ინსტიტუტის ხელმძღვანელობას მიაჩნია ასევე მონაწილეობა ქვეყნის სულიერ და კულტურულ ცხოვრებაში, რისი დასტურიცაა ის რომ ამჟამად მუშაობა მიმდინარეობს დიდ პროექტზე — “დიდი ქართული ეკონომიკური ენციკლოპედიის” შექმნაზე. ამ პროექტის განხორციელება დიდ წვლილს შეიტანს ქვეყნის მეცნიერული და კულტურული განვითარების საქმეში.

თავისი მისიის შესასრულებლად ინსტიტუტს შესაბამისი სამეცნიერო პოტენციალი გააჩნია.

დამატებითი ინფორმაცია ინსტიტუტის საქმიანობის შესახებ იხილეთ ვებ-გვერდზე — www.pgie.tsu.org.ge

Paata Gugushvili Institute of Economics at Tbilisi State University

The Paata Gugushvili Institute of Economics at Tbilisi State University (TSU) was founded in 1944 as a part of the Georgian Academy of Sciences. Academician Paata Gugushvili was the initiator of its foundation as well as the first Director. Some of the first scientific board members were also members of the Academy of Sciences: Simon Janashia, Niko Ketskveli, Irakli Mikeladze. Others were professors: Philippe Gogichaishvili, Giorgi Gekhtman and Nikoloz Koiava. The present Director, Professor Ramaz Abesadze, Doctor of Economic Sciences, has led the Institute since 2008.

The foundation of the Institute of Economics gave momentum to the development of economic sciences in Georgia. Although this scientific field was completely subservient to economic ideology in the first years it existed, it was still possible to conduct research on general economic problems, including those related to market economies. For example fundamental research conducted by Paata Gugushvili included “The Economic Development of Georgia and the South Caucasus in the 19th and 20th centuries”. Works of a terminological and demographic nature were also allowed at that time.

Over the years the Institute has undergone numerous changes and reorganization. During the 1990s period of national transition the Institute started working on the creation of a concept of transition to the market economy. Three key task forces laid out the main directions for forming a market economy: “A Conceptual-Normative Model of Economically Independent Georgia” headed by Professor Vladimer Papava; “A Model of Economic Development of Sovereign Georgia” headed by Academician Avtandil Gunia and “A Concept of Transition to a Market Economy in Georgia” also headed by Professor Vladimer Papava.

Today seven scientific departments carry out activities, with two basic approaches – fundamental (theoretical) and applied. Issues include theoretical-methodological problems for improving market economy performance; trends in the globalization of the world economy; explanations for the present world economic crisis; particular factors of economic development in post-communist countries; theoretical problems related to the performance and evolution of Georgia’s economy; and key trends of sustainable economic development in Georgia.

- The Institute was nominated twice—in 2009 and 2010-- by the Georgian Academy of Sciences as the Best Scientific-Research Institute in the field of public sciences. In 2009 the Institute published 150 scientific papers, including 13 monographs, of which two were published abroad. There were 33 articles published abroad as well. Researchers from the Institute participated in 20 international conferences that year.
- In 2010, there were 135 scientific works published including 11 monographs of which three were published abroad. There were also 16 articles published with four outside Georgia in well-known scientific journals. Institute collaborators participated in 20 international conferences.
- In 2011, 151 scientific works were published, including four monographs. There were 20 articles in foreign publications, one

very well-known. Staff of the Institute participated in 16 international conferences that year.

- The Institute’s staff has received grants from both governmental and international science foundations. Seven or eight projects receive government grants each year. Many works are published abroad and include issues of international importance. Most important are theories of necroeconomics, or the theory of post-Communist transformation of an economy; market equality and the Central Caucasus; principles of Laffer-Keynesian synthesis; and original views on economic development and performance of market economies; improving theoretical-methodological principles of business development, etc.

The Institute also hosts local and international conferences. For example, in 2009 a conference included themes such as Tendencies of Economic Development at Current Stage (Tbilisi); in 2010 – Present Economic Problems within the Current Stage of Global Development (July 8-9, Tbilisi); and in 2011, Present Economic Problems under Globalization (October 21-22, Tbilisi). On June 22-23, 2012 the Institute will hold another international conference entitled National Economies and Globalization.

To raise the scientific level of the Institute, a periodical was established in 2008 entitled Collection of the Scientific Works of the Paata Gugushvili Institute of Economics. Volumes 1 to 4 have already been published. The Institute publishes an annual collection of materials from the conferences they organize.

An international magazine called Economist was founded in 2008 and in 2009, a Discussion Forum was established at the Institute with the participation of leading scientists and practitioners in economics. A commission makes recommendations and proposals on the basis of scientific works.

In 2004 the authors of the study “Methods and Models of Macroeconomic Regulations” received the state award in the field of science and technology, for their work. In 2008 Vladimir Papava, Doctor of Economic Sciences and corresponding member of the Georgian Academy of Sciences received the Philippe Gogichaishvili Scientific Prize of the Georgian Academy of Sciences for his book “Necroeconomics:

The Political Economy of Post-Communist Capitalism”, New York: Universe, 2005. Professor Giorgi Papava was awarded the Paata Gugushvili Prize for his book “The Methodology for Quality Cognition of Mixed Market Economic Realities and Paralogisms” (Stockholm, C&ACC, 2009).

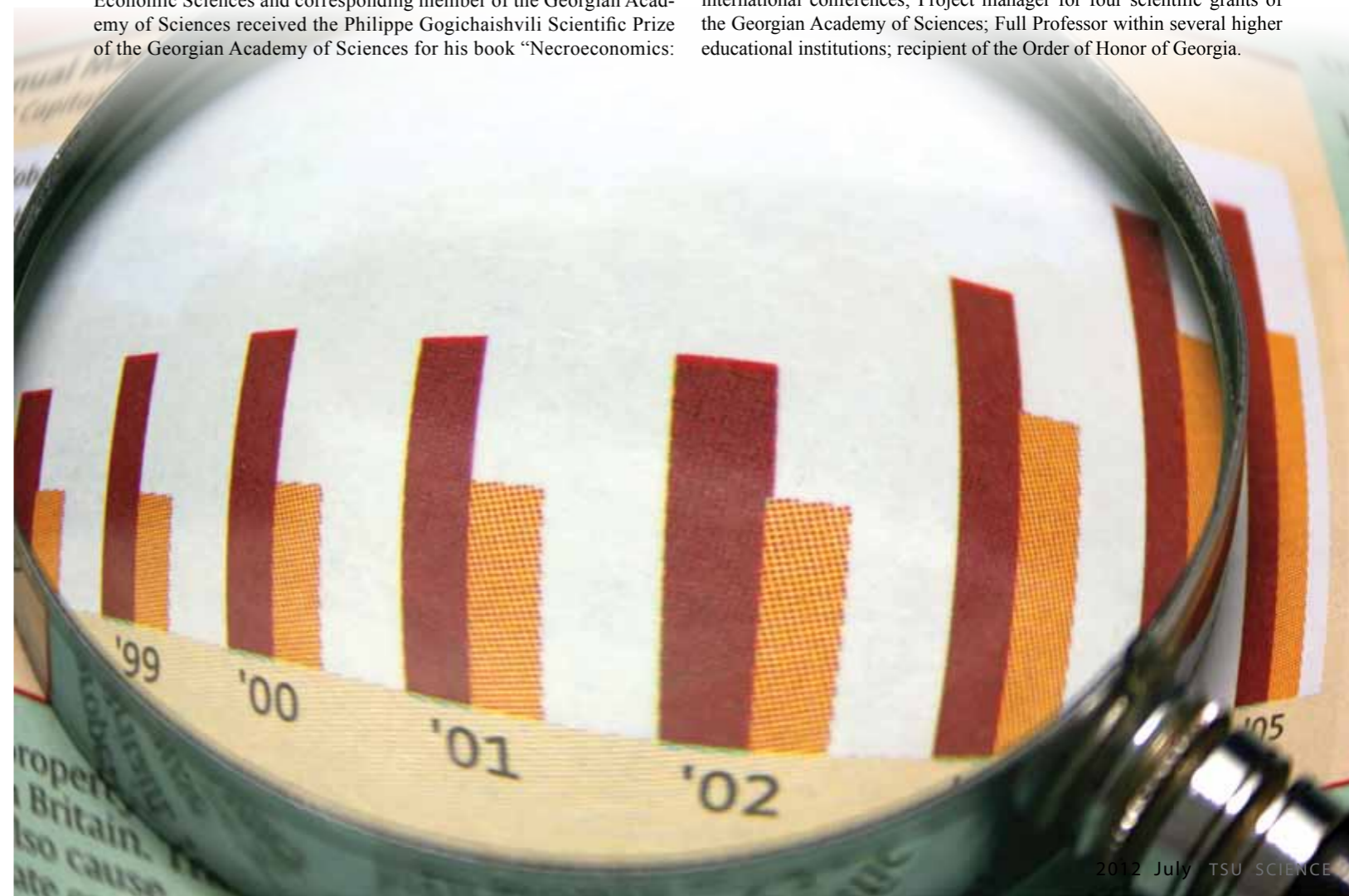
Numerous scientific events, including national and international scientific conferences and symposiums, have been held at the Institute of Economics since it was established, and some of the Institute’s staff members are on the editorial boards of foreign scientific publications and scientific societies.

MISSION AND CHALLENGES

Today the Paata Gugushvili Institute of Economics is the only one in Georgia where scientific research is carried out in the field of economics. The primary mission of the Institute is to give a new momentum to further develop economic sciences. Its mission is to participate in the educational process, particularly to educate academic scientific staff for which the Institute has a strong tradition and rich experience.

Along with scientific activities, the Institute’s mission is to participate in the country’s public and cultural life. For example today work is being carried out on an important project “The Georgian Economic Encyclopedia”. The implementation of this project will significantly contribute to the scientific and cultural development of the country. The Institute’s activities are described in detail on its website: www.pgie.tsu.org.ge.

Ramaz Abesadze is Director of the Paata Gugushvili Institute of Economics at Tbilisi State University; Senior Scientific Researcher; Doctor of Economic Sciences; Professor; Editor-in-chief of the international scientific-analytical journal Economist; Editor-in-chief of the Collection of Scientific Works of Paata Gugushvili Institute of Economics; author of over 100 scientific publications; organizer and participant in numerous international conferences; Project manager for four scientific grants of the Georgian Academy of Sciences; Full Professor within several higher educational institutions; recipient of the Order of Honor of Georgia.

თსუ - საერთაშორისო ხონფერენსიები - 2012

სამუშაო სემინარი: „კრიზისის პრევენციისა და კონფლიქტის მშვიდობიანი გადაწყვეტის შესაძლებლობების გამომუშავება“. ორგანიზატორი თსუ ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტთან არსებული ეკონომიკური პოლიტიკის ქართულ-გერმანული ინსტიტუტი. თარიღი: 2011 წლის 26-30 სექტემბერი - პირველი ეტაპი; 2012 წლის 24 თებერვალი - 2 მარტი - მეორე ეტაპი. მონაწილეები: საქართველო, გერმანია, კენია, მოლდოვა.

IV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გლობალიზაცია და ეკონომიკის მდგრადი განვითარების პერსპექტივები“; თარიღი: 2012 წელი, 23-24 მარტი. ორგანიზატორი: ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი; მხარდამჭერი: ოიკოს თბილისი. მონაწილეები: საქართველო, უკრაინა, ბელორუსი, ყაზახეთი, სლოვენია.

საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენცია თემაზე: „გლობალიზაცია, საერთაშორისო ბიზნესის თანამედროვე პრობლემები და განვითარების ტენდენციები“. თარიღი: 2012 წელი, 6-7 აპრილი. ორგანიზატორები: ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პრალის ეკონომიკური უნივერსიტეტი; მოლდოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი; ოდესის სახელმწიფო ეკონომიკური უნივერსიტეტი; მონაწილეები: რუმინეთი, აშშ, უკრაინა, ჩეხეთი, ბელორუსი.

TSU International Conferences – 2012

Workshop: **Developing the Means of Crisis Prevention and Peaceful Resolution of the Conflict**
Date: First stage - 26-30 September, 2011; second stage - 24 February, 2012
Organizer(s): Georgian-German Institute of Economic Politics of the Faculty of Economics and Business
Participants: Georgia, Germany, Kenya, Moldova

4th International conference **Globalization and Perspectives of the Sustainable Economic Development**
Date: 23-24 March, 2012
Organizer(s): the Faculty of Economics and Business at Tbilisi State University
Supporter: Oikos Tbilisi
Participants: Georgia, Belarus, Kazakhstan, Slovenia, Ukraine,

International economics conference **Globalization, Modern Problems of International Business and Development Tendencies**
Date: 6-7 April, 2012
Organizer(s): Tbilisi State University; University of Economics, Prague; Moldova State University; Odessa State Economic University
Participants: Georgia, Belarus, Czech Republic, Romania, Ukraine, USA

სტუდენტ-არქეოლოგთა მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია, მიძღვნილი ინგლისელი არქეოლოგის, სტრატეგრაფიული მეთოდის ფუძემდებლის პიტ რივერსის ხსოვნისადმი. თარიღი: 2012 წლის 13-15 აპრილი. ორგანიზატორები: ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის არქეოლოგიის ინსტიტუტი. მონაწილეები: საქართველო, აშშ, ინგლისი, ავსტრია, პოლონეთი.

საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ფოლკლორი და კავკასიის ხალხთა ლინგვოკულტუროლოგია“, მიძღვნილი პროფესორ ვალეჰ ჰაჯილარის ხსოვნისადმი თემაზე: თურქოლოგიისა და კავკასიოლოგიის პრობლემეტიკა, კავკასიის ხალხთა ფოლკლორი, კავკასიის ხალხთა ისტორია

4th international conference of student archeologists, dedicated to the memory of Pitt Rivers, English archeologist, founder of strategic methodology
Date: 13-15 April, 2012
Organizer(s): Institute of Archeology of the Faculty of Humanities at Tbilisi State University
Participants: Georgia, Austria, England, Poland, USA.

International scientific symposium **Folklore and Linguoculturology of the Caucasian Peoples** dedicated to the memory of Professor Valeh Hajilar. Issues of Turkish studies and Caucasiology, folklore, history and culture dialogues of the Caucasian peoples, lingvoculturology (areal linguistics, typology and comparatives)
Date: 18-21 April, 2012
Organizer(s): Institute of Caucasiology of the Faculty of Humanities at Tbilisi State University; Sokhumi Universi-

და კულტურათა დიპლომატიის, ლინგვოკულტუროლოგია (არეალური ლინგვისტიკა, ტიპოლოგია კომპარატივისტიკა). თარიღი: 2012 წლის 18-21 აპრილი ორგანიზატორი: ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი, სოხუმის უნივერსიტეტი, აზერბაიჯანის მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ფოლკლორის ინსტიტუტი, თურქეთის არდაჰანის უნივერსიტეტი, თურქეთის არქიტექტორთა კავშირი და პროფესორ ვალეჰ შაჯილარის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურული გამოკვლევების ფონდი. მონაწილეები: საქართველო, აზერბაიჯანი, თურქეთი, მოლდოვა, რუმინეთი, ირანი, რუსეთი, ყაზახეთი.

ამერიკისმცოდნეობის მეცამეტე ყოველწლიური საერთაშორისო კონფერენცია თემაზე: „შეერთებული შტატები და საქართველო: გუშინ, დღეს, ხვალ“. კონფერენცია ეძღვნება საქართველოს და ამერიკის შეერთებულ შტატებს შორის დიპლომატიური ურთიერთობის დამყარების 20 წლისთავს. თარიღი: 2012 წლის 17-19 მაისი ორგანიზატორები: თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ამერიკანისტიკის ინსტიტუტი. მონაწილეები: საქართველო, აშშ, ინდოეთი.

კონფერენცია საქართველოს ენერგეტიკული სექტორის წარმომადგენლებისა და ახალგაზრდა ექსპერტებისთვის. თარიღი: 2012 წლის 18 მაისი. ორგანიზატორები: აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს მიერ დაფინანსებული „ჰიდროენერჯეტიკაში ინვესტიციების ხელშეწყობის პროექტი“ და თსუ ეკონომიკის საერთაშორისო სკოლა (ISET). მონაწილეები: საქართველო, აშშ.

მეორე საერთაშორისო სიმპოზიუმი ლექსიკოგრაფიაში. თარიღი: 2012 წლის 18-20 მაისი. ორგანიზატორები: ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიის ცენტრი, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლებისა და მეცნიერებათა ფაკულტეტი; თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიული ცენტრი. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი. მონაწილეები: საქართველო, ჰოლანდია, გერმანია, იტალია, ისრაელი, რუსეთი, უკრაინა, აზერბაიჯანი, ჩრდილოეთ ოსეთი, ლატვია, ლიტვა, პორტუგალია.

საერთაშორისო კონფერენცია — „კონტრასტივების ინსტიტუტი — ევროპული გამოცდილება და ქართული პერსპექტივა“. ორგანიზატორი: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი. თარიღი: 12-14 ივნისი. მონაწილეები: საქართველო, საფრანგეთი, გერმანია, უკრაინა და პოლონეთი.

საერთაშორისო კონფერენცია: „ეფექტური მმართველობა შავიზღვისპირა აუზის ქვეყნებში“. თარიღი: 7-10 ივნისი. ორგანიზატორი: თსუ, ავსტრიის საგარეო საქმეთა სამინისტრო, ვენის პარლამენტარიზმისა და დემოკრატიის ინსტიტუტი; თანაორგანიზატორები: თბილისის მერია, ვენის მერია. მონაწილეები: საქართველო, ავსტრია, აზერბაიჯანი, სომხეთი, თურქეთი, უკრაინა, ბულგარეთი, ბელგია, რუსეთი.

ty; Institute of Folklore of the Azerbaijan National Academy of Sciences; Ardahan University of Turkey; Union of Turkish Architects and Engineers; *Valeh Hajilar International Scientific-Cultural Research Foundation*. Participant(s): Georgia, Azerbaijan, Iran, Kazakhstan, Moldova, Romania, Russia, Turkey.

13th annual international conference of **American Studies on The United States and Georgia: Yesterday, Today, Tomorrow**. Dedicated to the 20th anniversary of diplomatic relations between the United States and Georgia.

Date: 17-19 May, 2012
Organizer(s): Institute of American studies of the Faculty of Humanities at Tbilisi State University
Participants: Georgia, USA, India

Conference on energy, for representatives of the energy sector of Georgia and young experts

Date: 18 May, 2012
Organizer(s): Hydropower Investment Promotion Project sponsored by the United States Agency for International Development and International School of Economics at TSU (ISET)
Participants: Georgia, USA

Second international symposium in lexicographics

Date: 18-20 May, 2012
Organizer(s): Center of Lexicographics at Tbilisi State University; the Faculty of Education and Science of Batumi Shota Rustaveli State University; A. Chikobava Institute of Linguistics at TSU; Shota Rustaveli National Science Foundation.
Participants: Georgia, Azerbaijan, Germany, Holland, Italy, Israel, Latvia, Lithuania, North Ossetia, Portugal, Russia, Ukraine.

International conference European Experience and Georgian Perspectives

Date: 12-14 June, 2012
Organizer(s): Faculty of Law, Tbilisi State University
Participants: Georgia, France, Germany, Poland, Ukraine

International conference **Effective Management in the Countries of the Black Sea Basin**

Date: 7-10 June, 2012
Organizer(s): Tbilisi State University; Austrian Foreign Ministry, Vienna Institute for Parliamentarism and Democracy.
Co-organizer(s): Tbilisi City Hall; Vienna City Hall.
Participants: Georgia, Armenia, Austria, Azerbaijan, Bulgaria, Belgium, Russia, Turkey, Ukraine.

თსუ ბაიოცენოლოგიის 2012 წლის ბაიოცენოლოგია

From Editions of TSU Press 2012

100+ კითხვა-პასუხი გამოყენებით ეკოლოგიაში უმაღლესი სასწავლებლის ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტებისათვის განკუთვნილი მეთოდური მითითებაა. მასში განიხილება გამოყენებითი ეკოლოგიის სხვადასხვა მიმართულების ძირითადი საკითხები, მათ შორის: ზოგადი ცნებები, გლობალური პრობლემები, დაცული ტერიტორიები, ლანდშაფტების დაცვა, ქიმიისა და გარემოს, ატმოსფერული ჰაერის დაცვა, ნიადაგის დაცვა, ბუნებრივი წყლების დაცვა, მცენარეთა და ცხოველთა დაცვა, სტიქიური მოვლენები და მათი პრევენცია, ეკოლოგიური მედიცინა, ეკოლოგიური სამართალი, ბუნებათმცოდნეობის ეკონომიკა. ნაშრომის შედგენაში მონაწილეობდნენ როგორც ქართველი, ისე უცხოელი სპეციალისტები.

100+ Questions and Answers in Applied Ecology is a methodical manual intended for Exact and Natural Sciences faculty students and individuals working in the sphere of natural sciences and applied ecology. The book considers basic questions of applied ecology, including general concepts, global problems, protected territories, landscape ecology, chemistry and environment, protection of atmosphere and natural waters, soil protection, protection of flora and fauna, natural disasters and their prevention, ecological medicine, nature management and others. The book was compiled by Georgian scientists in cooperation with foreign scholars.

წიგნი გამოიცა მერაბ მამარდაშვილის სახელობის საგამომცემლო დახმარების პროგრამის ფარგლებში – ფრანგული ინსტიტუტის, წიგნის ეროვნული ცენტრისა და საფრანგეთის ფონდთან არსებული ჟან და ჟან-პიერ გიროდუების ფონდის მხარდაჭერით.

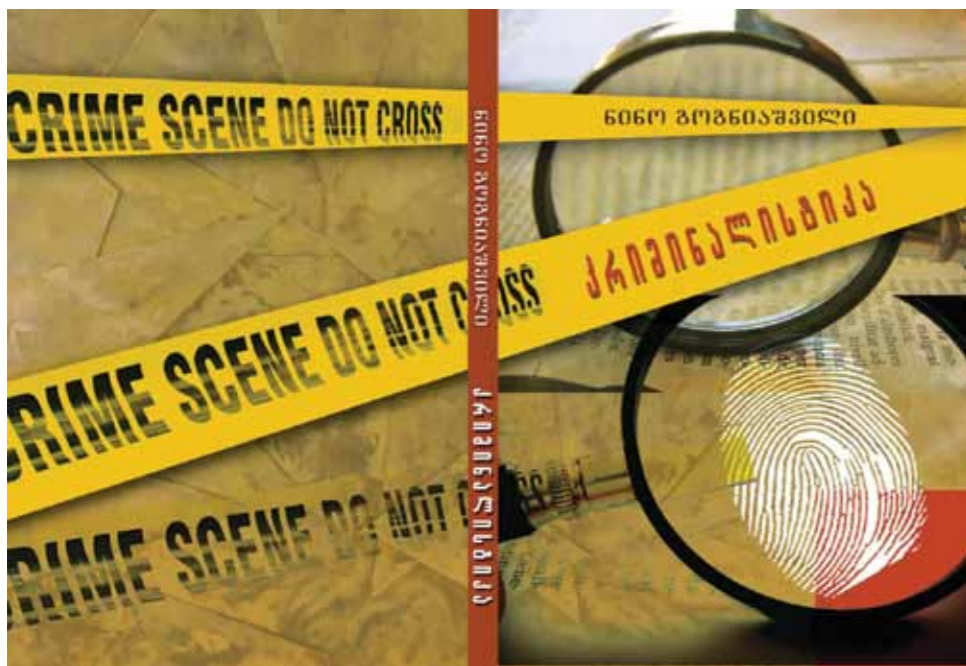
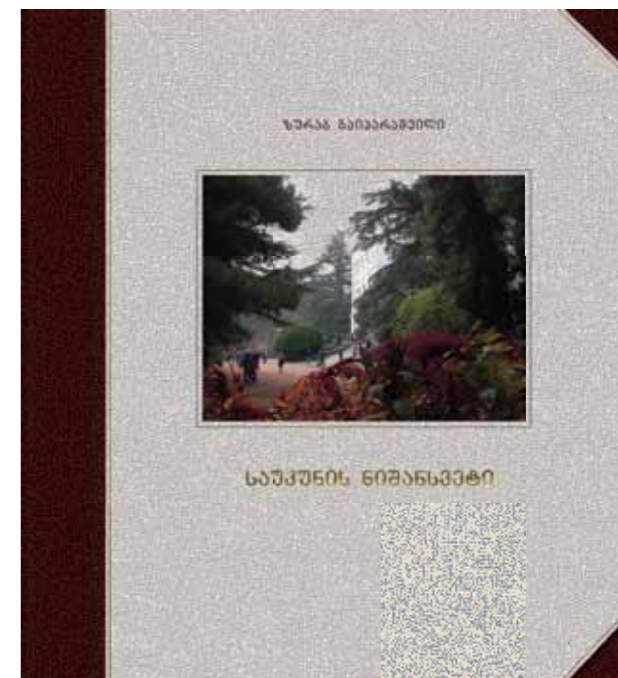
The book was published in frames of the Merab Mamardashvili program on assisting publishing – with the support of the French Institute, National Book Center and *Foundation Jean et Jean-Pierre Giraudoux*, Paris (France).

საუკუნეზე მეტი გავიდა მას შემდეგ, რაც პირველი მსმენელი შევიდა თბილისის ქართული სათავადაზნაურო გიმნაზიის შენობაში (ამჟამად ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მთავარი შენობა). ამ არქიტექტურული ძეგლის აგება XX საუკუნის ქართული კულტურის ისტორიაში საგანგებო მოვლენა იყო.

წიგნში თავმოყრილია სხვადასხვა გამოკვლევაში, პრესაში, არქივებში, მუზეუმებსა თუ კერძო კოლექციებში არსებული ცნობები და ფოტოდოკუმენტები, რომლებიც მკითხველს კიდევ ერთხელ შეახსენებენ იმ ადამიანთა ღვაწლის შესახებ, რომელთა შრომით აშენდა ეს ისტორიული ნაგებობა

More than one century has passed since the first student entered the building of Tbilisi Georgian Private Gymnasium for the Children of the Nobility (at present the main building of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University).

This book gathers information and photos to commemorate the merits of those who contributed their labor to building this historical building.

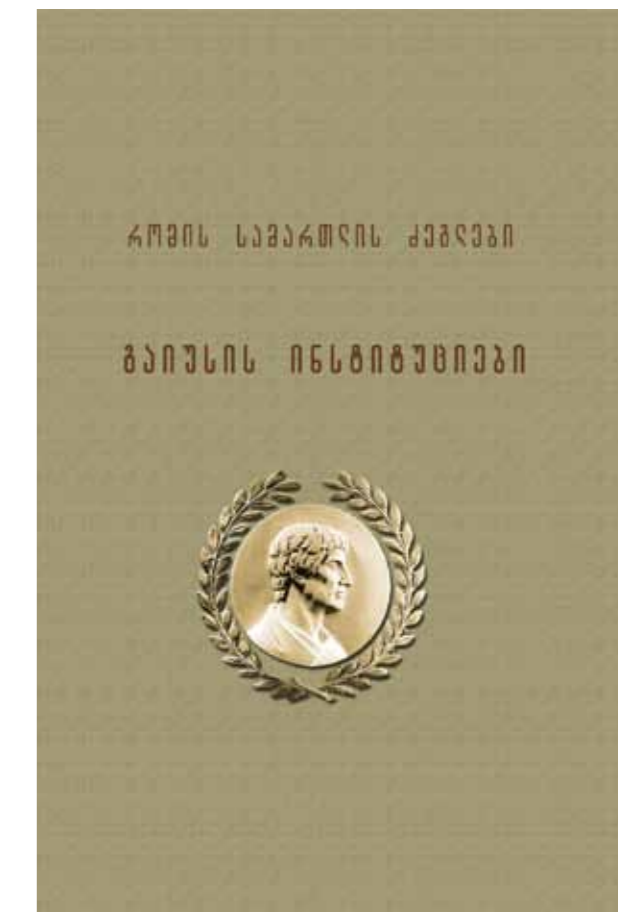

ნაშრომში განხილულია კრიმინალისტიკის კურსის მეთოდოლოგია (კურსის შესავალი) და დანაშაულთა გახნის ტექნიკის ძირითადი საკითხები. წიგნი განკუთვნილია სახელმძღვანელოდ უმაღლესი სასწავლებლების იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტების, ექსპერტ-კრიმინალისტებისა და პოლიციის აკადემიის მსმენელთათვის. ნაშრომი, ასევე, დახმარებას გაუწევს დოქტორანტებს, ოპერატიული სამსახურის მუშაკებს, გამომძიებლებს, პროკურორებს, მოსამართლეებს, ადვოკატებსა და აღნიშნული საკითხით დაინტერესებულ მკითხველს.

The publication outlines the methodology of criminology (introduction to the course) and key techniques for solving crimes. The book is designed as a textbook for students studying Law, for criminologists and for students of the Police Academy. It will also be useful for doctoral students, law enforcement officers, investigators, prosecutors, judges, lawyers and readers interested in the issues.

წინამდებარე ნაშრომი არის რომის სამართლის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ძეგლის გაიუსის „ინსტიტუციების“ ქართულ ენაზე პირველად შესრულებული თარგმანი, რომელსაც დართული აქვს შენიშვნები და საძიებლები. ნაშრომი შესრულებულია ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის პროფესორის ნუგზარ სურგულაძის მიერ და განკუთვნილია უმაღლესი სასწავლებლების იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტებისა და სპეციალისტებისთვის, აგრეთვე, რომის სამართლით დაინტერესებული ფართო საზოგადოებისათვის.

This is the first Georgian translation of one of the most important pillars of Roman law, “Institutions”, by Gaius. The book contains notes and a research system. The publication was overseen by Professor Nugzar Surguladze of the TSU Faculty of Law and is intended for both students and specialists in the Law Faculties in institutions of higher education, as well as those interested in Roman Law.

თსუ ზოოლოგიის მუზეუმი
TSU Museum of Zoology

www.tsu.edu.ge

